

E-ISSN: 2149-1046

CBÜ
**BEDEN EĞİTİMİ ve
SPOR BİLİMLERİ
DERGİSİ**

Cilt / Volume - Sayı / Issue - Yıl / Year
17 1 2022

CBÜ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ | **CBU JOURNAL OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORT SCIENCES**

2022, Cilt 17, Sayı 1 | 2022, Volume 17, Issue 1
Çevrimiçi Basım Tarihi: Haziran 2022 | Publishing Date: June 2022
ISSN: 2149-1046 | ISSN: 2149-1046

Yayın hakkı©1995 CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi
CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi yılda 2 kez yayımlanan hakemli süreli bir yayındır.

<http://dergipark.org.tr/cbubesbd>

CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi Adına

Sahibi – Owner

Prof. Dr. Murat TAŞ

Baş Editör – Editor in Chief

Prof. Dr. Murat TAŞ

Editörler/Editors

Doç. Dr. Pınar GÜZEL GÜRBÜZ

Doç. Dr. Kadir YILDIZ

Yayın Kurulu / Editorial Board

Dr. Ahmet UZUN	Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya, TÜRKİYE
Dr. Ali ÖZKAN	Yozgat Bozok Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Dana BADAU	University of Medicine and Pharmacy of Tirgu Mures, ROMANIA
Dr. Fatih ÇATIKKAŞ	Manisa Celal Bayar Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Jerónimo GARCÍA-FERNANDEZ	Universidad de Sevilla, SPAIN
Dr. Kim WON YOUNG	Wichita State University, USA
Dr. Khaled EBADA	Faculty of Physical Education. Port Said University, EGYPT
Dr. Patrizia ZAGNOLI	Universita degli Studi di Firenze, ITALY
Dr. Selhan ÖZBEY	Manisa Celal Bayar Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Serdar TOK	Manisa Celal Bayar Üniversitesi, TÜRKİYE
Dr. Süleyman MUNUSTURLAR	Eskişehir Teknik Üniversitesi, TÜRKİYE

Yayın/Teknik Koordinatörü- Publishing/Technical Coordinator

Dr. Mehmet ASMA

Yazım Kontrol Grubu/ Editing Scout

Arş. Gör. İlker BALIKÇI

Yayın Dili/ Language

Türkçe- İngilizce

İndeks Bilgisi / Indexing: CBU Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, ULAKBİM TrDizin, EBSCO Sport Discuss FullText, The Open Ukrainian Citation Index (OUCI), CABI's Leisure Tourism Database, Worldwide Scientific and Educational Library, Türkiye Atıf Dizini, SOBİAD ve Türk Eğitim İndeksi tarafından dizinlenmektedir.

BİLİMSEL DANIŞMA KURULU – SCIENTIFIC ADVISORY BOARD

Dr. Adale BADAU	<i>University of Medicine and Pharmacy of Tirgu Mures, ROMANIA</i>
Dr. Ahmet UZUN	<i>Necmettin Erbakan Üniversitesi</i>
Dr. Ali ÖZKAN	<i>Yozgat Bozok Üniversitesi</i>
Dr. Angela MAGNANINI	<i>University of Rome Foro Italico, ITALY</i>
Dr. Aylin ZEKİOĞLU	<i>Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
Dr. Aysel PEHLİVAN	<i>Haliç Üniversitesi</i>
Dr. Aytekin SOYKAN	<i>Marmara Üniversitesi</i>
Dr. Bahar ATEŞ ÇAKIR	<i>Uşak Üniversitesi</i>
Dr. Baki YILMAZ	<i>Yıldırım Beyazıt Üniversitesi</i>
Dr. Balint GHEORGHE	<i>“Vasile Alecsandri” University of Bacău, ROMANIA</i>
Dr. Betül BAYAZIT	<i>Kocaeli Üniversitesi</i>
Dr. Beyza Merve KARAKÜÇÜK	<i>Gazi Üniversitesi</i>
Dr. Burak GÜRER	<i>Gaziantep Üniversitesi</i>
Dr. Cem KURT	<i>Trakya Üniversitesi</i>
Dr. Cenab TÜRKERİ	<i>Çukurova Üniversitesi</i>
Dr. Çağrı ÇELENK	<i>Erciyes Üniversitesi</i>
Dr. Dana BADAU	<i>University of Medicine and Pharmacy of Tirgu Mures, ROMANIA</i>
Dr. Defne ÖCAL KAPLAN	<i>Kastamonu Üniversitesi</i>
Dr. Dimitris CHATZOPOULOS	<i>Aristotle University of Thessaloniki, GREECE</i>
Dr. Dilşad ÇOKNAZ	<i>Abant İzzet Baysal Üniversitesi</i>
Dr. Dilşad MİRZEOĞLU	<i>Sakarya Üniversitesi</i>
Dr. Ercan POLAT	<i>Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi</i>
Dr. Erdi KAYA	<i>Akdeniz Üniversitesi</i>
Dr. Erdil DURUKAN	<i>Balıkesir Üniversitesi</i>
Dr. Ersan TOLUKAN	<i>Yıldırım Beyazıt Üniversitesi</i>
Dr. Fatih ÇATIKKAŞ	<i>Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
Dr. Fatih KIYICI	<i>Atatürk Üniversitesi</i>
Dr. Feyza Meryem KARA	<i>Kırıkkale Üniversitesi</i>
Dr. Fırat ÇETİNÖZ	<i>Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
Dr. Gökhan ÇOBANOĞLU	<i>Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
Dr. H. Alper GÜNGÖRMÜŞ	<i>Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi</i>
Dr. H. Birol YALÇIN	<i>Abant İzzet Baysal Üniversitesi</i>
Dr. Hacı Murat ŞAHİN	<i>Gaziantep Üniversitesi</i>
Dr. Hakkı ÇOKNAZ	<i>Düzce Üniversitesi</i>
Dr. Hanifi ÜZÜM	<i>Abant İzzet Baysal Üniversitesi</i>
Dr. Hatice ÇAMLIYER	<i>Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
Dr. Hayri AYDOĞAN	<i>Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi</i>
Dr. Hikmet VURGUN	<i>Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
Dr. Hulusi ALP	<i>Süleyman Demirel Üniversitesi</i>
Dr. Hüseyin ÇAMLIYER	<i>Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
Dr. İbrahim CAN	<i>Bartın Üniversitesi</i>
Dr. İlker ÖZMUTLU	<i>Namık Kemal Üniversitesi</i>
Dr. İsa SAĞIROĞLU	<i>Trakya Üniversitesi</i>
Dr. Jerónimo GARCIA-FERNANDEZ	<i>Universidad de Sevilla, SPAIN</i>
Dr. Jerzy KOSIEWICZ	<i>Josef Pilsudski University of Physical Education, POLAND</i>
Dr. Kadir YILDIZ	<i>Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
Dr. Kemal GÖRAL	<i>Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi</i>
Dr. Khaled EBADA	<i>Faculty of Physical Education. Port Said University, EGYPT</i>
Dr. Levent ATALI	<i>Kocaeli Üniversitesi</i>
Dr. Mehmet ASMA	<i>Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
Dr. Mehmet GÜL	<i>Cumhuriyet Üniversitesi</i>
Dr. Mehmet GÜLLÜ	<i>Malatya İnönü Üniversitesi</i>
Dr. Melike ESENTAŞ DEVECİ	<i>Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>
Dr. Meriç ERASLAN	<i>Akdeniz Üniversitesi</i>
Dr. Metin Vehbi SAYIN	<i>Manisa Celal Bayar Üniversitesi</i>

CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi
CBU Journal of Physical Education and Sport
Sciences

Dr. Murat AKYÜZ
Dr. Murat KUL
Dr. Murat TAŞ
Dr. Mustafa AKIL
Dr. Mustafa ÖZDAL
Dr. Mustafa Yaşar ŞAHİN
Dr. Mutlu TÜRKMEN
Dr. Müfide Y. ÇOTUK
Dr. Müge MUNUSTURLAR
Dr. Mümine SOYTÜRK
Dr. Mürsel BİÇER
Dr. Nazmi SARITAŞ
Dr. Nevzat MİRZEOĞLU
Dr. Nevzat MUTLUTÜRK
Dr. Nilgün VURGUN
Dr. Niyazi ENİSELER
Dr. Nuran KANDAZ GELEN
Dr. Nurgül TEZCAN
Dr. Nurten DİNÇ
Dr. Osman Tonguç MUTLU
Dr. Ömer ŞENEL
Dr. Özden TEPEKÖYLÜ
Dr. Özgür MÜLAZIMOĞLU BALLI
Dr. Özkan IŞIK
Dr. Öznur AKYÜZ
Dr. Pınar GÜZEL GÜRBÜZ
Dr. Petronal MOISESCU
Dr. Recep CENGİZ
Dr. Recep GÜRSOY
Dr. Recep SOSLU
Dr. Rıdvan EKMEKÇİ
Dr. Sabri ÖZÇAKIR
Dr. Salahuddin KHAN
Dr. Selhan ÖZBEY
Dr. Serdar TOK
Dr. Sevda ÇİFTÇİ
Dr. Süleyman MUNUSTURLAR
Dr. Şebnem ŞARVAN CENGİZ
Dr. Taner BOZKUŞ
Dr. Tennur YERLİSU LAPA
Dr. Turan IŞIK
Dr. Uğur ABAKAY
Dr. Uğur SÖNMEZOĞLU
Dr. Umut Davut BAŞOĞLU
Dr. Ümid KARLI
Dr. Ünal KARLI
Dr. Vedat ÇINAR
Dr. Viorica CALUGHER
Dr. Yavuz YILDIZ
Dr. Yrij DOLINNYJ
Dr. Zeynep ONAĞ
Dr. Zuhul KILINÇ

Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Bayburt Üniversitesi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Uşak Üniversitesi
Gaziantep Üniversitesi
Gazi Üniversitesi
Bayburt Üniversitesi
Marmara Üniversitesi
Eskişehir Teknik Üniversitesi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Gaziantep Üniversitesi
Erciyes Üniversitesi
Sakarya Üniversitesi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Nişantaşı Üniversitesi
Sakarya Üniversitesi
Sakarya Üniversitesi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Gazi Üniversitesi
Pamukkale Üniversitesi
Pamukkale Üniversitesi
Balıkesir Üniversitesi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Dunarea de Jos University of Galati, ROMANIA
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Pamukkale Üniversitesi
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Gomal University Dera Ismail Khan Khyber Pakhtunkhwa PAKISTAN
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Sakarya Üniversitesi
Eskişehir Teknik Üniversitesi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Bartın Üniversitesi
Akdeniz Üniversitesi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Gaziantep Üniversitesi
Pamukkale Üniversitesi
Nişantaşı Üniversitesi
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Fırat Üniversitesi
The State University of Physical Education and Sport, MOLDOVA
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi
Donbas'ka Derzhavna Mashinobudivna Akademiya, UKRAINE
Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Batman Üniversitesi

CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi
CJU Journal of Physical Education and Sport
Sciences

2022:17(1) BİLİMSEL DANIŞMA KURULU / ADVISORY BASED MEMBERS FOR 2022:17 (1)

Dr. Abdullah GÜMÜŞAY	Muş Alparslan Üniversitesi, Muş
Dr. Diyar KAYA SAYLAM	Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Manisa
Dr. Hakan YARAR	Yozgat Bozok Üniversitesi, Yozgat
Dr. Hanifi ÜZÜM	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Bolu
Dr. Hüseyin GÖKÇE	Pamukkale Üniversitesi, Denizli
Dr. Kemal GÖRAL	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla
Dr. Mahmut ALP	Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta
Dr. Mehmet ULAŞ	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur
Dr. Mustafa Ertan TABUK	Hitit Üniversitesi, Çorum
Dr. Mustafa KAYA	Erciyes Üniversitesi, Kayseri
Dr. Naci KALKAN	Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Manisa
Dr. Sevim GÜLLÜ	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, İstanbul
Dr. Süleyman MUNUSTULAR	Eskişehir Teknik Üniversitesi, Eskişehir
Dr. Süleyman Murat YILDIZ	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla
Dr. Umut Davut BAŞOĞLU	Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul
Dr. Umut SÖNMEZOĞLU	Pamukkale Üniversitesi, Denizli

İÇİNDEKİLER
CİLT 17, SAYI 1, HAZİRAN 2022

CONTENTS
VOLUME 17, ISSUE 1, JUNE 2022

Orijinal Makale / Original Article

Sayfa/
Pages

Zihinsel Dayanıklılık Konulu Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi

A Content Analysis of Postgraduate Theses on Mental Toughness

Mesut SÜLEYMANOĞULLARI, Gökhan BAYRAKTAR 1-12

Sürdürülebilir Etkinlik Farkındalık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması

Development of Sustainable Event Awareness Scale: Validity and Reliability Study

Eda ADATEPE, Hakan KOLAYIŞ 13-28

Covid-19 Korkusu ve Sporda Yabancılaşma: Hokey Sporcuları Üzerine Bir Araştırma

Fear of Covid-19 and Alienation in Sports: A Study on Hockey Athletes

Arif ÖZSARI, Mehmet Çağrı ÇETİN 29-41

Spor Taraftarı Aşk ve Nefret Ölçeği ile Spor Takımı Lisanslı Ürün Satın Alma Niyeti Ölçeğinin Geçerlik Güvenilirlik Çalışması

Validity and Reliability Studies of Love and Hate Scale for Sports Fan and The Intention of Purchase Sports Team Licenced Merchandise Scale

Ahmet ÖZSOY, Ünal KARLI 42-57

Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutumlarının Branş Farklılıklarına Göre Araştırılması

Investigation of Attitudes of The Sports Sciences Faculty Students Towards Healthy Eating According to Branch Differences

Kemal GÖRAL, Duygu YILDIRIM 58-69

Sedanter Kadınlarda Elektriksel Kas Uyarımı (EMS) ve Geleneksel Antrenmanın Kuvvet Kazanımı ve Antropometrik Özellikler Üzerine Etkisinin İncelenmesi

Investigation of the Effects of Electrical Muscle Stimulation (EMS) and Traditional Training on Strength Gain and Anthropometric Properties in Sedentary Women

Uğur ÖKTEM, Manolya AKIN 70-79

Beden Eğitimi Öğretmeni ve Gelecekteki Öğretmenlere Yönelik Bir Araştırma

A Research for Physical Education Teacher and Future Teachers

Bekir ÇAR 80-95

Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Akademik Motivasyonları ve İşsizlik Kaygılarının Danışman Yönlendirme Rolü Açısından İncelenmesi

Investigation of Academic Motivation and Unemployment Anxiety of the Students in Sport Sciences Faculty in Terms of Supervisor Guidance Role

Asil ÇETİNKAYA, Tonguç Osman MUTLU 96-112

Derleme / Review

Sayfa/ Pages

Kamu Hizmeti Olarak Gençlik ve Spor Bakanlığı Faaliyetlerinin İncelenmesi: Spor Hizmetleri Örneği

Examining the Activities of the Ministry of Youth and Sports as a Public Service: The Example of Sports Services

Ömer ÖZBEY, Mehmet GÖKÜŞ 113-128

Zihinsel Dayanıklılık Konulu Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi

Mesut SÜLEYMANOĞULLARI^{1†}, Gökhan BAYRAKTAR¹

¹Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ağrı.

Araştırma Makalesi / Research Article
Gönderi Tarihi (Received): 24/12/2021

Kabul Tarihi (Accepted): 29/05/2022

Online Yayın Tarihi (Published): 30/06/2022

Öz

Bu araştırmanın amacı, zihinsel dayanıklılık konusunda yayımlanmış olan lisansüstü tezlerin içerik analizini çeşitli ölçütler dâhilinde yaparak konu ile ilgili gerçekleştirilen çalışmaların genel özelliklerini ve araştırma eğilimlerini ortaya koymaktır. İçerik analizi tekniğinin tercih edildiği bu çalışma kapsamında Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, Ulusal Tez Merkezi veri tabanına kayıtlı toplam 46 ulusal lisansüstü teze erişim sağlanmıştır. Tezler; tez türü, yayım yılı, yayımlandığı üniversite ve anabilim dalı; kullanılan araştırma yöntemi, deseni, envanter ve zihinsel dayanıklılık ile ilişkilendirilen kavramlar şeklinde belirlenen ölçütler dâhilinde incelenmiştir. Araştırma sonrasında zihinsel dayanıklılık konusunda yayımlanan tezlerin toplamda 29 farklı üniversite bünyesinde ve genellikle (%35) Beden Eğitimi ve Spor anabilim dalında hazırlandığı tespit edilmiştir. En fazla sayıda tezin 2019 yılında yayımlandığını işaret eden araştırma bulguları, bu tezlerde büyük ölçüde nicel araştırma yönteminde (%94) ilişkisel tarama deseninin (%62) tercih edildiğini, ayrıca yine yüksek oranda (%91) veri toplama aracı olarak Sheard, Golby ve Wersch (2009) tarafından geliştirilen 'Sporda Zihinsel Dayanıklılık' envanterinin kullanıldığını göstermektedir. Son olarak, zihinsel dayanıklılık konulu çalışmaların ilişkilendirildiği kavramlar incelendiğinde 'duygusal zekâ' kavramının yüksek oranda (%18,7) tercih edilmiş olması bu çalışmanın bir diğer bulgusudur. Sonuç olarak, zihinsel dayanıklılık konulu lisansüstü tezlerde pozitivist paradigma geleneğinin baskın olduğu ve bu yaklaşımda nicel araştırma yöntemlerinin sıklıkla tercih edildiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Mental, İçerik Analizi, İlişkisel Tarama, Pozitivist Paradigma

A Content Analysis of Postgraduate Theses on Mental Toughness

Abstract

The aim of this research is to reveal the general characteristics and research tendencies of the studies on mental toughness by content analysis with various criteria of the published postgraduate theses. Within the scope of this study, in which content analysis model was preferred, access was provided to a total of 46 national postgraduate theses registered in the National Thesis Center database of the Council of Higher Education. These were examined within the criteria; thesis type, publication year, university and department; research method, pattern, inventory and the notions associated with mental toughness. After the research, it was determined that the theses published on mental toughness were prepared in 29 different universities in total and generally (35%) in the department of Physical Education and Sports. Research findings pointing out that the highest number of theses were published in 2019; the correlational design was mostly (62%) preferred in the quantitative research method (94%); 'The Sports Mental Toughness Questionnaire' which developed by Sheard, Golby, and Wersch (2009) was also used as a data collection tool at a high rate (91%). Finally, 'emotional intelligence' notion preference -associated with mental toughness- at a high rate (18.7%) is another finding of this research. As a result, it can be said that the positivist paradigm tradition is dominant in postgraduate thesis on mental toughness and quantitative research methods are mostly preferred in this approach.

Keywords: Mental, Contents Analysis, Correlational Design, Positivist Paradigm

† Sorumlu Yazar: Mesut Süleymanoğulları, E-Posta: msuleymanogullari@agri.edu.tr

GİRİŞ

Zihinsel dayanıklılık (mental toughness), spor psikolojisi alanında son yıllarda üzerinde en çok çalışılan kavramlardan biridir (Jones, Hanton ve Connaughton, 2007). Önemi gün be gün artan ve literatürde sıklıkla ele alınan (Nicholls, Polman, Levy ve Backhouse, 2008) zihinsel dayanıklılık, stres ve baskı altında kontrolü kaybetmeme becerisi (Jones ve ark., 2007) veya zorluklar karşısında yüksek düzeyde performans gösterme kapasitesi olarak tanımlanmaktadır (Gucciardi, Hanton, Gordon, Mallett ve Temby, 2016).

Günümüzde çağdaş üniversitelerin önemli bir fonksiyonu olan lisansüstü eğitimin, ülke sorunlarına dair araştırma yapma ve nitelikli insan yetiştirme gibi önemli misyonları vardır (Karakütük, 2002). Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'ne (2016) göre 'tezli yüksek lisans programı öğrencinin bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak bilgilere erişme, bilgiyi derleme, yorumlama ve değerlendirme yeteneğini kazanmasını sağlar.' Aynı yönetmelikte doktora programı için ise 'tezin, bilime yenilik getirme, yeni bir bilimsel yöntem geliştirme, bilinen bir yöntemi yeni bir alana uygulama niteliklerinden en az birini yerine getirmesi gerekir.' ifadesi yer almaktadır. Lisansüstü eğitim programları aracılığıyla bağımsız şekilde araştırma yapabilmek, geniş ve derin bir bakış açısı ile bilimsel faaliyetleri yorumlama ve sonrasında ise bir sentez ortaya çıkarabilme imkânı doğmaktadır (Tuzcu, 2003).

Bilim dünyasında çeşitli disiplinlerin gelişimi, o disiplinlerin literatürü ile yakından ilişkilidir. Son dönemlerde literatür incelemelerinde bir artışın olduğu ve bir alana ait gelişmeleri ortaya koymada kesitsel çalışmaların gerçekleştirildiği görülmektedir (Erdem, 2011). Bilimsel yayınların, istatistiksel veriler aracılığıyla analiz edilmesini sağlayan betimsel içerik analizi (Ellegaard ve Wallin, 2015), belirli bir araştırma disiplinindeki genel eğilimleri ve araştırma sonuçlarını belirlemeyi ve tanımlamayı amaçlayan (Sözbilir, Kutu ve Yaşar, 2012); araştırma konularının nicelik ve nitelik değişimlerinin ortaya konmasını ve konuların inceleme biçimlerine ait yaklaşımın belirlenmesini mümkün kılan sistematik bir incelemedir (De Bakker, Groenewegen ve Den Hond, 2005; Merigo ve Yang, 2017).

Betimsel içerik analizi yoluyla genel eğilimleri belirlemek için bağımsız nitel ve nicel araştırmalar gözden geçirilir, böylece belirli bir disiplinde çalışmayı planlayan araştırmacı adayları, önceki çalışmaların genel eğilimleri hakkında bilgilendirilir (Selçuk, Palancı, Kandemir, DüNDAR, 2014). Ancak betimsel içerik analizinde incelenen çalışmaların sayısı fazla olduğu için derinlemesine yorum yapmak ve sonuçlarını sentezlemek güçtür (Çalık ve Sözbilir, 2014). Mortimore (2000), mevcut eğitim teorilerinin işlevselliğini geliştirmenin ve kavramsal bir bakış açısının kazandırılmasının önemini vurgulamaktadır. Çalık ve Sözbilir (2014) ise iş yükü ve yayınlanmış çalışmalara erişim gibi engellere rağmen eğitim araştırmalarının gelişimini takip etmek isteyen öğretmen ve araştırmacıların bilgilendirilmesi gerektiğini, ayrıca betimsel içerik analizi çalışmalarının araştırmacılara, uygulayıcılara, politika yapıcılara ve kurumlara talep edilen çıktılarının kavranması noktasında rehberlik edebileceğini ifade etmişlerdir.

Bu araştırmada, zihinsel dayanıklılık konusunda yayımlanmış olan lisansüstü tezlerin içerik analizi çeşitli ölçütler dâhilinde gerçekleştirilerek konu ile ilgili yapılan çalışmaların genel özellikleri ve bu konudaki araştırma eğilimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, araştırmanın bulguları sonrasında elde edilen sonuçların araştırmacılara,

lisansüstü eğitim görmekte olan öğrencilere ve danışmanlara rehberlik noktasında katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Nitel araştırmalarda veriler gözlem, görüşme ve dokümanlar aracılığıyla toplanır (Berg ve Lune, 2015). Toplanan bu verilerin analizlerinde ise betimsel veya içerik analizi teknikleri dışında söylem analizi ve doküman analizi teknikleri de tercih edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu araştırmada ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizleri, araştırma bilgilerinin yayılmasında ve daha fazla araştırma, politika, uygulama ve kamu algısının şekillenmesinde çok önemli bir rol oynayan araştırma sentezleridir (Suri ve Clarke, 2009). İçerik analizi genel olarak “meta-analiz, meta-sentez (tematik içerik analizi) ve betimsel içerik analizi olmak üzere üç alt başlık altında toplanabilir (Çalık ve Sözbilir, 2014).

Verilerin Toplama Aracı

Araştırma kapsamında Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanı arama motoruna “zihinsel dayanıklılık” ve “mental dayanıklılık” anahtar kelimeleri sorgulatılarak 2015 ve sonrası yıllarda yayımlanmış toplam 46 ulusal lisansüstü teze erişim sağlanmıştır. Erişime açık olmayan bir yüksek lisans tezi ise araştırma kapsamında değerlendirilmeye alınmamıştır. Tezler; tez türü, yayım yılı, yayımlandığı üniversite ve anabilim dalı; kullanılan araştırma yöntemi, deseni, envanter ve zihinsel dayanıklılık ile ilişkilendirilen kavramlar şeklinde belirlenen ölçütler dâhilinde incelenmiştir.

Araştırma Etiği

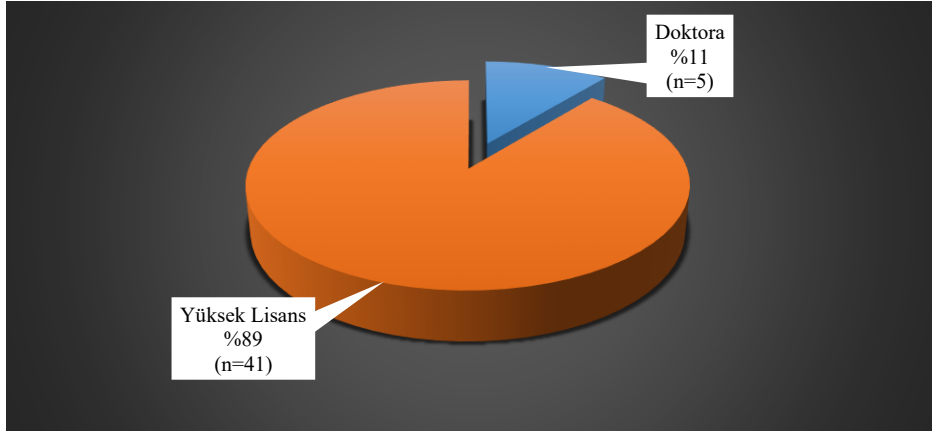
Bu çalışma için Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulunca 19.10.2021 tarih ve 315 sayılı karar ile etik onam alınmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmada, zihinsel dayanıklılık konusunda yayımlanmış olan toplam 46 ulusal tez belirlenen ölçütler dahilinde kategorik olarak sınıflandırılmıştır. Tezlerin künyeleri incelenerek tez türü, yayım yılı, yayımlandığı üniversite ve anabilim dalı; yöntem bölümü incelenerek de kullanılan araştırma yöntemi, deseni, envanter ve ilişkili kavramlar kategorik olarak ayrıştırılmıştır. Verilerin analizi için SPSS 26 paket programı kullanılmıştır. İçerik analizi sonrasında kategorik değişkenler, betimleyici (frekans ve yüzdeler) istatistikler kullanılarak tablolar aracılığıyla sunulmuştur.

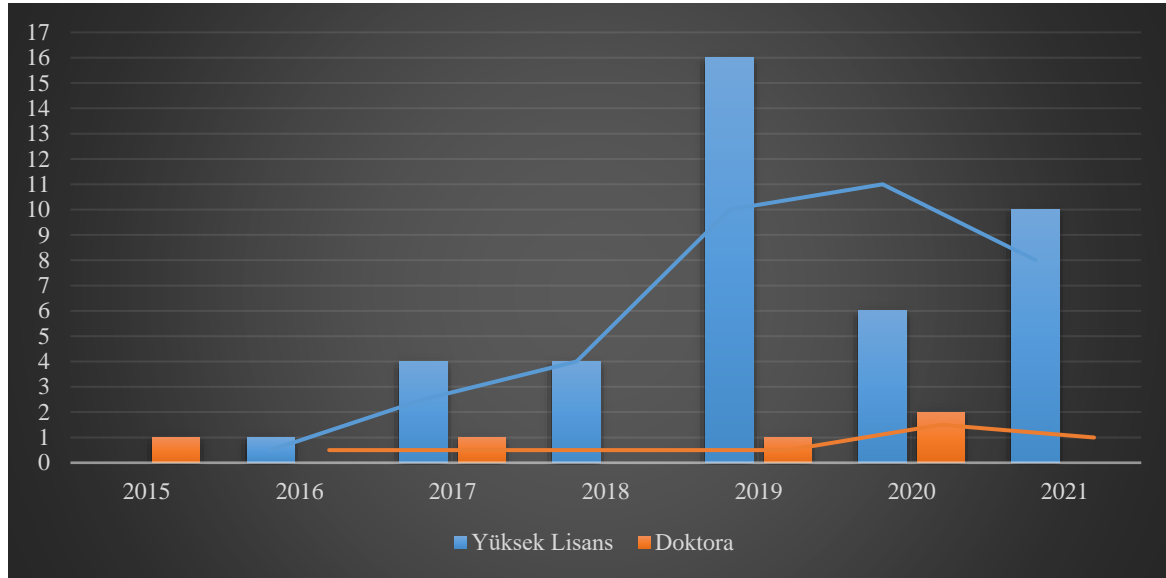
BULGULAR

Bu bölümde, belirlenen her bir kategori için elde edilen bulgular sayısal veriler, grafik aracılığıyla sunulmuştur.

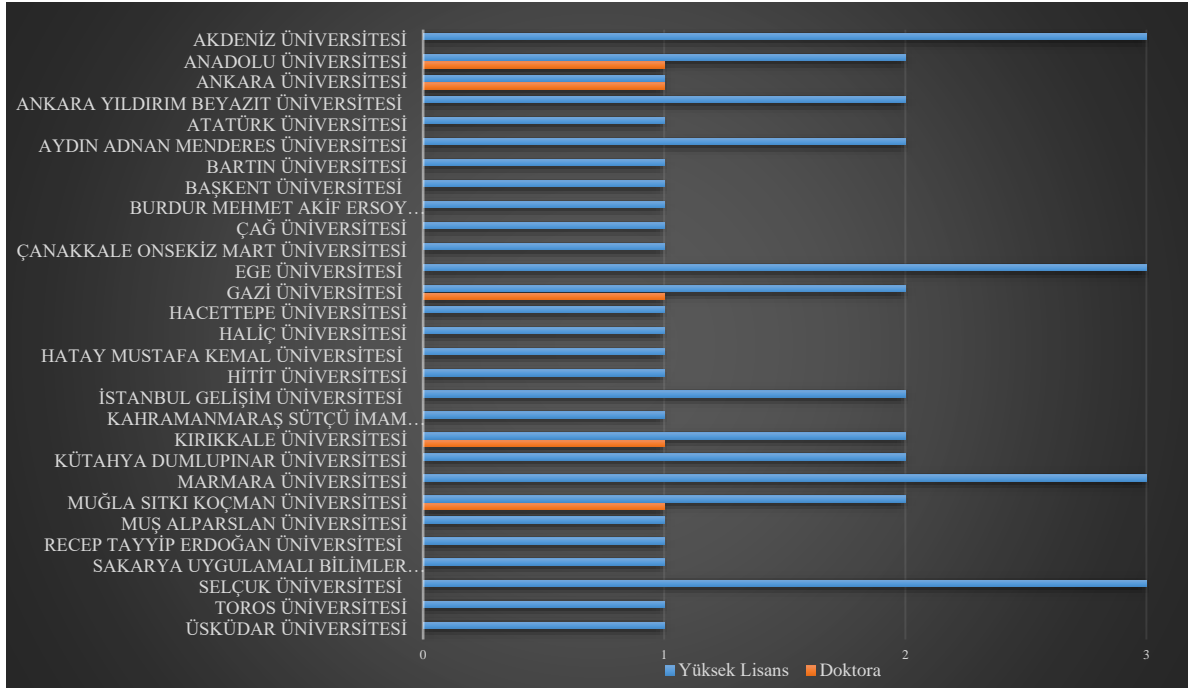
Grafik 1. Tezlerin türlerine göre dağılımları

Zihinsel dayanıklılık konusunda yayımlanmış olan 46 lisansüstü tezin, tez türüne göre dağılımının gösterildiği Grafik 1 incelendiğinde, lisansüstü tezlerin 5'inin (%11) doktora, 41'inin ise (%89) yüksek lisans tezi olduğu görülmektedir.

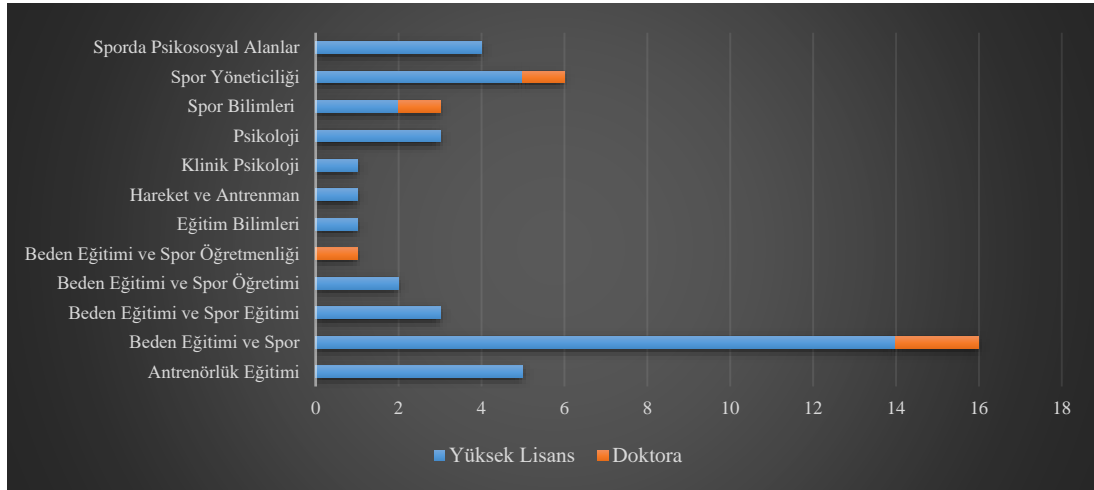
Grafik 2. Tezlerin yıllara göre dağılımları

Zihinsel dayanıklılık konulu ilk lisansüstü tezin 2015 yılında yayımlandığını gösteren grafiğe göre en yüksek sayıda tez ($n_{doktora}=1$, $n_{yükseklisans}=16$) 2019 yılında yayımlanmıştır. 2015 ve 2016 yıllarında yalnızca birer tezin yayımlandığını; 2021 yılında yayımlanan tezlerin tamamının yüksek lisans tezi olduğunu gösteren grafik, yıllara göre tez sayısında bir dalgalanma olduğunu da işaret etmektedir.

Grafik 3. Tezlerin üniversitelere göre dağılımı

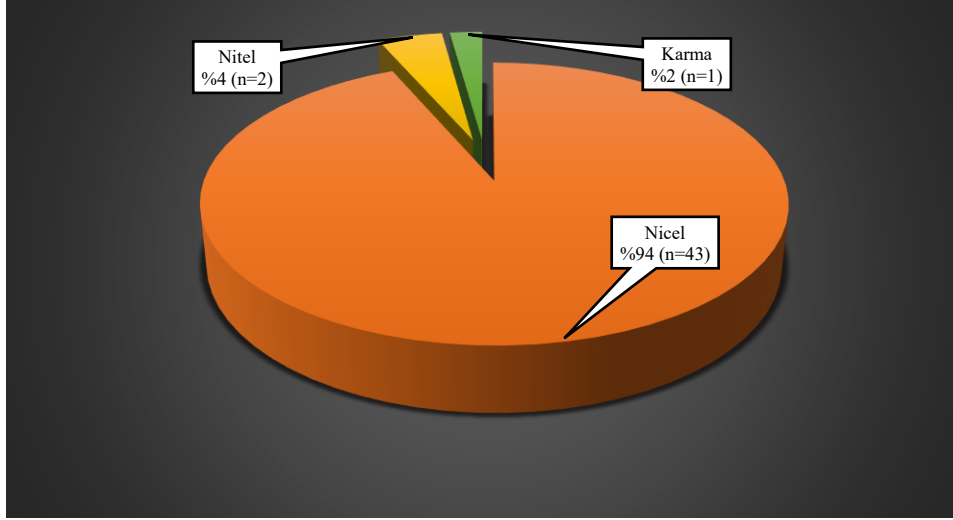
Araştırma kapsamında incelenen zihinsel dayanıklılık konulu lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımına bakıldığında, tezlerin 29 farklı üniversite bünyesinde tamamlandığı görülmektedir. Grafik 3'e göre en yüksek sayıda tezin (n=3), Akdeniz Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi bünyesinde hazırlandığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan, doktora tezleri incelendiğinde, zihinsel dayanıklılık konusunda yayımlanmış olan 4 tezin her birinin farklı üniversite (Anadolu Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi ve Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi) bünyesinde hazırlandığı görülmektedir.

Grafik 4. Tezlerin anabilim dallarına göre dağılımı

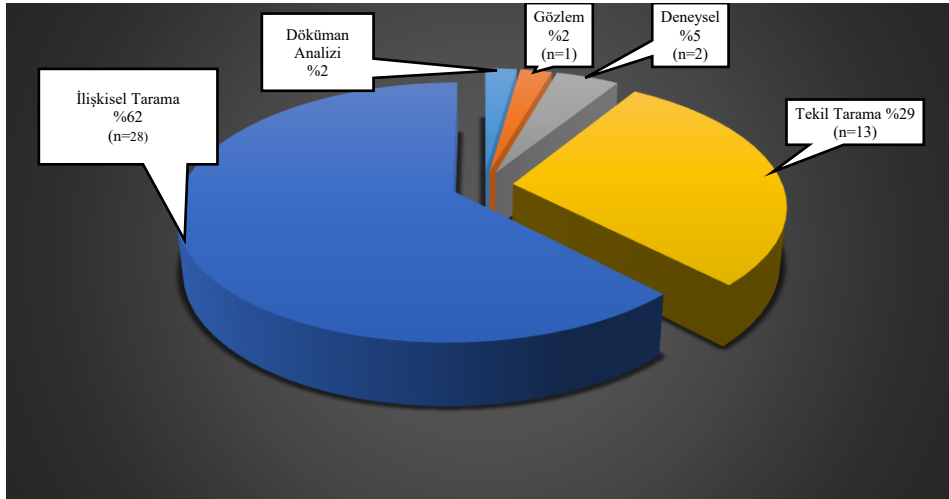
Zihinsel dayanıklılık konulu lisansüstü tezlerin ana bilim dallarına göre dağılımının gösterildiği Grafik 4'e göre yayımlanmış olan tezlerin büyük bir çoğunluğunun (%35) 'Beden Eğitimi ve Spor' anabilim dalında yazıldığı görülmektedir. Benzer şekilde, yine aynı anabilim

dalında yayımlanmış olan doktora tezlerinin bu grupta en yüksek orana sahip olduğu da tespit edilmiştir.

Grafik 5. Tezlerin araştırma yöntemlerine göre dağılımı

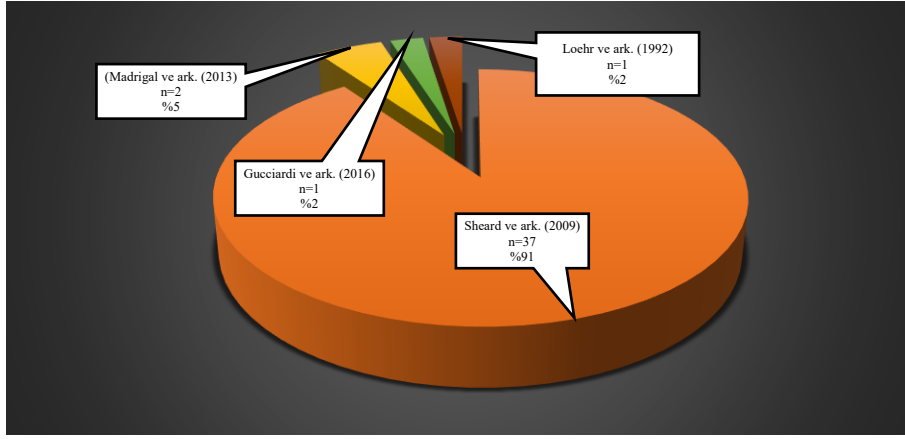
Bu kategorideki araştırma bulguları incelendiğinde, toplam 46 lisansüstü tezin %94'ünde (n=43) nicel, %4'ünde (n=2) nitel, %2'sinde (n=1) ise karma araştırma yönteminin kullanıldığı görülmektedir.

Grafik 6. Tezlerin araştırma desenine göre dağılımı

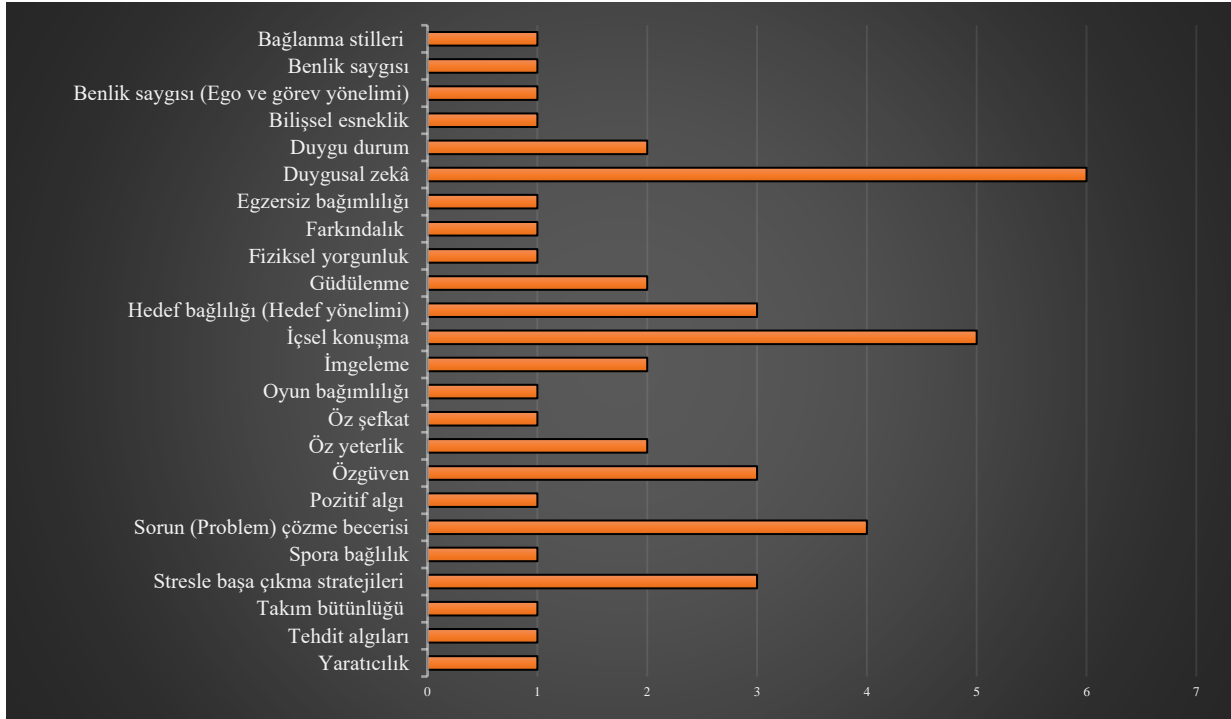
Lisansüstü tezlerde kullanılan araştırma desenlerinin dağılımının gösterildiği Grafik 6 incelendiğinde, nicel araştırma desenlerinden biri olan ilişkisel tarama desenine sıklıkla (%62) başvurulduğu görülmektedir. Araştırma bulguları, bu kategoride yine bir nicel araştırma deseni olan tekil tarama deseninin yüksek oranda (%29) tercih edildiğini işaret ederken nicel araştırma desenlerinden deneysel araştırma deseninin yalnızca iki çalışmada kullanıldığı da bulgulanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerine nadiren başvurulduğunu gösteren grafiğe göre bu

araştırma yöntemine ait iki çalışmanın olduğu; bu yöntemde ise doküman analizi (n=1) ve gözlem (n=1) desenlerinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Grafik 7. Nicel araştırma yöntemlerinde kullanılan envanterlerin dağılımı

Nitel araştırma yöntemlerinin (tekil tarama ve ilişkisel tarama desenleri) tercih edildiği tezlerde kullanılan envanterler incelendiğinde, Sheard ve ark, (2009) tarafından geliştirilen envanterin en yüksek orana (n=37, %91) sahip olduğu görülmektedir. Bu envanteri %5’lik oranla (n=2) Madrigal, Hamill ve Gill (2013) tarafından geliştirilen envanter takip ederken Gucciardi ve ark., (2016) ile Loehr, Roetert, Brown, ve Woods (1992) tarafından geliştirilen envanterlerin birer tezde kullanıldığı (n=1, %2) bu kategoride elde edilen bir diğer bulgudur.

Grafik 8. Zihinsel dayanıklılık ile ilişkilendirilen kavramların dağılımları

Zihinsel dayanıklılık konusuyla ilişkilendirilen kavramların incelendiği Tablo 4'e göre bu kategoride en yüksek orana (%13,04) 'Duygusal zekâ' kavramının sahip olduğu görülmektedir. 'İçsel Konuşma' kavramının bu kategoride önemli ölçüde tercih edildiğini (%10,87) gösteren tabloya göre zihinsel dayanıklılık ile ilişkilendirilen kavramların çeşitliliği dikkat çekicidir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada, Türkiye'de 2015-2021 yılları arasında zihinsel dayanıklılık konusunda yayımlanmış lisansüstü tezlerin içerik analizi tez türü, yayım yılı, yayımlandığı üniversite ve anabilim dalı; yöntem araştırma yöntemi, deseni, envanter ve ilişkili kavramlar ölçütleri dâhilinde yapılarak konu ile ilgili gerçekleştirilen çalışmaların genel özellikleri ve güncel araştırma eğilimleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma sonrasında, konuyla ilgili ağırlıklı olarak yüksek lisans tezlerinin hazırlanmış olduğu sonucuna ulaşılmıştır (n= 41, %89). Doktora programı düzeyinde bilime yenilik getirme veya yeni bir bilimsel yöntem geliştirme amacı varken yüksek lisans düzeyinde daha çok bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak bilgiye erişme, derleme, yorumlama ve değerlendirme gibi becerilerini kazandırma amacı baskındır (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, 2016). Bu bağlamda, zihinsel dayanıklılık gibi soyut bir olgu ile ilgili katılımcıların ilgi, beceri, yetenek ve tutum gibi özelliklerin (Büyükoztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012) belirlenmesi; ayrıca var olan bir durumun olduğu şekliyle betimlenmesi (Karasar, 2015) gayretinin daha çok yüksek lisans düzeyinde tercih ediliyor olması, öngörülen bir durum olarak değerlendirilebilir.

Çalışma sonrasında zihinsel dayanıklılık konulu ilk lisansüstü tezin 2015 yılında, en yüksek sayıda tezin ise 2019 yılında yayımlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu kategoride yıllara göre tez sayısında bir dalgalanmanın olduğu ve 2021 yılında yayımlanan tezlerin tamamının yüksek lisans tezi olduğu elde edilen bir diğer sonuçtur. Başarı elde edebilmek veya yüksek performansla ulaşabilmek için fiziksel beceri, teknik ve taktik gibi önemli unsurların yanı sıra psikolojik etmenlerin de incelenmesi gerekmektedir (Gucciardi, Gordon ve Dimmock, 2009). Bu psikolojik faktörlerden biri olan ve spor psikolojisi alanında önemi giderek artan zihinsel dayanıklılık (Nicholls ve ark., 2008) konusu ile ilgili araştırma sayısındaki artış, olumlu bir ivmelenmenin habercisi olarak değerlendirilebilir.

Zihinsel dayanıklılık konulu lisansüstü tezlerin 29 farklı üniversite bünyesinde tamamlandığı ve tezlerin ağırlıklı olarak 8 üniversite (Akdeniz Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi) bünyesinde hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, özellikle spor bilimleri alanında bu köklü üniversitelerin uzun yıllardır eğitim-öğretim hayatına devam ediyor olması ile ilişkilendirilebilir.

Araştırma sonrasında zihinsel dayanıklılık konulu yüksek lisans ve doktora tezlerinin büyük bir çoğunluğunun (%35) 'Beden Eğitimi ve Spor' anabilim dalında yayımlanmış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre lisansüstü tez çalışmalarının ağırlıklı olarak beden eğitimi ve spor anabilim dalında yayımlanmış olması, ilgili anabilim dalının çok boyutlu, kapsamlı ve multidisipliner yapısının bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Bilimsel çalışmalarda yöntemler pozitivist ve post pozitivist paradigmlar çerçevesinde nicel ve nitel olmak üzere iki ana başlık altında incelenirse de araştırmanın amacı ve yaklaşımına bağlı olarak her iki yöntemin bir arada kullanıldığı karma yöntemlerin varlığından da söz edilebilir (Sağlam-Arı, Armutlu, Güneri-Tosunoğlu, Yücel-Toy, 2009). Genel anlamda, nicel araştırmalarda ispat etme veya betimleme ön plandadır; ölçümlerin geçerlik-güvenirlikleri test edilmektedir. Nitel araştırmalarda ise açıklamaya, fikir üretmeye ve yorumlamaya dayalı bir yaklaşım vardır (Akşit, 1997). Nicel araştırma desenleri, Karasar'a (2013) göre betimsel tarama, ilişkisel tarama, nedensel-karşılaştırmalı tarama ve deneme çalışmaları şeklinde kategorize edilirken nitel araştırma desenleri ise etnografi, fenomenoloji, durum/vaka çalışmaları ve doküman analizi gibi kategorilere ayrılmaktadır (Skinner, Edwards ve Corbett, 2014). Araştırma bulgularına göre, toplam 46 lisansüstü tezin %94'ünde (n=43) nicel, %4'ünde (n=2) nitel, %2'sinde (n=1) ise karma araştırma yöntemi kullanılmıştır.

İncelenen tezlerde, bir genelleme yapabilmek ve örneklem grupları arasındaki ilişkiyi ya da farklılaşmayı incelemek adına niceliksel analize başvurulması öngörülen bir durumdur (Latimer, Ginis ve Perrier, 2011). Literatür incelendiğinde, Elmas, Açıkgöz ve Aşçı (2018), sporda sosyal alanlarda yazılmış tezlerin paradigma yaklaşımını inceledikleri çalışmaları sonrasında, yayımlanan 1023 lisansüstü tezde %83,4 oranda pozitivist-nicel yaklaşımın hâkim olduğunu raporlamışlardır. Bu sonuç ile birlikte çalışmamız sonrasında elde edilen sonuçlar ışığında, sosyal alanlarda pozitivist paradigma geleneğinin baskın olduğu ve temel harcı insan olan sosyal alanlarda pozitivist yaklaşımdaki nicel araştırma yöntemlerinin büyük oranda tercih edildiği söylenebilir.

Zihinsel dayanıklılık konulu lisansüstü tezlerde nicel araştırma desenlerinden biri olan ilişkisel tarama desenine sıklıkla (%62) başvurulduğu; yine bir nicel araştırma deseni olan tekil tarama deseninin yüksek oranda (%29) tercih edildiği, bunun dışında deneysel araştırma deseninin yalnızca iki çalışmada kullanıldığı bulgulanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerine nadiren başvurulduğu, bu araştırma yöntemine ait iki çalışmada ise doküman analizi ve gözlem desenlerinin kullanıldığı sonucu elde edilmiştir. Bu durum, zihinsel dayanıklılık ile ilgili çalışmalarda katılımcıların ilgi, beceri, yetenek ve tutum gibi özelliklerini (Büyüköztürk ve ark., 2012) kısa sürede ve düşük maliyetlerle belirleme amacıyla tarama modelinin tercih edilmesi ile ilişkilendirilebilir.

Nicel araştırma yöntemlerinin (tekil tarama ve ilişkisel tarama desenleri) tercih edildiği tezlerde kullanılan envanterler incelendiğinde, çalışmaların tamamına yakınında (n=37, %91) Sheard ve arkadaşları (2009) tarafından geliştirilen envanteri %5'lik oranla (n=2) Madrigal ve arkadaşları (2013) tarafından geliştirilen envanter takip ederken; Gucciardi ve arkadaşları (2016) ile Loehr ve arkadaşları (1992) tarafından geliştirilen envanterlerin birer tezde kullanıldığı (n=1, %2) sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuç, zihinsel dayanıklılık konusunda geliştirilen veya Türkçeye uyarlanarak geçerlik-güvenirlik analizi yapılan envanterlerin sınırlı olması ile bağdaştırılabilir. Son olarak, gerçekleştirilen analizler sonrasında, zihinsel dayanıklılık konusuyla en çok ilişkilendirilen kavramların 'Duygusal zekâ' (%13,04) ve 'İçsel Konuşma' (%10,87) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan, ilgili konu ile ilişkilendirilen kavramların çeşitliliği, zihinsel dayanıklılık kavramının pek çok olgu, kavram veya olay ile ilişkili olduğuna dikkat çekmektedir.

Son yıllarda Türkiye’de farklı disiplinlere ait birçok lisansüstü tez, nitel yaklaşımlardan biri olan doküman analizi modeli ile incelenmiştir. Bu çalışmalardan bazıları: Acar ve Ulutaş (2021), Güler ve Aygün (2019), Gür-Erdoğan, Kaya-Uyanık ve Canan-Güngören (2018), Gürsoy, Aydoğdu, Aysu ve Aral (2019), Kanbolat ve Balta (2019), Kavgaoglu, Altundal ve Çay-Padalıhasanoğlu (2021), Korkmaz, Erkin ve Atbaşı (2021), Öner ve Türkoğlu (2020), Özay (2020), Özsu (2020), Özay-Köse ve Konu (2019), Sevim (2020), Can (2020), Türel ve Bayer (2021) şeklindedir. Ancak literatür taraması sonrasında, zihinsel dayanıklılık konusunda herhangi bir içerik analizi çalışmasına rastlanmamıştır. Bu eksikliği bir ölçüde giderebilmek, alanın genel karakterini ortaya koymak, zihinsel dayanıklılık kavramının konu edilme yoğunluğunu ve gelişimini ortaya koymak, geçmişe dönük bütünsel bir değerlendirme sunmak ve araştırmacılar için genel bir bakış açısı sunmak adına bu çalışmada 2015-2021 yılları arasında zihinsel dayanıklılık konusunda yayımlanmış olan lisansüstü tezler incelenmiş ve çalışmaların genel içerik özellikleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Zihinsel dayanıklılık konulu literatürün nispeten gelişmekte olduğu, konu ile ilgili çalışmalarda bir ivmenin kazanıldığı fikriyle bu çalışmanın bilime bilgi ve kaynak anlamında katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma sonrasında, özellikle sosyal bilimler alanında baskın olan pozitivist paradigmadan yeni paradigmalara evrilerek yüksek oranda tercih edilen nicel araştırma yöntemleri dışında başkaca yöntemlerin benimsenerek sınırlılıkların azaltılması; zihinsel dayanıklılık konusunda yayımlanmış olan uluslararası bilimsel makale, bildiri veya bilimsel nitelikli eserlerin içerik analizlerinin yapılarak konuya daha geniş bir perspektif kazandırılması ve bu çalışmada ele alınan ölçütler dışında başkaca ölçütler ele alınarak içerik kategorilerinin zenginleştirilmesi öneri olarak sunulabilir.

Çıkar Çatışması: Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Dizaynı-Mesut SÜLEYMANOĞULLARI; İstatistik analiz-Mesut SÜLEYMANOĞULLARI; Makalenin hazırlanması, Mesut SÜLEYMANOĞULLARI, Gökhan BAYRAKTAR; Verilerin Toplanması-Mesut SÜLEYMANOĞULLARI tarafından gerçekleştirilmiştir.

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler

Kurul Adı: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığı

Tarih: 19.10.2021

Sayı/Karar No: E-95531838-050.99-23133/315

KAYNAKLAR

- Acar, S. & Ulutaş, A. (2021). Türkiye’de siber güvenlik konusunda yazılan lisansüstü tezlerin içerik analizi. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 93-113.
- Akşit, B.T. (1997). *Etik bunun neresinde: Medikal araştırmalarda bazı etik sorunlar*. Ankara: Ankara Tabip Odası Yayınları.
- Berg, B.L. & Lune, H. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. H. Aydın (Çev. Edt.) Konya: Eğitim Yayınevi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E. Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, D. (2020). Temel eğitim alanında yapılan matematik eğitimi konulu lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *Batu Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 410-427.
- Çalık, M. & Sözbilir, M. (2014). Parameters of content analysis. *Education and Science*, 39(174), 33-38. doi: 10.15390/EB.2014.3412
- De Bakker, F. G., Groenewegen, P. & Den Hond, F. (2005). A bibliometric analysis of 30 years of research and theory on corporate social responsibility and corporate social performance. *Business & Society*, 44, 283-317.
- Ellegaard, O. & Wallin, J.A. (2015). The bibliometric analysis of scholarly production: How great is the impact? *Scientometrics*, 105(3), 1809- 31.
- Elmas, S., Açıköz, S. & Aşçı, F. H. (2018). Sporda sosyal alanlarda yapılan lisansüstü tezlerde araştırma paradigmalarının incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 29(2), 53-66. doi: 10.17644/sbd.309203
- Erdem, D. (2011). Türkiye’de 2005–2006 yılları arasında yayımlanan eğitim bilimleri dergilerindeki makalelerin bazı özellikler açısından incelenmesi: Betimsel bir analiz. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 2(1), 140-147.
- Gucciardi, D.F., Gordon, S. & Dimmock, J.A. (2009) Development and preliminary validation of a mental toughness inventory for Australian football. *Psychology of Sport and Exercise*, 10(1), 201-209.
- Gucciardi, DF., Hanton, S., Gordon, S., Mallett, CJ. & Temby P. (2016). The concept of mental toughness: Tests of dimensionality, nomological network, and traitness. *Journal of Personal and Individual Differences*, 83(1), 26-44.
- Güler, T. & Aygün, M. (2019). Türkiye’de birleştirilmiş sınıflarla ilgili yapılan lisansüstü tezler. *Milli Eğitim Dergisi*, 48 (222), 5-32.
- Gür-Erdoğan, D., Kaya-Uyanık, G. & Canan Güngören, Ö. (2018). Aktif öğrenmeye ilişkin lisansüstü tezlerin yapısal incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 8(1), 111-125. doi: 10.19126/suje.346975
- Gürsoy, F., Aydoğdu, F., Aysu, B. & Aral, N. (2019). Engelli çocuklarda oyun ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerdeki eğilimler. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 2(4), 44-57. doi: 10.36731/cg.658991
- Jones, G., Hanton, S. & Connaughton, D. (2007). A framework of mental toughness in the world’s best performers. *The sport psychologist*, 21(2), 243-264.
- Kanbolat, O. & Balta, M. A. (2019). İlkokulda matematiksel problem çözme ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(4), 21-30.
- Karakütük, K. (2002). *Öğretim üyesi ve bilim insanı yetiştirme-lisansüstü öğretimin planlanması*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kavgaoğlu, D., Altundal, Ü. & Çay-Padalıhasanoğlu, E. (2021). Türkiye’de sosyal hizmet alanındaki lisansüstü tezlerin içerik analizi. *International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal*, 7(2), 61-69.
- Korkmaz, T., Erkin, M. & Atbaşı, Z. (2021). Akran zorbalığı kavramının lisansüstü tezlerde incelenmesi. *Turkish Special Education Journal*, 3(1), 1-19.
- Latimer, A. E., Martin-Ginis, K.A. & Perrier, M.J. (2011). The story behind the numbers: A tale of three quantitative researchers’ foray into qualitative research territory. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 3(3), 278-284.

- Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği (2016). [Available online database at: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21510&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>]. Erişim Tarihi: 15 Kasım 2021.
- Loehr, J., Roetert, E.P., Brown, S.W. & Woods, R.B. (1992). *The development of two instruments to assess mental toughness in tennis*. Dallas: Annual Convention of the American Psychological Society.
- Madrigal, L., Hamill, S. & Gill, D.L. (2013). Mind over matter: The development of the mental toughness scale (MTS). *Sport Psychologist*, 27(1), 62-77.
- Merigo, J.M. & Yang, J.B. (2017). A bibliometric analysis of operations research and management science. *Omega*, 73(1), 37-48.
- Mortimore, P. (2000). Does educational research matter? *British Educational Research Journal*, 26(1), 5-24.
- Nicholls, A., Polman, R., Levy, A. Backhouse, S. (2008). Mental toughness, optimism, and coping among athletes. *Personality and Individual Differences*, 44(1), 1182-1192.
- Öner, Ö. & Türkoğlu, M. E. (2020). Eğitim denetimi alanındaki lisansüstü tezlerinin incelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(39), 1265-1285. doi: 10.46928/iticusbe.798949
- Özay-Köse, E. & Konu, M. (2019). Türkiye’de biyoloji eğitimi üzerine yapılan lisansüstü tezlerinin incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12, 77-90. doi:10.46778/goputeb.466593
- Özay, S. (2020). Türkiye’de viyola alanında yazılmış lisansüstü tezler. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16, (Eğitim ve Toplum Özel sayısı), 6344-61. doi: 10.26466/opus.784467
- Özsu, G. (2020). Uluslararası ilişkiler disiplininin internet çalışmalarıyla olan ilişkisinin 20 yılı: Türkiye’de yapılan lisansüstü tezlerin içerik analizi (1999-2019). *Yeni Medya*, 7, 34-49.
- Sağlam-Arı, G., Armutlu, C., Güneri-Tosunoğlu, N. & Yücel-Toy, B. (2009). Pozitivist ve postpozitivist paradigmlar çerçevesinde metodoloji tartışmalarının yönetim ve pazarlama alanlarına yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 27(1), 113-141.
- Selçuk, Z., Palancı, M., Kandemir, M. & Dündar, H. (2014). Eğitim ve bilim dergisinde yayınlanan araştırmaların eğilimleri: İçerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 430-453.
- Sevim, O. (2020). Çocuk edebiyatıyla ilgili lisansüstü çalışmalardaki eğilimler: Bir içerik analizi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(1), 124-144.
- Sheard, M., Golby, J. & Van Wersch, A. (2009). Progress toward construct validation of the sports mental toughness questionnaire (SMTQ). *European Journal of Psychological Assessment*, 25, 186-193.
- Skinner, J., Edwards, A. & Corbett, B. (2014). *Research methods for sport management* (1st ed.). London: Routledge.
- Sözbilir, M., Kutu, H. & Yaşar, M. D. (2012). Science education research in Turkey: A content analysis of selected features of papers published. In J. Dillon & D. Jorde (Eds). *The World of Science Education: Handbook of Research in Europe* (pp.341-374). Rotterdam: Sense Publishers.
- Suri, H. & Clarke, D. (2009). Advancements in research synthesis methods: From a methodologically inclusive perspective. *Review of Educational Research*, 79(1), 395-430.
- Tuzcu, G. (2003). Lisansüstü öğretim için yurtdışına öğrenci göndermenin planlanması. *Milli Eğitim Dergisi*, 160, 155-165.
- Türel, Y. K. & Bayer, H. (2021). Türkiye’de lisansüstü tezlerde artırılmış gerçeklik kullanımı üzerine araştırma eğilimleri. *Turkish Journal of Educational Studies*, 8(2), 195-214. doi: 10.33907/turkjes.818899
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Sürdürülebilir Etkinlik Farkındalık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması

Eda ADATEPE^{1†} , Hakan KOLAYIŞ²

¹Bayburt Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Bayburt.

²Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya.

Araştırma Makalesi / Research Article

Gönderi Tarihi (Received): 08/02/2022

Kabul Tarihi (Accepted):04/06/2022

Online Yayın Tarihi (Published): 30/06/2022

Öz

Bu araştırma spor etkinliklerine katılan bireylerin sürdürülebilir etkinlik farkındalıklarını ölçen bir ölçme aracı geliştirmek amacı ile yapılmıştır. Literatür, uzman görüşü ve saha çalışanları ile madde havuzu oluşturulmuştur. Bu araştırma grubu, ulusal ve uluslararası spor etkinliklerine katılmış, Türkiye'deki antrenör, sporcu, beden eğitimi ve spor öğretmeni, hakem, idari kadrolarda yer alan spor yöneticileri ve teknik kadro çalışanlarından oluşmuştur. Bu araştırmaya 812 gönüllü birey katılmıştır. Veriler Google Forms ile toplanmıştır. Genel tarama modeline göre desenlenmiş, betimsel bir çalışmadır. "Sürdürülebilir Etkinlik Farkındalık Ölçeği" (SEFÖ) adı verilen ölçme aracı için açılımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Bu kapsamda yapısal geçerlik ölçütleri sağlanmış ve 24 madde ölçme aracının son halini oluşturmuştur. Ölçme aracı destek, performans değerlendirme, sistem yapısı ve süreçler boyutlarını içeren toplam 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçme aracının geneli bağlamında Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .936 tespit edilerek ölçme aracının güvenilir olduğu ve dört faktörlü yapıda olan ölçme aracının tüm alt boyutlarında hedeflenen özellikleri ölçtüğü ve geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak geliştirme çalışması yapılan bu ölçek, araştırmanın amacına uygun olarak ölçmek istenilen özellikleri ölçen geçerli ve güvenilir bir ölçek olarak kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Spor, Etkinlik, Farkındalık, Ölçek Geliştirme

Development of Sustainable Event Awareness Scale: Validity and Reliability Study

Abstract

This research was conducted with the aim of developing a measurement tool that measures the sustainable event awareness of individuals participating in sports activities. An item pool was created with the literature, expert opinions and field workers. This research group consisted of trainers, athletes, physical education and sports teachers, referees, sports managers and technical staff in Turkey who participated in national and international sports events. 812 volunteers participated in this research. Data was collected with Google Forms. It is a descriptive study designed according to the general scanning model. Explanatory and confirmatory factor analyzes were conducted for the scale called "Sustainable Event Awareness Scale" (SEAS). As a result of the analysis, 24 items with construct validity were included in the final scale. It has been determined that the scale is gathered under a total of four factors: support, performance evaluation, system structure and processes. The Cronbach Alpha internal consistency coefficient was found to be .936 for the entire scale, and it was concluded that the scale was reliable and that the scale, which has a four-dimensional structure, measures the targeted features in all sub-dimensions and is valid. As a result, this scale, which has been developed, can be used as a valid and reliable scale that measures the features that are desired to be measured in accordance with the purpose of the research.

Keywords: Sustainability, Sports, Event, Awareness, Scale Development

† Sorumlu Yazar: Eda Adatepe, E-posta: edaadatepe@gmail.com

GİRİŞ

Sürdürülebilirlik kavramının ortaya çıkışı ya da doğuşu globalleşme süreçlerinin hızının giderek artması ile pozitif yönde ilerlemektedir. Gelenekçi yaşam veya topluluk düşüncesinden kitleler halindeki tüketimi içeren yaşayış düzenine geçiş sürecinde natürel rezervlerin harcanmasını, topluluk ve aile kavramlarının yapısal özelliklerini, ekonomiyi, popülasyonu ve siyasal alan gibi farklı alanları etkilemesinden kaynaklı, söz konusu kavram irdelenmeye ve açıklanmaya çalışılmıştır (Gürlük, 2010). “1972 Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı” ile duyulmaya başlanan bu kavram, “1987 Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu” ve burada yayımlanan “Brundtland Raporu”nda tanımlanmıştır. “1992 Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkındırma Konferansı”nın düzenlenmesi, “2002 Johannesburg Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi” ile sürdürülebilirlik kavramı daha da genişlemiş, artık kaynakların sürdürülebilir kullanımını içeren yeni tanımına ulaşmıştır. Bu şekilde yeniden tanımlanan sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma kavramları birçok kurum ve kuruluşun faaliyetlerinde yer almaya başlamıştır. Sürdürülebilir kalkınma, birbiri ile etkileşim halinde olan çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlardan oluşmaktadır (Ergün ve Çobanoğlu, 2012; Giddings, Hopwood & O’Brien, 2002; Harris, 2000; Holmberg ve Sandbrook, 1992; Islam, Munasinghe ve Clarke, 2003; Jayanthi, 2015; Summers & Childs, 2007; Toran, 2017). Ölçek geliştirmeye konu olan sürdürülebilir etkinlik kavramı da bu çerçevede sosyal, çevresel ve ekonomik boyutlarıyla yer almaktadır.

TDK (2021), etkinlik kavramını, “müsabaka, karşılaşma, netice; toplum biliminde durum, vaka, olay kelimeleri ile insanın çevresiyle arasındaki ilişkileri düzenleyen her türlü eylemi ve bir işletmenin veya kurumun belli bir alandaki eylemi, faaliyeti, aktivitesi” olarak ifade etmektedir. Etkinlikler gücünü üretim, tüketim ve değişimden alarak, devamlılıkları ve tekrarlanabilirlikleri artan organizasyonlardır. Etkinliklerden her seferinde farklı kazanımlar ve sonuçlar elde edilmektedir. Ekonomi boyutu ve kitlesel ilginin yoğun olduğu bu alanlardan biri de spora özgü etkinliklerdir. Demir (2015), bu etkinliklerin ekonomik girdilerinin sporun tüm paydaşlarına (sporcu, seyirci, yerel, ulusal, uluslararası birimler, sponsorlar, medya, destek birimler vb.) ve evrensel anlamda insanlığa yaptığı katkılarının arttığını belirtmektedir. Türkiye’de de, tüm dünyada olduğu gibi spor etkinliklerindeki küresel gelişmelerin olumlu yansımaları olarak görülmektedir.

Diğer bir taraftan bakıldığında ise, etkinliklerin olumlu yönleri kadar son dönemlerde olumsuz etkilerinin de arttığı bilinmektedir. Düzenlenen etkinlikler, bölgede sosyal huzura zarar verebilmekte, kalabalıklaşma ile birlikte şehir içi ulaşım problemlerinin doğmasına sebep olmakta, suç işleme düzeyinin yükselmesine, toplum içerisinde kimlik kayıplarına da sebep olabilmektedir. Doğaya ve fiziki çevreye verilen zararlar da söz konusu olmaktadır (Koçak ve Balcı, 2010).

Bu süreçte etkinlik yönetimi kavramı karşımıza çıkmakta ve etkinlikler de tüm kaynakların bir arada kullanıldığı organizasyonlar olmasından dolayı sürdürülebilir bir şekilde yönetilmesi gereken yapılarıdır. Etkinlikler aynı zamanda güçlü iletişim, katılım ve ilişki biçimleridir ve araştırmacılar spor etkinliklerinin topluluk gelişimini (Warner ve Dixon, 2011), paylaşılan değerleri ve sosyal kimlikleri beslemeye yardımcı olduklarını da vurgulamıştır. Etkinlik

ortamları da, sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma gibi kavramların gerek eğitim yoluyla gerek farkındalık oluşturmak suretiyle bireylere aktarım ve ilham verme noktasında doğru yerler olarak düşünülmektedir.

Bu noktadan hareketle, toplumdaki her bireyin üstleneceği görev ve sorumlulukların eğitim, davranış, tutum ve farkındalık ile oluşturulabileceği düşünülmektedir. Özellikle farkındalık, yetişecek yeni kuşakların taleplerini gözeterek değerlendirme yapabilmeyi ve bu kapsama yönelik istendik yönde davranışsal değişikliklerin sağlanmasını hedeflemektedir. Farkındalık kavramı, “hatırlama ve dikkat” gibi anlamları içermektedir (Germer, 2004). Yine farkındalık “ana odaklanma, kabullenme, yargısızlık ve gözlem” olarak tanımlanmaktadır (Çatak ve Ögel, 2010). Dökmen (2002)’e göre, farkındalık seviyesinin artması, bireyin öğrenme düzeyinin artışı veya olguların değerlendirilmesi sürecinde her zamankinden farklı yaklaşım sergilemesi olarak tespit edilmiştir. Yüksek farkındalık düzeyleri de bireylerdeki tutum-davranış ilişkisini güçlendirmektedir (Kağıtçıbaşı, 1999). Bireylerin farkındalık seviyelerinin bilinmesi bu anlamda, mevcut durumların analizini ve değerlendirilmesini kolaylaştırmaktadır.

Sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir etkinlikler bağlamındaki çalışmalar dünya genelinde tüm hızıyla devam etmekte olup, Ülkemizde de söz konusu alan ile ilgili araştırmaların yapılabilmesi amacıyla sürdürülebilir etkinlik farkındalığının ölçülmesine yönelik spesifik bir ölçme aracının geliştirilmemiş olması bu çalışmanın ne denli önem arz ettiğini göstermektedir.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma grubu, ölçek madde havuzu, uzman görüşü ve verilerin analizi açıklanmıştır.

Araştırma Modeli

Araştırmalar, “uygulandığı çevreye, ortamlara göre saha ve laboratuvar araştırmaları; düzeylerine göre kuramsal ve uygulama, yöntem veya zamanına göre tarihi, betimsel ve deneysel araştırmalar” olarak adlandırılmaktadır (Kaptan, 2000). Bu doğrultuda çalışmamız genel tarama modeline göre desenlenmiş, betimsel bir çalışmadır. Tarama modelleri bir grubun var olan belirli özelliklerini tespit etmek için verilerin toplanmasını amaçlayan (Büyüköztürk, 2012) çalışma modeli olarak kullanılmaktadır. Ayrıca bu modeller, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargı oluşturmak amacı ile evrenin tamamı ya da ondan alınacak bir kesit, grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılabilir (Karasar, 2009).

Araştırma Grubu

Bu araştırma grubu, ulusal ve uluslararası spor etkinliklerine katılmış, Türkiye’deki antrenör, sporcu, beden eğitimi ve spor öğretmeni, hakem, idari kadrolarda yer alan spor yöneticileri ve teknik kadro çalışanlarından oluşmuştur. 812 birey (% 42.10 kadın, %57.90 erkek, \bar{X} = 35.81 yaş) araştırmaya gönüllü olarak katılmıştır. Veriler Google Forms (<https://forms.gle/DsW2vvYLpwthTvA47>) aracılığı ile toplanmıştır. Cabrera (2010), ölçme aracı geliştirilmesi süreçlerinde “Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)” ve “Doğrulayıcı Faktör

Analizi (DFA)”nin birbirinden farklı örneklem grupları ile araştırılmasının geçerliği ortaya koymada daha başarılı olduğunu ileri sürmüştür. Fakat katılımcı kişilerden veri toplanması sürecindeki yaşanan zorluklar dolayısıyla, açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri aynı örneklem grubundan elde edilen farklı yarılar ile gerçekleştirilmiştir. Doğan, Soysal ve Karaman (2017) yapmış oldukları çalışmada, aynı örneklem grubunda yapılan faktör analizleri sonuçları ile açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizlerinin bir örneklemin farklı yarılarına uygulanarak elde edilen sonuçların birbiri ile benzer sonuçlar verdiğini belirtmişlerdir. Buradan hareketle toplanan verilerden çalışmada hataya sebebiyet verebilecek olan veriler ayıklanarak (126 veri), rastgele (n=343, n=343) 2 gruba ayrılmıştır. Birinci grup veriler ile AFA, ikinci grup veriler ile DFA yapılmıştır.

Belirlenen çalışma grubunun sayısında, Comrey ve Lee'nin (2013) faktör analizi bağlamında ortaya koyduğu ölçütler temel alınmıştır. Tavşancıl'ın (2002) araştırma grubu genişliği kriteri, ölçme aracındaki madde sayısının minimum 5 katı olması gerektiği, Şencan'ın (2005) ise ölçek geçerlilik ve güvenilirlik araştırmalarında söz konusu sayının ölçme aracının madde sayısının 5–10 katı olması gerektiğidir. Bunun yanında, Stevens (2002) ölçme aracını oluşturan her bir madde için 5-20 arasında değişen katılımcı düşmesini, Jöreskog ve Sörbom (1996) her parametre için en az 10 katılımcı olması gerektiğini vurgulamıştır.

Faktör analizi uygulanan bir çalışma grubunun büyüklük ölçütü; Costello ve Osborne (2005); Comrey ve Lee (1992) tarafından “50-çok kötü”, “100-kötü”, “200-orta”, “300-iyi”, “500-çok iyi” ve “+1000-mükemmel” aralıklarıyla belirtilmiştir. Sonuç olarak, araştırma grubunda ulaşılan 812 öğrencinin çalışma için yeterli olduğu düşünülmektedir.

Ölçek Madde Havuzunun Oluşturulması ve Uzman Görüşü (Yapı Geçerliliği)

Sürdürülebilir Etkinlik Farkındalık ölçeği (SEFÖ), 5 evre sonrası ortaya çıkmıştır. İlk olarak alanyazın taraması yapılmış, alan bağlamında ilgili akademisyenlerden bilgi alınmış, etkinlik organizatörleri ve spor yöneticileri ile konuya dair mülakatlar (15 kişi, toplam 255 dakika ses kaydı ve 19 sayfa transkript) yapılmıştır. Süreç sonucunda 36 maddelik bir soru havuzu geliştirilmiştir. Geliştirilen maddelerin içerik olarak sade, anlaşılır ve birden fazla yargı içermiyor olması göz önünde bulundurulmuştur (Naresh, 2013). İkinci aşamada uzman (3 Spor Yöneticiliği Bölümü'nden akademisyen, 2 antrenör, 1 hakem, 1 kalite yöneticisi, 1 organizatör, 1 Türk Dili Edebiyatı Bölümü'nden akademisyen) görüşlerine tekrar ihtiyaç duyularak tekrar eden maddeler ve doğru anlaşılmasından şüphe edilen maddeler çıkarılmıştır. Uzmanların kapsam geçerliği için yaptığı değerlendirmede Davis (1992) uygulamasından faydalanılmıştır. Söz konusu uygulama yardımıyla “uygun”, “madde hafifçe gözden geçirilmeli”, “madde ciddi olarak gözden geçirilmeli” ve “madde uygun değil” biçiminde dördü derecelendirme formu ile maddeler uzman görüşüne sunulmuştur. “Maddelerin uygun olduğu” ve “maddenin hafifçe gözden geçirilmeli” tercihlerinde bulunan uzman görüşlerinin sayısı toplam uzman görüşü sayısına bölünerek söz konusu madde bağlamında “kapsam geçerlik indeksi” hesaplanmıştır. Söz konusu değer 0,80 tespit edilmesinin kabul edilebilir olduğu söylenmiştir (Taşkın ve Akat,2010). Taslak ölçeğin Kapsam Geçerlilik İndeksi-KGI=0,896 olarak hesaplanmıştır. Üçüncü aşamada 31 soruya inen taslak ölçek, örneklem grubuyla aynı özellikteki 12 federasyon idari kadro çalışanına ve 54 sporcuya pilot uygulama olarak uygulanmıştır. Bireylerden gelen olumlu geri bildirimler sonucunda diğer aşamaya geçilmiştir. Dördüncü aşamada 31 maddelik

ölçek faktör analizleri için gönüllü bireylere uygulanmıştır. Beşinci aşamada ise güvenilirlik ve geçerlik öncesi hazır duruma getirilmiştir.

Araştırma Yayın Etiği

Çalışmanın, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Etik Kurulu Komisyonunun 12/11/2021 tarih ve 15 no'lu toplantısında “etik açıdan uygun olduğuna” oy birliği ile karar verilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma veri setinin parametrik analizler için gerekli olan temel şartlara uygunluğu incelenmiştir. Bu amaçla öncelikle 812 bireye ait veri setinde uç değer analizi yapılmış (skewness-kurtosis) ve uç değer taşıdığı belirlenen veriler ve Mahalanobis uzaklık değerleri hesaplanarak veri setinin normallliğini etkileyecek düzeyde olan 126 veri setinden çıkarılmıştır. Elde kalan 686 bireye ait veriler üzerinde Kolmogorov-Smirnov normallik analizi yapılmış ve veri setinin normal dağılıma sahip olduğu tespit edilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2007).

Ölçek geliştirme aşamalarında açımlayıcı (AFA) ve doğrulayıcı (DFA) faktör analizleri ile güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Bu aşamalarda AFA ve güvenilirlik analizleri SPSS 24.00 ve DFA ise SPSS AMOS Graphics 24 paket programları aracılığıyla yapılmıştır.

Taslak ölçeğin yapı geçerliğini ortaya koymak için açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve bu analiz ile elde edilen faktör yapısını doğrulamak için de doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. Açımlayıcı faktör analizini uygulanmasından önce, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ve Bartlett testi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizinde döndürme metodu olarak Varimax (dik döndürme) yöntemi kullanılmış, boyutların öz değerinin en az 1 olmasına ve iki faktöre de yük veren maddelerin yük değerleri arasındaki farkın en az .10 (Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2018) olmasına dikkat edilmiştir ve yamaç birikinti grafiği ile faktör sayısı öngörülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizinde belirlenen faktör yapılarının doğruluğunu ve modelin yeterliğini ortaya koymak için uyum indekslerinden yararlanılmıştır. Madde analizi çalışmasında ise ölçeğin tümü, boyutları ve maddeleri için yapılan % 27 alt ve üst gruplar arasındaki farklılığı görmek amacıyla bağımsız gruplar için t testi yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısından yararlanılmış ve ölçüt olarak .70 değeri (Tabachnick ve Fidell, 2007) dikkate alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde ölçeğin geliştirilme aşamalarında, ölçeğin faktör yapısını belirlemek için açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve elde edilen faktör yapısının model uygunluğunu tespit etmek için doğrulayıcı faktör analizine (DFA) ait bulgular, ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için uygulanan Cronbach Alpha katsayıları ile ölçek maddelerinin madde ayırt ediciliklerini tespit etmek için kullanılan bağımsız gruplar t testi bulguları (alt-üst grup karşılaştırma) ve alt boyutlar korelasyon matrisi yer almaktadır.

Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)

Açımlayıcı faktör analizi, aynı özelliği ya da yapıyı ölçen değişkenleri bir araya toplayan, ölçmeyi az sayıda faktör ile açıklayan bir istatistiksel tekniktir. Faktör analizi, bir faktörleştirme ya da ortak faktör adı verilen yeni kavramları (boyutları) ortaya çıkarmaktadır (Büyüköztürk, 2018).

Taslak ölçeğe ait yapı geçerliliği uygulamasından önce, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) indeksi örneklem büyüklüğünün yeterliliğini belirlemekte ve Bartlett testi ise verinin faktör analizi için uygun olup olmadığını göstermektedir. KMO indeksi değerinin en az .60 olması belirtilmiştir (Akgül, 2003). Bu taslak ölçeğe ait KMO testi ile hesaplanan örneklem yeterliliği, .936 olduğu saptanmıştır. Çalışmada, ölçeğin Bartlett Testi sonucu, 3523.829 olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir Ölçeğin yeterli örneklem büyüklüğüne sahip ve faktör analizi için uygun olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. KMO ve Bartlett testi

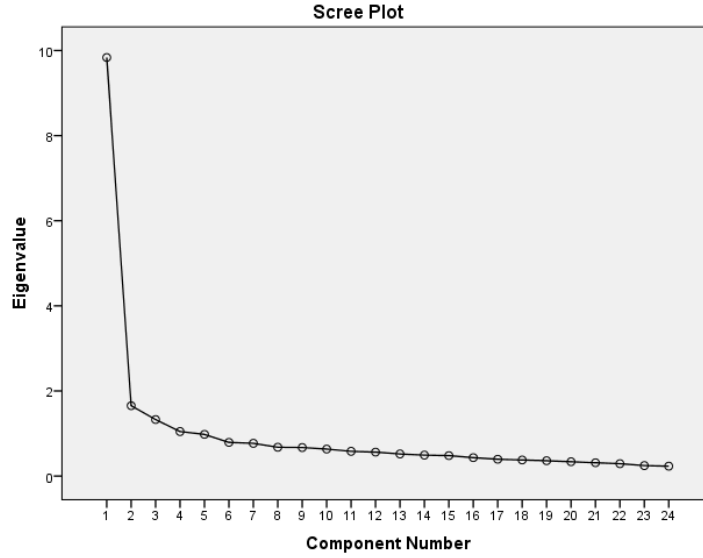
Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterlilik Ölçümü		0,936
Bartlett Küresellik Testi	Yaklaşık Ki-Kare	3523,829
	Serbestlik Derecesi	276
	Anlamlılık (p)	,000

Tablo 2. SEFÖ Faktör Yapıları (Döndürülmemiş Varyans Değerleri)

Faktör	Özdeğer	Varyans Yüzdesi	Toplam Varyans Yüzdesi
Faktör 1	9.836	40.982	40.982
Faktör 2	1.654	6.890	47.872
Faktör 3	1.327	5.530	53.403
Faktör 4	1.046	4.358	57.761

Açımlayıcı faktör analizi (AFA) işlemleri sonrası, başlangıçta 31 madde olan taslak ölçekten 7 madde atılmış, ölçek taslağı 24 maddeye inmiştir. Bu 4 bileşenli 24 maddenin varyansın %57.761'ini açıkladığı görülmüştür. 24 madde için öz değeri 1'in üzerinde olan dört (faktör) bileşen oluşmuştur. Bu bileşenlerden birincisi toplam varyansın % 40.982'sini, ikinci bileşen % 6.890'ını, üçüncü bileşen % 5.530'unu ve son bileşen % 4.358'ini açıklamaktadır. Toplam varyansa katkının ise % 57.761 oranında olduğu tespit edilmiştir. Bu işlem, yamaç birikinti (scree plot) grafiğinde de gösterilmektedir (Şekil 1).

Şekil 1'deki yamaç birikinti grafiğinde, bu ivmeli düşüşün beşinci noktadan sonra azaldığı ve birinci nokta ile başlayan iniş eğilimi varyansa yapılan katkının derecesini göstermektedir. İki nokta arasında yer alan aralıklarda da bir faktör olarak değerlendirilmektedir (Çokluk ve ark., 2012). Beşinci nokta sonrası varyansa yaptıkları katkı azaldığından noktaların birbirine yaklaştığı görülmektedir. Yamaç birikinti (scree plot) grafiğinden elde edilen veriler, özdeğer ve varyans yüzdeleri doğrultusunda, analizin 4 bileşen (faktör) ile yapılması uygun görülmüştür.

Şekil 1. Yamaç birikinti (Scree plot) grafiği

Ölçeğin faktör sayısı belirlendikten sonra, maddelerin faktördeki güçlü korelasyonunu belirlemek için döndürülmüş bileşenler matrisi (rotated component matrix) oluşturularak binişiklik durumları ve faktör yük değerlerinin kabul düzeylerini karşılayıp karşılamadığı incelenmiştir (Tablo 3). Sürdürülebilir Etkinlik Farkındalık Ölçeğinde, faktör desenini ortaya koymak amacıyla yapılan açımlayıcı faktör analizinde, faktör yük değeri .40 olarak belirlenmiştir (Stevens, 2009).

Tablo 3. SEFÖ Döndürülmüş Faktör Yükleri

	FAKTÖRLER			
	1	2	3	4
M17	,747			
M16	,712			
M15	,688			
M14	,673			
M18	,667			
M19	,653			
M11	,623			
M31		,802		
M35		,673		
M34		,651		
M28		,614		
M36		,613		
M29		,569		
M30		,563		
M6			,794	
M7			,754	
M4			,574	
M9			,567	
M8			,555	
M2			,457	
M25				,685
M26				,658
M24				,656
M23				,642

Metod: Varimax eksen döndürme testi

Tablo 3'e göre; birinci alt boyutun (11, 14, 15, 16, 17, 18, 19) 6 maddeden, ikinci alt boyutun (28, 29, 30, 31, 34, 35, 36) 7 maddeden, üçüncü alt boyutun (2, 4, 6, 7, 8, 9) 6

maddeden, dördüncü alt boyutun ise (23, 24, 25, 26) 4 maddeden oluştuğu görülmektedir. Varimax eksen döndürme testinde, faktör yükü alt kesim noktası değeri her madde için .40 olarak dikkate alınmıştır. Faktör yük değerlerinin; birinci faktör için .62 ile .74, ikinci faktör için .56 ile .80, üçüncü faktör için .45 ile .79 ve dördüncü faktör için .64 ile .68 arasında değiştiği görülmektedir. Faktör yük değerleri büyüklük açısından incelendiğinde, beş madde (M2, M4, M8, M9, M29, M30) dışında maddeler iyiden mükemmele doğru olarak nitelendirilebilir (Çokluk, vd., 2012).

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

Doğrulayıcı faktör analizi, elde edilmiş olan verilerin, açımlayıcı faktör analizinde önerilen modeli doğrulayıp doğrulamadığını kontrol etmek amacıyla kullanılmaktadır (Yılmaz ve Çelik, 2009).

Açımlayıcı faktör analizi sonuçları sonrası, taslak ölçeğin yapı geçerliliği için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Modelin uygunluğu da; CMIN/sd, RMSEA, GFI, AGFI, SRMR, NFI ve CFI uyum ölçütleri ile test edilmiştir.

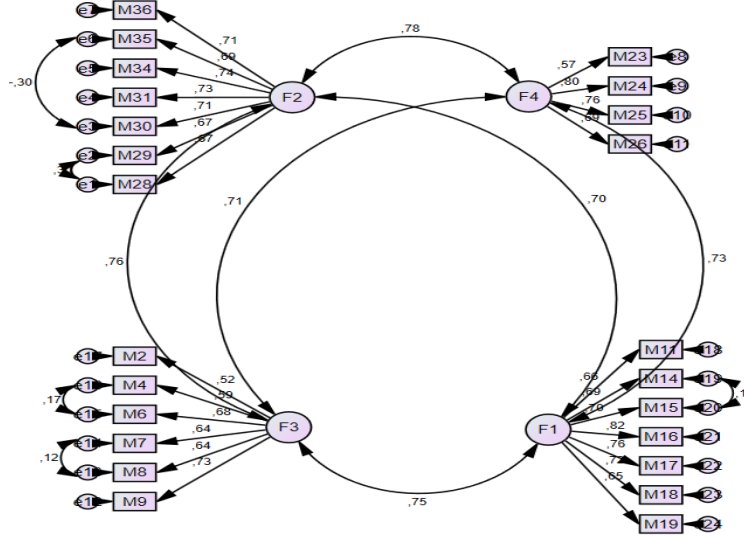
Tablo 4. DFA Uyum iyiliği sonuçları ve uygunluk değerleri

Uyumluluk İndeksi	Değerler	Kabul Edilir Uyum	İyi Uyum
Ki-Kare	419.485		
Serbestlik Derecesi	241		
Ki-Kare/sd	1.741	$2 \leq X^2/sd \leq 5$	$0 \leq X^2/sd \leq 2$
RMSEA	.049	$0,05 \leq RMSEA \leq 0,10$	$0 \leq RMSEA < 0,05$
SRMR	.05	$0,05 \leq SRMR \leq 0,10$	$0 \leq SRMR \leq 0,05$
GFI	.90	$0,90 \leq GFI \leq 0,95$	$0,95 \leq GFI \leq 1,00$
AGFI	.874	$0,85 \leq AGFI \leq 0,90$	$0,90 \leq AGFI \leq 1,00$
CFI	.95	$0,95 \leq CFI \leq 0,97$	$0,97 \leq CFI \leq 1,00$
NFI	.89	$0,90 \leq NFI \leq 0,95$	$0,95 \leq NFI \leq 1,00$

Kaynak: Byrne (2011). Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming. adlı kaynaktan uyarlanarak yapılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda, GFI'nin 0.90, AGFI'nin 0.874, Standardize edilmiş RMR uyum indeksinin 0.050, NFI'nin 0.89, CFI'nin 0.95 olduğu tespit edilmiştir. Bu değerlerin kabul edilir uyum seviyesinde oldukları görülmektedir (Marsh, vd., 2009; Sümer, 2000; Schermelleh-Engel, 2003).

Model uygunluğu indekslerindeki değerlere bakıldığında, doğrulayıcı faktör analizinde oluşturulan dört boyutlu ölçeğin kabul edilebilir bir nitelikte olduğu söylenebilir. Ayrıca Ki-Kare (χ^2) değerinin 419.485, sd değerinin ise 241 olduğu görülmektedir. Ki-Kare ve sd birbirine oranlandığında χ^2/sd (419.485/241) sonuç 1.741 çıkmıştır. Elde edilen sonuç, 3'ün altında olması iyi derecede uygunluk olduğu şeklinde yorumlanabilir (Byrne, 2011). RMSEA incelendiğinde ise 0.049 değeri, iyi uyum değeri olarak görülmektedir (Çokluk vd. , 2012).

Şekil 2. Doğrulayıcı Faktör Analizi Modeli

Şekil 2’de doğrulayıcı faktör analizi ile elde edilmiş olan verilerden hareketle 4 faktörden oluşan Sürdürülebilir Etkinlik Farkındalık Ölçeğinin bir model olarak doğrulandığı söylenebilir.

Faktörlerin Adlandırılması ve Yeniden Numaralandırılması

Tablo 5 incelendiğinde Faktör 1 altında toplanan maddelerin sürdürülebilir etkinliğin destek bilgilerine yönelik, Faktör 2’de toplanan maddelerin sürdürülebilir etkinliğin performansını değerlendirmeye yönelik, Faktör 3 altında toplanan maddelerin sistem yapısına dair bilgileri ölçmeye yönelik, Faktör 4’te ise sürdürülebilir etkinliğin süreçlerine yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5. Sürdürülebilir etkinlik farkındalık ölçeği maddeleri ve alt boyutlar (Faktörler)

Madde No	İfadeler	Tamamen katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
<i>Faktör 1. Destek</i>	M1. Spor etkinliğinin riskleri için belirlenen eylemleri fark ederim.	1	2	3	4	5
	M2. Spor etkinliğinde kullanılan kaynakları (insan kaynağı, altyapı, teknoloji, finansman, enerji, eğitim) bilirim.	1	2	3	4	5
	M3. Spor etkinliğindeki bilgi ve beceri yeterliliğini fark edebilirim.	1	2	3	4	5
	M4. Spor etkinliğinin çevresel etkilerini bilirim.	1	2	3	4	5
	M5. Spor etkinliğinin sosyal etkilerini bilirim.	1	2	3	4	5
	M6. Spor etkinliğinin ekonomik etkilerini bilirim.	1	2	3	4	5
	M7. Spor etkinliğinde yasal gereklerin sağlandığını bilirim.	1	2	3	4	5
	M8. Spor etkinliğinde ölçme yapıldığını bilirim.	1	2	3	4	5
<i>Faktör 2. Performans Değerlendirme</i>	M9. Spor etkinliğinde ölçümler ile analiz yapıldığını bilirim.	1	2	3	4	5
	M10. Spor etkinliğinde analizlerin değerlendirildiğini bilirim.	1	2	3	4	5
	M11. Spor etkinliğinde iç denetim işlemlerini fark ederim.	1	2	3	4	5
	M12. Spor etkinliğinde önleyici (proaktif) faaliyetler yer aldığını bilirim.	1	2	3	4	5
	M13. Sürdürülebilir etkinlikler için sürekli iyileştirmeler yapıldığını fark ederim.	1	2	3	4	5
	M14. Sürdürülebilir etkinlik yönetiminin sistematik bir yaklaşım olduğunu bilirim.	1	2	3	4	5
	M15. Sürdürülebilirlik ile ilgili terimleri ve tanımları bilirim.	1	2	3	4	5
<i>Faktör 3. Sistem Yapısı</i>	M16. Spor etkinliği ile ilgili tarafların (katılımcı,düzenleyici kurum/kuruluş, sponsor ,ortaklar,medya ,toplum) beklentilerini anlayabilirim.	1	2	3	4	5
	M17. Spor etkinliğinin sürdürülebilirlik yönetim sistemi kapsamında olduğunu fark edebilirim.	1	2	3	4	5
	M18. Sürdürülebilir kalkınma ilke ve amaçlarını spor etkinliği ile ilişkilendirebilirim.	1	2	3	4	5
	M19. Spor etkinliğindeki sürdürülebilirlik yönetim sisteminin etkinliği için iletişime katkıda bulunmak üzere kişilerin motive edildiğini bilirim.	1	2	3	4	5
	M20. Spor etkinliğine ilişkin sürdürülebilirlik politikasını fark edebilirim.	1	2	3	4	5
<i>Faktör 4. Süreçler</i>	M21. Spor etkinliğindeki planlama işlemlerini fark ederim.	1	2	3	4	5
	M22. Spor etkinliğindeki kontrol işlemlerini fark ederim.	1	2	3	4	5
	M23. Spor etkinliğinde yer alan aktivite, ürün ve hizmetleri bilirim.	1	2	3	4	5
	M24. Spor etkinliğindeki tedarik zincirini (yemek/gıda hizmetleri, temizlik güvenlik,transfer işlemleri gibi) fark ederim.	1	2	3	4	5

Alt boyutların isimlendirilmesinde; her bir alt boyutta yer alan maddelerdeki ifadelerin ölçtüğü özellik ve anlam içerikleri göz önünde bulundurulmuştur. Ölçekte ters çevrilerek puanlanması gereken madde yer almamaktadır. Ayrıca, doğrulayıcı faktör analizi diyagramı oluşturulduktan sonra yeniden madde numarası verilip faktörlere yerleştirilmiştir.

Güvenirlilik

Yapılan analizler sonrası 24 madde ile son hali verilen ölçeğin alt boyutlarına ve tamamına ilişkin güvenirlik analizleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. SEFÖ 'ye ait güvenirlik katsayıları

	Madde Sayısı	Alt Boyut Cronbach Alfa Değeri	Toplam Ölçeğin Cronbach Alfa Değeri
Faktör 1. Destek	7	.880	.936
Faktör 2. Performans Değerlendirme	7	.871	
Faktör 3. Sistem Yapısı	6	.802	
Faktör 4. Süreçler	4	.789	
Toplam Madde Sayısı	24		

Tablo 6’ ya göre; Cronbach Alfa değerleri, birinci alt boyut (*Destek*) için $\alpha = .880$, ikinci alt boyut (*Performans Değerlendirme*) için $\alpha = .871$, üçüncü alt boyut (*Sistem Yapısı*) için $\alpha = .802$ ve dördüncü alt boyut (*Süreçler*) için $\alpha = .789$ olarak belirlenmiştir. Ölçeğin toplam Cronbach Alfa değeri ise $\alpha = .936$ olarak bulunmuştur.

Sürdürülebilir Etkinlik Farkındalık Ölçeğine ilişkin korelasyon matrisi Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. SEFÖ alt boyutlar korelasyon matrisi

	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Toplam
Faktör 1	1	.613**	.622**	.623**	.857**
Faktör 2		1	.646**	.664**	.873**
Faktör 3			1	.575**	.840**
Faktör 4				1	.813**
Toplam					1

**p< .01

Tablo 7’de de görüldüğü üzere, Sürdürülebilir Etkinlik Farkındalık Ölçeği alt boyutları arasında ve toplam ölçekle pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Elde edilen sonuçlar yapı geçerliliğine ilişkin kanıt olarak gösterilebilir (Kline, 2011; Hair, vd., 2014).

Tablo 8. Madde ayırt ediciliğine ilişkin T-testi sonuçları

Madde No	Grup	X	SS	sd	t	p	Madde No	Grup	X	SS	sd	t	p
M1	Alt %27	3,45	,891	163	-9.298	.000	M13	Alt %27	3,43	,889	163	-8.757	.000
	Üst %27	4,57	,628					Üst %27	4,53	,721			
M2	Alt %27	3,49	,878	163	-8.685	.000	M14	Alt %27	3,46	,773	163	-10.942	.000
	Üst %27	4,54	,668					Üst %27	4,64	,596			
M3	Alt %27	3,44	,944	163	-10.012	.000	M15	Alt %27	3,15	,848	163	-8.014	.000
	Üst %27	4,67	,607					Üst %27	4,24	,905			
M4	Alt %27	3,39	,871	163	-12.501	.000	M16	Alt %27	3,45	,863	163	-9.456	.000
	Üst %27	4,75	,464					Üst %27	4,45	,830			
M5	Alt %27	3,60	,829	163	-9.544	.000	M17	Alt %27	3,12	,908	163	-7.546	.000
	Üst %27	4,69	,623					Üst %27	4,42	,857			
M6	Alt %27	3,43	,889	163	-9.876	.000	M18	Alt %27	3,52	,878	163	-7.421	.000
	Üst %27	4,64	,673					Üst %27	4,47	,754			
M7	Alt %27	3,63	,882	163	-7.257	.000	M19	Alt %27	3,38	,898	163	-8.995	.000
	Üst %27	4,52	,669					Üst %27	4,52	,722			
M8	Alt %27	3,32	,799	163	-11.634	.000	M20	Alt %27	3,40	,859	163	-9.332	.000
	Üst %27	4,63	,638					Üst %27	4,53	,687			
M9	Alt %27	3,30	,885	163	-11.247	.000	M21	Alt %27	3,21	,939	163	-8.952	.000
	Üst %27	4,64	,616					Üst %27	4,42	,798			
M10	Alt %27	3,38	,898	163	-10.768	.000	M22	Alt %27	3,34	,820	163	-11.761	.000
	Üst %27	4,67	,627					Üst %27	4,65	,593			
M11	Alt %27	3,13	,886	163	-10.628	.000	M23	Alt %27	3,34	,864	163	-9.934	.000
	Üst %27	4,47	,721					Üst %27	4,60	,764			
M12	Alt %27	3,23	,758	163	-11.161	.000	M24	Alt %27	3,32	,887	163	-10.045	.000
	Üst %27	4,52	,722					Üst %27	4,58	,718			

Sürdürülebilir Etkinlik Farkındalık Ölçeğinde yer alan 24 maddenin ayırt edicilik gücünü belirleyebilmek için, bağımsız gruplar t-testi ile madde analizi yapılmıştır. Ölçekten elde edilen puanlar büyükten küçüğe doğru sıralanarak alt ve üst % 27'lik dilimde yer alan grupların puan ortalamaları ile t değeri hesaplanarak maddelerin ayırt edicilik güçleri hesaplanmıştır. 24 madde olan testin ayırt edicilik gücüne ilişkin sonuçlar Tablo 8'de yer almaktadır. Alt ve üst gruplar arasında yapılan t testi sonucunda bütün maddeler .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Ölçek Puanının Hesaplanması

Sürdürülebilir Etkinlik Farkındalık Ölçeğinde yer alan maddeler beşli Likert tipi derecelendirme ölçeğine göre hazırlanmıştır. Ölçek maddelerin sayısal karşılıkları: "Kesinlikle Katılmıyorum=1, Katılmıyorum=2, Kararsızım=3, Katılıyorum=4, Kesinlikle Katılıyorum=5" olacak şekilde puanlanmıştır.

Ölçek maddelerinin tamamından alınacak minimum puan toplamı (24X1) 24, ise düşük, ölçek maddelerinin tamamından alınacak puan toplamı (24X3) 72 ise orta ve ölçeğin tamamından alınacak maksimum puan toplamı (24X5) 120 ise yüksek değer puanını yansıtmaktadır. Buna göre 24-48 arası puan düşük düzey farkındalığı, 49-72 arası puan orta

düzey olduğunu, 73-96 arası puan farkındalığın yüksek olduğunu ve 97-120 arası puan ise çok yüksek farkındalık düzeyini göstermektedir (Tezbaşaran, 2008).

Madde cevapları doğrultusu ile ölçülen tutumların monotonik bir ilişki içinde olduğu bu durumlarda, ölçekten alınan toplam puan artışı, ölçülen tutuma dair tutumun yoğunluğunun da artışı olarak kabul edilmektedir (Tezbaşaran, 2008). Başka bir deyişle, toplam puanın elde edileceği bu tür ölçeklerden alınan yüksek puanlar farkındalığın yüksek olduğunun göstergesi olarak kabul edilmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Farkındalık ile ilgili spor bilimleri alanı ile ilişkilendirilen çalışmaların sayısının az olduğu görülmektedir. Bu çalışmada ise “farkındalık” olarak ölçülmek istenen kavram, bilgi düzeyini ölçmeye ve hatırlamaya yönelik hazırlanmıştır. Bu doğrultuda sürdürülebilir etkinliklerde farkındalığı ölçmeye yarayan, geçerli ve güvenilir ölçümler yapabilecek bir ölçme aracı geliştirilmeye çalışılmıştır.

Araştırma grubunun faktörleştirmeye uygunluğunun belirlenmesi için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett’s Küresellik Testinden yararlanılmıştır ve uygun olduğu tespit edilmiştir. Taslak ölçekteki maddelerin sürdürülebilir etkinlik farkındalığı kavramının özelliklerini hangi düzeyde ölçebildiğini belirlenebilmek için faktör yüklerine, korelasyon matrisine ve anti imaj matrislerine bakılmıştır. Faktör sayısı yamaç birikinti grafiğinde yer alan bileşenlerin varyansa yaptığı katkı dikkate alınarak belirlenmiştir.

Başlangıçta 31 madde olan taslak ölçekten Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) sonrasında 7 madde atılmış, ölçek taslağı 24 maddeye inmiştir. Bu 4 bileşenli 24 maddenin varyansın %57.761’ini açıkladığı görülmüştür. AFA sonrası şekillenen ölçeğin uyum indeks değerlerine bakılmış, bu değerlerden GFI, AGFI, SRMR, NFI, CFI’nın kabul edilmiş uyum seviyesinde oldukları görülmüştür. χ^2/sd değerinin iyi derecede uygun ve RMSEA değerlerinin ise iyi uyum değerlerine karşılık geldiği görülmüştür.

Çalışmanın güvenilirlik analizi, Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ile madde ayırt ediciliği bağımsız gruplar t testi hesaplanmıştır. Bu analiz sonuçlarına göre, “Destek” alt boyutu için $\alpha = .880$, “Performans Değerlendirme” alt boyutu için $\alpha = .871$, “Sistem Yapısı” alt boyutu için $\alpha = .802$ ve “Süreçler” alt boyutu için $\alpha = .789$ olarak belirlenmiştir. Ölçeğin toplam Cronbach Alfa değeri ise $\alpha = 0.95$ olarak bulunmuştur. Toplam ölçek α değeri ise 0.936’dır. İlgili referans değerlerine dayanarak geliştirilmiş olan SEFÖ’nin yüksek düzeyde güvenilir bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Ayrıca, alt boyutlar ve toplam ölçek arasında, pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Bu sonuçlar da yapı geçerliliğini desteklemektedir.

Sürdürülebilir Etkinlik Farkındalık Ölçeği (SEFÖ) olarak adlandırılan ölçek, 5’li Likert tipinde olup, 24 madde ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. “Destek” olarak adlandırılan alt boyut 7 maddeden, “Performans Değerlendirme” olarak adlandırılan alt boyut 7 maddeden, “Sistem Yapısı” alt boyutu 6 maddeden ve “Süreçler” alt boyutu 4 maddeden oluşmuştur. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan ise 120 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınan puan yükseldikçe sürdürülebilir etkinliğe dair farkındalığın yükseldiği, ölçekten alınan puan

düşükçe bu farkındalık düzeyinin de düştüğü belirtilmiştir. Buna göre ölçeğin puan aralıkları; 24-48 arası puan düşük düzey farkındalığı, 49-72 arası puan orta düzey olduğunu, 73-96 arası puan farkındalığın yüksek olduğunu ve 97-120 arası puan ise çok yüksek farkındalık düzeyini göstermektedir. Ölçekte ters puanlanan madde yer almamaktadır. Ölçeğin cevaplanma süresi 5-10 dakika arasındadır.

Elde edilen geçerlilik ve güvenilirlik kanıtlarına dayanarak, geliştirilen SEFÖ'nin gelecek çalışmalarda kullanılacak geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir. Literatürde benzer bir ölçme aracının yer almaması çalışmanın önemini göstermektedir.

Geliştirilen bu ölçek; (i) farklı demografik değişkenler ile bireyler arası sürdürülebilir etkinlik farkındalık düzeylerini belirlemede, (ii) Sürdürülebilir etkinlik farkındalığına yönelik etkili olan diğer değişkenlerin tespit edilmesinde, (iii) Farklı ölçekler ile birlikte uygulanarak diğer tutumların etkisini ortaya koyacak çalışmalarda ve (iv) her ne kadar spor etkinlikleri için geliştirilmiş olsa da kongre, davet, konser, festival, fuar, sergi, konferans ve çalıştay gibi etkinliklere katılan bireyler ile yapılacak çalışmalarda da kullanılabilir.

Çıkar Çatışması: Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Dizaynı-XY, İstatistik analiz- XY; Makalenin hazırlanması, XY, XY; Verilerin Toplanması- XY, XY tarafından gerçekleştirilmiştir.

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler

Kurul Adı: Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Etik Kurulu

Tarih: 12/11/2021

Sayı/Karar No: E-26428519-044-30217 / Etik Kurul İzni (15/14)

KAYNAKLAR

- Akgül, A.(2003). *İstatistiksel analiz teknikleri SPSS'te işletme yönetimi uygulamaları*. Ankara: Emek Ofset Ltd.Şti.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum (24. baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Byrne, B. M. (2011). *Structural equation modeling with AMOS basic concepts, applications, and programming* (Multivariate Applications Series), Routledge, New York.
- Cabrera-Nguyen, P. (2010). Author guidelines for reporting scale development and validation results in the journal of the society for social work and research. *Journal of the Society for Social Work and Research*, 1(2), 99-103. <https://doi.org/10.5243/jsswr.2010.8>
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis*. (2th Edition), Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Comrey, A. L., Lee, H. B. (2013). *A first course in factor analysis*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Costello, A. B., & Osborne, J. W. (2005). Best practices in exploratory factor analysis: Four recommendations for getting the most from your analysis. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 10(7), 1-8. <https://doi.org/10.7275/jyj1-4868>
- Çatak, P.D. & Ögel, K. (2010). Bir terapi yöntemi olarak farkındalık. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 47(1), 69-73.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve lisrel uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Davis, L. L. (1992). Instrument review: Getting the most from a panel of experts. *Applied Nursing Research*, 5,194-197. [https://doi.org/10.1016/S0897-1897\(05\)80008-4](https://doi.org/10.1016/S0897-1897(05)80008-4)
- Demir, İ. G. (2015). *Trabzon halkının ev sahipliği yaptığı XI. Avrupa gençlik olimpiik oyunları'nun (EYOF) etkilerine ilişkin görüşleri*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Doğan, N., Soysal, S., Karaman, H. (2017). Aynı örnekleme açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi uygulanabilir mi? *Pegem Atf İndeksi*, 373-400.
- Dökmen, Ü. (2002). *Yarına kim kalacak? Evrenle uyumlaşma sürecinde varolmak gelişmek uzlaşmak*. İstanbul: Kişisel Gelişim Dizisi Sistem Yayıncılık. Yayın No: 242.
- Ergün, T. & Çobanoğlu, N. (2012). Sürdürülebilir kalkınma ve çevre etiği. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (1). https://doi.org/10.1501/sbeder_0000000041
- Germer, C. (2004). What is mindfulness? *Insight Journal*, 22, 24-29.
- Giddings, B., Hopwood, B., & O'Brien, G. (2002). Environment, economy and society: Fitting them together into sustainable development. *Sustainable Development*, 10, 187-196. <https://doi.org/10.1002/sd.199>
- Gürlük, S. (2010). Sürdürülebilir kalkınma gelişmekte olan ülkelerde uygulanabilir mi?. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2), 85-99.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis: A global perspective (7th ed.)*. Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Harris, J.M. (2000). *Basic principles of sustainable development*. Global Development and Environment Institute Working Paper: 00-04, Tufts University, USA.
- Holmberg, J. & Sandbrook, R. (1992). Sustainable development: What is to be done? Making development sustainable: redefining institutions, policy, and economics. (Ed. J. Holmberg). *International Institute for Environment and Development*, Washington, D. C. Island Press.
- Islam, S. M. N., Munasinghe, M. & Clarke, M. (2003). Making long-term economic growth more sustainable: Evaluating the costsand benefits. *Ecological Economics*, 47(2-3), 1-19. [https://doi.org/10.1016/S0921-8009\(03\)00162-9](https://doi.org/10.1016/S0921-8009(03)00162-9)
- Jayanthi, R. (2015). Green accounting: A study about its importance and concept. *International Journal of Research in Commerce & Management*, 6(11), 76-80.
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1996). *LISREL 8 user's reference guide*. Uppsala, Sweden: Scientific Software International.

- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni insan ve insanlar: Sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim Yayınları.
- Kaptan, S. (2000). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara: Bilim.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.
- Koçak, F. & Balcı, V. (2010). Doğada yapılan sportif etkinliklerde çevresel sürdürülebilirlik. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 2(2), 213-222. https://doi.org/10.1501/Csaum_0000000037
- Marsh, H. W., Hau, K.T., Artelt, C., Baumert, J. & Peschar, J. L. (2009). OECD's brief self-report measure of educational psychology's most useful affective constructs: Cross-cultural, psychometric comparisons across 25 countries. *International Journal of Testing*, 6(4), 311-360. https://doi.org/10.1207/s15327574ijt0604_1
- Naresh, K. M. (2013). Questionnaire design and scale development. http://www.terry.uga.edu/~rgrover/chapter_5.pdf, [Erişim tarihi: 24.10.2021]. <https://dx.doi.org/10.4135/9781412973380.n5>
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Method of Psychological Research*, 8(2), 23-74.
- Summers, M., & Childs, A. (2007). Student science teachers' conceptions of sustainable development: An empirical study of three post graduate training cohorts. *Research in Science and Technological Education*, 25(3), 307-327. <https://doi.org/10.1080/02635140701535067>
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Stevens, J. (2002). *Applied multivariate statistics for the social sciences*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Stevens, J. P. (2009). *Applied multivariate statistics for the social sciences (5th ed.)*. New York: Routledge.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*. Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Taşkın, Ç. V. & Akat, Ö. (2010) *Araştırma yöntemlerinde yapısal eşitlik modelleme*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- TDK. (2021). Etkinlik. Erişim: <https://sozluk.gov.tr/>, tarih:25.10.2021
- Tezbaşaran, A. (2008). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayını, https://www.academia.edu/1288035/Likert_Tipi_Olcek_Hazirlama_Kilavuzu.
- Toran, M. (2017). Erken çocukluk eğitimi için sürdürülebilir kalkınma: Türkiye kökenli yayınlara yönelik bir değerlendirme. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 33-44. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967202043304>
- Yılmaz, V. & Çelik, E. H. (2009). *LISREL ile yapısal eşitlik modellemesi -I*. Ankara: Pegem Akademi.
- Warner, S., & Dixon, M. A. (2011). Understanding sense of community from the athlete's perspective. *Journal of Sport Management*, 25(3), 257-271. <https://doi.org/10.1123/jsm.25.3.257>

Covid-19 Korkusu ve Sporda Yabancılaşma: Hokey Sporcuları Üzerine Bir

Araştırma

Arif ÖZSARI^{1*} ID, M. Çağrı ÇETİN² ID

¹Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Osmaniye.

²Mersin Üniversitesi, Spor Bilimler Fakültesi, Mersin.

Araştırma Makalesi / Research Article

Gönderi Tarihi (Received): 23/03/2022

Kabul Tarihi (Accepted): 04/06/2022

Online Yayın Tarihi (Published): 30/06/2022

Öz

Tüm dünyayı aynı zaman diliminde etkileyen Covid-19 salgını, spor katılımcılarının algı ve davranış kalıplarını da derinden etkilemiştir. İnsanlar salgınla birlikte büyük bir endişe ve korkuya kapılmışlardır. Bu durum insanların birbirlerine ve çevrelerine yabancılaşmalarına neden olmuştur. Bu çalışmada Covid-19 korkusu ile sporda yabancılaşma ilişkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye Hokey Federasyonunun yıllık faaliyet programında bulunan U15 Kadınlar-Erkekler Demokrasi ve Milli Birlik Türkiye Hokey Şampiyonasına katılan hokey sporcuları oluşturmaktadır. Örneklem grubu ise bu sporcular içerisinde araştırmaya tamamen gönüllülük esasına göre katılmayı kabul eden 68 kadın, 97 erkek olmak üzere toplamda 165 hokey sporcusu oluşturmaktadır. Hokey sporcularının Covid-19 korkusu ve sporda yabancılaşma düzeylerini belirlemek amacıyla betimleyici istatistik yapılmıştır. Verilerin homojenliği kontrol edilmiş, ikili karşılaştırmalarda t testi, çoklu karşılaştırmalarda One-Way Anova, farklılığın kaynağının belirlenmesinde ise Tukey testleri kullanılmıştır. İlişkisel model kapsamında ise korelasyon yöntemine başvurulmuştur. Araştırma sonucunda ulaşılan bulguları ifade edecek olursak; Covid-19 korkusu ile sporda yabancılaşmada yaş ve sporculuk tecrübesi değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar bulunmadığı, hokeycilerin cinsiyet değişkeninde Covid-19 korkusu seviyelerinde anlamlı değişimler bulunduğu, sporcuların her iki ölçekte orta seviye yakın ortalama bir puana sahip oldukları bulgulanmıştır. Sonuç olarak; bu araştırma özelinde Covid-19 korkusu ile sporda yabancılaşma arasında herhangi bir ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 Korkusu, Hokey Sporcuları, Sporda Yabancılaşma

Fear of Covid-19 and Alienation in Sports: A Study on Hockey Athletes

Abstract

The Covid-19 pandemic, which affected the whole world in the same time period, also deeply affected the perception and behavior patterns of sports participants. People have been subjected to great anxiety and fear with the epidemic. This situation has caused people to become alienated from each other and their surroundings. In this study, it was aimed to investigate the relationship between fear of Covid-19 and alienation in sports. The universe of the research consists of hockey athletes participating in the U15 Women-Men Democracy and National Union Turkey Hockey Championship, which is in the annual activity program of the Turkish Hockey. The sample group consists of a total of 165 hockey athletes, including 68 women and 97 men, who have agreed to participate in the study entirely on a voluntary basis from among these athletes. Descriptive statistics were conducted to determine the level of fear of Covid-19 and alienation of hockey athletes in sports. The homogeneity of the data was checked, the Independent Samples t test was used for binary comparisons, One-Way Anova was used for multiple comparisons, and the Tukey tests were used to determine the source of the difference. In the context of the relational model, the correlation method was applied. We express the findings reached as a result of the research.; It was found that there were no significant differences between the fear of Covid-19 and alienation in sports according to age and sports experience variables, there were significant changes in the level of fear of Covid-19 in the gender variable of hockey players and athletes had an average score near the intermediate level on both scales. As a result, it has been determined that there is no correlation between fear of Covid-19 and alienation in sports in this research.

Keywords: Alienation in Sports, Fear of Covid-19, Hockey Players

* Sorumlu Yazar: Arif ÖZSARI, E-posta: arifozsari@hotmail.com

GİRİŞ

Covid-19, kişiden kişiye yayılabilen bir solunum yolu hastalığıdır (DiFiori, Green ve Meeuwisse, 2021). Coronavirüs salgınının ilk vakalarının ortaya çıkmasından bu yana, dünya çapında çeşitli düzeylerde önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Birçok ülkede toplu fiziksel aktiviteler yasaklanmış ve hükümetler tarafından çeşitli önlemler dayatılmıştır (Antunes ve Frontini, 2021; Güzel, Yıldız, Esentaş ve Zerengök, 2020). Covid-19 salgınının toplum üzerinde benzeri görülmemiş bir etkisi olmuş (Grix, Brannagan, Grimes ve Neville, 2021) ve salgın sadece enfeksiyondan ölüm riskini değil aynı zamanda dayanılmaz psikolojik baskıyı da beraberinde getirmiştir (Cao, Fang, Hou, Han, Xu, Dong ve Zheng, 2020).

Tüm dünyayı etkisi altına alan yeni tip koronavirüs (Covid-19) salgını spor dünyasını da derinden etkilemiştir. Dinamik bir yapıya sahip olan spor kavramı, hayati derecede önemli tehditler nedeniyle sosyal bağlarından koparılarak tüm üniteleriyle birlikte dört duvar arasına sığdırılmaya çalışılmıştır. Ancak gelinen durum, özünde dinamizm bulunan ve hareketli yapısı nedeniyle kitleleri peşinden sürükleyen spor için oldukça düşündürücü bir tablo ortaya çıkmasına yol açmıştır (Esentaş, Yıldız, Zerengök ve Güzel-Gürbüz, 2021; Türkmen ve Özsarı, 2020). Kısaca spor camiası, özellikle Covid-19 krizinden daha önce görülmemiş bir şekilde etkilenmiştir (Ratten, 2020).

Covid-19'un ortaya çıkışı ve sonuçları, dünya çapında kişiler arasında endişe ve korkuya yol açmıştır (Ahorsu ve ark., 2020). Covid-19'un bedensel düzeyde oluşturduğu yıkımın yanında, kişilerde yol açtığı stres ve oluşturduğu travmatik deneyimlerin (Ladikli ve ark., 2020) yanı sıra spor katılımcılarının özelliklerine bağlı olarak farklı algılara sahip olmalarına ve sürekli katılım biçimlerini değiştirmelerine neden olmuştur (Choi ve Bum, 2020).

Mevcut pandemi ile ilişkili gelişmeler spor otoritelerine spor performansı, fiziksel aktivite ve sağlıkla ilgili birçok zorlukla beraber fırsat da sunmuştur (Schinke ve ark., 2020). Örneğin çeşitli platformlar ve sosyal medya, evde bile fiziksel aktivite yapmanın önemini pekiştirmiştir. Bu durum vatandaşların beden ve ruh sağlığının önemi konusunda hükümetlerin büyük hassasiyetini ortaya çıkarmıştır (Antunes ve Frontini, 2021). Aynı zamanda Covid-19 pandemisi sağlıklı bir yaşam tarzının bir parçası olarak egzersizi teşvik etmek için iyi bir ivme oluşturmuştur (Sitohang ve Ghani, 2021). Ya da karantina sonrasında egzersiz düşüncesini sunmak, sporu ve fiziksel aktiviteyi teşvik etmek sorumluluk sahibi bireylerin zihnine daha sıkı bir şekilde yerleşmiştir (Fitzgerald, Stride ve Drury, 2020).

Günümüzde bireyler Covid-19 salgın sürecinde gündelik hayatlarında yabancılaşmayı yoğun olarak yaşamaktadır. Pandemi sürecinin beraberinde getirdiği negatif durumlar, insanoğlunun psikolojik açıdan pek çok şeyi de kaybetmesine neden olmuş ve insanlar anlamsız bir hayatı yaşayan bireylere dönüşmüştür. Bu sebepten ötürü kişi, çevresindekilere hatta kendisine bile yabancılaşmıştır (Okur, 2021). Yabancılaşma kavramı, bireysel ve toplumsal yaşamda öne çıkan kavramlardan biridir (Dilixiati, 2017). Yabancılaşma kavramı, kişilerin kendi hayatlarında kontrollerini kaybetmeleri, dünyadaki nesnelere, insanlardan, düşüncelerden ve kendi öz benliğinden ayrılma, pasif hale gelmek olarak ifade edilebilir (Deryahanoğlu, 2019). Yabancılaşma, günümüzde insanlığın önemli bir sorunudur. Genel

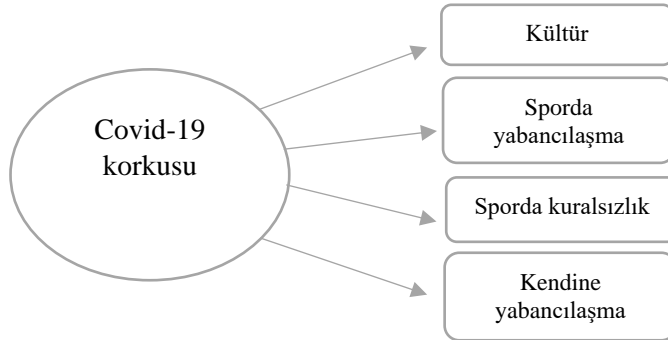
olarak ayrılma, uzaklaşma, kopma vb. ifadelerle ortaya konan bu kavram, bir toplumsal yaşama alanı olan spora da yayılmakta ve birçok olumsuzluğun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Sporcu kendine, rakibine, antrenörüne/yöneticisine ve spora yabancılaşabilmektedir (Filiz, 2013). Psikoloji, sosyoloji ve sosyal psikoloji bilimlerinin ele aldığı yabancılaşma, bireyin yaşam standartlarını etkileyen bir olgudur, dolayısıyla sporcunun spor hayatında etkisi de göz ardı edilmemelidir (Deryahanoğlu, 2019).

Covid-19'un sporcularda endişe ve korku oluşturabileceği düşünülürse, pandemi süresinde farklı spor branşlarındaki sporcuların Covid-19'a yakalanma kaygısı taşıyabileceği ve bu durumdan dolayı performanslarında düşüş olabileceği de düşünülebilir (Aslan, Cicioğlu ve Tekkurşun-Demir, 2021). Covid-19 sürecinde insanların kendilerine ve birbirlerine yabancılaştıkları, bu yabancılaşma sürecinin günlük ve yaşamsal bir çok pratiği derinden etkilediği hep birlikte tecrübe edilmiş ve edilmeye devam etmektedir. Yaşanan bu süreçte Covid-19 korkusunun sporda yabancılaşma üzerinde etkisinin olup olmağı hokey sporcuları örneklemini dahilinde araştırılmaya çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarının ilgili alana yapacağı katkılar nedeniyle önem arz ettiği düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Yürütülen bu araştırmada genel tarama modellerinden ilişkiyel tarama modeline yer verilmiştir. Aşağıdaki şekil 1'de araştırmanın kavramsal modeli (Covid-19 korkusu-sporda yabancılaşma) sunulmuştur.

Şekil 1. Araştırmanın kavramsal modeli

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Türkiye Hokey Federasyonunun 2021 yılı yıllık faaliyet programında bulunan U15 Kadınlar-Erkekler Demokrasi ve Milli Birlik Türkiye Hokey Şampiyonasına katılan sporcular oluştururken, örneklem grubu ise bu sporcular içerisinde araştırmaya tamamen gönüllülük esasına göre katılmayı kabul eden 68 kadın, 97 erkek olmak üzere toplamda 165 hokey sporcusu oluşturmaktadır.

Araştırma Etiği

Araştırma için Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Fen Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 2021/4/09 karar sayısı ile etik kurul onayı alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Koronavirüs (Covid-19) Korkusu Ölçeği: Ahorsu ve ark., (2020) tarafından geliştirilmiş, Türkçe uyarlaması Bakıoğlu, Korkmaz ve Ercan (2020) tarafından yapılmıştır. Ölçek 5’li likert tipinde olup, tek boyut ve 7 maddeden oluşmaktadır. Bu araştırma özelinde ölçeğin Cronbach Alpha değeri .73 olarak hesaplanmıştır.

Sporda Yabancılaşma Ölçeği: Deryahanoğlu (2019) tarafından geliştirilen ölçek 5’li likert tipinde olup, 4 alt boyut (kendine yabancılaşma, sporda yabancılaşma, kültür, sporda kuralsızlık) ve 28 maddeden oluşmaktadır. Ölçeği Cronbach Alfa (α) değerleri; kendine yabancılaşma: .67, sporda yabancılaşma: .70, kültür: .63, sporda kuralsızlık: .74, ölçek geneli: .67 olarak bulgulanmıştır. Araştırma ölçeklerinin güvenilirlik katsayılarının hesaplanmasında Cronbach Alfa (α) değerleri kullanılmıştır. Cronbach Alfa değerleri $0,00 \leq \alpha < 0,40$ arasında ölçeğin güvenilir olmadığı; $0,40 \leq \alpha < 0,60$ düşük güvenilirlikte olduğu; $0,60 \leq \alpha < 0,80$ oldukça güvenilir olduğunu ve $0,80 \leq \alpha < 1,00$ arasında ise ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir (Kalaycı, 2018). Araştırma ölçeklerinin güvenilir olduğu söylenebilir.

Verilerin Analizi

Sporcuların, Covid 19 korkusu ve sporda yabancılaşma düzeylerini belirlemek amacıyla betimleyici istatistik yapılmıştır. Kayıp değerler (missing values) incelenerek, uç değerler (outliers) kontrol edilmiştir. Basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılarak parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir. Verilerin homojenliği kontrol edilmiş, ikili karşılaştırmalarda Independent-Samples T testi, çoklu karşılaştırmalarda One-Way Anova, farklılığın kaynağının belirlenmesinde ise Tukey testleri kullanılmıştır. İlişkisel model kapsamında ise korelasyon yöntemine başvurulmuştur.

BULGULAR

Tablo 1. Araştırma ölçekleri çarpıklık ve basıklık değerleri

Ölçekler	Alt Boyutlar	Çarpıklık	Basıklık
Sporda yabancılaşma	Kültür	,943	,357
	Sporda yabancılaşma	,114	-,684
	Sporda kuralsızlık	,230	-,518
	Kendine yabancılaşma	,216	-,623
Covid-19 korkusu	Covid-19 korkusu	,296	,376

Tabachnick ve Fidell’e (2015) göre normal dağılımın iki unsuru çarpıklık ve basıklık değerleridir. Tabachnick ve Fidell çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,5 ve +1,5 değerleri arasında bulunduğu durumlarda dağılımın normal dağılım olarak gerçekleştiğini kabul etmektedirler (Erbay ve Beydoğan, 2017). Tablo 1’ de görüleceği üzere çarpıklık ve basıklık

değerleri (+1 ile -1) uygun görülen aralıkta dağılmaktadır. Bu durum normal dağılım varsayımının doğrulandığını göstermektedir.

Tablo 2. Araştırma ölçekleri betimleyici istatistik sonuçları

Ölçek	Alt Boyutlar	Min.	Max.	Ort.	Std Sp.
Sporda yabancılaşma	Kültür	1,25	3,25	1,88	,432
	Sporda yabancılaşma	1,56	3,78	2,60	,521
	Sporda kuralsızlık	1,50	4,50	2,79	,713
	Kendine yabancılaşma	1,78	4,33	2,87	,579
	Sporda Yabancılaşma genel	1,82	3,43	2,63	,317
Covid-19 korkusu	Covid-19 korkusu	1,50	4,83	2,94	,699

Araştırma ölçekleri tanımlayıcı istatistik sonuçları yukarıdaki tablo 2’de görülmektedir. Sporda yabancılaşma ölçeği kültür alt boyutu ortalama değeri ($1,88 \pm ,432$), sporda yabancılaşma alt boyutu ortalama değeri ($2,60 \pm ,521$), sporda kuralsızlık alt boyutu ortalama değeri ($2,79 \pm ,713$), kendine yabancılaşma alt boyutu ortalama değeri ($2,87 \pm ,579$) ve sporda yabancılaşma ölçeği genel ortalama değeri ($2,63 \pm ,317$) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre sporcuların sporda yabancılaşma ölçeğinden orta seviyeye yakın ortalama bir puana sahip oldukları anlaşılabilir. Covid-19 korkusu ölçeği genel ortalama değeri ($2,94 \pm ,699$) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre sporcuların Covid-19 korkusu ölçeğinden orta seviyeye yakın bir puana sahip oldukları anlaşılabilir.

Tablo 3. Covid-19 korkusu ve sporda yabancılaşma cinsiyet değişkeni t testi

	Cinsiyet	N	Ort.	Std. Sp	t	p
Kültür	Kadın	68	1,81	,402	-1,640	,103
	Erkek	97	1,92	,449		
Sporda yabancılaşma	Kadın	68	2,62	,496	,537	,592
	Erkek	97	2,58	,539		
Sporda kuralsızlık	Kadın	68	2,76	,743	-,516	,607
	Erkek	97	2,82	,694		
Kendine yabancılaşma	Kadın	68	2,81	,550	-1,190	,236
	Erkek	97	2,92	,598		
Sporda yabancılaşma genel	Kadın	68	2,60	,271	-,980	,328
	Erkek	97	2,65	,346		
Covid-19 korkusu	Kadın	68	2,79	,553	-2,305	,016*
	Erkek	97	3,04	,771		

Sporda yabancılaşma ve Covid-19 korkusu ölçekleri cinsiyet değişkeni t testi sonuçları tablo 3’te görülmektedir. Hokey sporcuları sporda yabancılaşma düzeyleri cinsiyet değişkeninde anlamlı farklılıklara sahip değildirler ($p>0,05$). Ancak araştırma ölçeği Covid-19 korkusu boyutunda anlamlı farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). İlgili bulgulara göre erkek hokeycilerin Covid 19 korkusu ortalama değerleri kadın hokeycilere göre anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 4. Covid-19 korkusu ve sporda yabancılaşma yaş değişkeni Anova Analizi

	Yaş grubu	N	Ort.	Std. Sp	f	p
Kültür	12,00	60	1,83	,403	1,273	,285
	13,00	35	2,00	,475		
	14,00	36	1,86	,365		
	15,00	34	1,85	,492		
Sporda yabancılaşma	12,00	60	2,57	,534	,495	,686
	13,00	35	2,64	,525		
	14,00	36	2,53	,469		
	15,00	34	2,66	,555		
Sporda kuralsızlık	12,00	60	2,84	,642	,775	,510
	13,00	35	2,70	,784		
	14,00	36	2,90	,708		
	15,00	34	2,69	,765		
Kendine yabancılaşma	12,00	60	2,90	,618	1,405	,243
	13,00	35	3,01	,575		
	14,00	36	2,74	,600		
	15,00	34	2,83	,470		
Sporda yabancılaşma genel	12,00	60	2,63	,337	,633	,595
	13,00	35	2,68	,298		
	14,00	36	2,58	,295		
	15,00	34	2,61	,327		
Covid-19 korkusu	12,00	60	2,89	,721	,406	,749
	13,00	35	2,90	,679		
	14,00	36	3,05	,741		
	15,00	34	2,95	,647		

Sporda yabancılaşma ve Covid-19 korkusu ölçekleri yaş değişkeni Anova analizi sonuçları tablo 4'te görülmektedir. Hokey sporcularının sporda yabancılaşma ve Covid 19 korkusu yaş değişkeninde anlamlı farklılıklara sahip olmadıkları tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 5. Covid-19 korkusu ve sporda yabancılaşma sporculuk tecrübesi değişkeni Anova Analizi

	Sporculuk tecrübesi	N	Ort.	Std. Sp	f	p
Kültür	1-3 yıl	69	1,82	,377	2,832	,062
	4-6 yıl	54	1,99	,474		
	7 yıl ve üzeri	42	1,82	,442		
Sporda yabancılaşma	1-3 yıl	69	2,53	,519	1,204	,303
	4-6 yıl	54	2,68	,538		
	7 yıl ve üzeri	42	2,60	,498		
Sporda kuralsızlık	1-3 yıl	69	2,92	,658	2,201	,114
	4-6 yıl	54	2,65	,693		
	7 yıl ve üzeri	42	2,77	,798		
Kendine yabancılaşma	1-3 yıl	69	2,83	,546	1,571	,211
	4-6 yıl	54	2,99	,617		
	7 yıl ve üzeri	42	2,80	,574		
Sporda yabancılaşma genel	1-3 yıl	69	2,61	,281	,964	,384
	4-6 yıl	54	2,67	,341		
	7 yıl ve üzeri	42	2,59	,340		
Covid-19 korkusu	1-3 yıl	69	2,93	,700	,167	,847
	4-6 yıl	54	2,98	,748		
	7 yıl ve üzeri	42	2,90	,642		

Sporda yabancılaşma ve Covid-19 korkusu ölçekleri sporculuk tecrübesi değişkeni Anova analizi sonuçları tablo 5’te görülmektedir. Hokey sporcularının sporda yabancılaşma ve Covid-19 korkusu sporculuk tecrübesi değişkeninde anlamlı farklılıklara sahip olmadıkları tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 6. Covid-19 korkusu ve sporda yabancılaşma ölçekleri korelasyon analizi

		1	2	3	4	5
1-Kültür		-				
2-Sporda yabancılaşma	r	,128	-			
	p	,102				
3-Sporda kuralsızlık	r	-,135	-,037	-		
	p	,084	,637			
4-Kendine yabancılaşma	r	,102	,157*	,008	-	
	p	,191	,044	,919		
5-Covid-19 korkusu	r	-,055	-,076	-,074	-,048	-
	p	,486	,334	,344	,537	

Tablo 6’da görüleceği üzere Covid-19 korkusu ve sporda yabancılaşma ölçekleri korelasyon analizi sonuçlarına göre her iki ölçek arasında herhangi bir ilişim tespit edilmemiştir. İlgili sonuçlara göre bu araştırma özelinde Covid 19 korkusunun, sporda yabancılaşma üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı da söylenebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Türkiye hokey şampiyonasına katılan sporcuların katılımlarıyla gerçekleştirilen bu çalışmada Covid-19 korkusu ve sporda yabancılaşma kavramlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. İlgili yerli ve yabancı alan yazında sporda yabancılaşma konusundaki araştırmaların oldukça sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Özellikle Covid-19 korkusu ve sporda yabancılaşma kavramlarının birlikte ele alındığı hiçbir araştırmaya ulaşılamamıştır. Bu nedenle araştırmanın tartışma bölümü diğer bilim alanlarında yapılan araştırma sonuçlarıyla birlikte tartışılmaya çalışılmıştır.

Araştırmada sporda yabancılaşma cinsiyet değişkeni t testi sonuçlarına göre hokey sporcularının sporda yabancılaşma cinsiyet değişkeninde anlamlı farklılıklara sahip olmadıkları tespit edilmiştir (Tablo 3). Kırır’ın (2013) araştırmasında katılımcıların yabancılaşma düzeyleri cinsiyete göre anlamlı değişimler göstermemektedir. Altınışık (2019) gençlik ve spor il müdürlüğü çalışanlarının katılımlarıyla gerçekleştirmiş oldukları araştırmalarında çalışanların yabancılaşma konusunda cinsiyet değişkeninde anlamlı farklılıklara sahip olduklarını ifade etmektedir. Deryahanoğlu (2019) tarafından yapılan çalışmada Türkiye olimpiyat hazırlık merkezi sporcularının ve Türkiye olimpiyat hazırlık merkezi sporcusu olmayan sporcuların sporda yabancılaşma ölçeğine ve alt boyutlarına ait algılarında cinsiyete göre anlamlı değişimler bulunduğu belirlenmiştir. Araştırma ölçeği Covid-19 korkusu boyutunda anlamlı farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir. İlgili bulgulara göre erkek hokeycilerin Covid-19 korkusu ortalama değerleri, kadın hokeyciler göre anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur (Tablo 3). Wilczynska, ve ark., (2020) Çin ve Polonya

ülkelerinde yaşayan bireylerin katılımlarıyla gerçekleştirmiş oldukları araştırmalarında Covid-19 kaygı düzeyinin fiziksel aktivite için seçilen düşünce motiflerini etkileyerek değiştirdiğini ve farklı düşünce motifi değişikliklerinin kadınları ve erkekleri ve aynı zamanda farklı yaşlardaki insanları karakterize ettiğinin bir göstergesi olduğunu ifade etmektedirler. Türktemiz, Bayraktar, Çobanoğlu ve Nalbant (2020) spor salonlarında egzersiz yapan sporcuların katılımlarıyla yürütmüş oldukları çalışmalarında, cinsiyet değişkeni yeni tip korona virüse yakalanma kaygıları arasında anlamlı farklılıklar bulgulamışlar ve kadın sporcuların virüse yakalanma kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğunu saptamışlardır. Paksoy (2020) Covid-19 döneminde cinsiyete göre bireylerin korkularında anlamlı bir farklılık olduğu, erkek katılımcıların korku düzeylerinin, kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Tural ve Efe (2020) araştırmalarında kadınların anlamlı bir şekilde, erkeklere oranla daha yüksek Covid-19 korku düzeyine sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Bitan ve ark., (2020) yapmış oldukları çalışmada, Covid-19 korkusu seviyesinin kadın katılımcılarda, erkek katılımcılara oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Benzer bir bulguya Cao ve ark., (2020); Gökmen, Toprak ve Sami (2021) ile Kaçoğlu, Çobanoğlu ve Şahin (2021) ulaşmışlardır. Alan yazındaki ilgili çalışmalarda görüleceği üzere Covid-19 korkusunun hem kadınların hem de erkeklerin üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında hokey sporcularının sporda yabancılaşma yaş değişkeninde anlamlı farklılıklara sahip olmadıkları tespit edilmiştir (Tablo 4). Yetiş'in (2013) ilgili araştırmasında katılımcıların yabancılaşma düzeyleri yaş gruplarına göre anlamlı değişimler göstermemektedir. Benzer bir bulguya Dilixiati'nin (2017) çalışmasında da ulaşılmıştır. İnfaz koruma memurlarının sporda yabancılaşma düzeylerinin incelendiği araştırmada ise yaş gruplarına göre anlamlı değişimler tespit edilmiştir (Gacar, Nacar ve Tutar, 2020). Türkiye olimpiyat hazırlık merkezinde eğitim gören sporcuların sporda yabancılaşma düzeylerinin yaş gruplarına göre anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir (Deryahanoğlu, 2019). Araştırma kapsamında hokey sporcularının Covid-19 korkusu yaş değişkeninde anlamlı farklılıklara sahip olmadıkları tespit edilmiştir (Tablo 4). Futbolcuların Covid-19 korkusu puanları ve algıladıkları stres puanlarının yaşlarına bağlı olarak farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Çifçi ve Demir, 2020). Bakioğlu ve ark., (2020) Covid-19 korkusunun yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık göstermediğini bulgulamışlardır. Güler ve Cicioğlu (2021) katılımcıların yaş gruplarına göre Covid-19'a yakalanma bireysel kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmediğini bildirmişlerdir. Andrieieva ve ark., (2021) Ukrayna'da gerçekleştirmiş oldukları araştırmalarına 35-42 yaş aralığındaki kadınlar katılmış ve ilgili araştırmanın sonuçlarına göre Covid-19 korkusunun kadınlarda fiziksel ve psikolojik durum göstergelerinde önemli olumsuz değişikliklerle birlikte depresyona ve endişeye neden olduğunu bulgulamışlardır. Kong ve ark., (2020) yürütmüş oldukları ilgili çalışmada Covid-19'lu 50 yaş ve üzeri katılımcıların, daha küçük yaş katılımcılarına göre depresyon puanlarının daha yüksek olduğu bulgusu yer almaktadır. Choi ve Bum (2020) Güney Kore'de yürütmüş oldukları ilgili araştırmalarında, Covid-19 korkusunun yaş değişkenine göre spor aktivite kalıplarını etkilediğini bulgulamışlardır.

Araştırmanın diğer bir bulgusu hokey sporcularının sporda yabancılaşma düzeylerinin sporculuk tecrübesi değişkeninde anlamlı farklılıklara sahip olmadıkları yönündedir (Tablo 5).

Yazındaki araştırmalarda farklı bulgular söz konusudur. Şirin (2009) beden eğitimi öğretmenlerinin katılımlarıyla yürütmüş olduğu araştırmasında, beden eğitimi öğretmenlerinin yabancılaşma düzeylerinin kıdemlerine göre anlamlı şekilde farklılık göstermediğini bulgulamıştır. Lisanslı olarak spor yapmayan lise öğrencilerinin, lisanslı spor yapan öğrencilere göre okula daha fazla yabancılaştıkları tespit edilmiştir (Sağın ve Akbuğa, 2019). Boz'un (2020) ilgili araştırmasının sonucuna göre sporcu olmayan öğrencilerin yabancılaşma düzeylerinin, sporcu olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların sporda yabancılaşma alt boyut düzeyleri ile spor yapma durumu değişkeni arasında tüm alt boyutlarda spor yapan katılımcılar ile spor yapmayan katılımcılar arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir (Gacar ve ark., 2020). Solakumur'un (2021) araştırmasında da benzer bulgular mevcuttur. Araştırmada hokey sporcularının Covid-19 korkusu sporculuk tecrübesi değişkeninde anlamlı farklılıklara sahip olmadıkları tespit edilmiştir (Tablo 5). Yazındaki araştırmalara bakıldığında, katılımcıların spor lisansının olup-olmamasının Covid-19 korkusunu etkilemediği tespit edilmiştir (Tatal ve Efe, 2020). Sporcuların Covid-19'a yakalanma kaygı düzeyleri sporculuk tecrübesi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir (Türktemiz ve ark., 2020). Kartal (2021) spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin katılımlarıyla gerçekleştirmiş olduğu araştırmasında sporcu öğrencilerin Covid-19 yakalanma korkularında anlamlı bir farklılık bulunmadığını bilgisini vermektedir. Uygur-Yelken, Emamvırdı, Karacan ve Çolakoğlu (2021) araştırmalarında büyükler kategorisindeki wushu sporcularının Covid-19 korkusu, gençler kategorisindekilere göre daha yüksek olduğunu bulgulamışlardır.

Araştırmanın sporda yabancılaşma ve Covid-19 korkusu ölçekleri korelasyon analizi sonuçlarına göre her iki ölçek arasında herhangi bir korelasyon tespit edilmemiştir. Ulaşılan bulgular göz önüne alındığında bu araştırma örneğinde Covid-19 korkusunun sporda yabancılaşma üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı da söylenebilir (Tablo 6). Özgün, Türkmen ve Ayhan (2021) taekwondo, bocce ve dart branşlarında aktif sporculuk yapan bireylerin katılımlarıyla gerçekleştirmiş oldukları araştırma sonucuna göre, sporcuların Covid-19'a yakalanma kaygılarının spora bağlılık düzeyleri üzerinde doğrudan bir etkisi bulunmadığını bildirmişlerdir. Güler ve Cicioğlu (2021) sedanter bireylerin, sporculara kıyasla Covid-19'a yakalanma kaygılarının daha yüksek düzeyde olduğunu tespit etmişlerdir. Er, Karadağ, Koç, Eroğlu ve Çuhadar (2021) katılımcıların Covid-19 fobisinden psikolojik olarak etkilendiklerini, rekreasyonel faaliyetlere katılım açısından ağırlıklı olarak psikolojik fayda sağladıklarını tespit etmişlerdir. Varea, Gonzalez-Calvo ve Garcia-Monge (2022) ise İspanya'da Covid-19 karantinası uygulandığı dönemde beden eğitimi alanında staj yapmakta olan beden eğitimi öğretmeni adaylarının katılımlarıyla yürütmüş oldukları araştırma sonucuna göre, Covid-19 döneminde beden eğitimi derslerinde insanları yeniden bir araya getirmekte zorlandıklarını ve bunun güvencesizlik, korku ve güvensizliğin etkilerini doğurduğunu ifade etmişlerdir. Kişilerin negatif etkilerden spor yoluyla kurtulabilecekleri de çok bilinen bir gerçektir (Özsarı ve Çetin, 2022). İlgili yerli ve yabancı yazın incelendiğinde Covid-19 korkusu ve sporda yabancılaşma kavramlarının birlikte incelendiği herhangi bir araştırmaya ulaşılmamıştır. Dolayısıyla bu araştırma bulgularının ilgili yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Sonuç olarak; hokey sporcularının Covid-19 korkusu ve sporda yabancılaşma düzeylerinde yaş ve sporculuk tecrübesi değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar bulunmadığı, hokeycilerin cinsiyet değişkeninde Covid-19 korkusu seviyelerinde anlamlı değişimler bulunduğu, sporcuların her iki ölçekte orta seviye yakın ortalama bir puan sahip oldukları bulgulanmıştır. İlişkisel model kapsamında ise Covid-19 korkusu ile sporda yabancılaşma arasında herhangi bir ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir. İlgili bulgular örneklem grubuyla sınırlıdır. Farklı spor branşlarında yapılacak çalışmaların ilgili literatüre katkı sağlayacağı da bir gerçektir.

Çıkar Çatışması: Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Dizaynı-AÖ, İstatistik analiz-AÖ-MÇÇ; Makalenin hazırlanması, AÖ-MÇÇ; Verilerin Toplanması- AÖ tarafından gerçekleştirilmiştir.

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler

Kurul Adı: Osmaniye Korkut Ata Üniversitesin Fen Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan karar sayısı ile etik kurul onayı alınmıştır.

Tarih: 06.07.2021

Sayı/Karar No: 2021/4/09

KAYNAKLAR

- Ahorsu, D.K., Lin, C.Y., Imani, V., Saffari, M., Griffiths, M. D., & Pakpour, A. H. (2020). The fear of Covid-19 scale: development and initial validation. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 27, 1-9 [https://doi: 10.1007/s11469-020-00270-8](https://doi.org/10.1007/s11469-020-00270-8)
- Altınışık, F.U. (2019). *Gençlik hizmetleri ve spor il müdürlüklerinde çalışan personelin iş tatmini ve sanal kaytarma davranışının örgütsel yabancılaşma üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.
- Andrieieva, O., Yarmak, O., Blystiv, T., Khrypko, I., Bobrenko, S., Dudnyk, O., Petrachkov, O., Kolosovska, V., Kirichenko, V. (2021). Physical and psychological deconditioning of overweight middle-aged women caused by Covid-19. *Journal of Physical Education and Sport*, 21(4), 1781-1787. [https://doi: 10.7752/jpes.2021.04225](https://doi.org/10.7752/jpes.2021.04225)
- Antunes, R., Frontini, R. (2021). Physical activity and mental health in Covid-19 times. *Sleep Medicine*, 77, 295-296. [https://doi:10.1016/j.sleep.2020.10.007](https://doi.org/10.1016/j.sleep.2020.10.007)
- Aslan, A.K., Cicioğlu, H.İ., Tekkurşun-Demir, G. (2021) Sporcuların yeni tip korona virüse (Covid-19) yakalanma kaygısının incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(3), 1-12.
- Bakioğlu, F., Korkmaz, O., & Ercan, H. (2020). Fear of Covid-19 and positivity: Mediating role of intolerance of uncertainty, depression, anxiety, and stress. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 19(6), 2369-2382. [https://doi: 10.1007/s11469-020-00331-y](https://doi.org/10.1007/s11469-020-00331-y)
- Bitan, D. T., Grossman-Giron, A., Bloch, Y., Mayer, Y., Shiffman, N., Mendlovic, S. (2020). Fear of Covid-19 scale: Psychometric characteristics, reliability and validity in the Israeli population. *Psychiatry Research*, 289, 1-5. [https://doi:10.1016/j.psychres.2020.113100](https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.113100)
- Boz, B. (2020). *Sporcu öğrencilerde kimlik gelişimi ve okula yabancılaşma: ergenlik dönemi üzerine akran karşılaştırmalı bir çalışma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi, İzmir.
- Cao, W., Fang, Z., Hou, G., Han, M., Xu, X., Dong, J., & Zheng, J. (2020). The psychological impact of the Covid-19 epidemic on college students in China. *Psychiatry Research*, 287, 112934. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.112934>
- Choi, C., & Bum, C.H. (2020). Changes in the type of sports activity due to Covid-19: Hypochondriasis and the intention of continuous participation in sports. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(13), 1-11. <https://doi.org/10.3390/ijerph17134871>
- Çifçi, F., Demir, A., (2020). Covid-19 pandemisinde Türk profesyonel futbolcuların covid-19 korkusu ve kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 26-38.
- Deryahanoğlu, G. (2019). *Sporla yabancılaşma ve kişilik özellikleri ilişkisi üzerine bir alan araştırması*. Doktora Tezi, Hitit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çorum.
- DiFiori, J.P., Green, G., Meeuwisse, W. (2021). Return to sport for North American professional sport leagues in the context of Covid-19. *British Journal of Sports Medicine*, 55, 417-421.
- Dilixiati, N. (2017). *Algılanan örgütsel adalet ile örgütsel yabancılaşma arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Er, Y., Karadağ, T.F., Koç, M.C., Eroğlu, O., & Çuhadar, A. (2021). Investigation of the recreation benefit levels and covid-19 phobias of university students in terms of different variables. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 6(15), 1470-1495. <http://dx.doi.org/10.35826/ijetsar.353>
- Erbay, Ş., Beydoğan, H.Ö. (2017). Eğitimcilerin eğitim araştırmalarına yönelik tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 246-60.

- Esentaş, M., Yıldız, K., Zerengök, D., & Güzel-Gürbüz, P. (2021). Metaphoric Perceptions of Individuals for the Concepts of " Coronavirus" and " Staying at Home". *Gymnasium*, 22(1), 5-18. DOI:10.29081/gsjesh.2021.22.1.01
- Filiz, N. (2013). *Sporda yabancılaşma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Fitzgerald, H., Stride, A., & Drury, S. (2020). Covid-19, lockdown and (disability) sport. *Managing Sport and Leisure*, 1(8), 32-39. <https://doi.org/10.1080/23750472.2020.1776950>
- Gacar, A., Nacar, E., ve Tutar, Ö.F. (2020). İnfaz koruma memurlarının sporda yabancılaşma düzeylerinin incelenmesi. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 67-78.
- Grix, J., Brannagan, P.M., Grimes, H., Neville, R. (2021). The impact of Covid-19 on sport. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 13(1), 1-12. <https://doi.org/10.1080/19406940.2020.1851285>
- Gökmen, A., Toprak, Y., Sami, S. (2021). A coping model for the fear of Covid-19 in the context of coping and psychological resilience. *FSM Scholarly Studies Journal of Humanities and Social Sciences*, 17, 513-566.
- Güler, H., & Cicioğlu, H. İ. (2021). Sedanter ve sporcuların yeni tip koronavirüse yakalanmada bireysel kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 18(1), 67-75. <https://doi.org/10.14687/jhs.v18i1.6135>
- Güzel, P., Yıldız, K., Esentaş, M., & Zerengök, D. (2020). "Know-How" to Spend Time in Home Isolation during COVID-19; Restrictions and Recreational Activities. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 7 (2), 122-131. DOI: 10.17220/ijpes.2020.02.011
- Kaçoğlu, C., Çobanoğlu, H.O., Şahin, E. (2021). An investigation of fear of Covid-19 status in university student athletes from different sports associated with contact. *Physical Education of Students*, 25(2),117-128. <https://doi.org/10.15561/20755279.2021.0207>
- Kalaycı, Ş. (2018). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. 8.baskı. Ankara: Dinamik Akademi Yayıncılık, s.405.
- Kartal, A. (2021). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin Covid-19 korkuları ve Covid-19 virüsüne yakalanma sıklıklarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. In: *Uluslararası Spor Bilimleri Konferansı-AESA*.
- Kıhrı, G. (2013). *Okul öncesi öğretmenleri mesleğe yabancılaşma ölçeğinin geliştirilmesi ve bir örnek uygulama*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yedi Tepe Üniversitesi, İstanbul.
- Kong, X., Zheng, K., Tang, M., Kong, F., Zhou, J., Diao, L., Wu, Shouxin., Jiao, P., Su, T., & Yuchao, D. (2020). Prevalence and factors associated with depression and anxiety of hospitalized patients with Covid-19. *MedRxiv*, 1-12. <https://doi.org/10.1101/2020.03.24.20043075>
- Ladikli, N., Bahadır, E., Yumuşak, F.N., Akkuzu, H., Karaman, G., Türkkın, Z. (2020). Kovid-19 korkusu ölçeğinin Türkçe güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 71-80.
- Okur, G. (2021). Covid-19 salgın sürecinde antrenörlerin öz yeterlik, tükenmişlik ve yabancılaşmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Özgün, A., Türkmen, M.U., Ayhan, B. (2021). Sporcuların Covid-19'a yakalanma kaygısı ve spora bağlılık durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 298-315.
- Özsarı, A., & Çetin, M. Ç. (2022). Spora yönelik tutum ve mutluluk ilişkisi (sağlık sektöründe bir araştırma). *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(1), 36-47. doi: 10.33689/spormetre.967955
- Paksoy, H.M. (2020). Covid-19 pandemisi ile oluşan korku ve davranışlara inancın etkisi üzerine bir araştırma: Türkiye örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 135-155.

- Ratten, V. (2020). Coronavirus disease (Covid-19) and sport entrepreneurship. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 26(6), 1379-1388. <https://doi.org/10.1108/IJEER-06-2020-0387>
- Sağın, A.E., Akbuğa, T. (2019). Lisanslı spor yapan lise öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeyleri. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 44-55.
- Schinke, R., Papaioannou, A., Henriksen, K., Si, G., Zhang, L., & Haberl, P. (2020) Sport psychology services to high performance athletes during Covid-19. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 18(3), 269-272, <https://doi:10.1080/1612197X.2020.1754616>
- Sitohang, M.Y., Ghani, M.W. (2021). The changing of sport activities during covid-19 pandemic: Do people exercise more? *The 3rd International Electronic Conference on Environmental Research and Public Health*, 11-15.
- Solakumur, A. (2021). *Spor da yabancılaşmanın sporcu davranışlarına etkisinde ahlaki karar alma ve ahlaki çözümler eğilimlerinin rolü*. Yayınlanmamış doktora tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Şirin, E.F. (2009). Beden eğitimi öğretmenlerinin işe yabancılaşma düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(4), 164-177.
- Tabachnick, B.G. & Fidell, L.S. (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı* (Çev: Mustafa Baloğlu). Ankara: Nobel. s.79.
- Total, V., Efe, M. (2020). Bireylerin psikolojik sağlık ve Covid-19 korkularının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(74), 318-325.
- Türkmen, M., & Özşarı, A. (2020). Covid-19 salgını ve spor sektörüne etkileri. *International Journal of Sport Culture and Science*, 8(2), 55-67. <https://doi:10.14486/IntJSCS.2020.596>.
- Türktemiz, H., Bayraktar, I., Çobanoğlu, H. O., & Nalbant, Ö. (2020). Spor salonlarında egzersiz yapan sporcuların yeni tip koronavirüse yakalanma kaygılarının incelenmesi. *III. International Conference On Covid-19 Studies. Tam Metin Bildiriler Kitabı içinde* (ss. 116-124). Online, Ankara.
- Uygur-Yelken, M., Emamvırdı, R., Karacan, S., Çolakoğlu, F.F. (2021). Wushu sporcularının antrenman durumları Covid-19 korkusu ve pozitiflik düzeyleri: Pandemi süreci örneği. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(2), 260-271.
- Varea, V., Gonzalez-Calvo, G., & Garcia-Monge, A. (2022). Exploring the changes of physical education in the age of Covid-19. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 27(1), 32-42. <https://doi:10.1080/17408989.2020.1861233>
- Wilczynska, D., Li, J., Yang, Y., Fan, H., Liu, T., & Lipowski, M. (2021). Fear of Covid-19 changes the motivation for physical activity participation: Polish-Chinese comparisons. *Health Psychology Report*, 9(2), 138-148.
- Yetiş, Z. (2013). *Kamu hastanelerinde çalışan hemşirelerde işe yabancılaşma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Spor Taraftarı Aşk ve Nefret Ölçeği ile Spor Takımı Lisanslı Ürün Satın Alma Niyeti Ölçeğinin Geçerlik Güvenirlik Çalışması

Ahmet ÖZSOY^{1†}, Ünal KARLI¹

¹Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Spor Bilimler Fakültesi, Bolu.

Araştırma Makalesi / Research Article

Gönderi Tarihi (Received): 18/03/2022

Kabul Tarihi (Accepted): 06/06/2022

Online Yayın Tarihi (Published): 30/06/2022

Öz

Bu çalışmanın amacı “Spor Taraftarı Aşk ve Nefret” ve “Spor Takımı Lisanslı Ürün Satın Alma Niyeti” ölçeklerinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliğini test etmek ve spor taraftarlarının takımlarına olan bağlılıkları, lisanslı takım ürünü satın alma niyetleri, gelir düzeyleri ve taraftarlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın örneklemini ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilen 51 kadın (%28,3), 129 erkek (%71,7) olmak üzere toplam 180 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmada “Spor Taraftarı Aşk ve Nefret Ölçeği” ve “Spor Takımı Lisanslı Ürün Satın Alma Niyeti Ölçeği” nin Türkçe formu ve araştırmacılar tarafından geliştirilen katılımcıların taraftarlık düzeylerini ve gelir seviyelerini sorgulayan kişisel bilgiler bölümü veri toplama araçlarını oluşturmuştur. Ölçeklere geçerlik ve güvenilirlik analizleri uygulanmıştır. İstatistiksel bulgular her iki ölçeğinde geçerlik ve güvenilirlik analizlerinde referans ölçütleri sağladığını ortaya koymuştur. Ayrıca taraftarın, taraftarlık seviyesi ile kendi takımına yönelik aşkı, taraftarlık seviyesi ile ezeli rakibi olan takıma yönelik nefreti ve taraftarlık seviyesi ile spor takımı lisanslı ürün satın alma niyeti arasında istatistiksel olarak pozitif anlamlı ilişki saptanmıştır. Bununla birlikte, taraftarların takımlarına duydukları aşk ve ezeli rakibine duydukları nefret ile taraftarı oldukları takımın lisanslı ürününü satın alma niyetleri arasında istatistiksel olarak pozitif anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Sonuç olarak, Spor Taraftarı Aşk ve Nefret Ölçeği ile Spor Takımı Lisanslı Ürün Satın Alma Niyeti Ölçeğinin Türk popülasyonu üzerinde yapılacak çalışmalarda kullanılabilir geçerli ve güvenilir ölçekler olduğu ve taraftarın taraftarı olduğu takımın lisanslı ürünlerini satın alma niyetinin takımına duyduğu aşk ve ezeli rakibi olan takıma hissettiği nefret duyguları ile ilişkili olduğu ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Taraftar, Spor Takımı, Bağlılık, Ölçek, Satın Alma Niyeti.

Validity and Reliability Studies of Love and Hate Scale for Sports Fan and The Intention of Purchase Sports Team Licenced Merchandise Scale

Abstract

The purpose of this study was to test the reliability and validity levels of the Turkish versions of “Love and Hate Scale for Sports Fan” and “The Intention of Purchase Sports Team Licenced Merchandise” scales and to analyse the relationship between sport fans loyalty, intention to purchase licenced sports team merchandise, income level and fanship level. The study group was composed of 51 female (%28,3), 129 male (%71,7) university students (total n=180) who were sampled via criterion sampling method. The Turkish versions of Love and Hate Scale for Sports Fan Scale and Intention of Purchase Sports Team Licenced Merchandise Scale and a demographic information section surveying participants’ income and fanship level developed by the authors composed the data collection instrument. Validity and reliability analyzes were conducted to the scales. Statistical results stated Turkish versions of both scales have met the reference criteria related with reliability and validity. Also, significant relationship existed between fanship level and love towards supported team, between fanship level and hate towards main rival team, and between fanship level and sports team licenced product purchase intention. Additionally, statistical findings pointed positive significant relationship between participants’ love-hate level and licenced team merchandise purchase intention. Finally, research findings revealed that “Love and Hate Scale for Sports Fan Scale” and “The Intention of Purchase Sports Team Licenced Merchandise Scale” are valid and reliable scales for Turkish population studies, and fans’ team licenced merchandise purchase intention is correlated with their feeling like love towards supported team and hate towards the main rival team.

Keywords: Fan, Sports Team, Loyalty, Scale, Purchase Intention.

GİRİŞ

Bireyler toplumda kendileri hakkında oluşan algıya önem verdikleri için bu algıya olumlu etki sağlayacak; dernekler, kulüpler, dini ve siyasi gruplar gibi sosyal bir gruba dâhil olma çabası sergilerler (Turner, Brown ve Tajfel, 1979; Tajfel, 1982). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde de belirttiği gibi piramidin üçüncü basamağında yer alan bir gruba mensup olma ihtiyacı da bu kanyı destekler niteliktedir (Maslow, 1943). Ayrıca Sosyal Kimlik Teorisi de insanların, genellikle bireysel olarak değil, belirli sosyal sınıfların üyesi olarak davrandıklarını, kendilerini, mensup oldukları sosyal grubu dikkate alarak tanımlayıp sınıflandırdıklarını bu sebeple insanların çeşitli gruplara dâhil olmak istediklerini savunur (Tajfel ve Turner, 2004). Bahsedilen sosyal gruplar sayısız aktiviteyi içerebildiği gibi spor aktivitelerini de içermektedir. Bu bağlamda spor taraftarlarının destekledikleri spor kulüpleri yapıları itibariyle bireylerin sosyal bir kimlik kazanmaları için oldukça uygun bir alandır (Cialdini ve Richardson, 1980). Günümüzde popüler takımların taraftar sayılarına bakıldığında yüz milyonlarca ifade edilmektedir. Manchester United'ın 145.000.000, Barcelona'nın 251.000.000, Real Madrid Kulübünün ise 253.000.000 taraftara sahip olması bu durumun örneğidir (<https://theleader.info>). Spor kulüplerinin taraftar sayılarının bu kadar fazla olması bireylerin sosyal grup olarak spor kulübü taraftarlığını seçmeleri için bu alanın daha cazip hale geldiğinin kanıtıdır.

Birey bir spor kulübünü desteklemeye başladığı andan itibaren taraftar olarak algılanır ve aynı spor kulübünü destekleyen milyonlarca taraftarla birlikte hareket etmeye başlar. Ayrıca taraftarı olduğu takım ile arasında duygusal bağ oluşur. Bunun sonucunda diğer taraftarlarla birlikte desteklediği takıma fayda sağlamak ve takımını başarıya ulaştırmak için davranışlar sergilemeye başlar (Dholakia, Bagozzi ve Pearo, 2009; Gençay ve Karaküçük, 2004; Hard 2017; Yoshida vd., 2014; Wann ve Branscombe, 1993). Bu duygular ve davranışlar spor taraftarı olan bireyle desteklediği takım arasında benzersiz bir ilişkiyi beraberinde getirir (Ward, 2002). Spor taraftarlığı bireylere güzel duygular yaşattığı gibi zaman zaman hayal kırıklığıyla sonuçlanan derin duygusal tecrübeler de hissetme fırsatı verir (Theodoropoulou, 2007). Bu bağlamda spor taraftarlığı; bireylerin tuttıkları takımlara, takımların oyuncularına, taraftarlarına ve yöneticilerine karşı tutku ve sadakat gibi güçlü ve yoğun duyguları içerir. Bunun yanı sıra takımların rakiplerine, taraftarlarına, oyuncularına ve yöneticilerine karşı şiddet ve saldırganlıkla sonuçlanan nefret duygularını da içerir (Ward, 2002).

Nefret kavramı; olumsuz bir duygusal olgu olarak kabul edildiği gibi bir kişi veya grubun diğer kişi veya gruplara, grupların unsurlarına karşı istikrarlı olumsuz algısı ve onlarla rakip takım taraftarlarına ve o takımla ilgili her şeye yönelik aşırı olumsuz davranışları olarak da tanımlanabilir (Fischer, Halperin, Canetti ve Jasini, 2018; Icekson, Alon, Shuv-Ami ve Sela, 2021). Nefret duygusuna sahip olan birey, kendinden olmayan dış gruplardaki tüm unsurları benzer olarak algılar ve dış gruplar ile kendi grupları arasında net bir ayırım yapar (Fischer ve ark., 2018).

Literatür incelendiğinde sporda nefret ile ilgili araştırmaların genellikle taraftar nefreti üzerine yoğunlaştığı görülmüştür (Icekson ve ark., 2021; Krøvel ve Roksvold 2012; Shuv-Ami, Alon, Loureiro ve Kaufmann, 2020). Özellikle seyirci sporlarında sıkça görülen bir duygu

olması sebebiyle taraftar nefretini araştırma konusu edinmiş çalışmalar genellikle seyirci sporları üzerine yürütülmüştür (Theodoropoulou, 2007). Taraftar nefreti; bireyin rakip takımın oyuncularına, yöneticilerine ve taraftar kitlesine karşı sergilediği olumsuz tutum ve davranışlar ile beslediği olumsuz duyguların birleşimidir (Grégoire, Tripp ve Legoux, 2009; Kähr, Nyffenegger, Krohmer, ve Hoyer, 2016). Kişi rakip takım unsurlarından nefret etmeye başladığında, nefretin sonuçları olan şiddet ve saldırganlık davranışlarını da gösterme eğilimine girer. Ayrıca taraftar olduğunda rakip takım unsurlarına beslediği nefret duygularının ve sergilediği bu davranışların aksine kendi desteklediği takıma yönelik de sadakat ve tutku gibi sevgi/aşk duyguları besler (Ward, 2002).

Aşk; sorumluluk, saygı, anlayış ve bağlanma davranışıdır (Moss ve Schwebel, 1993) Taraftar aşkı ise; taraftarın desteklediği takımına duyduğu yakınlığı, samimiyeti, neşeyi ve özlemi temsil eden duyguların bir birleşimidir (Shuv-Ami ve ark., 2018). Taraftar takımına karşı aşk hissettiğinde bağlılık davranışları sergilemeye başlar. Alan yazında bu davranışları; taraftarın desteklediği takımının karşılaşmalarını önem derecesine bakmaksızın televizyondan izlemesi veya bizzat stadyumdan canlı olarak katılım sağlaması, sadece galibiyetlerde değil mağlubiyet gibi istenmeyen olaylar meydana geldiğinde de takımını desteklemesi (Gladden ve Funk, 2001), takımının o sezonki performansının kötü olmasına, ezeli rakibine yenilmesine veya takımında yıldız oyuncu bulunup bulunmaması gibi durumlara bakmaksızın takımını desteklemesi (Heere ve Dickson 2008; Mahony, Madrigal ve Howard, 2000), rakip takıma ve taraftarlarına karşı öfke duyması ve saldırgan davranışlar sergilemesi takımının logosunun bulunduğu ya da takımını simgeleyen ürünleri satın alarak ofisinde, evinde bulundurması gibi taraftarlık davranışları olarak tanımlayabiliriz (Dwyer, Greenhalgh ve LeCrom, 2015; Mahony ve ark., 2000).

Tüm bu davranışların yanı sıra desteklediği takıma aşk duyan ve bağlılık sergileyen bireyler; takımına katkı sağlamak, takımının rekabet gücünü artırmak, kendisinin takımına ait bir birey olduğunu sergileyebilmek gibi amaçlarla destekledikleri takımın forma, tişört, anahtarlık ve süs eşyası gibi lisanslı ürünlerini satın alarak takımlarının ekonomisine katkı sağlamak isterler (Bauer, Stokburger-Sauer ve Exler, 2008; Çiftyıldız 2015).

Literatür incelendiğinde satın alma davranışı ile satın alma niyeti arasında pozitif ilişkinin olduğunu (Fitzsimons ve Morwitz, 1996; Morwitz ve Schmittlein, 1992) özellikle de sporda satın alma niyetinin davranışa dönüştüğünü gösteren çalışmaların bulunmasının (Ajzen ve Driver, 1991; Brickell, Chatzisarantis ve Pretty, 2006; Hrubes, Ajzen, ve Daigle, 2001) yanı sıra taraftarların satın alma niyeti ile ekonomik durumları arasında anlamlı ilişki olduğunu ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (Casper 2007; Junaid ve Ahmed, 2013; Thompson ve Kidwell, 1998; Wee ve ark., 2014). Bu sebeple taraftarın satın alma niyeti, spor kulübü yöneticileri açısından büyük önem arz etmektedir. Yöneticiler; günümüz rekabet ortamında, spor kulüplerinin varlıklarını sürdürebilmeleri için taraftar tutum ve davranışlarının önemini kavramış ve onların kulübe bağlılıklarını sağlamak ve artırmak için onlarla daha interaktif bir ilişki içine girmiş ve taraftarın ekonomik durumunu göz önüne alarak her bütçeye uygun ürün ve hizmetler sunmak için faaliyetlere başlamışlardır. Sunmuş oldukları ürün ve hizmetlere bakıldığında gelir durumu fark etmeksizin bütün taraftarların satın alabileceği bileklik, anahtarlık gibi ürünlerden, sadece gelir durumu yüksek olan taraftarların alabileceği loca

hizmetine kadar geniş yelpazede, her bütçeye hitap eden ürün ve hizmetler bulunduğu gözlemlenmiştir (<https://www.gsstore.org/>).

Genel olarak spor taraftarları ile ilgili yürütülmüş çalışmalar incelendiğinde taraftar bağlılığı ve satın alma niyeti ile ilgili sayısız araştırmaya rastlanmaktadır (Akyıldız ve Marangoz, 2008; Kwon ve Armstrong, 2002; Lee, Trail, Lee ve Schoenstedt, 2013; Silva ve Verissimo, 2020). Taraftar bağlılığı ile ilgili çalışmalarda kullanılmış farklı içeriklerde geliştirilmiş bağlılık ölçeklerinden bazıları; Mahony ve arkadaşları (2000) tarafından geliştirilen ve daha sonra Kwon ve Trail (2003) tarafından güvenilirliği sınanan Takıma Psikolojik Bağlılık Ölçeği (PCT - Psychological Commitment to a Team), Gladden ve Funk (2001) tarafından PCT ölçeğinden yararlanarak geliştirilen takıma bağlılığı ölçen Takım Markası Birliği Modeli (TBAM - Team Brand Association Model), Wann ve Branscombe (1993) tarafından geliştirilen ve Günay ile Tiryaki'nin (2003) Türkçeye uyarladığı taraftar bağlılığını ölçen Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği ve taraftarın takımına tutumsal bağlılığını ölçen Heere ve Dickson (2008) tarafından geliştirilmiş olan Takıma Tutumsal Bağlılık Ölçeğidir (ALTS - Attitudinal Loyalty to Team Scale). Doods ve arkadaşları (1991) tarafından geliştirilmiş olan satın alma niyeti ölçeği, Wang ve arkadaşları (2019) tarafından geliştirilen satın alma niyeti ölçeği, Koo ve arkadaşları (2008) tarafından geliştirilen ve Trivedi (2020) tarafından uyarlanan sponsor ürün satın alma niyeti ölçeği ve Kwon ve Armstrong (2002) tarafından geliştirilmiş olan üniversite spor takımları lisanslı ürün satın alma niyeti ölçekleri ise genel tüketicilerin ve spor taraftarlarının satın alma niyetlerini değerlendirme amacıyla geliştirilmiş satın alma niyeti ölçeklerinden bazılarıdır.

Yukarıda bahsi geçen bağlılık ölçekleri içerik olarak incelendiğinde; bazılarının bireyin kendisini takımın bir parçası olarak görmesi ve bundan mutlu olması, takımının maçlarını televizyondan veya stadyumdan izlemesi, takımının bilet, forma gibi ürünlerini satın alması gibi ifadelerden oluştuğu görülürken bazılarının ise rakip takımın taraftarlarına yönelik kışkırtıcı ifadelerden oluştuğu görülmektedir (Dwyer, Greenhalgh ve LeCrom, 2015). Ancak literatürde yeni bir ölçek olan ve bu çalışmada uyarlaması yapılan Spor Taraftarı Aşk ve Nefret Ölçeği bahsi geçen ölçeklerden farklı olarak taraftar bağlılığını, taraftarın kendi takımına yönelik yoğun aşk ve özlem duygusunu değerlendirmek üzere hazırlanmış ifadelerden ve sadece rakip takım taraftarlarına değil, aynı zamanda rakip takımın oyuncusu, yöneticisi, lisanslı ürünü dahil rakip takımın bütün unsurlarına karşı doğrudan nefret duygusunu ölçen ifadelerden oluşmaktadır.

Satın alma niyeti ölçekleri de içerik bakımından incelendiğinde; maç bileti, takımın sponsorunun ürünleri ve sporcu gıdaları, sporcu giysileri vb. ürün ve hizmetleri satın alma niyetini değerlendiren ifadelerden oluştuğu görülmektedir (Chiu ve Leng, 2015; Kwon ve Armstrong, 2002; Kwon, Trail ve James, 2007; Lo ve Lin, 2020; Trivedi, 2020). Buna karşın Spor Takımı Lisanslı Ürün Satın Alma Niyeti Ölçeği ise diğer satın alma niyeti ölçeklerinden farklı olarak taraftarı olunan takımın sadece lisanslı ürünlerini satın alma niyetini ölçen ifadelerden oluşmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada 'Spor Taraftarı Aşk ve Nefret Ölçeği' (Love and Hate Scale for Sports Fan) ve 'Spor Takımı Lisanslı Ürün Satın Alma Niyeti Ölçeği' (Intention of Purchase Sports Team Licenced Merchandise Scale) ölçeklerinin Türk kültürüne uyarlanması ve geçerlik güvenilirliklerinin sınanması, sonraki aşamada da uyarlanan ölçeklerin

ölçtüğü psikometrik özellikler ile taraftarın gelir durumu ve taraftarlık düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi hedeflenmiştir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

İki aşamadan oluşan bu çalışmanın birinci aşaması; taraftarların, kendi takımlarına yönelik aşk ve takımlarının ezeli rakiplerine yönelik nefret düzeylerini ölçmek amacıyla Shuv-Ami ve arkadaşları tarafından (2020) geliştirilmiş olan “Love and Hate Scale for Sports Fan” ve taraftarların lisanslı ürün satın alma niyetlerini ölçen Min Soo Kim, Jeffrey James (2016) tarafından geliştirilen “Intention of Purchase Sports Team Licenced Merchandise Scale” ölçeklerinin Türkçeye, Türk kültürüne uyarlanmasını içeren geçerlik ve güvenilirlik çalışması olarak, ikinci aşaması ise uyarlanan ölçeklerin ölçtüğü psikometrik özellikler ile taraftarın gelir durumu ve taraftarlık seviyesi değişkenleri arasındaki ilişkiyi incelenmek amacıyla yapılan ilişikisel araştırma modelinde bir çalışma olarak tasarlanmıştır.

Çalışma Grubu

Bu çalışmanın örnekleme, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçsal örnekleme yönteminin ölçüt örnekleme tekniğine göre belirlenmiştir. Ölçüt olarak öğrencilerde takım taraftarı olma özelliği aranmıştır. Çalışmaya 51 kadın (%28,3), 129 erkek (%71,7) olmak üzere toplam 180 üniversite öğrencisi katılımcı olarak dâhil edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada ölçüm aracı olarak;

- Shuv-Ami ve arkadaşları (2020) tarafından geliştirilen bireyin taraftarı olduğu takımına yönelik aşkını, “takımımı seviyorum” gibi 3 madde ile sorgulayan ve ezeli rakibi olan takıma olan nefretini “takımımın ezeli rakibi olan takımdan nefret ederim” gibi 4 madde ile sorgulayan “Love and Hate Scale for Sports Fan” ölçeği kullanılmıştır. Ölçekte ters ifade bulunmamaktadır. Ölçek ifadelerinin değerlendirilmesinde 5’li likert tipi değerlendirme skalası (1 kesinlikle katılmıyorum - 5 tamamen katılıyorum) kullanılmıştır.
- Kim ve James (2016) tarafından geliştirilen bireyin taraftarı olduğu takımın lisanslı ürünlerini satın alma niyetini ölçen “takımımın lisanslı ürününü satın alma niyetindeyim” şeklindeki 3 adet maddeden oluşan “The Intention of Purchase Sports Team Licenced Merchandise Scale” ölçeği kullanılmıştır. Ölçek ifadelerinin değerlendirilmesinde 5’li likert tipi değerlendirme skalası (1 kesinlikle katılmıyorum - 5 tamamen katılıyorum) kullanılmıştır.
- Araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgiler bölümü ise bireyin taraftarlık düzeyini ve gelir seviyesini sorgulayan sorulardan oluşmuştur.

Ölçeklerde yer alan ifadeleri Türk kültürüne uyarlarken kültürel ve dil farklılığından kaynaklı anlam kaybı olmaması için komite metodu kullanılmıştır. Bu süreçte spor bilimleri alanında 3 uzmandan faydalanılmıştır. Uzmanlardan birincisi spor bilimleri alanında

akademisyen; lisans eğitimini Türkiye’de yabancı dilde eğitim veren bir üniversitede (Ortadoğu Teknik Üniversitesi) tamamlamış, lisansüstü eğitimini ise; Amerika’da (Yüksek Lisans; The University of Texas at Austin ve Doktora; The Ohio State University at Columbus) tamamlamış ve Lisansüstü eğitimi boyunca, yaklaşık 8 yıl Amerika’ da yaşamıştır. Komitenin 2. Üyesi de, Spor Bilimleri Alanında akademisyen olup, lisansüstü eğitiminden sonra eğitim için 2 yıl İngiltere’ de yaşamını sürdürmüştür. Komitenin 3. Üyesi ise lisans ve lisansüstü eğitimini Türkiye’de eğitim dili İngilizce olan bir üniversitede (Ortadoğu Teknik Üniversitesi) tamamlamıştır.

Lisansüstü eğitimini yurt dışında tamamlamış ve orada uzun yıllar yaşamış olan üye, kültürel çeşitliliğin neden olduğu çeviri farklılıklarını netleştirmek ve çözmek için en nitelikli üye olarak komitenin hakemi olarak görevlendirildi. Paralel çeviri tekniği ile 7 maddeden oluşan “Spor Taraftarı Aşk ve Nefret Ölçeği” ve 3 maddeden oluşan “Spor Takımı Lisanslı Ürün Satın Alma Niyeti Ölçeği” ölçekleri komite üyeleri ile İngilizce’den Türkçeye çevrilmiştir. Çeviri süreci tamamlandıktan sonra, bireysel çevirilerin neden olduğu yanlışlıkları azaltmak ve çeviriler arasında fikir birliği oluşturmak için maddeler çevirmenler tarafından gözden geçirilmiş ve hakem kararına göre ölçeğin son hali oluşturulmuştur.

Araştırma Etiği

Ölçüm araçlarının kullanımına ilişkin izinler; Spor Taraftarı Aşk ve Nefret Ölçeği için Anat Toder’ dan, Spor Takımı Lisanslı Ürün Satın Alma Niyeti Ölçeği için de Min Soo Kim’ den alınmış ve çalışmanın etik uygunluğu için Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna başvuru yapıp ve etik kurul onay raporları alınmıştır (Protokol No: 2021/380, Protokol No 2021 381). Araştırmaya katılan katılımcılara araştırmanın amacı hakkında, herhangi bir zamanda herhangi bir sebep göstermeksizin araştırmadan ayrılma hakkına sahip oldukları ile ilgili gerekli bilgilendirme yapılmış ve araştırmada elde edilen bilgi ve bulguların gizliliği konusunda da katılımcılara güvence verilmiştir.

Verilerin Analizi

1. Aşama Geçerlik Güvenirlik Analizleri

“Spor Taraftarı Aşk ve Nefret Ölçeği” nin faktör yapısının analizinde doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılmıştır. Analiz sonucunda ortaya çıkan modelin değerlendirilmesinde 250’den küçük örneklem grupları için önerilen; χ^2 ve χ^2/df (Ki-kare/serbestlik derecesi) , CFI (Karşılaştırmalı uyum indeksi), SRMR (Standardize edilmiş ortalama hataların karekökü), TLI (NNFI, Normlaştırılmamış Uyum İndeksi), RMSEA (Yaklaşık hataların ortalama karekökü) uyum indeks değerleri dikkate alınmıştır (Gürbüz, 2019; Hu ve Bentler,1999).

Ayrıca ölçeğin birleşim ve ayrışım geçerliliğinin sağlanıp sağlanmadığının saptanması için; CR (Birleşik/Yapı Güvenilirliği) ve AVE (Ortalama açıklanan varyans) değerleri hesaplanmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek amacıyla da Cronbach alfa (α) iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır.

Üç maddeden oluşan “Spor Takımı Lisanslı Ürün Satın Alma Niyeti Ölçeği” için Cronbach alfa (α) iç tutarlık katsayısı ve madde toplam korelasyon analizi yapılmıştır.

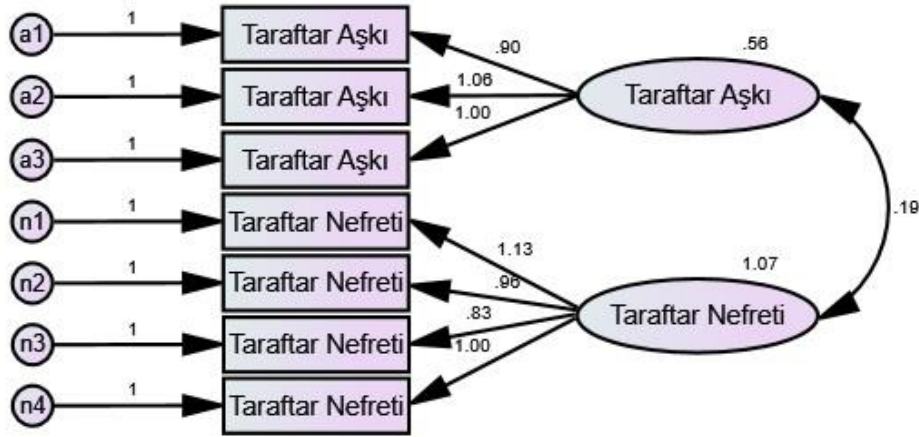
2. Aşama Genel Analizler Korelasyon Analizleri

Taraftarın, taraftarlık seviyesi ile kendi takımına olan aşkı, ezeli rakibine yönelik öfkesi ve spor takımı lisanslı ürünü satın alma niyeti değişkenleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla korelasyon analizinden faydalanılmıştır.

Taraftarın gelir seviyesi ile Spor takımı lisanslı ürün satın alma niyeti, taraftarın ezeli rakibine karşı öfkesi, kendi takımına olan aşkı arasında ilişkiye bakmak için korelasyon analizi kullanılmıştır.

BULGULAR

Spor Taraftarı Aşk ve Nefret Ölçeğinin AMOS 24 programı kullanılarak oluşturulan doğrulayıcı faktör analizi modeli aşağıda gösterilmiştir.

Şekil 1. Doğrulayıcı faktör analizi modeli

Tablo 1. Doğrulayıcı faktör analizi uyum iyiliği indeksleri

Ölçek Adı	Madde Sayısı	χ^2	sd	P	χ^2/sd	RMSEA	CFI	TLI	SRMR
Spor Taraftarı Aşk ve Nefret Ölçeği	7	25,109	13	0,022	1,931	0,072	0,980	0,967	0,494

Tablo (1) ve Şekil (1) incelendiğinde iki faktörlü “Spor Taraftarı Aşk ve Nefret Ölçeği” ne ilişkin uyum indeks değerlerinden Ki-kare/serbestlik derecesi (χ^2/df), Karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI), Normlaştırılmamış Uyum İndeksi (TLI), Standardize edilmiş ortalama hataların karekökü (SRMR) değerlerinin mükemmel uyum, Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA) değerinin ise iyi uyum değer aralıklarında olduğu tespit edilmiştir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2014; Gürbüz 2019; Hu ve Bentler, 1999).

Tablo 2. Spor taraftarı aşk ve nefret ölçeğine ilişkin madde analizi ve güvenilirlik sonuçları

Boyutlar	Madde No	Faktör Yüğü	t Değeri	R ²	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	CR	AVE	α (0,800)
Nefret	1	0,85	12,511	0,724	,743	0,87	0,63	0,869
	2	0,80	11,741	0,642	,619			
	3	0,68	9,620	0,467	,520			
	4	0,83	9,620	0,687	,638			
	5	0,84	10,239	0,712	,358			
Aşk	6	0,83	10,239	0,685	,440	0,85	0,65	0,842
	7	0,75	10,289	0,567	,388			

Tablo 2 incelendiğinde; maddelere ilişkin faktör yüklerinin .68 ile .85 arasında, t değerlerinin 9,62 ile 12,51 arasında, R² (Çoklu korelasyonun karesi) değerlerinin 0,358 ile 0,743 arasında, Düzeltilmiş madde toplam korelasyon değerlerinin 0,358 ile 0,743 arasında değiştiiği saptanmıştır. CR (Bileşik güvenilirlik) değerlerinin= 0,87 ile 0,85 arasında (CR≥.70), AVE (Çıkarılan ortalama varyans) değerinin=0,63 ile 0,65 arasında (AVE≥.50, CR>AVE), α (Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı) değerinin ise 0,84 ile 0,87 (α≥.70) değiştiiği saptanmıştır. Tüm bu değerlerin kriter değer aralığında olduğu yani yeterli güvenilirliği sağladığı tespit edilmiştir (Field, 2009; Gürbüz, 2019).

Spor takımı lisanslı ürün satın alma niyeti ölçeği için güvenilirlik; Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ve madde toplam korelasyon analizleri test edilmiştir. Tablo 3'te sonuçlar gösterilmiştir.

Tablo 3. STLÜSAN ölçeğinin cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ve madde toplam korelasyon tablosu

Madde Numarası	İfadeler	Madde Toplam Korelasyon Değeri	Cronbach alfa katsayısı
1	Takımımın lisanslı ürününü satın alma niyetindeyim	.867	.920
2	Takımımın lisanslı ürününü satın alacağım	.870	
3	Takımımın lisanslı ürününü satın almak isterim	.777	

Tablo 3 incelendiğinde üç soruluk spor takımı lisanslı ürün satın alma niyeti ölçeğinin; 1. ifadesindeki madde toplam korelasyonunun r= .867, 2. ifadesindeki madde toplam korelasyonunun r= .870, 3. ifadesindeki madde toplam korelasyonunun ise r= .777 olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen madde toplam korelasyon değerlerinin oldukça yeterli olduğu söylenilebilir (Büyüköztürk, 2019). Ayrıca ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı da α= .920 olarak hesaplanmıştır.

Taraftarlık seviyesi ile taraftarın tuttuğu takımın ezeli rakibine yönelik öfkesi, taraftarın kendi takımına yönelik aşkı ve lisanslı ürün satın alma niyeti arasındaki ilişkiyi tespit etmek üzere korelasyon analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4' de gösterilmiştir.

Tablo 4. Taraftarlık seviyesi ile taraftar aşkı ve taraftar nefreti ve satın alma niyeti korelasyon tablosu

	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>sd</i>	1	2	3
1. Taraftarlık Seviyesi	180	3.59	1.18	-	-	-
2. Taraftar Nefreti	180	2.35	1.09	.425*	-	-
3. Taraftar Aşkı	180	4.44	.80	.508*	.206*	-
4. Satın Alma Niyeti	180	3.81	1.12	.584*	.374*	.511*

* Korelasyon $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 4 incelendiğinde, taraftarlık seviyesi ile; takımın ezeli rakibine yönelik nefreti ($r = .425$, $p < 0,05$), kendi takımına yönelik aşkı ($r = .508$, $p < 0,05$) ve lisanslı ürün satın alma niyeti ($r = .584$, $p < 0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki ayrıca taraftarın spor takımı lisanslı ürün satın alma niyeti ile takımın ezeli rakibine yönelik nefreti ($r = .374$, $p < 0,05$) ve kendi takımına yönelik aşkı ($r = .511$, $p < 0,05$) arasında istatistiksel olarak pozitif yönde orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Gelir seviyesi ile spor takımı lisanslı ürün satın alma niyeti arasındaki ilişkiyi tespit etmek için korelasyon analizinden faydalanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 5 'de gösterilmiştir.

Tablo 5. Taraftarın gelir seviyesi ve spor takımı lisanslı ürün satın alma niyeti arasındaki ilişki

Gelir Seviyesi	Satın Alma Niyeti
	<i>r</i>
	-.140

* Korelasyon $p < .05$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 5 incelendiğinde, Gelir seviyesi ile lisanslı ürün satın alma niyeti ($r = -.140$, $p > 0,05$) arasında istatistiksel olarak herhangi bir anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada öncelikle; taraftarın, kendi takımına yönelik aşkı ve takımlarının ezeli rakiplerine yönelik nefretlerini ölçmek amacıyla Shuv-Ami ve arkadaşları tarafından (2020) geliştirilen ‘‘Spor Taraftarı Aşk ve Nefret Ölçeği’’ (STANÖ) ve yine spor taraftarının lisanslı ürün satın alma niyetini ölçmek için Min Soo Kim ve Jeffrey James (2016) tarafından geliştirilmiş olan ‘‘Spor Takımı Lisanslı Ürün Satın Alma Niyeti Ölçeği’’ (STLÜSANÖ) Ölçeklerinin Türk kültürüne uyarlanması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yürütülmesi amaçlanmış daha sonra da uyarlanması yapılan ölçeklerin ölçtüğü psikometrik özelliklerinin taraftarın gelir durumu ve taraftarlık seviyesi ile ilişkisinin incelenmesi hedeflenmiştir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda geçerlik güvenilirlik çalışması yapılan iki ölçekten birincisi iki faktörlü yapıya sahip olan Spor Taraftarı Aşk ve Nefret Ölçeğine uygulanan Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda tablo 1 de gösterilen ölçeğe ilişkin uyum indeks değerlerinden; χ^2/df , CFI, TLI, SRMR değerlerinin kriter değerlere göre mükemmel uyum değer aralığında, RMSEA değerinin ise iyi uyum değer aralığında olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen değerler kıstas değerler ile örtüşmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk,

2014; Gürbüz 2019; Hu ve Bentler, 1999). Ayrıca boyutlara Cronbach Alfa iç tutarlılık testi, madde toplam korelasyon testi, Bileşik Güvenirlik (CR) ve Ortalama Açıklanan Varyans (AVE) testleri uygulanmıştır. Uygulanan testlerin sonucunda; ölçeğin alt boyutlarına ilişkin Cronbach Alfa iç tutarlılık değerlerinin 0.84 ve 0.87 arasında, aşk boyutu için madde toplam korelasyon değerleri 0.358 ile 0.440 arasında, nefret boyutu için hesaplanan madde toplam korelasyon değerleri 0.520 ile 0.743 arasında, nefret boyutunun CR değeri 0.87 AVE değeri ise 0.63, Aşk boyutunun CR değeri 0.85, AVE değeri ise 0.65 olarak saptanmıştır. Literatürde Yakınsak geçerliğin sağlanması için, CR değerinin 0.70 den, AVE değerinin ise 0.50 den büyük olması, aynı zamanda CR değerinin de AVE değerinden büyük olması gerektiği ifade edilir (Yaşlıoğlu, 2017). Ölçeğe ilişkin tespit edilen değerlerin literatürdeki kriter değerler doğrultusunda, uygun değer aralığında olduğu tespit edilmiştir (Büyüköztürk, 2017; Field, 2009; Gürbüz, 2019; Liu, 2003; Şencan, 2005; Yang ve Green, 2011)

Orijinal ölçeğin değerleri göz önüne alındığında; $\chi^2/df = 3.637$, CFI= 0.97, TLI= 0.96, SRMR= 0.09 olduğu ayrıca ölçeğin nefret boyutunda; Cronbach Alfa iç tutarlılık değeri 0.95, AVE değeri 0.82, Aşk boyutunda ise; Cronbach Alfa iç tutarlılık değeri 0,88, AVE değeri 0,71 olduğu görülmüştür. Orijinal ölçeğin değerleri ile bu çalışmada ortaya değerler karşılaştırıldığında bu çalışmada da çıkan değerlerin ölçek uyarlamak için tıpkı orijinal ölçekteki gibi kriter değerlere uygun olduğu saptanmıştır.

Tüm bu bulgular göz önüne alındığında Spor Taraftarı Aşk ve Nefret Ölçeğinin, taraftarın kendi takımına ve ezeli rakibi olan takıma yönelik tutum ve davranışlarını değerlendiren geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında geçerlik güvenirlilik çalışması yapılan diğer ölçek olan Spor Takımı Lisanslı Ürün Satın Alma Niyeti ölçeğine doğrulayıcı faktör analizi yapılmış fakat analiz herhangi bir sonuç vermemiştir. Literatür 3 ve altında madde sayısı olan ölçeklerin doğrulayıcı faktör analizinde sınınamayacağına desteklemektedir (Czerwiński ve Atroszko, 2021). Bu sebeple STLÜSANÖ' nün uyarlama çalışmasında ölçeğin madde toplam korelasyon değerleri göz önüne alınmıştır. Ölçeğin maddelerine ilişkin madde toplam korelasyonu sonucunda korelasyon değerleri; 1.maddenin $r=0.867$, 2. maddenin $r=0.870$, 3. maddenin $r=0.777$ olarak tespit edilmiştir. Ortaya çıkan madde toplam korelasyon değerlerinin yüksek olduğu ve literatürdeki değerlere uygun olduğu görünmektedir (Büyüköztürk, 2017). Ayrıca maddelerin toplamından oluşan tek faktörlü STLÜSANÖ'ye uygulanan Cronbach Alfa iç tutarlılık testi sonucunda Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı $\alpha = 0,894$ olarak tespit edilmiştir. Literatürde Cronbach Alfa değerinin 0.70 ve üstü olması ölçme aracının güvenilirliği için yeterli görülmekte olup bu değeri karşılayan ölçme aracının güvenilir olduğu kabul edilmektedir (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2007; Büyüköztürk, 2017; Gürbüz ve Şahin, 2016; Liu, 2003; Şencan, 2005).

Yapılan testler sonucunda ortaya çıkan değerler incelendiğinde Spor Takımı Lisanslı Ürün Satın Alma Niyeti Ölçeğinin de taraftarın takımına karşı tutumunu değerlendiren geçerli, güvenilir ve Türk kültürüne uyarlaması yapılmış bir ölçek olarak sonraki çalışmalarda kullanıma hazır olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın önceki aşamalarında geçerlik güvenilirlik çalışması yapılan ölçeklerin gelir seviyesi ve taraftarlık seviyesi ile arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan korelasyon analizleri sonucunda; taraftarın gelir seviyesi ile spor takımı lisanslı ürün satın alma niyeti arasında istatistiksel olarak herhangi bir anlamlı ilişki tespit edilmemiştir ($p>0,05$). Literatürde gelir seviyesi ile satın alma niyeti arasında ilişki olmasına rağmen (Junaid ve Ahmed, 2013; Jonathan 2007; Thompson ve Kidwell, 1998; Wee ve ark., 2014) bu çalışmada herhangi bir ilişki bulunmamasının sebebinin örneklem grubunun üniversite öğrencilerinden oluşmasından ve öğrencilerin ekonomik durumlarından kaynaklandığı söylenebilir. Taraftarın, taraftarlık seviyesi ile kendi takımına yönelik aşkı arasında, takımının ezeli rakibine karşı nefretleri arasında ve spor takımı lisanslı ürün satın alma niyeti arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Ayrıca taraftarın spor takımı lisanslı ürün satın alma niyeti ile ezeli rakibi olan takıma karşı nefreti ve kendi takımına yönelik aşkı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki de bulunmuştur. Bunun yanı sıra taraftarın; ezeli rakibine yönelik nefreti onun spor takımı lisanslı ürün satın alma niyetinde % 14 ($r^2= 0.139$), kendi takımına yönelik aşkı ise onun spor takımı lisanslı ürün satın alma niyetinde % 26 ($r^2= 0.261$) düzeyinde belirleyici olduğu tespit edilmiştir.

Taraftarların, taraftarlık seviyeleri arttıkça rakip takıma, ezeli rakibi olan takımın taraftarına, yöneticisine hatta rakip takımın forması ve formasındaki renkleri dâhil tüm unsurlarına yönelik nefretleri de artmaktadır. Yani taraftarlık seviyesi arttıkça kendi takımına yönelik aşklarının da arttığı bu durumun paralelinde takımına yönelik sergilediği; takımını rakip takım taraftarlarına karşı savunmak, takımına katkı sağlamak için takımın lisanslı ürünlerini satın almak, bu ürünleri kendi yaşam alanında bulundurmamak, birisine herhangi bir hediye alacağı zaman yine bu ürünlerden almak, takımının maçlarını bilet alarak stadyumdan izlemek veya yayıncı kuruluştan abonelik alarak izlemek gibi bağımlılık davranışlarının da arttığı söylenilebilir (Dwyer, Greenhalgh ve LeCrom, 2015; Heere ve Dickson 2008; Mahony, ve ark., 2000). Ayrıca; taraftarın, taraftarlık seviyesi, kendi takımına yönelik aşkı, takımının ezeli rakibi olan takıma karşı nefreti arttıkça desteklediği takımın lisanslı ürünlerini satın alma niyetinin de arttığı ortaya çıkmıştır. İlgili literatür bu çalışmanın sonuçlarını desteklemektedir (Altın, Ediş, Tüfekçi ve Altın, 2020; Apostolopoulou, 2012; Çiftiyıldız, 2015; Dalakas ve Melancon, 2012; Harrolle, Trail, Rodriguez ve Jordan, 2010; 2020 Icekson ve ark., 2020; Kwon ve Armstrong, 2002; Shapiro, Ridinger ve Trail, 2013; Sutton, Donald, Milne ve Cimperman, 1997; Torlak, Özkara ve Dogan, 2014; Shuv-Ami ve ark., 2020).

Sonuç olarak, “Spor Taraftarı Aşk ve Nefret Ölçeği” nin ve “Spor Takımı Lisanslı Ürün Satın Alma Niyeti Ölçeği”nin Türk kültürüne uyarlaması için yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizleri, her iki ölçeğinde Türk popülasyonu üzerinde yapılacak çalışmalarda kullanılmak üzere gerekli ölçütleri sağladığını ortaya koymuştur. Ayrıca uyarlaması yapılan ölçeklerin psikometrik özellikleri ile taraftarların gelir ve taraftarlık seviyeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi sonucunda; gelir seviyesi ile satın alma niyeti arasında herhangi bir anlamlı ilişki olmadığı fakat taraftarlık seviyesi ile kendi takımına yönelik aşkı, ezeli rakibi olan takıma karşı nefreti ve spor takımı lisanslı ürün satın alma niyeti arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Çıkar Çatışması: Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Dizaynı-AÖ, ÜK, İstatistik analiz- AÖ, ÜK, Makalenin hazırlanması- ÜK, Verilerin Toplanması- AÖ tarafından gerçekleştirilmiştir.

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler

Spor Taraftarı Aşk ve Nefret Ölçeği

Kurul Adı: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Tarih: 04/10/2021

Sayı/Karar No: 2021/380

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler

Spor Taraftarı Lisanslı Ürün Satın Alma Niyeti Ölçeği

Kurul Adı: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Tarih: 04/10/2021

Sayı/Karar No: 2021/381

KAYNAKLAR

- Ajzen, I., & Driver, B. L. (1991). Prediction of leisure participation from behavioral, normative, and control beliefs: An application of the theory of planned behavior. *Leisure sciences*, 13(3), 185-204. doi: 10.1080/01490409109513137.
- Akyıldız, M., & Marangoz, M. (2008). Sporda sponsorluğun tüketicilerin satın alma niyetine yansımaları. *Ege Academic Review*, 8(1), 153-166.
- Altın, Ş., Ediş, L. B., Tüfekçi, İ., & Altın, B. (2020). Spor pazarlamasında lisanslı ürünlerin tercihinde, kulüp imajı, marka efangelizmi, takım sadakati ve takımla özdeşleşme değişkenlerinin etkisi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12(4), 3759-3775. doi: 10.20491/isarder.2020.1071.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2007). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamalı*. Sakarya: Sakarya yayıncılık.
- Apostolopoulou, A., Papadimitriou, D., Synowka, D., & Clark, J. S. (2012). Consumption and meanings of team licensed merchandise. *International Journal of Sport Management and Marketing*, 12(1-2), 93-110. doi: 10.1504/IJSM.2012.051266.
- Bauer, H. H., Stokburger-Sauer, N. E., & Exler, S. (2008). Brand image and fan loyalty in professional team sport: A refined model and empirical assessment. *Journal of Sport Management*, 22(2), 205-226. doi: 10.1123/jsm.22.2.205.
- Brickell, T. A., Chatzisarantis, N. L., & Pretty, G. M. (2006). Using past behaviour and spontaneous implementation intentions to enhance the utility of the theory of planned behaviour in predicting exercise. *British journal of health psychology*, 11(2), 249-262. doi: 10.1348/135910705X52471.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Veri analizi el kitabı*. (25. Baskı). Akara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Casper, J. (2007). Sport commitment, participation frequency and purchase intention segmentation based on age, gender, income and skill level with US tennis participants. *European Sport Management Quarterly*, 7(3), 269-282. doi: 10.1348/135910705X52471.
- Chiu, W., & Leng, H. K. (2015). Consumers' intention to purchase counterfeit sporting goods in Singapore and Taiwan. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 28(1), 23-36. doi: 10.1108/APJML-02-2015-0031.
- Cialdini, R. B., & Richardson, K. D. (1980). Two indirect tactics of image management: Basking and blasting. *Journal of personality and social psychology*, 39(3), 406-415. doi: 10.1037/0022-3514.39.3.406.
- Czerwiński, S. K., & Atroszko, P. A. (2021). A solution for factorial validity testing of three-item scales: An example of tau-equivalent strict measurement invariance of three-item loneliness scale. *Current Psychology*, 1-13. doi:10.1007/s12144-021-01554-5.
- Çiftiyıldız, S. (2015). Takımların lisanslı ürünleri bağlamında, takımla özdeşleşme, duygusal marka bağlılığı ve satın alma niyeti olguları arasındaki ilişkileri incelemeye yönelik bir uygulama. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(53), 232-241. doi: 10.17755/esosder.52015.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dalakas, V., & Melancon, J. P. (2012). Fan identification, Schadenfreude toward hated rivals, and the mediating effects of Importance of Winning Index (IWIN). *Journal of Services Marketing*, 26(1), 51-59. doi:10.1108/08876041211199724.
- Dholakia, U. M., Bagozzi, R. P., & Pearo, L. K. (2004). A social influence model of consumer participation in network-and small-group-based virtual communities. *International journal of research in marketing*, 21(3), 241-263. doi:10.1016/j.ijresmar.2003.12.004.
- Dodds, W. B., Monroe, K. B., & Grewal, D. (1991). Effects of price, brand, and store information on buyers' product evaluations. *Journal of marketing research*, 28(3), 307-319. doi: 10.1177/002224379102800305.
- Dwyer, B., Greenhalgh, G. P., & LeCrom, C. W. (2015). Exploring fan behavior: Developing a scale to measure sport eFANgelism. *Journal of Sport Management*, 29(6), 642-656. doi: 10.1123/JSM.2014-0201.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS*. New York: Sage Publishing.

- Fischer, A., Halperin, E., Canetti, D., & Jasini, A. (2018). Why we hate. *Emotion Review*, 10(4), 309-320. doi:10.1177/1754073917751229.
- Fitzsimons, G. J., & Morwitz, V. G. (1996). The effect of measuring intent on brand-level purchase behavior. *Journal of Consumer Research*, 23(1), 1-11. doi: 10.1086/209462.
- Gençay, S., & Karaküçük, S. (2004). Üniversite öğrencilerinin spor taraftarlığıyla ilgili davranışları üzerine bir araştırma. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(4), 11-22.
- Gladden, J. M., & Funk, D. C. (2001). Understanding brand loyalty in professional sport: Examining the link between brand associations and brand loyalty. *International journal of sports marketing and sponsorship*, 3(1), 54-81 doi: 10.1108/IJSMS-03-01-2001-B006.
- Grégoire, Y., Tripp, T. M., & Legoux, R. (2009). When customer love turns into lasting hate: The effects of relationship strength and time on customer revenge and avoidance. *Journal of marketing*, 73(6), 18-32. doi:10.1509/jmkg.73.6.18.
- Günay, N., & Tiryaki, Ş. (2003). Spor taraftarı özdeşleşme ölçeğinin (STÖÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 14(1), 14-26.
- Gürbüz, S. (2019). *AMOS ile yapısal eşitlik modellemesi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Harrolle, M., Trail, G., Rodriguez, A., & Jordan, J. (2010). Conative loyalty of Latino and non-Latino professional baseball fans. *Journal of Sport Management*, 24(4), 456-471. doi: 10.1123/jsm.24.4.456.
- Hart, D. (2017). The 'club versus country' debate: investigating English fan loyalty toward club and national teams. *Soccer & society*, 18(7), 849-865. doi: 10.1080/14660970.2015.1067798.
- Heere, B., & Dickson, G. (2008). Measuring attitudinal loyalty: Separating the terms of affective commitment and attitudinal loyalty. *Journal of Sport Management*, 22(2), 227-239.
- Hrubes, D., Ajzen, I., & Daigle, J. (2001). Predicting hunting intentions and behavior: An application of the theory of planned behavior. *Leisure Sciences*, 23(3), 165-178. doi: 10.1080/014904001316896855.
- <https://theleader.info/2021/06/17/which-football-clubs-have-the-most-fans-in-the-world/>, Erişim Tarihi: 22 Ocak 2022.
- <https://www.gsstore.org/galatasaray-aksesuar/>, Erişim Tarihi: 18 Aralık 2021.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55. doi:10.1080/10705519909540118.
- Icekson, T., Alon, A. T., Shuv-Ami, A., & Sela, Y. (2021). The impact of ageing on aggression among sport fans: the mediating role of fan hatred. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, 22(4), 780-797. doi:10.1108/IJSMS-09-2020-0164.
- Junaid, A. B., & Ahmed, F. (2013). A study on the purchase behavior and cosmetic consumption pattern among young females in Delhi and NCR. *Journal of Social and Development Sciences*, 4(5), 205-211. doi:10.22610/jsds.v4i5.753.
- Kähr, A., Nyffenegger, B., Krohmer, H., & Hoyer, W. D. (2016). When hostile consumers wreak havoc on your brand: The phenomenon of consumer brand sabotage. *Journal of marketing*, 80(3), 25-41. doi:10.1509/jm.15.0006.
- Kim, M. S., & James, J. (2016). The theory of planned behaviour and intention of purchase sport team licensed merchandise. *Sport, Business and Management: An International Journal*, 6(2), 228-243. doi: 10.1108/SBM-02-2014-0005.
- Koo, G. Y., Quarterman, J., & Flynn, L. (2006). Effect of perceived sport event and sponsor image fit on consumers' cognition, affect, and behavioral intentions. *Sport Marketing Quarterly*, 15(2), 80-90.
- Krøvel, R., & Roksvold, T. (2012). *We love to hate each other: Mediated football fan culture*. Nordicom, University of Gothenburg.
- Kwon, H. H., & Armstrong, K. L. (2002). Factors influencing impulse buying of sport team licensed merchandise. *Sport Marketing Quarterly*, 11(3), 151-163.
- Kwon, H. H., & Trail, G. T. (2003). A Reexamination of the construct and concurrent validity of the psychological commitment to team scale. *Sport Marketing Quarterly*, 12(2), 88-93.

- Kwon, H. H., Trail, G., & James, J. D. (2007). The mediating role of perceived value: Team identification and purchase intention of team-licensed apparel. *Journal of Sport Management, 21*(4), 540-554. doi: 10.1123/jsm.21.4.540.
- Lee, D., Trail, G. T., Lee, C., & Schoenstedt, L. J. (2013). Exploring factors that affect purchase intention of athletic team merchandise. *ICHPER-SD Journal of Research, 8*(1), 40-48.
- Liu, C. W., Lin, K. H., & Kuo, Y. M. (2003). Application of factor analysis in the assessment of groundwater quality in a blackfoot disease area in Taiwan. *Science of the total environment, 313*(1-3), 77-89.
- Lo, Y. C., & Lin, K. W. (2020). Research on the influence of reliability and brand image on purchase intention of sports brands endorsed by entertainers: A Case study of Adidas endorsed by Chun-Ning Chang, *Journal of Advances in Sports and Physical Education 3*(3), 52-59. doi: 10.36348/jaspe.2020.v03i03.002.
- Mahony, D. F., Madrigal, R., & Howard, D. (2000). Using the psychological commitment to team (PCT) scale to segment sport consumers based on loyalty. *Sport Marketing Quarterly, 9*(1), 15-25.
- Maslow, A. H. (1943). Preface to motivation theory. *Psychosomatic Medicine, 5*(1), 85-92. <https://doi.org/10.1097/00006842-194301000-00012>.
- Morwitz, V. G., & Schmittlein, D. (1992). Using segmentation to improve sales forecasts based on purchase intent: Which "intenders" actually buy? *Journal of marketing research, 29*(4), 391-405.
- Moss, B. F., & Schwebel, A. I. (1993). Defining intimacy in romantic relationships. *Family Relations, 42*(1), 31-37.
- Shapiro, S. L., Ridinger, L. L., and Trail, G. T. (2013). An analysis of multiple spectator consumption behaviors, identification, and future behavioral intentions with in the context of a new college football program. *Journal of Sport Management, 27*(2), 130-145. doi.org/10.1123/jsm.27.2.130.
- Shuv-Ami, A., Alon, A. T., Loureiro, S. M. C., & Kaufmann, H. R. (2020). A new love-hate scale for sports fans. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship, 21*(3), 543-560. doi: 10.1108/IJSMS-11-2019-0122.
- Silva, A., & Veríssimo, J. M. C. (2020). From fans to buyers: antecedents of sponsor's products purchase intention. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship, 21*(3), 449-466. doi: 10.1108/IJSMS-03-2019-0028.
- Sutton, W. A., Mc Donald, M. A., Milne, G. R., and Cimperman, J. (1997). Creating and fostering fan identification in professional sports. *Sport Marketing Quarterly, 6*(1), 15-22.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde geçerlilik ve güvenilirlik*. Ankara: Seçkin Matbaası.
- Tajfel, H. (1982). Social psychology of intergroup relations. *Annual review of psychology, 33*(1), 1-39.
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (2004). The Social identity theory of intergroup behavior. In J. T. Jost & J. Sidanius (Eds.), *Political psychology: Key readings* (pp. 276-293). Psychology Press.
- Theodoropoulou, V. (2007). 23 The Anti-fan within the fan: Awe and envy in sport fandom. In J. Gray, C. Harrington & C. Sandvoss (Ed.), *Fandom: Identities and communities in a mediated world* (pp. 316-327). New York, USA: New York University Press. <https://doi.org/10.18574/nyu/9780814743713-025>.
- Thompson, G. D., & Kidwell, J. (1998). Explaining the choice of organic produce: cosmetic defects, prices, and consumer preferences. *American Journal of Agricultural Economics, 80*(2), 277-287. doi: 10.2307/1244500.
- Torlak, O., Ozkara, B. Y., & Dogan, V. (2014). Taraftarların takımlarla özdeşleşme düzeylerinin, takımların lisanslı ürünlerine yönelik kalite algısı ve satın alma niyetine etkisi. *Ege Academic Review, 14*(1), 73-81.
- Trivedi, J. (2020). Effect of corporate image of the sponsor on brand love and purchase intentions: The moderating role of sports involvement. *Journal of Global Scholars of Marketing Science, 30*(2), 188-209. doi:10.1080/21639159.2020.1717978.
- Turner, J. C., Brown, R. J., & Tajfel, H. (1979). Social comparison and group interest in ingroup favouritism. *European Journal of Social Psychology, 9*(2), 187-204. doi: 10.1002/ejsp.2420090207.
- Wang, X. W., Cao, Y. M., & Park, C. (2019). The relationships among community experience, community commitment, brand attitude, and purchase intention in social media. *International Journal of Information Management, 49*, 475-488. doi: 10.1016/j.ijinfomgt.2019.07.018.

Ward Jr, R. E. (2002). Fan violence: Social problem or moral panic?. *Aggression and Violent Behavior*, 7(5), 453-475. doi: 10.1016/S1359-1789(01)00075-1.

Wee, C. S., Ariff, M. S. B. M., Zakuan, N., Tajudin, M. N. M., Ismail, K., & Ishak, N. (2014). Consumers perception, purchase intention and actual purchase behavior of organic food products. *Review of Integrative Business and Economics Research*, 3(2), 378-397.

Yang, Y., & Green, S. B. (2011). Coefficient alpha: A reliability coefficient for the 21st century?. *Journal of psychoeducational assessment*, 29(4), 377-392. doi: 10.1177/0734282911406668.

Yaşlıoğlu, M. M. (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46, 74-85.

Ölçek 1: Spor Taraftarı Aşk ve Nefret Ölçeği

1- Hiç Katılmıyorum, 2 Katılmıyorum, 3- Kararsızım, 4- Katılıyorum, 5- Tamamen Katılıyorum					
1. Takımımın ezeli rakibi olan takımlardan nefret ediyorum.	1	2	3	4	5
2. Takımımın ezeli rakibi olan takımların baskın renklerinden/sembollerinden nefret ederim.	1	2	3	4	5
3. Takımımın ezeli rakibi olan takımların diğer takımlara karşı (uluslararası maçlar dahil) kazanmasından nefret ederim.	1	2	3	4	5
4. Takımımın ana rakibi olan takımların hayranlarından nefret ediyorum.	1	2	3	4	5
5. Takımımı seviyorum.	1	2	3	4	5
6. Takımımın oyunlarını izlemekten keyif alıyorum.	1	2	3	4	5
7. Takımımın varlığı sonlanmış olsaydı onu çok özlerdim.	1	2	3	4	5

Ölçek 2: Spor Takımı Lisanslı Ürün Satın Alma Niyeti Ölçeği

1- Hiç Katılmıyorum, 2 Katılmıyorum, 3- Kararsızım, 4- Katılıyorum, 5- Tamamen Katılıyorum					
1. Spor takımı lisanslı ürünü satın almayı planlıyorum.	1	2	3	4	5
2. Spor takımı lisanslı ürünü satın alacağım.	1	2	3	4	5
3. Spor takımı lisanslı ürünü satın almak istiyorum.	1	2	3	4	5

Bu eser [Creative Commons Atıf -Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) ile lisanslanmıştır.

Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutumlarının Branş Farklılıklarına Göre Araştırılması

Kemal GÖRAL^{1*} , Duygu YILDIRIM¹

¹ Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi.

Araştırma Makalesi / Research Article

Gönderi Tarihi (Received): 10/05/2022

Kabul Tarihi (Accepted): 18/06/2022

Online Yayın Tarihi (Published): 30/06/2022

Öz

Beslenme sağlık ve gelişim için çok önemli bir konudur. Yeme davranışı ise genç bir bireyin fiziksel gelişimi, sağlığı ve kimliği için temel oluşturur ve bilgi, tutumlar, sosyodemografik özellikler ve davranışsal, ailesel ve yaşam tarzı faktörleri dahil olmak üzere çok çeşitli faktörler tarafından şekillenir. Dengeli ve iyi beslenme ile atletik performans arasında doğru orantılı ilişki iyi bilinmektedir. Bu durum spor alanında eğitim gören öğrenciler için daha da önem taşımaktadır. Bu çalışma spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sağlıklı beslenme ile ilgili tutumlarını yaptıkları spor branşına (takım ya da bireysel) göre değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Çalışma Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların sağlıklı beslenme tutumlarının belirlenmesi için demografik bilgilerin ve spor branşının sorgulandığı kişisel bilgi formunun yanı sıra Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum Ölçeği (SBİTÖ) uygulanmıştır. Araştırmaya, 206 kadın ve 348 erkek olmak üzere toplamda 554 Spor Bilimleri Fakültesi öğrencisi gönüllü olarak katılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygun olup olmadıkları Kolmogorov Smirnov testi ile test edilmiştir. Gruplar arası karşılaştırmada Independent-Samples T testi, çoklu karşılaştırmalarda One Way Anova ve karşılaştırma sonucu farklılığı meydana getiren grubu tespit etmek amacıyla da Tukey HSD testleri kullanılmıştır. Araştırmaya katılan kadın öğrencilerin SBİTÖ değerleri $73,11 \pm 12,77$ olarak bulunurken, erkek öğrencilerin SBİTÖ değerleri $75,60 \pm 12,27$ olarak tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Araştırmada elde edilen bulgulara göre, Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumları, tüm alt boyutlarda takım sporu ya da bireysel spor yapmalarına göre farklılaşmaktadır ($p < 0,05$). Sonuç olarak, üniversiteli erkek sporcuların kadın sporculara göre, bireysel sporcuların da takım sporu ile uğraşan öğrencilere göre sağlıklı beslenmeye ilişkin tutum açısından daha iyi durumda olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sağlıklı Beslenme, Beslenme tutumu, Spor.

Investigation of Attitudes of The Sports Sciences Faculty Students Towards Healthy Eating According to Branch Differences

Abstract

Nutrition is a very important issue for health and development. Eating behavior is the basis for a young person's physical development, health and identity and is shaped by a wide variety of factors, including knowledge, attitudes, sociodemographic characteristics, and behavioral, family and lifestyle factors. The direct proportional relationship between balanced and good nutrition and athletic performance is well known. This is even more important for students studying in the field of sports. This study was carried out in order to evaluate the attitudes of the students of the faculty of sports sciences about healthy nutrition according to the sports branch (team or individual). The study was carried out on students studying at Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Sport Sciences. In order to determine the healthy nutrition attitudes of the participants, the Attitude Scale for Healthy Nutrition (ASHN) was applied beside the personal information form in which demographic information and sports branch were questioned. A total of 554 students from the Faculty of Sport Sciences, 206 women and 348 men, participated in the research voluntarily. Kolmogorov Smirnov test was used to determine if the data were suitable for normal distribution or not. Independent-Samples T-test was used to compare the groups. One Way Anova in multiple comparisons, and Tukey HSD tests were used to determine the group that made the difference in the comparison result. While the ASHN values of the female students participating in the research were found to be 73.11 ± 12.77 , the ASHN values of the male students were determined as 75.60 ± 12.27 ($p < 0.05$). According to the findings obtained in the study, the attitudes of the Faculty of Sport Sciences students towards healthy nutrition differ according to whether they do team sports or individual sports in all sub-dimensions. As a result of the tests, it can be said that male athletes had better attitudes towards healthy eating than female athletes, and athletes from individual sports branches had better attitudes towards healthy eating compared to team sports athletes.

Keywords: Healthy Nutrition, Nutrition Attitude, Sports.

* Sorumlu Yazar: Kemal Göral, E-posta: kgoral@mu.edu.tr.

GİRİŞ

Beslenme, fiziksel performansın temelini oluşturur. Beslenme, biyolojik döngü için yakıt ve alınan gıdalardan enerjinin ortaya çıkarılması ve kullanılması için kimyasalların açığa çıkmasını sağlar (Hornstrom, Friesen, Ellery & Pike, 2011). Bir organizmanın metabolizması, yakıtın karbonhidrat, protein, yağ veya alkol şeklinde yakılmasıyla bir enerji üretim sürecinden geçer. Bu süreçte oksijen tüketilir ve karbondioksit üretilir (MacLaren & Spurway, 2007).

Beslenme sağlık ve gelişim için çok önemli bir konudur (WHO, 2021). Yeme davranışı ise genç bir bireyin fiziksel gelişimi, sağlığı ve kimliği için temel oluşturur ve bilgi, tutumlar, sosyo-demografik özellikler ve davranışsal, ailesel ve yaşam tarzı faktörleri dahil olmak üzere çok çeşitli faktörler tarafından şekillenir (Croll, Neumark-Sztainer & Story, 2001).

Üniversite öğrencilerinin yurtlar, apartmanlar veya ortak konut sınırları içinde yemek hazırlama konusunda çok az zamanı ve alanı vardır (Dunn, Turner & Denny, 2007). Bu durum spor alanında eğitim gören öğrenciler için daha da önem taşımaktadır. Çünkü dengeli ve iyi beslenme ile atletik performans arasında doğru orantılı ilişki iyi bilinmektedir (Rash, Malinauskas, Duffrin, Barber-Heidal, & Overton, 2008). Spor bilimleri alanında öğrenim gören öğrencilerin akademik programları ve antrenmanları nedeniyle sağlıklı yiyecekler hazırlamak için zaman eksikliği, sağlıklı yiyecekler satın almak için maddi sıkıntılar, sınırlı yemek planlama ve hazırlama becerileri de dahil olmak üzere sağlıklı beslenmeyi engelleyebilecek çok sayıda engelle karşılaşmaktadır (Rash ve ark., 2008). Bununla birlikte birçok spor bilimleri öğrencisi arasında beslenmeyle ilgili bilgi eksiklikleri ve diyet yetersizlikleri olduğu bilinmektedir (Malinauskas, Overton, Cucchiara, Carpenter & Corbett, 2007; Rosenbloom, Jonnalagadda & Skinner, 2002; Rash ve ark., 2008; Zawila, Steib & Hoogenboom, 2003). Hatta öğrencilerin genelde ya tek öğün yedikleri ya da öğünlerini sağlıksız atıştırmalıklarla geçiştirdikleri belirtilmiştir (Tekkurşun-Demir & Cicioğlu, 2019). Bu nedenle spor bilimleri fakültesi (SBF) öğrencilerinin besin alımını iyileştirmek için, besin alımını etkileyen faktörlerin yanı sıra beslenme hakkında bilgi yetersizliklerini belirleyen araştırmalar yapılmaktadır (Rash ve ark., 2008). Ayrıca beslenme bilgisi yaşa, cinsiyete ve branşa göre farklılıklar gösterebilmektedir (Uzlu, Koç, Akgöz, Yalçın, & Çöl, 2021) .

Egzersizden sonra fizyolojik fonksiyon için yetersiz miktarda kalan diyet enerjisi olarak tanımlanan düşük enerji mevcudiyeti, tüm öğrenci sporcu kategorilerinde yaygın olarak görülür (Torstveit, Fahrenholtz, Stenqvist, Sylta, & Melin 2008). Düşük enerji mevcudiyeti, kasıtlı veya kasıtsız bir kalori açığından kaynaklanabilir ve genellikle bir sporcunun beslenme ihtiyaçları hakkında bilgi eksikliğine eşlik eder. Sporda enerji eksikliği olan sporcular uzun süreli düşük enerji alımında bulunmaktadırlar. Enfeksiyon, hastalık, yorgunluk ve besin eksiklikleri ile kas-iskelet sistemi, endokrin, gastrointestinal, renal, psikolojik, kardiyovasküler ve performans eksiklikleri gibi birçok rahatsızlığa neden olur. Sporcular, büyük enerji açıkları uzun süre korunduğunda kadınlarda hormon seviyelerinde değişiklik, olumsuz vücut kompozisyonu, katabolik belirtiler ve menstürel işlev bozukluğu ile karşılaşır (Fahrenholtz, Sjödin, Benardot, Tornberg, Skouby, Faber, Sundgot-Borgen & Melin, 2018; Riviere, Leach, Mann, Robinson, Burnett, Babu, & Frugé, 2021; Torstveit ve ark., 2008) .

Çok az sayıda antrenör ve SBF öğrencisi branşlarına göre performans artırmak için beslenme uzmanlarından yararlanmaktadırlar. Sporcular beslenme bilgilerini genellikle internette veya sosyal medyadan, özellikle de ideal imaja ulaşmanın yolu olarak takviyeleri ve kanıtlanmamış diyet manipülasyonlarını hızlı bir şekilde öne çıkaran “kas” dergilerinden alırlar (Hornstrom ve ark., 2011). Bazı araştırmalar çoğu öğrencinin kendi vücutları için gerekli sağlıklı besinlerin neler olduğu konusunda fazla bilgiye sahip değillerdir. Bu nedenler beslenme eğitiminin önemini ve gerekliliğini ortaya koymaktadır (Barzegari, Ebrahimi, Azizi, & Ranjbar, 2011). Üniversitelerde spor beslenme araştırması önemlidir çünkü yetersiz bilgiye sahip bir sporcunun optimal diyet seçimleri yapması beklenemez. Hem tam zamanlı bir öğrenci hem de sporcu olmanın yüksek stresi, düşük beslenme bilgisi ile birleştiğinde bu durum öğrencinin toparlanma sürecine olumsuz etki edecek ve ileriki sporsal faaliyetlerini olumsuz etkileyecektir (Werner, Guadagni, & Pivarnik, 2022). Bu çalışma Spor Bilimleri Fakültesi (SBF) öğrencilerinin sağlıklı beslenme ile ilgili tutumlarını yaptıkları spor branşına (takım ya da bireysel) göre değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Ayrıca çalışma öğrencilerin sağlıklı beslenme hakkında farkındalıklarını ölçmek ve onları bu konuda doğru bir şekilde yönlendirmek adına yapılacak çalışmalara kaynak oluşturması açısından önemli görülmektedir. Çalışmanın alt amaçları ise SBF öğrencilerinin sağlıklı beslenme ile ilgili tutumlarının cinsiyete, eğitim gördükleri bölüme göre farklılık gösterip göstermemesidir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sağlıklı beslenme ile ilgili tutumlarını yaptıkları spor branşına (takım ya da bireysel) göre değerlendirilmek amacıyla betimsel nitelikte ve tarama modelinde dizayn edilmiştir. Tarama (survey) modeli, var olan bir durumun tasvir edilmesi amacıyla belirli bir evren ile ilgili genel bir kaniya varabilme hedefini güden araştırmalarda kullanılmaktadır (Karasar, 2013).

Çalışma Grubu

Çalışmanın örnekleme kolayda örneklem yöntemiyle belirlenmiştir. Bu nedenle çalışmanın evrenini spor bilimleri fakültelerinde öğrenim gören öğrenciler oluştururken, örneklemini Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde (MSKÜSBF, 2021) öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Bu kapsamda araştırmaya, 206’sı kadın, 348’i erkek olmak üzere toplam 554 Spor Bilimleri Fakültesi öğrencisi gönüllü olarak katılmıştır.

Araştırma Etiği

Araştırmaya başlamadan önce, gerekli izin ve onamlar alınmış olup, sporculara araştırmanın içeriği hakkında bilgiler de verilmiştir. Araştırmanın etik onayı ise, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp ve Sağlık Bilimleri Etik Kurulu’ndan (Spor-Sağlık) 02.03.2022 tarih ve 18 karar numarası ile sağlanmıştır.

Verilerin Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanmasında betimsel tarama modellerinden olan anket tekniği kullanılmıştır. Anket formları öğrenciler ile yüz yüze görüşülerek ve internet ortamında çevrim içi olarak toplanmıştır.

Katılımcıların sağlıklı beslenme tutumlarının belirlenmesi için demografik bilgilerin ve spor branşının sorgulandığı kişisel bilgi formunun yanı sıra, araştırmaya katılan sporcuların beslenme tutumlarının belirlenmesi için, Tekkurşun-Demir ve Cicioğlu (2019) tarafından geliştirilmiş Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum Ölçeği (SBİTÖ) kullanılmıştır. 4 alt boyuttan (Beslenme Hakkında Bilgi, Beslenmeye Yönelik Duygu, Olumlu Beslenme ve Kötü Beslenme) meydana gelen bir yapıya sahip ölçekte toplamda 21 madde bulunmaktadır.

Verilerin analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde SPSS 20.0 paket programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygun olup olmadıkları Kolmogorov-Smirnov testi ile test edilmiştir. Gruplar arası karşılaştırmada Independent-Samples T testi, çoklu karşılaştırmalarda One Way Anova ve karşılaştırma sonucu farklılığı meydana getiren grubu tespit etmek amacıyla da Tukey HSD testleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Çalışmanın bu kısmında, araştırma kapsamında elde edilen bulgular, tablolar şeklinde sunulmuş, araştırmacılar tarafından yorumlanmıştır.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre yaş ortalamaları ve SBİTÖ değerleri

Değişkenler	Cinsiyet	N	$\bar{X} \pm SS$
Yaş (yıl)	Kadın	206	21,18 ± 1,72
	Erkek	348	23,10 ± 3,55
SBİTÖ	Kadın	206	73,11 ± 12,77
	Erkek	348	75,60 ± 12,27
	Toplam Puan	554	74,67 ± 12,50

Araştırmaya, 206'sı kadın, 348'i erkek olmak üzere toplam 554 Spor Bilimleri Fakültesi öğrencisi gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmaya katılan kadın öğrencilerin SBİTÖ değerleri 73,11 ± 12,77 olarak bulunurken, erkek öğrencilerin SBİTÖ değerleri 75,60 ± 12,27 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Değişkenler		F	%
Cinsiyet	Kadın	206	37,2
	Erkek	348	62,8
Bölüm	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	121	21,8
	Antrenörlük Eğitimi	162	29,2
	Spor Yöneticiliği	147	26,5
	Rekreasyon	124	22,5
Branş	Bireysel Sporlar	209	37,7
	Takım Sporları	345	63,3
Spor Branşı	Futbol	196	35,4
	Basketbol	59	10,6
	Voleybol	30	5,4
	Hentbol	44	7,9
	Tenis	67	12,1
	Yüzme	52	9,4
	Atletizm	57	10,3
	Boks – Kick Boks – Muay Thai	49	8,8

Araştırmaya katılan öğrencilerin, %21,8'ini Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, %29,2'sini Antrenörlük Eğitimi, %26,5'ini Spor Yöneticiliği, %22,5'ini ise Rekreasyon bölümü öğrencileri, sporcu öğrencilerin 209'unu bireysel spor, 345'ini ise takım sporları yapan öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 3. Araştırmaya katılan öğrencilerin sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumlarının cinsiyetlerine göre karşılaştırılması

Alt Boyut	Cinsiyet	N	$\bar{X} \pm S.S$	t	p
Beslenme Hakkında Bilgi (BHB)	Kadın	206	21,40 ± 2,78	0,404	0,686
	Erkek	348	21,28 ± 3,74		
Beslenmeye Yönelik Duygu (BYD)	Kadın	206	15,82 ± 5,06	-3,028	0,003*
	Erkek	348	17,10 ± 4,65		
Olumlu Beslenme Alışkanlığı (OBA)	Kadın	206	17,89 ± 4,49	-0,507	0,612
	Erkek	348	18,08 ± 4,01		
Kötü Beslenme Alışkanlığı (KBA)	Kadın	206	18,00 ± 4,47	-3,074	0,002*
	Erkek	348	19,14 ± 4,06		
Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum Toplam (SBİTÖ)	Kadın	206	73,11 ± 12,77	-2,271	0,024*
	Erkek	348	75,60 ± 12,27		

*(p<0,05)

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre yapılan SBİTÖ alt boyut ortalamaları karşılaştırıldığında beslenme hakkında bilgi düzeyleri ve olumlu beslenme alışkanlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0,05). Beslenmeye yönelik duygu alt boyutunda erkek öğrencilerin ortalamalarının (17,10±4,65) kadın öğrencilerin ortalamalarından (15,82 ± 5,06) daha yüksek olduğu gözlemlenmiş ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır (p<0,05). Katılımcıların kötü beslenme alışkanlığı alt boyutu ortalamaları karşılaştırıldığında erkek öğrencilerin ortalamalarının (19,14±4,06) kadın öğrencilerin ortalamalarından (18,00±4,47) daha yüksek olduğu gözlemlenmiş ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır (p<0,05). SBİTÖ toplam ortalamaları karşılaştırıldığında ise yine erkek öğrencilerin ortalamalarının (75,60±12,27) kadın öğrencilerin ortalamalarından (73,11±12,77) daha yüksek olduğu gözlemlenmiş ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır (p<0,05).

Tablo 4. Araştırmaya katılan öğrencilerin sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumlarının spor branşlarına göre karşılaştırılması

Alt Boyut	Spor Branşı	N	$\bar{X} \pm SS$	t	p
Beslenme Hakkında Bilgi (BHB)	Bireysel	209	21,76 ± 4,06	2,338	0,020*
	Takım	345	21,06 ± 2,93		
Beslenmeye Yönelik Duygu (BYD)	Bireysel	209	17,67 ± 4,71	4,025	0,000*
	Takım	345	15,99 ± 4,82		
Olumlu Beslenme Alışkanlığı (OBA)	Bireysel	209	18,72 ± 4,78	3,131	0,002*
	Takım	345	17,58 ± 3,74		
Kötü Beslenme Alışkanlığı (KBA)	Bireysel	209	19,22 ± 4,94	2,176	0,030*
	Takım	345	18,41 ± 3,75		
Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum Toplam (SBİTÖ)	Bireysel	209	77,38 ± 15,37	4,008	0,000*
	Takım	345	73,04 ± 10,06		

*(p<0.05)

Öğrencilerin spor branşı değişkenine göre yapılan SBİTÖ alt boyut ortalamaları karşılaştırıldığında beslenme hakkında bilgi alt boyutunda bireysel spor branşları sporcularının ortalamalarının (21,76±4,06) takım spor branşları sporcularının ortalamalarından (21,06±2,93) farklı olduğu gözlemlenmiş ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Beslenmeye yönelik duygu alt boyutunda bireysel spor branşları sporcularının ortalamalarının (17,67±4,71) takım spor branşları sporcularının ortalamalarından (15,99 ± 4,82) farklı olduğu gözlemlenmiş ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Olumlu beslenme alışkanlığı alt boyutunda bireysel spor branşları sporcularının ortalamalarının (18,72±4,78) takım spor branşları sporcularının ortalamalarından (17,58±3,74) farklı olduğu gözlemlenmiş ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Kötü beslenme alışkanlığı alt boyutunda bireysel spor branşları sporcularının ortalamalarının (19,22±4,94) takım spor branşları sporcularının ortalamalarından (18,41±3,75) farklı olduğu gözlemlenmiş ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (p<0.05). Son olarak SBİTÖ genel puan ortalamaları karşılaştırıldığında yine bireysel spor branşları sporcularının ortalamalarının (77,38±15,37) takım spor branşları sporcularının ortalamalarından (73,04±10,06) farklı olduğu gözlemlenmiş ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (p<0.05).

Tablo 5. Araştırmaya katılan öğrencilerin sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumlarının bölümlere karşılaştırılması

Alt Boyut	Grup	Kareler Ortalaması	F	p	Tukey HSD
Beslenme Hakkında Bilgi (BHB)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği(1)	1,058	0,090	0,965	Anlamlı fark yok
	Antrenörlük(2)				
	Spor Yöneticiliği(3)				
	Rekreasyon(4)				
Beslenmeye Yönelik Duygu (BYD)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği(1)	151,227	6,641	0,000*	1>3 2>3
	Antrenörlük(2)				
	Spor Yöneticiliği(3)				
	Rekreasyon(4)				
Olumlu Beslenme Alışkanlığı (OBA)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği(1)	136,150	8,025	0,000*	1>2
	Antrenörlük(2)				
	Spor Yöneticiliği(3)				
	Rekreasyon(4)				
Kötü Beslenme Alışkanlığı (KBA)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği(1)	66,971	3,757	0,011*	1>2
	Antrenörlük(2)				
	Spor Yöneticiliği(3)				
	Rekreasyon(4)				
Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum Toplam (SBİTÖ)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği(1)	527,085	3,415	0,017*	1>3
	Antrenörlük(2)				
	Spor Yöneticiliği(3)				
	Rekreasyon(4)				

Tablo 6. Sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumlarının bölümlere karşılaştırılması

Değişkenler	(I) Bölüm	(J) Bölüm	Fark (I-J)	p
Beslenme Hakkında Bilgi (BHB)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (1)	Antrenörlük Eğitimi (2)	-,20697	0,958
		Spor Yöneticiliği (3)	-,14713	0,985
		Rekreasyon (4)	-,09178	0,997
	Antrenörlük Eğitimi (2)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (1)	,20697	0,958
		Spor Yöneticiliği (3)	,05984	0,999
		Rekreasyon (4)	,11519	0,992
	Spor Yöneticiliği (3)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (1)	,14713	0,985
		Antrenörlük Eğitimi (2)	-,05984	0,999
		Rekreasyon (4)	,05535	0,999
	Rekreasyon (4)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (1)	,09178	0,997
		Antrenörlük Eğitimi (2)	-,11519	0,992
		Spor Yöneticiliği (3)	-,05535	0,999
Beslenmeye Yönelik Duygu (BYD)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (1)	Antrenörlük Eğitimi (2)	,49668	0,822
		Spor Yöneticiliği (3)	2,38809*	0,000*
		Rekreasyon (4)	1,29905	0,145
	Antrenörlük Eğitimi (2)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (1)	-,49668	0,822
		Spor Yöneticiliği (3)	1,89141*	0,003
		Rekreasyon (4)	,80237	0,494
	Spor Yöneticiliği (3)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (1)	-2,38809*	0,000*
		Antrenörlük Eğitimi (2)	-1,89141*	0,003*
		Rekreasyon (4)	-1,08904	0,241
	Rekreasyon (4)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (1)	-1,29905	0,145
		Antrenörlük Eğitimi (2)	-,80237	0,494
		Spor Yöneticiliği (3)	1,08904	0,241
Olumlu Beslenme Alışkanlığı (OBA)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (1)	Antrenörlük Eğitimi (2)	1,64631*	0,005*
		Spor Yöneticiliği (3)	,75780	0,439
		Rekreasyon (4)	-,62370	0,637
	Antrenörlük Eğitimi (2)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (1)	-1,64631*	0,005*
		Spor Yöneticiliği (3)	-,88851	0,232
		Rekreasyon (4)	-2,27001*	0,000*
	Spor Yöneticiliği (3)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (1)	-,75780	0,439
		Antrenörlük Eğitimi (2)	,88851	0,232
		Rekreasyon (4)	-1,38150*	0,031*
	Rekreasyon (4)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (1)	,62370	0,637
		Antrenörlük Eğitimi (2)	2,27001*	0,000*
		Spor Yöneticiliği (3)	1,38150*	0,031*
Kötü Beslenme Alışkanlığı (KBA)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (1)	Antrenörlük Eğitimi (2)	1,55183*	0,012*
		Spor Yöneticiliği (3)	1,19368	0,098
		Rekreasyon (4)	,48214	0,808
	Antrenörlük Eğitimi (2)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (1)	-1,55183*	0,012*
		Spor Yöneticiliği (3)	-,35815	0,879
		Rekreasyon (4)	-1,06969	0,147
	Spor Yöneticiliği (3)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (1)	-1,19368	0,098
		Antrenörlük Eğitimi (2)	,35815	0,879
		Rekreasyon (4)	-,71154	0,511
	Rekreasyon (4)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (1)	-,48214	0,808
		Antrenörlük Eğitimi (2)	1,06969	0,147
		Spor Yöneticiliği (3)	,71154	0,511

Tablo 6 (devamı). Sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumlarının bölümlere karşılaştırılması

Değişkenler	(I) Bölüm	(J) Bölüm	Fark (I-J)	p
Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum Toplam (SBİTÖ)	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (1)	Antrenörlük Eğitimi (2)	3,48786	0,091
		Spor Yöneticiliği (3)	4,19244*	0,031*
		Rekreasyon (4)	1,06572	0,908
		Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (1)	-3,48786	0,091
Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum Toplam (SBİTÖ)	Antrenörlük Eğitimi (2)	Spor Yöneticiliği (3)	,70459	0,960
		Rekreasyon (4)	-2,42214	0,360
		Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (1)	-4,19244*	0,031*
		Spor Yöneticiliği (3)	-,70459	0,960
Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum Toplam (SBİTÖ)	Spor Yöneticiliği (3)	Rekreasyon (4)	-3,12673	0,166
		Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği (1)	-1,06572	0,908
		Antrenörlük Eğitimi (2)	2,42214	0,360
		Spor Yöneticiliği (3)	3,12673	0,166

*(p<0.05)

Araştırmaya katılan öğrencilerin, sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumlarının alt boyutları eğitim gördükleri bölümlere göre karşılaştırıldığında; Beslenmeye yönelik duygu, olumlu beslenme alışkanlığı, kötü beslenme alışkanlığı ve toplam SBİTÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır (p<0.05). Beslenme hakkında bilgi alt boyutunda ise bölümler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır (p>0.05).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Beslenmeyle ilgili birçok konu, vücut kompozisyonu ve spor türü yelpazesinde spor programlarındaki öğrencileri yaygın olarak etkiler (Riviere ve ark., 2021). Bunlar arasında ilk olarak öğrencilerin beslenme bilgisi sorgulanmaktadır. Beden eğitimi öğrencilerinin beslenme bilgi ve tutumlarının yüksek olup olmaması beslenme dersleri ile ilgilidir (Barzegari ve ark., 2011). Barzegari ve arkadaşlarının (2011) yaptıkları araştırmaya katılan deneklere yapılan anket sonuçlarına göre deneklerin %62,7'si; beslenme bilgisinin az olmasının temel etkenlerden biri olarak yeterli bilgi eksikliğidir. Werner ve arkadaşlarının (2022) üniversite spor öğrencilerinin beslenme tutumlarını ölçmek için yaptıkları çalışmada ise genel beslenme için, örneklemin %46,4'ü yüksek genel beslenme bilgi düzeyine sahipken, %38,4'ü düşük bilgi düzeyine sahiptir. Yine bu katılımcıların sporcu beslenmesi bilgi düzeyleri ölçüldüğünde, öğrencilerin %64.8 'i yüksek, %20. 8'i ise düşük bilgi düzeyine sahip oldukları bulunmuştur. Başka bir çalışmada ise yine beden eğitimi bölümünde öğrenim gören öğrencilerin beslenme bilgi ve tutum puanlarının diğer bölümlerde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Azizi ve ark., 2010). Çalışmamızda ise çalışmaya katılan Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumlarının ortalamasının üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bu öğrencilerin öğrenim gördükleri bölüm gereği, aldıkları derslerin bu ortalama üzerinde etkili olmuş olabileceği ve sağlıklı beslenmeye ilişkin bilgi ve tutumlarını daha da geliştirilebileceği düşünülmektedir.

Beslenme bilgisi ve tutumlar cinsiyetlere göre incelendiğinde, katılımcıların beslenme hakkında bilgi düzeyleri ve olumlu beslenme alışkanlıkları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmazken, beslenmeye yönelik duygu, kötü beslenme alışkanlığı alt boyutunda ve

SBİTÖ toplam puan ortalamalarında erkek öğrencilerin ortalamalarının kadın öğrencilerin ortalamalarından yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Malkoç ve arkadaşlarının (2020) beden eğitimi bölümü öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada, kadın öğrencilerin beslenme tutumlarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Amani (2004)'ye göre ise kız öğrencilerin beslenme ve yaşam tarzı araştırmasında öğrencilerin %46'sı besin grupları hakkında bilgi sahibi değildirler. Dunn ve arkadaşlarının (2007) üniversite sporcularının beslenme bilgi ve tutumlarını ölçmek için yaptıkları çalışmada kadın öğrencilerin beslenme bilgilerinin erkek öğrencilerden yüksek olduğunu saptarlarken, beslenme tutumlarını arasında herhangi bir cinsiyet farkına rastlamamışlardır. Azizi ve arkadaşları (2010) üniversitede öğrenim gören elit sporcular üzerinde yaptıkları çalışmada kadınların beslenme bilgi ve tutumlarının erkeklerden daha yüksek olduğunu saptamışlardır.

Öğrencilerin bireysel veya takım sporları bazında beslenme bilgi düzeyleri arasındaki fark incelendiğinde, bireysel sporcuların sağlıklı beslenmeye ilişkin tutum puanlarının tüm alt boyutlarda takım sporcularından daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Pamuk ve arkadaşlarının (2020) yaptıkları çalışmada bireysel sporlarla ilgilenen öğrencilerin takım sporları ile ilgilenen öğrencilere göre beslenme konusunda daha çok sorun yaşadıkları ve bunun özellikle kadınların daha zayıf görünme çabasıyla kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Uzlu ve arkadaşlarının (2021) Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda okuyan ve aktif spor yapan öğrencilerin sağlıklı beslenme bilgi düzeylerini ölçmek amacıyla yaptıkları çalışmada, bireysel spor branşı öğrencilerin bilgi düzeylerinin takım spor branşı öğrencilerinden yüksek olduğu bulunmuştur. Tekkurşun-Demir ve arkadaşları tarafından (2021) yapılan benzer bir çalışmada bireysel spor branşlarıyla uğraşan erkek sporcuların sağlıklı beslenme tutumunun daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. İmamoğlu ve arkadaşlarının (2010) yaptıkları çalışmada beden eğitimi bölümünde okuyan öğrencilerden jimnastik, judo, voleybol branşlarındaki kadın ve atletizm branşındaki erkek sporcuların beslenmeye ilişkin puanları iyi düzeyde bulunurken, basketbol, hentbol, taekwondo, okçuluk branşlarındaki kadın ve basketbol, jimnastik, futbol, güreş, hentbol, taekwondo, judo, voleybol branşlarındaki erkek sporcuların beslenmeye ilişkin puanlarının çok düşük olduğunu gözlemlenmişlerdir (İmamoğlu ve ark., 2010). Sarioğlu ve arkadaşlarının (2012) yaptıkları çalışmaya göre beden eğitimi bölümündeki aktif sporculardan kadın yüzme, okçuluk, cimnastik, judo, tekvando, voleybol branşındakilerin ve erkek atletizm branşındakilerin beslenme puanları iyi düzeyde bulunmuş ancak, kadın basketbol, hentbol, ritmik cimnastik branşındakilerin ve erkek atletizm branşındaki sporcular dışında tüm branşlarda beslenme puanları düşük bulunmuştur (Sarioğlu ve ark., 2012).

Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre beslenme tutumları incelendiğinde, beslenmeye yönelik duygu, olumlu beslenme alışkanlığı, kötü beslenme alışkanlığı ve toplam SBİTÖ puanları arasında farklılık bulunurken, beslenme hakkında bilgi alt boyutunda ise bir fark bulunamamıştır. Malkoç, Yaşar, Turgut, Kerem, Köse, Atli & Sunay da (2020) yaptıkları çalışmada, spor bilimleri fakültesinin beden eğitimi öğretmenliği, antrenörlük ve spor yöneticiliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin beslenme bilgi ve tutumlarında bölüm bazında herhangi bir farklılığa rastlamamışlardır. Vázquez-Espino, Rodas-Font ve Farran-

Codina (2022) tarafından sporcuların beslenme bilgisi, tutumları, bilgi kaynakları ve beslenme alışkanlıkları üzerine yaptıkları çalışma sonucunda, sporcuların beslenme bilgileri ile beslenme kaynaklarının doğru seçiminin ve yeterli reçeteler olmadan takviyeleri tüketmemenin önemi gibi hususların dikkate alınması gereken kritik noktalar olduğuna vurgu yapmaktadırlar.

Sonuç olarak, üniversiteli sporcu öğrencilerin sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumlarını ölçmek amacıyla yapılan bu çalışmada, erkek öğrencilerin sağlıklı beslenmeye ilişkin tutum puanlarının kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan, bireysel sporcuların sağlıklı beslenmeye ilişkin tutum puanlarının takım sporcularından daha iyi durumda olduğu görülmektedir. Bu noktadan hareketle, çalışmanın yapıldığı örneklem açısından, üniversiteli erkek sporcuların kadın sporculara göre, bireysel sporcuların da takım sporu ile uğraşan öğrencilere göre sağlıklı beslenmeye ilişkin tutum açısından daha iyi durumda olduğu söylenebilir. Bu bilgilerden yola çıkarak spor bilimleri fakültesinde verilen beslenme bilgisi eğitimi biraz daha genişletilebilir ve sporcuların ve antrenörlerinin branşa göre beslenme bilgisi desteklemeye yönelik çalışmalar yapılabilir. Ayrıca beslenme bilgisinin güncel tutulması için yapılan bilimsel çalışmaların güncel takibinin yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Çıkar Çatışması: Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Dizaynı- KG, DY; İstatistik analiz- KG, DY; Makalenin hazırlanması- KG, DY; Verilerin Toplanması- KG tarafından gerçekleştirilmiştir

Araştırma Yayın Etiği: Araştırmanın etik onayı Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp ve Sağlık Bilimleri Etik Kurulu'ndan (Spor-Sağlık) 02.03.2022 tarih ve 18 karar numarası ile alınmıştır.

KAYNAKLAR

- Amani, R. (2004). Assessment of nutrition related life style patterns of female students in Ahvaz Universities dormitories. *Jundishapur Scientific Medical Journal*, 43, 54–61.
- Azizi, M., Rahmani-Nia, F., Malaee, M., Malaee, M., & Khosravi, N. (2010). A study of nutritional knowledge and attitudes of elite college Athletes In Iran. *Brazilian Journal of Biomotricity*, 4(2), 105–112.
- Barzegari, A., Ebrahimi, M., Azizi, M. & Ranjbar, K. (2011). A study of nutrition knowledge, attitudes and food habits of college students. *World Applied Sciences Journal*, 15(7), 1012–1017.
- Croll, J. K., Neumark-Sztainer, D., & Story, M. (2001). Healthy eating: What does it mean to adolescents? *Journal of Nutrition Education and Behavior*, 33(4), 193–198. [https://doi.org/10.1016/s1499-4046\(06\)60031-6](https://doi.org/10.1016/s1499-4046(06)60031-6)
- Dunn, D., Turner, L., & Denny, G. (2007). Nutrition knowledge and attitudes of college athletes. *The Sport Journal*, 10(4), 1–8.
- Fahrenholtz, I. L., Sjödin, A., Benardot, D., Tornberg, Å. B., Skouby, S., Faber, J., Sundgot-Borgen, J., & Melin, A. K. (2018). Within-day energy deficiency and reproductive function in female endurance athletes. *Scand J Med. Sci., Sports*, 28, 1139–1146. <https://doi.org/10.1111/sms.13030>
- Hornstrom, G. R., Friesen, C. A., Ellery, J. E., & Pike, K. (2011). Nutrition knowledge, practices, attitudes, and information sources of Mid-American conference college softball players. *Food and Nutrition Sciences*, 2(2), 109–117. <https://doi.org/10.4236/fns.2011.22015>
- İmamoğlu, O. Y., Ağaoğlu, S., & Eker, H. (2010). Değişik illerde beden eğitimi ve spor bölümünde okuyan öğrencilerin beslenme alışkanlıklarının incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(4), 1–12.
- Jacobson, B. H., Sobonya, C., & Ransone, J. (2001). Nutrition practices and knowledge of college varsity athletes: A follow-up. *Journal of Strength and Conditioning Resistance*, 5(1), 63–68.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- MacLaren, D., & Spurway, N. (2007). *Nutrition and sport: Advances in sport and exercise science*. (1. Basım). Churchill Livingstone.
- Malinauskas, B. M., Overton, R. F., Cucchiara, A. J., Carpenter, A. B., & Corbett, A. B. (2007). Summer league college baseball players: Do dietary intake and barriers to healthy eating differ between game and non-game days? *Spring*, 3(2), 23–34.
- Malkoç, N., Yaşar, O. M., Turgut, M., Kerem, M., Köse, B., Atli, A., & Sunay, H. (2020). Healthy nutrition attitudes of sports science students. *Progress in Nutrition*, 22(3), 1-7. <https://doi.org/10.23751/pn.v22i3.9480>
- MSKÜSBF. (2021). *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi İstatistikler*. <http://www.sporbilimleri.mu.edu.tr/istatistikler-5264>, Erişim tarihi: 10.02.2022.
- Ozdoğan, Y., & Ozcelik, A. O. (2011). Evaluation of the nutrition knowledge of sports department students of universities. *Journal of the International Society of Sports Nutrition*, 8(11), 1-7. <https://doi.org/10.1186/1550-2783-8-11>
- Pamuk, Ö., Makaracı, Y., Özer, Ö., & Soslu, R. (2020). Examination of eating attitudes of universities' sports department students in terms of individual and team sports. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 9(12), 43-49.
- Rash, C., Malinauskas, B., Duffrin, M., Barber-Heidal, K., & Overton, R. (2008). Nutrition-related knowledge, attitude, and dietary intake of college track athletes. *The Sport Journal*, 11(1), 48–55.
- Riviere, A. J., Leach, R., Mann, H., Robinson, S., Burnett, D. O., Babu, J. R., & Frugé, A. D. (2021). Nutrition knowledge of collegiate athletes in the United States and the impact of sports dietitians on related outcomes: A Narrative review. *Nutrients*, 13, 6, 1-11. <https://doi.org/10.3390/nu13061772>
- Rosenbloom, C. A., Jonnalagadda, S. S., & Skinner, R. (2002). Nutrition knowledge of collegiate athletes in a Division I National Collegiate Athletic Association institution. *Journal of the American Dietetic Association*, 102(3), 418–421. [https://doi.org/10.1016/s0002-8223\(02\)90098-2](https://doi.org/10.1016/s0002-8223(02)90098-2)
- Sarioğlu, Ö., İmamoğlu, O., Atan, T., Türkmen, M., & Akyol, P. (2012). Beden eğitimi bölümünde okuyan farklı branşlardaki öğrencilerin beslenme alışkanlıklarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(1), 88–94.

- Tekkurşun-Demir, G., & Cicioğlu, H. İ. (2019). Sağlıklı beslenmeye ilişkin tutum ölçeği (SBİTÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 256–274. <https://doi.org/10.31680/gaunjss.559462>
- Tekkurşun-Demir, G., Namlı, S., & İbrahim Cicioğlu, H. (2021). Takım ve bireysel sporlarda sosyal görünüş kaygısı sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumun belirleyicisi midir? *Spormetre*, 19(4), 124–134. <https://doi.org/10.33689/spormetre.915191>
- Torstveit, M. K., Fahrenholtz, I., Stenqvist, T. B., Sylta, Ø., & Melin, A. (2008). Within-day energy deficiency and metabolic perturbation in male endurance athletes. *International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism*, 28, 419–427. <https://doi.org/10.1123/ijsnem.2017-0337>
- Uzlu, G., Koç, M., Akgöz, H. F., Yalçın, S., & Çöl, B. G. (2021). Sporcu üniversite öğrencilerinin beslenme bilgi düzeylerinin ölçülmesi. *Istanbul Gelişim University Journal of Health Sciences*, 14(14), 227–240. <https://doi.org/10.38079/IGUSABDER.903478>
- Vázquez-Espino, K., Rodas-Font, G., & Farran-Codina, A. (2022). Sport nutrition knowledge, attitudes, sources of information, and dietary habits of sport-team athletes. *Nutrients*, 14, 1-13, 1345. <https://doi.org/10.3390/nu14071345>
- Werner, E. N., Guadagni, A. J., & Pivarnik, J. M. (2022). Assessment of nutrition knowledge in division I college athletes. *Journal of American College Health*, 70(1), 248–255. <https://doi.org/10.1080/07448481.2020.1740234>
- WHO. (2021). *Nutrition*. <https://www.who.int/health-topics/nutrition>, Erişim tarihi:02.12.2021.
- Zawila, L. G., Steib, C. M., & Hoogenboom, B. (2003). The Female collegiate cross-country runner: Nutritional knowledge and attitudes. *J Athl Train.*, 38(1), 67–74.

Sedanter Kadınlarda Elektriksel Kas Uyarımı (EMS) ve Geleneksel Antrenmanın Kuvvet Kazanımı ve Antropometrik Özellikler Üzerine Etkisinin İncelenmesi*

Uğur ÖKTEM¹, Manolya AKIN^{1†}

¹Mersin Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Mersin.

Araştırma Makalesi / Research Article

Gönderi Tarihi (Received): 09/05/2022

Kabul Tarihi (Accepted): 19/06/2022

Online Yayın Tarihi (Published): 30/06/2022

Öz

Bu çalışmanın amacı, Elektriksel Kas Uyarımı (EMS) antrenmanı ile geleneksel fitness antrenmanı uygulamalarının sedanter kadınlar üzerinde antropometrik ve kuvvet değerleri üzerine olan etkilerinin incelenmesidir. Araştırmaya Osmaniye ilinde yaşayan 20 sedanter kadın (yaş 25.40 ± 1.10) gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcılar EMS ve fitness antrenman grubu olarak iki gruba ayrılmıştır. Verilerin normallik dağılımına Shapiro-Wilk sınaması ile bakılmıştır. Veriler normal dağılım gösterdiğinden 6 hafta uygulanan antrenmanların ön test ve son test antropometrik ve kuvvet karşılaştırmaları için bağımlı gruplar T testi kullanılmıştır. EMS ve fitness grubunun antropometrik değişkenlere (vücut ağırlığı, vücut kütle indeksi, yağ yüzde değerleri ve yağsız vücut kütlesi) göre ön test-son test değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Çevre ölçümlerinde EMS antrenman grubunun ön test son test değerlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Fitness antrenman grubunda biceps ve biceps kasılı çevre ölçümlerinde fark anlamlı bulunurken karın, kalça ve göğüs çevresinde EMS grubunda olduğu gibi anlamlı farklılık bulunmamıştır. Çalışma sonucunda, EMS ve Fitness grubunun kuvvet ön test- son test değerlerinde anlamlı farklar bulunmuştur. Sonuç olarak EMS antrenmanı ve geleneksel fitness antrenmanı sonucu sedanter kadınlarda kuvvet kazanımı sağlanmıştır. Bu bulgudan hareketle sakatlık riskinin daha az olduğu kısa sürede ve kolay uygulanabilen yeni teknoloji EMS antrenmanları geleneksel fitness antrenmanlara ek olarak önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sedanter, Elektriksel Kas Uyarımı, Fitness Antrenman

Investigation of the Effects of Electrical Muscle Stimulation (EMS) and Traditional Training on Strength Gain and Anthropometric Properties in Sedentary Women

The aim of this study was to examine the effects of Electrical Muscle Stimulation (EMS) training and traditional fitness training practices on anthropometric and strength values on sedentary women. 20 sedentary women (age 25.40 ± 1.10) living in Osmaniye province participated in the study voluntarily. Participants were divided into two groups as EMS and fitness training group. The normality distribution of the data was examined with Shapiro-Wilk test. Since the data showed a normal distribution, the dependent groups T test was used for the pre-test and post-test anthropometric and strength comparisons of the trainings applied for 6 weeks. There was no statistically significant difference between the pretest-posttest values of the EMS and fitness groups according to the anthropometric variables (body weight, body mass index, fat percentage values and lean body mass) ($p>0.05$). In circumference measurements, no statistically significant difference was found in the pre-test and post-test values of the EMS training group ($p>0.05$). While there was a significant difference in biceps and biceps circumference measurements in the fitness training group, there was no significant difference in the abdominal, hip and chest circumferences as in the EMS group. As a result of the study, significant differences were found in the strength pretest-posttest values of the EMS and Fitness groups. As a result, strength gain was achieved in sedentary women as a result of EMS training and traditional fitness training. Based on this finding, new technology EMS training, which is easy to apply and in a short time, with less risk of injury, is recommended in addition to traditional fitness training.

Keywords: Sedentary, Electrical Muscle Stimulation, Fitness Training

* Bu çalışma, Prof. Dr. Manolya AKIN danışmanlığında yürütülen Uğur ÖKTEM'in Yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

†**Sorumlu yazar:** Prof. Dr. Manolya AKIN, E-posta: manolya@mersin.edu.tr

GİRİŞ

Son yıllarda atletik performansı yükseltmek için kuvvet artırmaya yönelik çeşitli antrenman metotları arayışına girilmiştir. Kuvvet bir direnç karşısında kas kasılması ile dirence karşı koyma kabiliyeti ve güç üretme yeteneği olarak tanımlanabilir (Bompa ve Haff, 2017, Siff, 2001). Sporda karşıdaki kişiden daha hızlı ve daha yüksek seviyede kuvvet uygulamak avantaj sağlayıcı bir özelliktir (Stone, Cormie, Lamont, Stone, 2016). Dolayısıyla programlı bir şekilde yapılan antrenmanlar ile kas kuvveti kazandırmak spor bilimcilerin hedeflerindedir (Şahin, 2008).

Kuvvet kazanımı antrenmanlarından bir tanesi de kısa zaman diliminde performansı arttırıcı model olan elektriksel kas uyarımıdır (EMS). Kişide kuvveti arttırıcı ve koruma amaçlı yapay antrenman modellerinden birisidir (Maffiuletti, Gometti, Amiridis, Martin, Pousson, Chatard, 2000; Babault, Cometti, Bernardin, Pousson ve Chatard, 2007). EMS yöntemi kasları kasarak bu kaslarda potansiyel atrofiyi geciktirebilir veya önleyebilir. Tanım olarak elektriksel kas uyarımı, istemli egzersizle yapılan kasılmalara benzer kas kasılmalarını uyararak kasları güçlendirmeye çalışır (McGinnis, 2013). Bu yöntemin kapsamlı amacı yinelenen kasılmalar yoluyla sporcuyla antrene etmek ve temel kas yapısını güçlendirmektir (Maffiuletti ve ark., 2000; Pichon, Chatard, Martin ve Cometti, 1995). EMS tekniği kas yapısı üzerine uyarı vererek zayıflayan pasif kas dokularını geliştirmek ve çalışılması güç durumdaki kas liflerini aktif hale getirmeyi amaç edinmiştir. Bu yöntemle birlikte elit düzeyde bile sporcularda performansın arttırılması ve yaşanılacak kas sakatlıklarının tedavi süresinin kısaltması gibi tedavilerde yardımcı kaynak olabilmektedir (Taşpınar, 2007).

Literatürde EMS'nin kas gücüne etkileri ve diğer antrenman modelleri ile birleştirilerek atletik performansa ne gibi değişiklikler meydana getirdiği ile alakalı araştırmalara yer verilmektedir (Kaya ve Erzeybek, 2016). Antrenman tiplerinin elektriksel kas uyarımı antrenman ile birleştirilerek yapılan araştırmalar genellikle EMS 'nin etkilerini araştırmayı amaçlamaktadır. Yapılan bazı çalışmalar da ise EMS ile kombinlenerek yapılan egzersizlerin daha fazla fayda sağladığı anlaşılmaktadır (Burkett, Phillips, Alvar, Bartelt ve Stone 1998; Convery, Racer, Rohland, Shannon ve Sorg, 1994).

EMS antrenmanları kuvvet gelişimi için kullanılmakla beraber antropometrik vücut yapısındaki değişimler içinde kullanılmaktadır. EMS antrenmanlarının vücut yağ yüzdesi ve çevre ölçüm vücut ağırlığı değerleri üzerinde etkisini araştıran çalışmalar bulunmaktadır. (Porcari ve ark., 2002; Porcari, Ryskey ve Foster 2018; Sandve 2010)

Antropometrik ölçümler, bir bireyin vücut kompozisyonunu değerlendirmek için kullanılabilir. Bu ölçümler bireylerde obezite için tanı kriterleri sunabileceğinden sağlık açısından da önemlidir. Bir kişinin vücut kompozisyonunu bilmek, sadece toplam yağ kütle ile değil, aynı zamanda yağ dağılım modelleri ile de sağlık durumunun bir göstergesidir. Bireyin karın bölgesindeki yüksek yağlanma seviyesi kilo alımının kontrolsüz bir şekilde olduğu durumlarda görülebilir (Vispute, Smith, LeCheminant ve Hurley 2011).

İnsanlar günlük yaşamlarındaki çalışma süreleri ve yoğunluklardan dolayı spor yapmaya çok fazla zaman bulamamaktadırlar. EMS antrenmanları, geleneksel

antrenmanlara göre daha az sürede gerçekleştirilmektedir. Çalışmamızın amacı EMS antrenmanı ile geleneksel fitness antrenmanı uygulamalarının sedanter kadınlar üzerinde antropometrik ve kuvvet değerleri üzerine olan etkilerini karşılaştırarak, buradan çıkacak sonuçlarla EMS antrenmanlarının kısa sürede ve daha fazla pozitif etki ettiğini ortaya koymaktır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, nicel araştırma desenlerinden ön test son test ölçümlü deneysel araştırma modeli olarak tasarlanmıştır.

Çalışma Grubu

Örneklem grubu 22-27 yaşları arasında olan gönüllü 20 sedanter kadın bireyden rastgele seçim yöntemiyle oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan katılımcılar, EMS grubu (10 kişi) ve geleneksel antrenman grubu (10 kişi) olarak 2 gruba ayrılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Testlerden önce katılımcılara uygulanacak testler ve antrenman yöntemleri hakkında bilgi verilmiş ve Helsinki kriterlerine göre hazırlanmış Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam formu dağıtılmıştır. Çalışmanın deneysel süreci 2021 yılı Kasım-Aralık ayları arasında gerçekleştirilmiştir.

Vücut Analizi

Vücut analiz ölçümleri için Tanita BC-418 analiz cihazı kullanılmıştır. Çalışmada vücut yağ yüzdesi, vücut ağırlığı, boy uzunluğu ve vücut kitle indeksi parametrelerine bakılmıştır.

Antropometrik Ölçümler

Boy uzunluğu ölçümünde 0,01m hassasiyete sahip olan boy skalası ile ayak topukları bitişik bir şekilde, baş dik durumda ve gözler karşıya bakar pozisyonda (cm) cinsinden ölçülerek kaydedildi. Ölçümler 0.1 mm. hassasiyetli şeffaf mezura ile yapılmıştır. Biceps, kasılı biceps, karın, kalça ve göğüs çevresi ölçümleri yapılmıştır (Özer, 1993). Ölçümler katılımcıların sağ tarafından olmak üzere iki defa alınmıştır. Ölçüm ortalamaları ölçüm formlarına eklenmiş ve Resim 1’de gösterilmiştir.

Resim 1. Boy ve çevre ölçümleri

Maksimal Kuvvet Ölçüm Yöntemi

Bireyin eklemının hareket açısı boyunca doğru şekilde bir kere kaldırabildiği en büyük ağırlığa bir maksimum tekrar (1-RM) denir ve bu maksimal kas kuvvetinin ölçümüdür. Çalışmada; Leg Extension, Leg Curl, Squat, Chest Press, Lat Pulldown, Biceps Curl hareketlerinde maksimal kuvvet ölçümü yapılmıştır. Maksimal belirlemede 10TM metodu (Beachle ve Groves, 1992) kullanılmıştır.

Geleneksel Antrenman Uygulaması (Fitness)

Leg Extension, Squat, Biceps Curl, Latpul Down, Row, Butter Fly Hareketler, haftada 3 gün, 1 günde toplam 75 dakika olmak üzere 10 dk özel ısınma sonrası 3x12 tekrar maksimal kuvvetin %75 şiddeti olarak çalışılmıştır. Setler arası 30-45 saniye, istasyonlar arası 2 dk dinlenme verilmiştir. Geleneksel antrenman programı detayları Tablo 1’de, resimsel gösterim ise Resim 2’de verilmiştir.

Resim 2. Leg Extension, Squat, Biceps Curl, Latpul Down, Row, Butter Fly

Tablo 1. Geleneksel kuvvet antrenman programı (Fitness)

No	Egzersiz Adı	1.Hafta Tekrar x Set	2.Hafta Tekrar x Set	3.Hafta Tekrar x Set	4.Hafta Tekrar x Set	5.Hafta Tekrar x Set	6.Hafta Tekrar x Set
1	Butter Fly	12x3	12x3	12x3	12x3	12x3	12x3
2	Row	12x3	12x3	12x3	12x3	12x3	12x3
3	Lat Pull Down	12x3	12x3	12x3	12x3	12x3	12x3
4	Biceps Curl	12x3	12x3	12x3	12x3	12x3	12x3
5	Leg Extension	12x3	12x3	12x3	12x3	12x3	12x3
6	Squat	12x3	12x3	12x3	12x3	12x3	12x3

EMS Antrenman Protokolü

EMS antrenmanlarına adaptasyon amacıyla katılımcılara kişisel tayt ve tişört verilmiştir. Kıyafetler ıslatılmıştır, 9 ayrı kas grubuna sağ ve sol olmak üzere toplam 18 adet ped yerleştirilmiş olan, EMS yeleği giydirilerek Biceps Curl, Row, Crunch, Butter Fly ve Squat hareketleri yaptırılmıştır. EMS antrenman protokolü AQ8 marka EMS cihazıyla haftada 3 gün 10 dakika fitness, 10 dakika kardiyo şeklinde toplam 20 dakika olarak uygulanmıştır. Antrenman şiddeti kişilerin bireysel özelliklerine göre uygulanmıştır. Uygulanan antrenman programı detayları Tablo 2’de resim gösterimi ise Resim 3’te verilmiştir.

Resim 3. EMS cihazı ve Biceps Curl, Row ve Crunch, Butter Fly ve Squat

Tablo 2. EMS antrenman programı

Egzersiz Adı ve No	1.Squat		2.Row		3.Butter Fly		4.Biceps Curl		5.Abdominal Crunch	
	Statik	Dinamik	Statik	Dinamik	Statik	Dinamik	Statik	Dinamik	Statik	Dinamik
Egzersiz Türü										
Fitnes	1 dk	1 dk	1 dk	1 dk	1 dk	1 dk	1 dk	1 dk	1 dk	1 dk
Cardio	10 dk Eliptik Bisiklet									

Araştırma Yayın Etiği

Mersin Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Etik Kurulu 10.11.2021 tarihli 16 karar numarası ile etik izin alınmıştır.

Verilerin Analizi

Antropometrik ve kuvvet verilerinin tanımlayıcı istatistikleri yapıldıktan sonra dağılımın normallik testlerine Shapiro-Wilk sınaması ile bakılmıştır. EMS ve fitness grubunun ön test sonuçları antropometrik ve kuvvet ölçümleri değerleri bağımsız gruplar T testi ile karşılaştırılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak alınmıştır. 6 hafta uygulanan EMS ve geleneksel antrenmanın ön test ve son test antropometrik ve kuvvet karşılaştırmalarında bağımlı gruplar T testi uygulanmıştır.

BULGULAR

Antropometrik Özelliklerin İncelenmesi

Tablo 3. EMS Antropometrik ölçümler ön test son test sonuçları

	Ön Test ($\bar{X} \pm SS$)	Son Test ($\bar{X} \pm SS$)	t	p
Vücut Ağırlığı	64.35 ± 7.04	64.32 ± 6.90	-1.500	0.168
Vücut Kütle İndeksi	23.51 ± 2.82	23.60 ± 2.69	-2.091	0.066
Vücut Yağ Yüzdesi	24,36 ± 7,84	25.01 ± 7.74	-1.212	0.256
Yağsız Kütle	43.59 ± 2.87	44.29 ± 2.98	2.170	0.058

Tablo 3'te EMS grubunun antropometrik değişkenlere göre ön test-son test değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$).

Tablo 4. Geleneksel Kuvvet (Fitness) antropometrik ölçümler ön test son test sonuçları

	Ön Test ($\bar{X} \pm SS$)	Son Test ($\bar{X} \pm SS$)	t	p
Vücut Ağırlığı	56.06 ± 8.46	55.96 ± 8.52	-1.500	0.168
Vücut Kitle İndeksi	21.08 ± 2.82	21.03 ± 2.84	-2.091	0.066
Vücut Yağ Yüzdesi	31.89 ± 4.74	30.74 ± 5.63	1.291	0.229
Yağsız Kütle	41.75 ± 2.39	41.40 ± 2.58	2.170	0.058

Tablo 4'te Fitness grubunun antropometrik değişkenlere göre ön test-son test değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$)

Tablo 5. EMS ve Fitness grupları ön test son test çevre ölçüm karşılaştırma tablosu

		Ön Test $\bar{X} \pm SS$	Son Test $\bar{X} \pm SS$	t	p
Biceps Çevresi	EMS (n = 10)	26.60 \pm 2.32	27.20 \pm 1.62	-1.500	0.168
	Fitness (n = 10)	24.90 \pm 2.42	25.88 \pm 2.60	-2.758	0.022*
Kasılı Biceps Çevresi	EMS (n = 10)	28.60 \pm 2.80	29.70 \pm 1.95	-2.091	0.066
	Fitness (n = 10)	26.60 \pm 5.39	28.11 \pm 2.72	-3.283	0.009*
Karın Çevresi	EMS (n = 10)	77.10 \pm 7.65	74.60 \pm 5.72	1.827	0.101
	Fitness (n = 10)	70.80 \pm 7.65	70.66 \pm 4.27	.119	0.908
Kalça Çevresi	EMS (n = 10)	105.40 \pm 6.69	102.10 \pm 7.25	2.170	0.058
	Fitness (n = 10)	95.60 \pm 7.32	96.22 \pm 6.80	-.391	0.705
Göğüs Çevresi	EMS (n = 10)	90.70 \pm 3.80	89.60 \pm 4.71	1.257	0.240
	Fitness (n = 10)	88.10 \pm 4.98	80.50 \pm 25.67	1.027	0.331

*p<0.05

Tablo 5'te EMS antrenman grubunun ön test son test çevre ölçüm değerlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0.05). Fitness antrenman grubunda biceps ve biceps kasılı çevre ölçümlerinde fark anlamlı bulunurken karın, kalça ve göğüs çevresinde EMS grubunda olduğu gibi anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Maksimal Kuvvet Özelliklerinin İncelenmesi

Tablo 6. EMS ön test son test kuvvet sonuçlarının karşılaştırması

	Ön Test ($\bar{X} \pm SS$)	Son Test ($\bar{X} \pm SS$)	t	p
Leg Extension Sağ	27.50 \pm 7.91	33.50 \pm 9.14	-3.087	0.013*
Leg Extension Sol	28.00 \pm 8.56	35.00 \pm 6.67	-4.118	0.003*
Leg Curl Sağ	23.50 \pm 4.11	27.50 \pm 3.54	-4.000	0.003*
Leg Curl Sol	22.50 \pm 4.25	26.00 \pm 5.16	-2.333	0.045*
Squat	23.00 \pm 8.88	46.00 \pm 14.68	-5.355	0.000*
Latpull Down	41.00 \pm 4.59	46.50 \pm 6.26	-3.973	0.003*
Biceps Curl	17.50 \pm 3.54	22.50 \pm 4.86	-3.873	0.004*
Chest Press	18.50 \pm 5.30	23.00 \pm 4.83	-5.014	0.001*

*p<0.05

EMS grubunun kuvvet değişkenine göre leg Extension sağ, leg Extension sol, leg curl sağ, leg curl sol, squat, latpull down, biceps curl, chest press hareketlerinde ön test son test değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmüştür (p<0.05).

Tablo 7. Fitness ön test son test kuvvet sonuçlarının karşılaştırması

	Ön Test ($\bar{X} \pm SS$)	Son Test ($\bar{X} \pm SS$)	t	p
Leg Extension Sağ	29.00 \pm 2.33	33.00 \pm 2.13	-2.753	0.022*
Leg Extension Sol	31.00 \pm 1.94	34.50 \pm 2.29	-2.333	0.045*
Leg Curl Sağ	23.00 \pm 2.00	29.50 \pm 2.41	-4.993	0.001*
Leg Curl Sol	24.00 \pm 2.21	27.50 \pm 3.35	-1.561	0.153
Squat	28.00 \pm 2.81	48.50 \pm 4.02	-6.082	0.000*
Latpull Down	42.00 \pm 1.33	48.00 \pm 1.70	-6.000	0.000*
Biceps Curl	16.00 \pm 1.00	23.00 \pm 2.13	-3.772	0.004*
Chest Press	19.00 \pm 1.24	25.00 \pm 2.11	-4.129	0.003*

Tablo 7'de Fitness grubunda antrenman öncesi ve sonrası sağ ve sol ayak ekstensiyon, sağ ayak leg curl, squat, latpull down, biceps curl ve chest değerlerindeki kuvvet farklılıkları istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada, EMS ile geleneksel antrenman modeli olan fitness antrenmanı uygulamalarının sedanter kadınlar üzerinde antropometrik değerler, çevre ölçümleri ve kuvvet değerleri üzerine olan etkilerinin incelenmesi, çalışma kapsamında elde edilen bulguların benzer çalışmalar ile karşılaştırılması ve bu bağlamda bazı önerilerde bulunulması amaçlanmıştır. Çalışmaya Osmaniye ili merkezinde yaşayan herhangi bir sağlık problemi bulunmayan 22-27 yaş 25.40 ± 1.10 yaş arası sedanter kadınlar katılmıştır. Bu bölümde çalışma kapsamında elde edilen bulgular değerlendirilip benzer çalışmalar ile karşılaştırılmıştır.

Mevcut çalışmada, EMS antrenman grubu 6 haftalık çalışma öncesi ve sonrası vücut ağırlığı, vücut kitle indeksi, vücut yağ yüzdesi ve yağsız kütle ölçümler değerlerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir. Çalışma bulgularına benzer şekilde EMS antrenmanının antropometrik ölçüm değerlerinde farklılık yaratmadığı bulunan çalışmalar bulunmaktadır (Dokic ve Mededovic, 2013; Galvan, 2019; Porcari ve ark., 2002; Porcari ve ark., 2018).

Literatürde bizim çalışmamızdan farklı olarak EMS antrenmanlarının antropometrik ölçümler üzerine etkili olduğu bulunan çalışmalar da mevcuttur (Kemmler ve Von Stengel 2013). Yapmış oldukları çalışmada sarcopenia ve karın bölgesi yağlanması olan kişilerde EMS nin yağ birikimi parametreleri üzerinde olumlu etkiler gösterdiği bulunmuştur. Başka bir çalışmada da EMS antrenmanlarının vücut yağ yüzdesi değerlerinde azalma olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Çirkin, 2016). Sedanter kadınlarla yapılan başka bir çalışmada da uygulanan 8 haftalık EMS antrenmanları sonucundaki ön test ve son test vücut yağ oranı % ortalamaları arasında istatistiksel olarak fark bulunmuştur (Kirişcioğlu, Biçer, Pancar ve Doğan, 2019)

Araştırmada EMS grubunun çevre ölçüm değişkenine göre biceps, kasılı biceps, karın, kalça ve göğüs çevre ölçümleri ön test-son test değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir. Mevcut çalışmaya benzer diğer bir alanyazın araştırmasında ise altı hafta haftada beş seans EMS antrenmanı yapan grupta kalça çevresi ölçülmüştür ve antrenman öncesi ve sonrası değişiklik olmadığı gözlemlenmiştir (Sandve, 2010).

Bizim sonucumuza farklı olarak Porcari ve arkadaşlarının (2002) yaptıkları çalışmada, sekiz haftalık dönemde haftada beş gün EMS antrenmanı katılan bireylerde bel çevreleri ölçümlerinde 3,5 santimetrelilik bir azalma (bel çevresinde) yaşadıkları bulunmuştur. Yine 2013 yılında Kyselovicova ve Brcaak yaptıkları çalışmada, fiziksel aktif olmayan sağlıklı kadınların vücut kompozisyon değerlerinden bel çevresi, kalça çevresi gibi değişkenlerde oransal olarak azalma olduğunu belirtmişlerdir.

Çalışmamızda EMS antrenman grubunda kuvvet artımı istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Literatürde çalışmamıza benzer sonuçlar bulunmuştur. Sağlıklı bireylerde yapılan dört (Herrero ve ark., 2006) ve sekiz haftalık (Gondin ve ark., 2011) EMS antrenmanlarından sonra kas lifi etki alanında artışlar bildirilmiştir. Başka bir çalışmada EMS'nin dördüncü haftasından sonra haftada 3 seans/100 Hz'de 16 dk. antrenmanlardan sonra (Maffiuletti ve ark., 2000) izokinetik kuvvette bir artış ve altıncı haftadan sonra haftada 5 seans/30 dakikalık antrenmanlardan sonra (Porcari ve ark., 2018) abdominal kuvvette artışlar da olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elit Rugby oyuncularına yönelik yapılan bir çalışmada da haftada 3 gün EMS antrenmanının kuvvet artışında anlamlı derecede artış olduğu tespit edilmiştir (Babault ve ark., 2007).

Literatürde bulunan çalışmalara ve çalışmamıza dayanarak EMS antrenmanlarında kuvvet artışları sağlanmıştır. Geleneksel fitness antrenmanları ile benzer şekilde kuvvet gelişimi sağlanan EMS antrenmanları sedanter katılımcılara daha kısa süreli olması avantajı da göz önünde bulunarak önerilmektedir.

Sonuç

6 haftalık EMS antrenmanı ve geleneksel kuvvet antrenmanı (fitness) antropometrik değerlerde değişime sebep vermemiştir. Sedanter kadınlarda kuvvet kazanımında ise, her iki yöntemde etkili bulunurken gruplar arası kuvvet farklılıkları bulunmamıştır. Sonuç olarak antrenmanlarda çeşitliliği sağlamak ve teknolojiyi takip etmek önemlidir. Dolayısıyla geleneksel kuvvet antrenmanları gibi kuvvet kazanımı sağlayan kısa sürede uygulanabilen ve sakatlık önleyici EMS antrenmanları önerilmektedir.

Çıkar Çatışması: Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Dizaynı-UÖ, MA İstatistik analiz- UÖ, MA; Makalenin hazırlanması, UÖ, MA; Verilerin Toplanması- UÖ tarafından gerçekleştirilmiştir.

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler

Kurul Adı: Mersin Üniversitesi Fen ve Mühendislik Etik Kurulu

Tarih: 10.11. 2021

Sayı/Karar No:16

KAYNAKLAR

- Babault, N., Cometti, G., Bernardin, M., Pousson, M., & Chatard, J. C. (2007). Effects of electromyostimulation training on muscle strength and power of elite rugby players. *The Journal of Strength & Conditioning Research*, 21(2), 431-437. <https://doi.org/10.1519/R-19365.1>.
- Beachle, T. R., & Groves, B. R. (1992). *Weight Training: Step to Success*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Bompa, T. O., & Haff, G. G. (2017). *Dönemleme: Antrenman kuramı ve yöntemi*. 5. basım. (Tanju Bağırman, çev). Ankara: Spor Yayın ve Kitabevi, s- 293-300.
- Burkett, L. N., Phillips, W. T., Alvar, B., Bartelt, L., & Stone, W. (1998). The effect of electrical stimulation combined with dynamic strength training on healthy individuals. *Isokinetics and exercise science*, 7(3), 101-106. <https://doi.org/10.3233/IES-1998-0024>
- Can, S. (2019). Sedanter davranış, adım sayısı ve sağlık. *Spor Hekimliği Dergisi*, 54(1), 71-82.
- Convery, A., Racer, B., Rohland, R., Shannon, J., & Sorg, J. (1994). The effects of electrical stimulation and electromyographic biofeedback on muscle performance output with training of the quadriceps femoris muscle. *Isokinetics and Exercise Science*, 4(3), 122-127. <https://doi.org/10.3233/IES-1994-4307>
- Çirkin, N. (2016). *Elektromyostimülasyon antrenmanlarının bazı fiziksel uygunluk parametrelerine etkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale
- Dokic, Z., Mededovic, B. (2013). Electrical muscle stimulation (Ems) implementation in explosive strength development. *Crnogorska sportska akademija" Sport Mont"*, XI (37-38-39), 207-211.
- Galvan, M. J. (2019). *Neuromuscular Electrical Stimulation: A Novel Treatment Intervention for Improving Metabolic Health in an Overweight/obese Population*. Doctoral dissertation, The University of Texas at El Paso.
- Gondin, J., Brocca, L., Bellinzona, E., d'Antona, G., Maffiuletti, N. A., Miotti, D., & Bottinelli, R. (2011). Neuromuscular electrical stimulation training induces atypical adaptations of the human skeletal muscle phenotype: A functional and proteomic analysis. *Journal of applied physiology*, 110(2), 433-450. <https://doi.org/10.1152/jappphysiol.00914.2010.8750-7587/11>
- Herrero, J. A., Izquierdo, M., Maffiuletti, N. A., & Garcia-Lopez, J. (2006). Electromyostimulation and plyometric training effects on jumping and sprint time. *International journal of sports medicine*, 27(07), 533-539. <https://doi.org/10.1055/s-2005-865845>
- Kaya, F., & Erzeybek, M. S. (2016). *Electrical muscle stimulation and its use for sports training programs: A review*. A. A.A. Çamlı, B. Ak, R. Arabacı, R. Efe (Edts.), *Recent Advances in Health Sciences*. Sofia: St. Kliment Ohridski University Press Sofia 711-733.
- Kemmler, W., & von Stengel, S. (2013). Whole-body electromyostimulation as a means to impact muscle mass and abdominal body fat in lean, sedentary, older female adults: subanalysis of the TEST-III trial. *Clinical interventions in aging*, 8, 1353-1364. <https://doi.org/10.2147/CIA.S52337>
- Kirişcioğlu, M., Biçer, M., Pancar, Z., & Doğan, İ. (2019). Effects of Electromyostimulation Training on Body Composition. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 21(1), 33-36. <https://doi.org/10.15314/tsed.542392>
- Kyselovicova, O., & Brca, M. (2013). The effect of electro-myo stimulation on anthropometric parameters in adults Woman. *FİEP Bulletin On-line, Special Ed. Article III* (83),182-184.
- Maffiuletti, N. A., Gometti, C., Amiridis, I. G., Martin, A., Pousson, M., & Chatard, J. C. (2000). The effects of electromyostimulation training and basketball practice on muscle strength and jumping ability. *International journal of sports medicine*, 21(06), 437-443. <https://doi.org/10.1055/s-2000-3837>
- McGinnis, P. M. (2013). *Biomechanics of sport and exercise*. State University of New York College of Cortland: Human Kinetics.
- Özer, K. (1993). Antropometri sporda morfolojik planlama. 1.Baskı. İstanbul, Kazancı Matbaacılık Sanayi A.Ş.
- Porcari, J. P., McLean, K. P., Foster, C., Kernozek, T., Crenshaw, B., & Swenson, C. (2002). Effects of electrical muscle stimulation on body composition, muscle strength, and physical appearance. *The Journal of Strength & Conditioning Research*, 16(2), 165-172. PMID: 11991766.

- Porcari, J., Ryskey, A., & Foster, C. (2018). The effects of high intensity neuromuscular electrical stimulation on abdominal strength and endurance, core strength, abdominal girth, and perceived body shape and satisfaction. *International Journal of Kinesiology and Sports Science*, 6(1), 19-25. <https://doi.org/10.7575/aiac.ijkss.v.6n.1p.19>
- Pichon, F., Chatard, J., Martin, A., & Cometti, G. (1995). Electrical stimulation and swimming performance. *Medicine and science in sports and exercise*, 27(12), 1671-1676. PMID: 8614324.
- Sandve, M. (2010). *Effects of electrical stimulation on perceived body satisfaction and tone of the gluteal muscles*. Master Thesis. University Of Wisconsin-La Crosse.
- Siff, M. (2001). Biomechanical foundations of strength and power training. In V. M. Zatsiorsky (edts.), *Biomechanics in sport: Performance enhancement and injury prevention* (pp. 103-139). Oxford: Wiley-Blackwell. <https://doi.org/10.1002/9780470693797.ch6>
- Stone, M. H., Cormie, P., Lamont, H., & Stone, M. (2016). *Developing strength and power*. In Jeffreys, I. (edts.), *Strength and Conditioning for Sports Performance*. New York, NY: Routledge.
- Şahin, G. (2008). *17-19 yaş grubu elit erkek çim hokeycilere uygulanan iki farklı kuvvet antrenman programının bazı fiziksel, fizyolojik ve teknik özelliklere etkileri*. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Taş, B. (2020). *Elektrik stimülasyonu ile dinamik kas egzersizlerinin üst ekstremité kasları üzerine olan etkileri*. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Taşpınar, F. (2007). *Süperempoze elektrik stimülasyon tekniğinin sağlıklı kuadriseps femoris kasının fiziksel fonksiyonlarına etkisinin incelenmesi*. (Yükseklisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Vispute, S.S., Smith, J.D., LeCheminant, J.D., & Hurley, K.S. (2011). The effect of abdominal exercise on abdominal fat *The Journal of Strength & Conditioning Research*, 25(9), 2559-64. <https://doi.org/10.1519/JSC.0b013e3181fb4a46>.

Beden Eğitimi Öğretmeni ve Gelecekteki Öğretmenlere Yönelik Bir Araştırma

Bekir ÇAR†^{ID}

¹Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Spor Bilimler Fakültesi, Balıkesir.

Araştırma Makalesi / Research Article

Gönderi Tarihi (Received): 25/03/2022

Kabul Tarihi (Accepted): 20/06/2022

Online Yayın Tarihi (Published): 30/06/2022

Öz

Sınıf öğretmenlerinin oyun ve fiziki etkinlikler derslerini işledikleri için beden eğitimi ve spor öğretmeniyle doğal bir etkileşim içerisindeyler. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor öğretmenlerine ve geleceğin öğretmenin nasıl olması gerektiği ile ilgili nitel araştırma yöntemlerinden olan olgu bilim deseni kullanılarak metaforların ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Çalışma grubunu, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Ankara ili, Altındağ ilçesinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan 80 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Yapılan araştırmada sınıf öğretmenlerinin “Beden eğitimi ve spor öğretmeni ... gibidir. Çünkü ...” ve “Geleceğin öğretmeni ... olmalıdır. Çünkü ...” ifadelerini kişisel olarak algılarının ortaya çıkarılması amacıyla kısa formlara gönüllü olarak katılmaları istenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yönelik 58, geleceğin öğretmene yönelik 41 metafor algıladıkları ortaya çıkmıştır. Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor öğretmeni algıları kategorik olarak incelendiğinde, “arkadaş”, “hayata renk katan”, “fiziki güç”, “örnek/model”, rahat”, “rehber” ve “sporcu” kategorileri şeklinde ayrıldığı görülmüştür. Geleceğin öğretmeni algıları kategorisinde ise “aydınlatıcı”, “çalışkan”, “çözüm odaklı”, “merhametli”, “teknolojik” ve “yol gösterici” kategorileri şeklinde ayrıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin okul ve öğrenciler için çok önemli olduğu, geleceğin öğretmenin ise teknolojik gelişmelerle kendisini geliştiren ve öğrencilere rehberlik eden özelliklere sahip olması gerektiği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Geleceğin Öğretmeni, Metafor

A Research for Physical Education Teacher and Future Teachers

Abstract

They are naturally interacting with the gym teacher and the sports teacher because they are studying the game and physical activities of the classroom teachers. In the study, it is aimed to reveal metaphors by using the phenomenology design, which is one of the qualitative research methods related to the physical education and sports teachers of the classroom teachers and how the future teacher should be. The study group consists of 80 classroom teachers who served in primary schools in Altındağ district of Ankara province in 2021-2022 academic year. In the study, the students are like "physical education and sports teacher". Because...” and “the teacher of the future... should be. Because...” they were asked to voluntarily participate in short forms to establish their personal perception. As a result of the investigation, 58 for gym and sports teachers has detected 41 metaphors for future teachers. When categorically examining the perceptions of physical education teachers in the classroom-"friend," "life-enhancing," "physical strength," "example/model"-they were found to fall into the categories of "relaxed," "leader," and "athlete." In the category of teachers' vision of the future, it was found that it is divided into the categories of "enlightened", "hardworking", "solution-oriented", "compassionate", "technological" and "leader". The study emphasized that classroom teachers are very important to school and students, while the teacher of the future should have features that enhance itself with technological developments and guide students.

Keywords: Physical Education and Sports Teaching, Teacher of the Future, Metaphor

† Sorumlu Yazar: Bekir Çar, E-posta: carbekir@gmail.com

GİRİŞ

Beden eğitimi ve spor öğretmeni öğrencilerin eğlendirmek, hoşça vakit geçirtmek, performanslarını artırmak, deşarj olmalarını ve sosyalleşmelerini sağlamasında büyük pay sahibidir. Öğretmenler öğrencileri teorik ve uygulamalı derslerde bilişsel ve psikomotor özelliklerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Beden eğitimi ve spor derslerindeki kullanılan görsel materyallerin artması, öğretim araçlarının yenilenmesi, eğitimin yalnızca okulda değil okul dışında da çevrimiçi öğretim yöntemi ile uygulanması gibi sebeplerden dolayı öğretmenlerin de kendilerini çağa uydurmaları ve verimliliklerini artırmaları önem arz etmektedir. 2021-2022 eğitim-öğretim döneminde sınıf öğretmenleri oyun ve fiziki etkinlikler derslerini yürüttükleri için beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin görev ve sorumluluklarını anlamaktadırlar.

Metafor, kavramlar ile ilgili bireylerin hayal dünyalarını ortaya çıkaran (Bakırcıoğlu, 2012) ve kavramların kişiden kişiye değiştiğini ve yeni anlamlandırmaların ortaya çıktığı bir terimdir. Kabul görmüş birçok kelimenin ya da düşüncenin farklı anlamlarla köprü kurmasını sağlamaktadır (Eaglesstone, 2009). Metaforlar, gözle görünür kavramlardan yola çıkarak, gözle görünmeyen kavramlar arasında bilgi transferi yaparak ilişki kurmaktadır (Saban, 2004). Metaforlar edebiyata bakıldığında sanat olarak ifade edilmektedir, kavramların kendi kalıplarının dışında değişken kelimelerle ifade edilmesi olarak da bilinmektedir (TDK, 2014).

Metaforlar günlük kullanımın dışında farklı anlamlar kullanılmasını sağladığı için kilit bir rol üstlenmektedir. Kavramlar arası bağ kurarak farklı kategorilerin oluşturulmasında büyük pay sahibidir (Lakoff ve Johnson, 1980). Kavramlar arası bağ kurmasını, kişiler arasında bilgi alışverişinin farklılaşmasını ve yerleşmiş olan düşüncelerin güncellenmesini sağlamaktadır (De Guerrero ve Villamil, 2002). Temel kavramların ötekileştiği ve ikinci olarak düşünülen kavramların temel kavramlar olarak algılanmasını sağlar (Hawkes, 2017).

Beden eğitimi ve spor öğretmenleri ve branş öğretmenlerine yönelik yapılan metafor çalışmaları incelendiğinde; Saban, Koçbeker ve Saban (2006) öğretmen adaylarının, öğretmenlik kavramına ilişkin algılarını; Karateke (2019) imam-hatip lisesinde öğrenim gören öğrencilerin meslek dersi öğretmenlerine ilişkin algılarını; Küçüktepe ve Gürültü (2014) öğretmenlerin yapılandırıcı öğretmen kavramına yönelik algılarını; Schreglmann ve Kazancı (2016) öğretmen adaylarının yaratıcı öğretmen kavramına yönelik algılarını; Radmard ve Soysal (2021) öğretmen adaylarına yönelik araştırmasında öğretmen adayı ve eğitimcisi kavramlarına yönelik algılarını ve Kıral (2015) öğretmen adaylarının öğretmenlik kavramına yönelik algılarını belirlemek amacıyla literatüre kazandırılmış çalışmaların olduğu görülmektedir.

Spor bilimleri alanında beden eğitimi, spor ve oyun kavramlarına yönelik; beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile beden eğitimi ve spor dersine yönelik farklı branş öğretmenlerinin algıları (Ulaş, 2021), oyun ve fiziksel aktivite kavramlarının üniversite öğrencilerine yönelik metaforik algıları (Baydar-Arıcan, 2021), özel öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik algıları (Yılmaz, Esentürk, Demir ve İlhan, 2017), ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yönelik algıları (Cirit, 2020), üniversite öğrencilerin spor ve beden eğitimi gibi genel kavramları içerisine aldığı çalışmada

öğrencilerin algıları (Yetim ve Kalfa, 2019) metaforik yöntemle araştırılan çalışmaların olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmalar beden eğitimi ve spor öğretmenliği kavramına yönelik çalışmaların artırılmasının literatürün zenginleştirilmesi açısından önemli olduğu düşünülebilir.

Öğretmen özelliklerine yönelik yapılan literatür çalışmalarına bakıldığı zaman; okullardaki öğretmenlerin yöntem ve tekniklere bakıldığında öğretmen merkezli yöntemi daha çok kullandıkları ve eğitim-öğretim sürecinde olumsuz etkiler oluşturabileceği görülmüştür (Skrefsrud, 2020). Soysal ve Radman (2018) çalışmalarında ise öğretmenlerin kapalı ortamda düşüncelerini çok fazla geliştiremedikleri ve çeşitli öğretim yöntemlerini kullanmadıklarını ya da öğrencileri rekabet ortamına soktukları görülmüştür. Beden eğitimi ve spor öğretmeni dersinin formatından dolayı diğer derslere oranla teorik olarak geride kalması ve öğretmenlerin performanslarında negatif etkiler bıraktığı (Tamer ve Pular, 2001), toplumsal anlamda beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin basmakalıp davranışlarda bulunduğu bu bakımdan olumsuz algılamalara neden olduğu belirtilmiştir (Solman ve Garn, 2014).

Araştırma da sınıf öğretmenleri oyun ve fiziki etkinlik derslerinde öğrencilerin bir üst eğitim kategorisi olan, beden eğitimi ve spor dersine hazırlamaları gerekmektedir. Öğrencilere spor sevgisi, spor disiplini ve spor kültürünü verebilirlerse beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yardımcı olabilirler. Bu kademede öğrencilerin özelliklerini çok iyi analiz ettikleri için beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin nasıl davranmaları ve öğrencilere nasıl yaklaşmaları ile ilgili temel davranış özellikleri hakkında bilgi verebilirler.

Çalışmamızın amacı; sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor öğretmenlerine ve geleceğin öğretmenine yönelik algılarının metaforlar yoluyla ortaya çıkarılmasıdır. Bu nedenle; sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor öğretmenlerine ilişkin hangi temel düşüncelere sahip oldukları ve sınıf öğretmenlerinin geleceğin öğretmenine ilişkin hangi temel düşüncelere sahip olduklarının belirlenmesi için metaforlar ve kategoriler nelerdir? İfadeleri için sonuçlar incelenecektir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor öğretmeni ve geleceğin öğretmeni ile ilgili algısal durumlarının belirlenmesi fikirlerin açığa çıkarılması amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseniyle incelenmiştir (Büyüköztürk, 2017). Bu araştırma tekniğine bakıldığı zaman tecrübeler, tutumlar, algılar kısaca kişiye özgü temel düşüncelerin yordanmasına yönelik yapılan çalışmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Çalışmaya bakıldığında sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve oyun dersi ve oyun kavramına yönelik tecrübelerine ne tür katkı sağladığı metaforlar vasıtasıyla araştırılmaya çalışıldığı için bu yöntem seçilmiştir (Merriam, 2013).

Çalışma Grubu

Araştırma grubunun belirlenmesi için bazı ölçütler belirlenmiş ve bu ölçütlere uyan bireyler çalışmaya dahil edilerek amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmaya, 2021-2022 eğitim-öğretim döneminde Ankara ili, Altındağ ilçesinde görev yapan 49 kadın ve 31 Erkek toplamda 80 öğretmen gönüllü olarak katılmıştır.

Tablo 1. Sınıf öğretmenlerinin demografik özellikleri

	Değişken	N	%
Cinsiyet	Erkek	31	61
	Kadın	49	39
	Toplam	80	100

Veri Toplama Aracı

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin “beden eğitimi ve spor öğretmeni” ve “geleceğin öğretmeni” kavramına yönelik hayal ettikleri fikirleri ortaya koymak amacıyla “Beden eğitimi ve spor öğretmeni gibidir, çünkü ...” ve “geleceğin öğretmeni olmalıdır, çünkü ...” cümlelerini tamamlamaları istenmiştir. Bu doğrultuda “gibi” ifadesi ile benzetmeye yönelik fikirlerin ortaya çıkarılması, “çünkü” ifadesi ise bu benzetmeden yola çıkarak düşüncelerin öznel olarak yazılması söylenmiştir. Metafor formunda birinci bölümde demografik özelliklere yer verilmiş; ikinci bölümde ise metaforların kavramlarla ilişkilendirilerek düşüncelerin ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Araştırma Etiği

Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu tarafından verilen 04 Mart 2022 tarih ve 2022-3 karar sayılı etik kurul kararı ile yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizi için içerik analizi yönteminden faydalanılmıştır. Bu analizde temel olarak kavramlar ortak paydalarda toplanıp belli gruplar oluşturulmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Yapılan analizde bireysel fikirlerden genel bir fikri elde etmek amacıyla içerik analizi yöntemine başvurulmuştur.

Araştırmada metaforların çözümleme bölümünde, (1) metaforların seçilmesi, (2) örnek metaforlar ile ilgili bilgi verilmesi, (3) kategorileştirme aşaması ve (4) geçerlik ve güvenilirlik sağlama (Saban, 2009) basamaklamaları yapılmıştır. Metaforların seçilmesinde kodlama işlemi yapılırken boş bırakılan ya da konuyla ilgili olmayan 20 form veri tabanından çıkarılmıştır. Örnek metaforlarda bilgiler konusunda uzlaşılması amacıyla bilgiler veri havuzunda toplanmış ve özgün verilerin ortaya çıkarılması amacıyla belirli kurallar çerçevesinde seçilmiştir. Beden eğitimi ve spor öğretmeniyle ilgili 80 katılımcıdan 58 metafor, geleceğin öğretmene yönelik 80 katılımcıdan 41 metafor ortaya çıkmıştır. Kategorileştirme aşamasında uzman görüşleri alınarak beden eğitimi ve spor öğretmene yönelik 7, geleceğin öğretmene yönelik 6 kategorinin oluşturulduğu görülmüştür. Geçerlik ve güvenilirlik sağlama: Nitel veri analizinde katılımcılardan toplanan veriler belirli özelliklerde rapor

edilmesi, detaylandırılması ve katılımcıların yazdıkları düşüncelerin olduğu gibi aktarılması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Eşleştirme neticesinde, Miles ve Huberman (2016) görüş birliği ve görüş ayrılığı güvenilirlik formülü (Güvenirlik = görüş birliği /görüş birliği + görüş ayrılığı) ile sonuçlandırılmıştır. Bu sonuçların %90' dan daha yüksek olması çalışmanın güvenilirliği açısından önemlidir. Beden eğitimi ve spor öğretmenine yönelik katılımcılar içerisinde ortalama güvenilirlik oranı $80/(80+6)=0.93$; geleceğin öğretmenine yönelik katılımcılar içerisinde ortalama güvenilirlik oranı $80/(80+7)=0.92$ olduğu ortaya çıkarılmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor öğretmenine ve geleceğin öğretmenine ilişkin veriler tablolar ve yorumlamalar halinde sunulmuştur.

Tablo 2. Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor öğretmenine yönelik ortaya çıkan metaforlar

Temalar	Metafor Adı	Frekans	Metafor gerekçeleri (Beden eğitimi ve spor öğretmeni.....)
Arkadaş	Arkadaş (6) Sepet (1)	7	...arkadaş gibidir. Çünkü beraber oyun oynadığın kişidir (KÖ35). ...arkadaş gibidir. Çünkü bizimle beraber oyun oynar, fiziki ve duygusal yönden bağ kurarak bizi en iyi şekilde anlar (KÖ39).
Hayata Renk Katan	Cankurtaran (1) Diyetisyen (1) Gerekli (1) Güç(1) İlaç (1) Melek (1) Önemli(1) Sınıf Öğretmeni (1) Solunum Cihazı (1) Sporu Sevdiren (1) Şeker (1) Tatlı (1) Tablo (1)	13	...sporu sevdiren gibidir. Çünkü öğrencilerin dünyasına girip gök kuşağı misali renklendiren kişidir (KÖ3). ...tatlı gibidir. Çünkü öğrencileri tatlandırır (KÖ7). ...şeker gibidir. Çünkü her çocuğu mutlu eder (KÖ23). ...diyetisyen gibidir. Çünkü vücut için gerekli hareketleri önererek ve reçete yazarak hayatımızı anlamlandırır (KÖ34). ...gerekli gibidir. Çünkü kendini hayatımızda gerekli hissettirir o olmadığı zaman boşlukta gibi oluruz (KÖ44).
Fiziki Güç	Doktor(1) Güneş (1) Kara Dut (1) Komutan (1) Kahraman (2) Polis (1)	7	...doktor gibidir. Çünkü onlar sayesinde eğitimin gücü hafifler ve güçlü bir yapıya sahip oluruz (KÖ20). ...komutan gibidir. Çünkü çocukları fiziksel aktiviteye hazırlar (KÖ31).
Örnek/Model	Çizgi Film (1) Eğlenceli (1) Hakem (1) Kalkan (1) Kahraman (1) Lider (1) Rol Model (3) Sihirbaz (1) Tiyatrocu (1) Turuncu (1) Yonca (1)	13	...sihirbaz gibidir. Çünkü şapkadan ne çıkaracağı belli olmadığı için öğrenciler sürekli onun gibi davranır (KÖ9). ...hakem gibidir. Çünkü sürekli oyuna katılması, kontrol etmesi ve kararlarıyla örnek olması gerekir (KÖ11). ...lider gibidir. Çünkü davranışları sayesinde öğrencilerin etkinliklere katılmasını sağlar (KÖ15). ...rol model gibidir. Çünkü ne yaparsanız onu taklit eder (KÖ24).

Tablo 2 (Devamı). Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor öğretmenine yönelik ortaya çıkan metaforlar

Temalar	Metafor Adı	Frekans	Metafor gerekçeleri (Beden eğitimi ve spor öğretmeni.....)
Rahat	Dünya (1) Gezgin (1) Para (1) Rahat (1) Sihirbaz (1)	5	...gezgin gibidir. Çünkü çok rahat ve özgürdür (KÖ2). ...dünya gibidir. Çünkü onun gibi rahat hareket ederler (KÖ6).
			...yaşam koçu gibidir. Çünkü fiziksel, psikolojik ve mantıksal olarak kişiyi geliştirerek başarılı olması için yönlendirir (KÖ1). ...antrenör gibidir. Çünkü sürekli taktik vererek rehberlik eder (KÖ4).
Rehber	Aktar (1) Antrenör (5) Arkadaş (1) Aşçı (1) Dere Yatağı (1) Hat (1) Heykeltraş (1) Kuş (1) Psikolog (1) Pusulula (3) Radar (1) Rehber (4) Sporcu (2) Yaşam Koçu (2) Yol Çizgisi (1) Yönlendirici (4)	30	...aktar gibidir. Çünkü tüm bitkilerin nerelerde ve nasıl değerlendirileceğini bilir ve reçete düzenleyerek yol gösterir (KÖ10). ...yönlendirici gibidir. Çünkü her zaman ve her yerde öğrencileri yönlendirir (KÖ12). ...pusulula gibidir. Çünkü yön gösterir (KÖ13). ...yönlendirici gibidir. Çünkü öğrencilerin yetenekli olduğu branşlara yönlendirmeler yaparak öğrencinin kendisini tanımasını sağlar (KÖ14). ...sporcu gibidir. Çünkü sporcuları bir çırpıda tanır ve gerekli yardımları yaparak gelişmesini sağlayacak kulüplere yönlendirir (KÖ43). ...yönetmen gibidir. Çünkü hem yönetir hem yönlendirir (KÖ54).
			...rahat gibidir. Çünkü sürekli eşofmanla dolaşıp spor yaparak öğrencileri sporculuğa hazırlar (KÖ47). ...çizgi film karakteri gibidir. Çünkü spor yaparak kendini izlettirir (KÖ61).
Sporcu	Arı (1) Çita (1) Çizgi Film (1) Koltuk (1) Rahat (1)	5	
	Metafor Sayısı: 58	Toplam Metafor Sayısı: 80	

Tablo 2'ye göre incelendiğinde en çok metaforun “rehber” teması altında kategori oluşturduğu görülmüştür. Bu temada 30 öğretmen tarafından, 16 farklı metafor üretilmiştir. Metaforda çeşitli temel bileşenin ortak paydalarının olduğu gerekçesi olduğu için bütün bir tema olarak alınmıştır. Bu tema ile ilişkili metaforlar;

Beden eğitimi ve spor öğretmeni rehber gibidir. Çünkü diğer öğretmenler akademik kaygı, sınav kaygısı gibi nedenlerden sadece müfredata odaklanmak zorunda kaldıklarından öğrencilerin kişilik, beslenme, özel yetenekleri, hayattan beklentileri

yönlendirme vb. konulara eğilmemektedirler, beden eğitimi ve spor öğretmeni bu konularda bir adım öndedir ve birçok öğrenci için hayat rehberi konumundadır (KÖ63).

Beden eğitimi ve spor öğretmeni rehber gibidir. Çünkü sağlıklı yola sevk eder (KÖ64).

Beden eğitimi ve spor öğretmeni pusula gibidir. Çünkü öğrencilerin sağlıklı, zinde ve mutlu bir beden yollarını gösterir (KÖ65).

Beden eğitimi ve spor öğretmeni dere yatağı gibidir. Çünkü öğrencilerin yönlendirilmesinde önemli bir rol oynar (KÖ69).

Beden eğitimi ve spor öğretmeni antrenör gibidir. Çünkü belli bir sürede bedensel ve zihinsel edinimlerin kazandıran ve hayata hazırlayıp yön veren önemli bir kişiliktir (KÖ74).

Beden eğitimi ve spor öğretmeni hat gibidir. Çünkü her şey zaman akışı gibi bu branş öğretmeni de düzenli, disiplinli sürekli bir sonraki hedefe odaklanmayı gösteren ve hazırlayandır (KÖ75).

Beden eğitimi ve spor öğretmeni pusula gibidir. Çünkü bize yol gösterir. Fiziksel ve zihinsel gelişmemizde yardım eder (KÖ80).

Beden eğitimi ve spor öğretmeni rehber gibidir. Çünkü öğrencinin bireysel olarak hangi fiziksel ve sosyal aktivite yapacağına karar verir ve yönlendirir (KÖ62).

Beden eğitimi ve spor öğretmeni heykeltıraş gibidir. Çünkü çocuk yaşta fiziksel yetenekleri oturmamış bir çocuğa yapabileceklerinin en üst seviyesinde ona yol göstererek gelişimine katkı sağlar (KÖ30).

Çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin en çok ürettikleri ikinci temalar ise “hayata renk katan ve örnek/model” temasıdır. Bu temalara bakıldığında hayata renk katan temasında ise 13 öğretmen 13 metafor; örnek/model temasında, 13 öğretmen 11 tema ortaya çıkarmıştır. Metaforlar incelendiğinde yaşamımız için farkındalık yaratan kavramlarla bütünleştirdikleri görülmüştür. Hayata renk katan temasında; *Beden eğitimi ve spor öğretmeni solunum cihazı gibidir. Çünkü hangi yaş grubu olursa olsun öğrenciler en iyi nefesi bu derste alırlar (KÖ79).* *Beden eğitimi ve spor öğretmeni cankurtaran gibidir. Çünkü herhangi bir zorluk esnasında sizi bulduğunuz yerden çıkararak hayatınızı tekrar kazanmanıza yardımcı olur (KÖ51).* *Beden eğitimi ve spor öğretmeni tablo gibidir. Çünkü öğrenciler onu görmek isterler ve tabloların güzelliği gibi gözlerinin ışıldamasını sağlar (KÖ77).* Örnek/Model temasında; *Beden eğitimi ve spor öğretmeni rol model gibidir. Çünkü öğrenciye kendi bedenini tanımayı, kendi anlamayı, yeni alanlar açmayı ve rol model olmayı öğretir (KÖ66).* *Beden eğitimi ve spor öğretmeni rol model gibidir. Çünkü her zaman örnek alınması gereken insandır (KÖ60).*

Çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin en çok ürettikleri üçüncü tema ise “arkadaş ve fiziki güç” temasıdır. Bu temalara bakıldığında arkadaş temasında, 7 öğretmen 2 metafor; fiziki güç temasında, 7 öğretmen 6 tema ortaya çıkarmıştır. Metaforlar incelendiğinde arkadaşlık kavramlarına farklı bir gözle baktıkları ve fiziki güçlere de değer verdikleri görülmüştür. Arkadaş temasında; *Beden eğitimi ve spor öğretmeni arkadaş gibidir. Çünkü o öğretmenle geçirdiği zaman onun zihin ve beden gelişimi de önemlidir (KÖ76).* *Beden eğitimi ve spor öğretmeni arkadaş gibidir. Çünkü onları en*

mutlu eden aktiviteleri başlatır (KÖ78). Fiziki güç temasında; Beden eğitimi ve spor öğretmeni polis gibidir. Çünkü genellikle kural koyup o kurallara uyulmasını kontrol eden, otorite sahibi ve fiziksel olarak güçlü olduğunu gösteren kimsedir (KÖ73). Beden eğitimi ve spor öğretmeni güneş gibidir. Çünkü fiziksel olarak aktivite sağlar ve bu güç sayesinde soğuk maddeleri güneş gibi fiziksel olarak eritir (KÖ21).

Çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin en çok ürettikleri dördüncü tema ise “rahat ve sporcu” temasıdır. Bu temalara bakıldığında rahat temasında,5 öğretmen 5 metafor; sporcu, 5 öğretmen 5 tema ortaya çıkarmıştır. Rahat temasında; *Beden eğitimi ve spor öğretmeni para gibidir. Çünkü ihtiyaç halinde ona ulaşarak psikolojik olarak rahatlırsın. Sporcu temasında; Beden eğitimi ve spor öğretmeni koltuk gibidir. Çünkü onu eşofmanla ve spor ayakkabıyla spor yaparken görürsün, yatarken görürsün ve sporculuk işte budur dersin (KÖ36).*

Tablo 3. Sınıf öğretmenlerinin geleceğin öğretmenine yönelik ortaya çıkan temalar ve metaforlar

Temalar	Metafor Adı	Frekans	Metafor gerekçeleri (Geleceğin öğretmeni...)
Aydınlatıcı	Çınar (1) Fener (2) Güneş (6) Işık (2) Mum (3)	14	...güneş olmalıdır... Çünkü yaşadığımız sürece etrafını aydınlatmaya devam edecektir (KÖ2).
			...mum olmalıdır. Çünkü hem kendini aydınlatır hem etrafını aydınlatır (KÖ8).
Çalışkan	Bilimsel (1) Çalışkan (1) Kitap (1) Ufuk Açıcı (1)	4	...fener olmalıdır. Çünkü daima yol gösteren ve her zaman aydınlatan (KÖ39).
			...güneş olmalıdır. Çünkü aydınlattığı öğrencilerin ufuklarını da açar (KÖ47).
Çözüm Odaklı	AVM (1) Bilim Adamı (1) Bukalemun (1) Büyücü (1) Çok Yönlü (1) Donanımlı (1) Fuzyon (1) Hazine (1) Hediye Paketi (1) Köprü (1) Mimar (1) Ön Görülü (1) Robot (2) Süpermen (1) Şovmen (1) Yaratıcı (3)	19	...ışık olmalıdır. Çünkü karanlıkları aydınlatmalıdır (KÖ58).
			...ufuk açıcı olmalıdır. Çünkü hitap ettiği kesim çocuklardır ve onlara karşı verimli olabilmesi için her zaman çalışkan olmalı ve çalışkanlığı öğrencilere aşılmalıdır (KÖ4).
Çözüm Odaklı	AVM (1) Bilim Adamı (1) Bukalemun (1) Büyücü (1) Çok Yönlü (1) Donanımlı (1) Fuzyon (1) Hazine (1) Hediye Paketi (1) Köprü (1) Mimar (1) Ön Görülü (1) Robot (2) Süpermen (1) Şovmen (1) Yaratıcı (3)	19	...mimar olmalıdır. Çünkü mimar gibi inşa etmeli ve her sorunu planlı bir şekilde çizip tekrar inşa etmeli (KÖ7).
			...bilim adamı olmalıdır. Çünkü her daim bilimsel verileri kullanarak en yeni problemlerin çözümünü bulmalı (KÖ19).
Çözüm Odaklı	AVM (1) Bilim Adamı (1) Bukalemun (1) Büyücü (1) Çok Yönlü (1) Donanımlı (1) Fuzyon (1) Hazine (1) Hediye Paketi (1) Köprü (1) Mimar (1) Ön Görülü (1) Robot (2) Süpermen (1) Şovmen (1) Yaratıcı (3)	19	...robot olmalıdır. Çünkü her konuda bilgili ve pratik çözümler üretebilmelidir (KÖ28).
			...AVM olmalıdır. Çünkü aradığın her şeyi onda bulmalısın (KÖ33).
Çözüm Odaklı	AVM (1) Bilim Adamı (1) Bukalemun (1) Büyücü (1) Çok Yönlü (1) Donanımlı (1) Fuzyon (1) Hazine (1) Hediye Paketi (1) Köprü (1) Mimar (1) Ön Görülü (1) Robot (2) Süpermen (1) Şovmen (1) Yaratıcı (3)	19	...ön görülü olmalıdır. Çünkü ön görerek kolay çözümler bulabilmelidir (KÖ50).
			...Süpermen olmalıdır. Çünkü her soruna acil olarak müdahale etmelidir (KÖ51).

Tablo 3 (Devamı). Sınıf öğretmenlerinin geleceğin öğretmene yönelik ortaya çıkan temalar ve metaforlar

Temalar	Metafor Adı	Frekans	Metafor gerekçeleri (Geleceğin öğretmeni...)
Merhametli	Anne (9)	12	...anne olmalıdır. Çünkü öğrenciye dokunmalı, anlamalı ve şefkat göstermelidir (KÖ5).
	Çocuklar (1) Şefkatli (1) Sabırlı (1)		...anne olmalıdır. Çünkü o şefkati yalnız anneler verebilir (KÖ23).
Teknolojik	Bilgisayar (5)	18	...teknoloji olmalıdır. Çünkü hep kendini geliştiren ve yenilikçi olmalıdır (KÖ6).
	Cep Telefonu (2)		...dijital olmalıdır. Çünkü çok yakın gelecek dijitalin adıdır (KÖ11).
	Dijital (1)		...bilgisayar olmalıdır. Çünkü kendini sürekli geliştiren ve yenileyendir (KÖ48).
	İnternet (1)		...teknoloji olmalıdır. Çünkü sürekli değişen ve gelişen dünyaya ayak uydurmalıdır (KÖ35).
	Uzay (1)		
Teknoloji (7)			
Yaratıcı (1)			
Yol Gösterici	Ağaç (1)	13	...rehber olmalıdır. Çünkü kişinin kendisinde olan yeteneklerin ortaya çıkmasını ve gelişmesini sağlar (KÖ1).
	Ayna (1)		...pusula olmalıdır. Çünkü göstereceği yön hep aydınlığı geleceği, yeniliği ve doğru yönü gösterir (KÖ30).
	Deniz Feneri (1)		...rehber olmalıdır. Çünkü çocuğun elinden tutacak ve yol gösterecek birine ihtiyacı vardır (KÖ27).
	Direksiyon (1)		
	Doktor (1)		
	Rehber (5)		
	Pusula (2)		
Yol Gösterici (1)			
	Metafor Sayısı= 41	Toplam Metafor Sayısı= 80	

Tablo 3'e göre incelendiğinde en çok metaforun "çözüm odaklı" tema altında kategori oluşturduğu görülmüştür. Bu tema 19 öğretmen tarafından, 16 farklı metafor üretilmiştir. Metaforda bileşenin ortak kümelerinin olduğu gerekçesi olduğu görülmektedir. Bu tema ile ilişkili metaforlar;

Geleceğin öğretmeni hediye paketi olmalıdır. Çünkü yaptıracaklarını merakla bekleyeyim ve sonunda bilmecenin cevapları gibi bulup mutlu olayım (KÖ52).

Geleceğin öğretmeni çok yönlü olmalıdır. Çünkü çocuklarımız yalnızca bilgiye değil bilgiye ulaştıklarında onu nasıl kullanacağı konusunda bilgiler üretmelidir (KÖ53).

Geleceğin öğretmeni hazine olmalıdır. Çünkü bilgi hazinesi sayesinde hem bilgileri saklar hem bilgileri yerinde kullanır (KÖ54).

Geleceğin öğretmeni füzyon olmalıdır. Çünkü çocukların enerjisini birleştirip bir soruna karşı mükemmel bir enerji oluşturmasına vesile olur (KÖ57).

Geleceğin öğretmeni robot olmalıdır. Çünkü hangi koşullarda olursa olsun her zaman aynı ya da farklı teknikleri kullanabilmelidir (KÖ59).

Geleceğin öğretmeni yaratıcı olmalıdır. Çünkü öğrencinin bireysel gelişimine uygun çözümler sonucu öğrencinin sosyal, sportif, fiziksel kabiliyetlerine uygun ve öğrencinin

bilinçli, mutlu bir şekilde kendini yeteneklerini geliştirebilecek metotları aşılabilir (KÖ62).

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin geleceğin öğretmenine yönelik ikinci en çok metafor ürettikleri tema “teknolojik” temasıdır. Bu tema altında 18 öğretmen tarafından, 7 farklı metafor üretilmiştir. Üretilen metaforların gerekçelerine bakıldığında sınıf öğretmenleri geleceğin öğretmeninin teknoloji ile paralel olarak gelişmesi gerektiğini düşünmektedirler. Bu tema altında kullanılan şu metafor ve gerekçe örnekleri yer almaktadır;

Geleceğin öğretmeni internet olmalıdır. Çünkü sınırsız, her an elinin altında olmalıdır (KÖ73).

Geleceğin öğretmeni teknoloji olmalıdır. Çünkü sürekli bilgisayara yüklenen uygulamalar nasıl güncel olması gerekiyorsa öğretmenlerde kendilerini güncellemelidir (KÖ74).

Geleceğin öğretmeni cep telefonu olmalıdır. Çünkü her gelen yaş grubuna, farklı öğrenci tiplerine gelişen değişen şartlara göre kendini güncelleyebilmelidir (KÖ79).

Geleceğin öğretmeni bilgisayar olmalıdır... Çünkü sürekli kendini geliştirmeli ve ufku da her zaman açık olmalıdır (KÖ80).

Geleceğin öğretmeni uzay olmalıdır. Çünkü uzaya ulaşmak için teknolojik aletleri kullanması ve teknolojiyi sürekli geliştirmesi gereklidir (KÖ17).

Geleceğin öğretmeni teknoloji olmalıdır. Çünkü geniş, vizyonlu, değişime ve gelişime açık; teknolojiye ayak uydurmak zorundadır (KÖ40).

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin geleceğin öğretmenine yönelik üçüncü en çok metafor ürettikleri tema “aydınlatici” temasıdır. Bu tema altında 14 öğretmen tarafından, 5 farklı metafor üretilmiştir. Üretilen metaforların gerekçelerine bakıldığında sınıf öğretmenleri geleceğin öğretmeninin mum gibi hem kendisini hem etrafını aydınlatan kişi olarak algılamaktadır. Bu tema altında kullanılan şu metafor ve gerekçe örnekleri yer almaktadır;

Geleceğin öğretmeni mum olmalıdır. Çünkü geleceğe ışık tutmalıdır (KÖ72).

Geleceğin öğretmeni ışık olmalıdır. Çünkü etrafını aydınlatmalıdır (KÖ77).

Geleceğin öğretmeni güneş olmalıdır. Çünkü öğretmen demek aydınlatici demektir, ışık, sıcaklık ve umuttur (KÖ20).

Geleceğin öğretmeni mum olmalıdır. Çünkü hem kendisini hem etrafına ışık saçmalıdır (KÖ26).

Geleceğin öğretmeni fener olmalıdır. Çünkü yolu öğretmen aydınlatmalı öğrenciler kendi ilerlemelidir (KÖ43).

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin geleceğin öğretmenine yönelik dördüncü en çok metafor ürettikleri tema “yol gösterici” temasıdır. Bu tema altında 13 öğretmen tarafından, 8 farklı metafor üretilmiştir. Üretilen metaforların gerekçelerine bakıldığında sınıf öğretmenleri geleceğin öğretmeninin koşarak hedef bulma oyunundaki hedefler gibi sürekli yol gösterici olarak algılamaktadırlar. Bu tema altında kullanılan şu metafor ve gerekçe örnekleri yer almaktadır;

Geleceğin öğretmeni ayna olmalıdır. Çünkü herkesi kendi gibi görerek, güneşin ışığının yansımaları gibi o da rehberlik etmelidir (KÖ64).

Geleceğin öğretmeni direksiyon olmalıdır... Çünkü her zaman kontrol öğretmende olmalı ve öğrencilerin gideceği yerleri öğretmelidir, daha sonra nasıl gittiklerini gözlemlemelidir (KÖ71).

Geleceğin öğretmeni rehber olmalıdır. Çünkü çocukların kendilerini keşfetmeleri için modele değil, rehberlere ihtiyaçları vardır (KÖ78).

Araştırma kapsamında katılımcıların ürettikleri diğer metaforlar “merhametli” ve “çalışkan” temaları altında sınıflandırılmıştır. Merhamet teması altında; *Geleceğin öğretmeni anne olmalıdır. Çünkü Z kuşağı teknoloji çağında büyüdüğü için orada ciddi bir kuşak çatışması yaşanmaktadır. Onların yaşına inip, onlar gibi düşünerek, onların anladığı dilden konuşarak ufuklarını açmalı, eğitim-öğretim ortamını kendi zamanlarındaki gibi değil de günümüzdeki şartları, çevresel koşulları düşünerek değerlendirmeli ve yaklaşımı bu yönde olmalıdır. Hiçbir durumu kesin bir dille eleştirmemeli, merhametli, şekatli, sevecen ve en önemlisi her şeye karşı hoş görülü, sağ duyulu ve sakin bir şekilde olayları karşılamalıdır (KÖ63).* *Geleceğin öğretmeni şefkatli olmalıdır. Çünkü çocukların kalbine inen yol şefkat ve merhametten geçer (KÖ71).* Çalışkan teması altında; *Geleceğin öğretmeni bilimsel olmalıdır. Çünkü bilimsel bir şekilde çalışmalı, başarmalı ve her zaman araştırmacı olmalıdır (KÖ14).*

TARTIŞMA VE SONUÇ

Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor öğretmenlerine ve geleceğin öğretmenine yönelik ortaya koyduğu metaforlar ile ilgili; çalışma incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmeniyle bağlantılı 58, geleceğin öğretmeni ile ilgili 41 metafor ortaya çıkardıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kullanılan metaforlara bakıldığında beden eğitimi ve spor öğretmeni ile ilgili 7 kategori, geleceğin öğretmeni ile ilgili 6 kategoride birleştirildiği görülmüştür.

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin *beden eğitimi ve spor öğretmeniyle* alakalı metaforların gruplandığı kategoriler; “arkadaş”, “hayata renk katan”, “fiziki güç”, “örnek/model”, rahat”, “rehber” ve “sporcu” gibi öznel düşüncelere sahip oldukları belirlenmiştir. En çok kullanılan tema rehber temasıdır. Daha sonra hayata renk katan ve örnek/model temalarının olduğu görülmektedir. Çalışmamızla uyumlu olan ve yakın metaforlar üretilen araştırmalara bakıldığında; Ulaş (2021) branş öğretmenlerinin beden eğitimi dersine yönelik araştırmasında en çok metaforun oluştuğu kategori çalışkan ve çok yönlülük ile kontrol ve disiplini sağlayan kategorilerinin olduğu, Koç ve Yeniçeri (2020) farklı branş öğretmenlerinin beden eğitimi öğretmenlerine yönelik algıları çalışmada sağlık ve huzur kaynağı, rehber ve öğretici kategorilerinin olduğu, Cirit (2020) ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi öğretmenine karşı algılamalarının incelenmesi araştırmasında

sporcu ve güçlü, bilgili ve eğlenceli kategorilerinden oluştuğunu, Sözen ve Korur (2019) beden eğitimi öğretmenleri algılamaları incelemesinde olumlu görüşler ürettikleri ve beden eğitimi öğretmenin güçlü, kuvvetli ve sporcu olarak ifade ettikleri sonuçlarına ulaşmışlardır.

Literatürde beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yapılan çalışmalar incelendiğinde; Alparıslan (2008) öğrencilerin beden eğitimi öğretmenin karşı sergilemiş oldukları tutumlara yönelik çalışmasında öğrencilere spor kültürünün davranış olarak kazandırılması gerekliliğinin ve spor sayesinde daha gürbüz bireylerin yetişebileceğini, bu bakımdan beden eğitimi öğretmene karşı olumlu tutumlar sergiledikleri yorumlarına ulaşılmıştır. Görücü, Köksal ve Uslu (2016) öğrencilerin beden eğitimi öğretmenlerinin tutumları çalışmasında okulda her yerde aranan, öğrenci, diğer branş öğretmenleri ve idareciler tarafından aranan kişi olarak görüldüğünü belirtmiştir. Cirit ve Gölünük-Başpınar (2021) ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi öğretmene karşı algılamaları incelendiğinde atletik ve fiziksel olarak güçlü ve bilgi yüklü kategorilerinde en fazla kullanıldığı görülmüştür.

Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor öğretmenleriyle alakalı en çok kullanıldığı metaforlar arkadaş, rol model, rehber, antrenör, pusula, yaşam koçu, yönlendirici ve kahraman metaforlarıdır. Ulaş (2021) çalışmasında branş öğretmenlerinin beden eğitimi dersine yönelik metaforları incelendiğinde komutan, rehber, Süpermen ve tavşan gibi metaforlar ürettiği bizim çalışmamıza da yakın metaforların ortaya çıktığı görülmektedir. Sözen ve Korur (2019) ortaokul öğrencilerinin beden eğitimine karşı metaforlarında da rehber, kahraman ve arkadaş olarak ifade ettikleri görülmüştür. Koç ve Yeniçeri (2020) farklı branş öğretmenlerinin beden eğitimi öğretmenlerine yönelik algıları çalışmasında kaşif, komutan, rehber, doktor ve psikolog metaforlarının en fazla kullanıldığı görülmektedir. Cirit ve Gölünük-Başpınar (2021) ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi öğretmene karşı algılamaları incelendiğinde anne, baba, antrenör, kitap, komutan, aslan metaforlarının kullanıldığı görülmüştür.

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin *geleceğin öğretmeniyle* alakalı metaforların gruplandığı kategoriler; “aydınlatıcı”, “çalışkan”, “çözüm odaklı”, “merhametli”, “teknolojik” ve “yol gösterici” gibi öznel düşüncelere sahip oldukları belirlenmiştir. En çok kullanılan tema çözüm odaklı temasıdır. Daha sonra yol gösterici ve aydınlatıcı temalarının olduğu görülmektedir. Karataş, Ardıç ve Oral (2017) geleceğin öğretmene yönelik metaforik algı çalışmasında kutsallığı sayesinde öğrenciye merhametli davranan ve şefkatli olan ve öğrencilerinin bilişsel ve becerilerini geliştiren kategorilerinin olduğu görülmektedir. Koç (2014) sınıf öğretmenliği bölümü adaylarına yönelik araştırmasında fedakâr olarak, lider ve motivasyon kaynağı olarak algıladıkları görülmektedir. Kırıl (2015) öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği metaforik algılarını inceledikleri rahatlatıcı/sakinleştirici varlık, bilgi kaynağı ve yol gösteren olarak algıladıklarını ortaya koymuştur. Ally (2019) gelecekteki öğretmenlerin online ve dijital profillerinin incelenmesi ile ilgili çalışmasında gelecekteki öğretmenlerin teknoloji olarak geride

olmaması gerektiğini, yapay zekanın eğitime entegre edilmesi ve interaktif öğrenme süreçlerinin daha fazla öğretmenlerin hayatlarında olacağını ortaya koymuşlardır.

Sınıf öğretmenlerinin geleceğin öğretmeniyle alakalı en çok kullanıldığı metaforlar anne, güneş, mum, teknoloji, bilgisayar, pusula, rehber ve yaratıcı temalarıdır. Karataş, Ardıç ve Oral (2017) geleceğin öğretmenine yönelik metaforik algı çalışmasında, Eren ve Tekinarslan (2013) öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik araştırmasında anne, rehber, ışık ve mum gibi metaforların kullanıldığı, bizim çalışmamızla benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Pinnegar, Mangelson, Reed ve Groves (2011) öğretmenlerin okullardaki davranışlarına yönelik çalışmasında yaratıcı, öğrencileri yetiştirici, alanında uzman ve liderlik vasıflarına sahip olduklarını belirlemiştir.

Literatür incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmenleriyle ilgili ortaokul, lise ve üniversite öğrencileriyle, farklı branşlarda öğretmenlik yapan bireylerin beden eğitimi öğretmenine karşı metaforik algılarının araştırıldığı görülmektedir. Yapılan analizler sonucu algılamaların pozitif yönde olduğu ve sevilen kişiler oldukları görülmektedir (Görücü, Köksal ve Uslu, 2016; Koç, Murathan, Yetiş ve Murathan, 2015; Ryan, Fleming ve Maina, 2013; Sözen ve Korur, 2019). Gelecekteki öğretmenlerin yaratıcı, öğrenci merkezli eğitim sergileyecekleri, teknolojiyi yakından takip edecekleri ve değerler eğitimine ağırlık verecekleri algılarına sahip oldukları görülmektedir (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005; Özcan ve Demir, 2011; Schreglmann ve Kazancı, 2016).

Çalışmamın sonucu olarak sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin rehber, arkadaş ve örnek alınacak kişiler olarak olumlu algılar ortaya koydukları; geleceğin öğretmenine yönelik anne, dijital çağa entegre olmuş ve kendini sürekli geliştiren kişiler olarak algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Karataş, Ardıç ve Oral (2017) çalışmasında gelecekteki öğretmenlerin özgün, hümanist, öğrencisiyle arkadaş, mesleki yetkinlikleri üst düzey olan ve model olabilen kişiler olması gerektiği sonuçlarına ulaşmıştır. Woolfolk (2015) öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri gerektiğini, kendilerine özgü öğrenme aktiviteleri oluşturmaları gerektiğini ve öğrencileri derslerde motive etmeleri gerektiğini belirlemiştir. Kryshtanovych, Tiurina, Piechka, Rusyn ve Prokopenko (2021) gelecekteki öğretmenlerin iyi yetiştirilmesinin yüksek öğretim kurumlarından başlanılarak, teknolojik gelişmeler çerçevesinde ve pedagojik derslere ağırlık verilmesiyle verimliliğe ulaşacağı sonucuna ulaşmışlardır. Öğretmen adaylarının mezun olduktan sonra öğrenmiş oldukları öğretim yöntem ve teknikleri uygulamaktadırlar (Struvyen, Dochy, Janssens 2008). Yüksek öğretim kurumlarının öğretmen yetiştiren programlarının “fabrika” ya benzetildiği görülse de geleceğin öğretmenlerinin yetiştirilmesinde öğretim üyeleri ve alanında tecrübe kazanmış öğretmenlerin katkılarının hedefe ulaşmada daha etkili olacağı düşünülmektedir (Radmard ve Soysal, 2021). Çalışma verileri incelendiğinde öğretmen adaylarına ya da meslek yüksek okulundaki bölümlerdeki öğrencilere nitel çalışma, nicel çalışma ve röportaj gibi karma çalışmalar kullanılarak araştırma grubu fazlalaştırılabilir.

Çıkar Çatışması: Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Dizaynı-BÇ, İstatistik analiz-BÇ; Makalenin hazırlanması, BÇ, Verilerin Toplanması- BÇ tarafından gerçekleştirilmiştir.

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler

Kurul Adı: Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Tarih: 04/03/2022

Sayı/Karar No: 2022-3

KAYNAKLAR

- Ally, M. (2019). Competency profile of the digital and online teacher in future education. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 20(2), 303-318. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v20i2.4206>
- Alparslan, S. (2008). *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sergilediği öğretim davranışlarına ilişkin algıları ve öğrencilerin bu derse karşı geliştirdikleri tutumlar*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Bakırcıoğlu, R. (2012). *Eğitim ve psikoloji sözlüğü*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Baydar-Arıcan, H.Ö. (2021) Üniversite öğrencilerinin oyun ve fiziksel aktivite kavramlarına yönelik metaforik algılarının incelenmesi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(4), 170-183. <https://doi.org/10.33689/sportmetre.945404>
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem.
- Cirit, B. (2020). *10-14 yaş grubu öğrencilerinin beden eğitimi öğretmenine karşı metaforik algı düzeyinin araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyon.
- Cirit, B., ve Gölünük-Başpınar, S. (2021). Investigation of secondary school students' metaphorical perceptions for physical education teachers. *Journal of Sport Sciences Researches*, 6(1), 106-117. <https://doi.org/10.25307/jssr.907270>
- Çelikten, M., Şanal, M., ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Eagleton, R. (2009). *Metaphors and figures of speech*. Canada: Taylor & Francis.
- Eren, A., ve Tekinarslan, E. (2012). Prospective teachers' metaphors: teacher, teaching, learning, instructional material and evaluation concepts. *International Journal of Social Sciences & Education*, 3(2), 435-445.
- De Guerrero, M.C.M., Villamil, O. S. (2002). Metaphorical conceptualizations of ESL teaching and learning. *Language Teaching Research*, 6(2), 95-120. <https://doi.org/10.1191/2F1362168802lr101oa>
- Hawkes, T. (2017). *Metaphor*. Canada: Taylor & Francis.
- Görücü, A., Köksal, O., ve Uslu, M. (2016). Related metaphor perceptions of secondary school students. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 18(2), 128-139.
- Karataş, K., Ardıç, T., ve Oral, B. (2017). Öğretmenlik mesleğinin yeterlikleri ve geleceği: metaforik bir analiz. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(33), 291-312. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12665>
- Karateke, T. (2019). İmam-hatip lisesi öğrencilerinin imam-hatip lisesi, meslek dersi öğretmeni ve idarecilerini ilişkin metaforik algıları. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 23(3), 1235-1256. <https://doi.org/10.18505/cuid.620035>
- Kıral, E. (2015). Öğretmen adaylarının algılarına göre öğretmen metaforları. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 57-65.
- Koç, Y., ve Yeniçeri, S. (2020). Farklı branş öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor öğretmenlerine ve beden eğitimi ve spor dersine yönelik algılarının metaforik analizi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 107-125. <https://doi.org/10.17556/erziefd.730105>
- Kryshtanovych, S., Tiurina, T., Piechka, L., Rusyn H., & Prokopenko, A. (2021). Modeling the process of ordering the main obstacles to the professional competence of future teachers. *Laplace en Revista (International)*, 7(3), 470-479. <https://doi.org/10.24115/S2446-6220202173A1441p.470-479>
- Küçüktepe, S.E., ve Gürültü, E. (2014). Öğretmenlerin “yapılandırmacı öğretmen” kavramına ilişkin algılarına yönelik metafor çalışması örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 282-305.
- Koç, E.S. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen ve öğretmenlik mesleği kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 51-72.
- Koç, M., Murathan, F., Yetiş, Ü., & Murathan, T. (2015). Perceptions of 7th grade elementary students about sports concept. *The Journal of Academic Social Sciences*, 3(9), 294- 303.

- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev. Editörü: Selahattin Turan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2016). *Nitel veri analizi*. (Çev. Ed Sadegül Akbaba Altun ve Ali Ersoy). Ankara: Pegem Akademi.
- Özan, M. B., ve Demir, C. (2011). Farklı lise türlerine göre öğretmen ve öğrencilerin okul kültürü metaforu algıları . *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 107-126.
- Pinnegar, S., Mangelson, J., Reed, M., & Groves, S. (2011). Exploring preservice teachers' metaphor plotlines. *Teaching and Teacher Education*, 27(3), 639-647. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2010.11.002>
- Radmard S., ve Soysal Y., (2021). Öğretmen adaylarının “öğretmen adayı” ve “öğretmen eğitimcisi” kavramlarına yönelik metaforik imgelemlerinin incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(2), 367-384.
- Ryan, S., Fleming, D., & Maina, M. (2003) Attitudes of secondary school student toward their physical education teachers and class. *Physical Educator*, 60(2), 28-42.
- Saban, A., Koçbeker, B.N., ve Saban A. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6(2), 461-522.
- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- Schreglmann, S., ve Kazancı, Z. (2016). Öğretmen adaylarının “yaratıcı öğretmen” kavramına yönelik metaforik algıları. *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 3(3), 21-34.
- Skrefsrud, T. A. (2020). Teachers as intercultural bridge-builders: Rethinking the metaphor of bridge-building. *Teaching Theology & Religion*, 23(3), 151-162. <https://doi.org/10.1111/teth.12550>
- Solmon, M.A., & Garn, A.C. (2014). Effective teaching in physical education: Using transportation metaphors to assess our status and drive our future. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 85(1), 20-26. <https://doi.org/10.1080/02701367.2013.872530>
- Soysal, Y., & Radmard, S. (2018). Social negotiations of meanings and changes in the beliefs of prospective teachers: A Vygotskian perspective, *Educational Studies*, 44(1), 57-80. <https://doi.org/10.1080/03055698.2017.1345676>
- Sözen, H., & Korur, E. (2019). "A physical education teacher is like..." Examining Turkish students' perceptions of physical education teachers through metaphor analysis. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 12(2), 183-188. <https://doi.org/10.26822/iejee.2019257665>
- Struyven, K., Dochy, F., & Janssens, S. (2008). The effects of hands-on experience on students' preferences for assessment methods. *Journal of Teacher Education*, 59(1), 69–88. <https://doi.org/10.1177%2F0022487107311335>
- Tamer, K., ve Pular, A. (2001). *Beden eğitimi sporda öğretim yöntemleri*. Ankara: Ada.
- TDK. (2017). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ulaş, M. (2021). Metaphorical perceptions of other branch teachers towards physical education teachers and lessons. *International Journal of Progressive Education*, 17(3), 31- 48. <https://doi.org/10.29329/ijpe.2021.346.3>
- Woolfolk, A. (2015). *Eğitim Psikolojisi*. İstanbul: Kaknüs.
- Yetim, A., ve Kalfa, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin sporla ilgili metaforik algıları ve spor etkinliği dersi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1), 41-54. <https://doi.org/10.33689/spormetre.467650>
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Genişletilmiş Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, A., Esentürk, O.K., Demir, G.T., & İlhan, E.L. (2017). Metaphoric perception of gifted students about physical education course and physical education teachers. *Journal of Education and Learning*, 6(2), 220-234. <http://doi.org/10.5539/jel.v6n2p220>

Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Akademik Motivasyonları ve İşsizlik Kaygılarının Danışman Yönlendirme Rolü Açısından İncelenmesi

Asil ÇETİNKAYA[†], Tonguç Osman MUTLU¹

¹Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Muğla.

Araştırma Makalesi / Research Article

Gönderi Tarihi (Received): 19/05/2022

Kabul Tarihi (Accepted): 20/06/2022

Online Yayın Tarihi (Published): 30/06/2022

Öz

Bu araştırmanın amacı Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin akademik motivasyonları ve işsizlik kaygılarının danışman yönlendirme rolü açısından incelenmesidir. Araştırma genel tarama desenlerinden biri olan betimsel ve ilişkisel tarama modeli ile tasarlanmıştır. Kullanılan anket formu 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgi formu, ikinci bölümde Tayfun ve Korkmaz'ın (2016) oluşturdukları ve güvenilirliğini test ettikleri "İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeği", üçüncü bölümde ise Yılmaz (2018) tarafından geliştirilen "Üniversite Öğrencilerinde Motivasyon Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri (N=1000) oluştururken örneklemini ise; aynı üniversite ve fakültede öğrenim gören 326 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin güvenilirlikleri ve normallikleri ölçüldükten sonra güvenilir olduğu ve +0.5 ile -1.0 aralığında normal bir dağılım gösterdiği görülmüştür. Araştırma verilerine t-test ve tek yönlü varyans (Anova) analizi uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre danışmanı yönlendirici rolü ile öğrencilerin akademik motivasyonları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan danışmanın yönlendirici rolü ile öğrencilerin işsizlik kaygıları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak; öğretim elemanlarının danışmanlığında yönlendirici ve yol gösterici bakış açısı sergilemesi öğrencilerin akademik motivasyonunu arttırmakta ve işsizlik kaygılarını düşürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Spor Bilimleri, Akademik Motivasyon, İşsizlik Kaygısı, Danışman, Öğrenci.

Investigation of Academic Motivation and Unemployment Anxiety of the Students in Sport Sciences Faculty in Terms of Supervisor Guidance Role

Abstract

The aim of this study was to identify the academic motivations and the worries about unemployment of the students in Faculty of Sport Sciences with regard to the role of their supervisors' guidance. The research was designed with descriptive and relational survey model, which is one of the general scanning. It consisted of 3 parts. In the first part, the personal information form, in the second part, the Unemployment Anxiety Level scale, which was created and tested by Tayfun and Korkmaz (2016), Finally, the third part contained the Motivation Scale for University Students that was developed by Yılmaz (2018). While the population of the research was Muğla Sıtkı Kocman University, Faculty of Sports Sciences students (N=1000), the sample comprised of 326 students studying at the same university and faculty. After measuring the reliability and normality of the research data, it was seen that it was reliable and showed a normal distribution between +0.5 and -1.0. T-test and one-way analysis of variance were applied to the research data. According to the research findings, it has been determined that there is a significant difference between the mentor's role as a guide and the academic motivation of the students. On the other hand, it has been determined that there is a significant difference between the guiding role of the counsellor and the unemployment concerns of the students. As a result, the faculty members' reflecting leading and guiding point of view under their supervision increases the academic motivation of the students and decreases their unemployment concerns.

Keywords: Sports Sciences, Academic Motivation, Unemployment Anxiety, Supervisor, Student.

GİRİŞ

İnsanlığın belki de en güçlü özelliği olan içinde bulunduğu duruma adapte olma yeteneği, günümüz dünyasındaki gelişmelerin tahmin edilemez bir hızda ilerlemesi nedeniyle zorluk derecesi yüksek bir deneyim ile test edilmektedir. Normal zaman akışı içerisinde dahi çeşitli zorluklarla baş etmekte güçlü çeken insan psikolojisi, Korona Virüs (Covid-19) gibi çeşitli hızlandırıcı etkiler sebebiyle daha büyük yükler altına girmek zorunda kalmaktadır. Bu durumdan en küçük organizasyon olan aile ile en büyük organizasyon olan devletler ve uluslararası kurumlara kadar her kademedede yaşam etkilenmektedir (Erdayı, 2009; Kaynak ve Öztuna, 2020). Robotlaşan ve dijitalleşen teknoloji, insandan doğan faktörleri azaltarak neredeyse hatasız üretimler yapmaktadır. Bu durum üretim yapan kurumlar açısından olumlu gelişim olarak görülse de gelişen teknoloji ile aynı doğrultuda uzmanlaşmayan insanların istihdam alanını kısıtlamaktadır (Türkiye İş Kurumu Yayını (TİKY), 2011). Bu durum, hali hazırda istihdam edilen bireylerin yanı sıra geleceğimiz olan ve ileride devlete bağlı kurumlarda veya özel sektörde istihdam edilmek üzere üniversite eğitimlerini sürdüren genç nüfusun işsizlik ile ilgili kaygılarını belirli düzeylerde harekete geçirmektedir (Tayfun ve Korkmaz, 2016). Böyle bir hareket durumunda üniversitede öğrencilerini yönlendirmekle görevlendirilmiş danışman akademisyenlerin önemli bir rolü bulunmaktadır. Danışman öğretim elamanlarından beklenen roller; öğrenim gören öğrencilerin hem dersleri ile ilgili gidişatı yönetmek, hem de gelecek ile ilgili planlarında öğrenciler için yapıcı bir rolü yerine getirmeleridir (Korkmazer, 2020).

Motivasyon, etimolojik olarak latince “movere” yani “hareket ettirme-harekete geçirme” kelimesinden gelmektedir. Basit anlamda motivasyon bireyin ihtiyaçları dahilinde harekete geçme isteği olarak tanımlanmaktadır (Keser, 2006). Kişinin belirli etkilere maruz kalarak ilk yaptığı hareketten farklı bir duruma yönelmesini temel almaktadır. Bireyden, dış çevre tarafından kaynaklanan belirli etkiler sonucuna bağlı olarak tepki vermesi ve harekete geçmesi beklenmektedir. Bireyin verdiği tepkiler, onun içsel veya dışsal olarak harekete geçmesini sağlayabilir. İçsel motivasyon, kişinin kendi benliğinde oluşturduğu bir güçken dışsal motivasyon ise çevresel etkilere bağlı bir şekilde yönelimini ve hareket enerjisini değiştirebilmektedir. Diğer yandan kişilerin harekete geçmesini engelleyen motivasyonsuzluk durumu da söz konusudur (Gagne, Forest, Gilbert, Aubé, Morin ve Malorni, 2010; Gagne, Forest, Vansteenkiste, Crevier-Braud, Van den Broeck, Aspeli, Bellerose, Benabou, Chemolli ve Güntert, 2015).

Yaşamın hızlı bir şekilde akıp geçtiği zaman diliminde dünyanın çözmekte en çok zorlandığı konulardan birisi insanların işsizlik durumlarıdır. İşsizlik konusu ülkelerin gelişmişlik düzeylerindeki farklılıklara bağlı olarak şiddetinin değişkenlik gösterdiği küresel bir problemdir (Bordea, Manea ve Pellegrini, 2017). Kaygı; bireyin içinde bulunduğu zamanda ya da ileriki hayatındaki belirsizlikler sonucu oluşan nedenlere bağlı yaşadığı tedirginlik durumudur. Kaygı durumunun ortaya çıkmasına neden olarak “bireyin kabul gören toplum ideallerine ulaşmasının önündeki bilinmezlikler” gösterilebilir. İşsizlik kaygısı ise; bireylerin zihinlerinde oluşturduğu hayat standartlarına ulaşmak için ideal gördüğü alanda istihdam edilemeyeceği endişesini yaşadığı psikolojik bir durumdur (Bulut, 2011; Şahin, 2019). Ülkemizde Spor sektörünün özel ve devlet alanındaki istihdamları bulunmaktadır. Bu alanda istihdam edilmek isteyen kişilerin iş gücünün de ülkemiz üniversitelerinin Spor Bilimleri

Fakülteleri ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları tarafından karşılandığı bilinmektedir (Ataçoğlu ve Zelyurt, 2017). Bu kitle spor endüstrisinin içerisinde yer alan çeşitli istihdam hedefleri ile ilerideki yaşamlarında hayat standartlarını en uygun düzeyde sürdürebilmek adına Spor Bilimleri Fakültelerinin çeşitli kademelerinde lisans ya da lisansüstü eğitimi almaktadır. Kişiler bu eğitimleri, onların hayat standartlarını belirleyen ve yönünü çizen bir strateji rotası olarak görmektedirler. Bu açıdan bakıldığında gençlerin eğitim aldığı alandaki danışman öğretim elamanlarının çeşitli yönlendirme ve yol gösterme yöntemleri ile gençlerin doğru uzmanlaşma alanlarına yönelmesini sağlayarak işsizlik ile ilgili kaygılarının azalmasını sağlayabilmeleri önemle üzerinde durulması gereken bir konudur (Erdayı, 2009; Tayfun ve Korkmaz, 2016).

Yol gösterme, yönlendirme, motive etme ve kılavuz olma gibi yeteneklere insan faktörü açısından bakıldığında söz konusu yeteneği etkin bir şekilde kullanabilen kişiler lider olarak adlandırılmaktadır (Eren, 2012). Yükseköğretim kurumlarında yukarıdaki yetenekleri öğrenciler açısından yerine getiren ya da getirmesi beklenen kişiler çeşitli fakültelerin bölümlerindeki öğrenci danışmanı öğretim elamanlarıdır. Danışman yönlendirme rolü: üst kademe tarafından yetkilendirilen ve görevlendirilen öğretim elemanlarının, yetki alanındaki öğrencilere ders yönetimi ve gelecek planlaması ile ilgili en uygun düzeyde kılavuzluk etmesidir. Diğer yandan danışmanlık görevi onlara resmi kanallardan verildiği için liderlik ile ilgili yeteneklerin kullanılmasına ilişkin zorunlulukları da bulunmamaktadır. Çünkü liderlik yeteneği kişilerin kendi öz benliğinde oluşturulan ve belirli ideal ya da amaçlara bağlı şekilde ortaya çıkarılan bir güçtür. Danışmanlık ve liderlik farklı kavramlar olsa da yol gösterme, kılavuzluk ve motive etme gibi unsurlarda aynı çerçevede içerisinde birbirini olgunlaştırmaktadır. Herhangi bir amaç için yönlendirilen ve yol gösterilen bireylerin üzerinde uğraş verdikleri işe daha fazla motive olduğu ve motivasyona bağlı olumlu iklim ile birlikte kaygı düzeylerinin de azaldığı bilinmektedir. Bu açıdan bakıldığında üniversite öğrenimi devam eden gençlerin eğitim aldıkları bölüm adına motive edilirken gelecekteki iş hayatlarına dair kaygılarının da azaltılabilmesi için yol gösterici, yönlendirici ve motive edici danışman öğretim elemanlarına sahip olması motivasyon ve işsizlik kaygısı adına olumlu etkiler bırakabilecek bir durumdur (Bakotić ve Bulog, 2021; Boff, 2015; Çetinkaya ve Mutlu, 2020; Gallos ve Bolman, 2021; Hart, 2018; Tayfun ve Korkmaz, 2016; Vuori, 2018).

Mevcut Araştırma, sonuçlarına bağlı olarak Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin akademik motivasyonlarının artırılması ve işsizlik kaygılarının düşürülmesine yönelik öneriler verilebilmesi bakımından önemlidir. Spor Bilimleri alanında işsizlik kaygısı ve akademik motivasyon konusu ile ilgili ayrı ayrı yapılan çalışmalar bulunmakla birlikte akademik motivasyon ve işsizlik kaygısının aynı anda ölçüldüğü ve danışman ile ilişkilendirildiği çalışmaların kısıtlılığı mevcut araştırmanın özgünlüğünü güçlendirmektedir. Bu bilgiler ışığında araştırmanın amacı; Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin akademik motivasyon ve işsizlik kaygılarının danışman yönlendirme rolü açısından incelenmesidir. Araştırma çerçevesinde test edilmek üzere iki temel hipotez ortaya atılmaktadır.

- H1: Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin akademik motivasyonları danışman yönlendirme rolü ile artmaktadır.
- H2: Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin işsizlik kaygıları danışman yönlendirme rolü ile düşmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma genel tarama desenlerinden biri olan betimsel ve ilişkisel tarama modeli olarak tasarlanmış olup, örnekleme betimleyebilmek adına anket tekniği ile verilerin toplandığı nicel bir araştırmadır (Karasar, 2016).

Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın çalışma evrenini Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri (N=1000) oluştururken, örneklemini ise aynı üniversite ve fakültede öğrenim gören “326” öğrenci oluşturmaktadır. Büyüköztürk’e (2011) göre örneklem evreni %95 güvenirlilikte temsil etmektedir.

Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama aracı 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgi formu, ikinci bölümde Yılmaz (2018) tarafından geliştirilen “Üniversite Öğrencilerinde Motivasyon Ölçeği”, üçüncü bölümde ise Tayfun ve Korkmaz (2016) tarafından oluşturularak güvenilirliği test edilen “İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeği” bulunmaktadır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel bilgilerinin toplanması için cinsiyet, yaş, bölüm değişkenleri kullanılmıştır. Diğer yandan araştırmaya katılan öğrencilerin verileri ile ilişkilendirilmesi için “lisansüstü eğitim almayı düşünüyor musunuz?, hangi sektörde çalışmayı düşünüyorsunuz? ve danışmanınız lisans eğitiminizde sizi yönlendirici bir rol izliyor mu?” soruları anket formu kişisel bilgi bölümünde yer almıştır.

Üniversite Öğrencilerinde Motivasyon Ölçeği (ÜÖMÖ): Araştırmaya katılan öğrencilerin motivasyonlarının ölçülmesi amacıyla Yılmaz (2018) tarafından geliştirilen “Üniversite Öğrencilerinde Motivasyon Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 3 alt boyut ve 26 maddeden oluşmaktadır. “1,2,3,6,7,8,10,11,12,15,16,18,19,24,25,26” numaralı sorular içsel motivasyon alt boyutunu, “4,13,14,20,21” numaralı sorular dışsal motivasyonu, “5,9,17,22,23” numaralı sorular motivasyonsuzluk alt boyutunu oluşturmaktadır. “4, 5, 9, 13, 14, 17, 22, 23” numaralı sorular ters puanlama ile hesaplanmıştır. Ölçek maddelerinde 1’e yakın puanlar düşük motivasyonu, 5’e yakın puanlar yüksek motivasyonu temsil etmektedir.

İşsizlik Kaygısı Düzeyi Ölçeği (İKDÖ): Dursun ve Aytaç (2009) ile Ersoy-Kart ve Erdost’un (2008) işsizlik kaygısı ile ilgili yapmış oldukları ölçeklerdeki sorulardan yararlanarak ayrı bir işsizlik kaygısı ölçeği oluşturan Tayfun ve Korkmaz’ın (2016) ölçeği 4 alt boyut ve 26 sorudan oluşmaktadır. Alt boyutlar; istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi, çevresel ve sosyal baskı, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliğidir. “2, 3, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 25” numaralı sorular istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi alt boyutunu, “16, 17, 18, 19, 20, 22, 24, 26” numaralı sorular çevresel ve sosyal baskı alt boyutunu, “4, 5, 6, 7, 13” numaralı sorular kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği alt boyutunu, “1, 14, 21, 23” numaralı sorular niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği alt boyutunu oluşturmaktadır. “3 ve 13” numaralı sorular ters puanlama ile hesaplanmıştır. Ölçek maddelerinde 1’e yakın puanlar düşük işsizlik kaygısını, 5’e yakın puanlar yüksek işsizlik kaygısını temsil etmektedir.

Araştırma Etiği

Araştırma verileri 28.04.2022 tarihli ve 60 karar numaralı Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu onayı sonrası, 29.04.2022 ve 13.05.2022 tarihleri arasında 2 haftalık süre zarfında toplanmıştır.

Araştırma Verilerinin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 22 programı ile analiz edilmiştir. Araştırma verilerine ilk olarak faktör testi uygulanmıştır. Faktör analizi sonucu “Üniversite Öğrencileri Motivasyon Ölçeğinde” bulunan 20 ve 21. sorular ile “İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeğinde” bulunan 3. sorunun herhangi bir alt boyut altında yüklenmediği tespit edilmiş ve literatürdeki uygulamalar incelenerek ilgili maddeler yapılacak testlerin kapsamı dışında bırakılmıştır (Büyüköztürk, 2002; Büyüköztürk, 2011; Tabachnick ve Fidell, 2013). Araştırma verilerinin cronbach alfa katsayılarının belirlenmesi için güvenirlik testi uygulanmıştır. Araştırma verilerinin normallik analizinde basıklık ve çarpıklık değerleri dikkate alınmıştır. Bu kapsamda yapılan normallik analizi sonucu araştırma verilerinin basıklık ve çarpıklık değerlerinin +0.5 ile -1.0 aralığında olduğu görülmüştür. Tabachnick and Fidell’e (2013) göre mevcut araştırma verilerinin normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Verilerin frekansı alındıktan sonra araştırmaya katılan öğrencilerin “Üniversite Öğrencileri Motivasyon Ölçeği” ve “İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeği” sorularına verdikleri yanıtlar cinsiyet değişkenine göre bağımsız örneklem t-teste, bölüm, yaş ve sınıf değişkenine göre tek yönlü varyans (Anova) analizine, “lisansüstü eğitim almayı düşünüyor musunuz?, hangi sektörde çalışmayı düşünüyorsunuz?, danışmanınız lisans eğitiminizde sizi yönlendirici bir yol izliyor mu?” sorularına göre bağımsız örneklem t-teste tabi tutulmuştur.

BULGULAR

Aşağıda araştırmaya katılan öğrencilerin demografik bilgilerinin dağılımları, araştırma ölçekleri ve demografik bilgiler arasında yapılan analizlerin sonuçları verilmektedir. Üniversite Öğrencileri Motivasyon Ölçeği’ne ait verilerin faktör yükü 4 boyutta oluşmakta ve %64’ünü açıklamaktadır. İçsel motivasyon maddelerinin iki ayrı boyuta yüklendiği, dışsal motivasyon maddelerinin aynı faktöre yüklendiği ve motivasyonsuzluk maddelerinin aynı faktöre yüklendiği tespit edilmiştir. Araştırma veri setine göre “Üniversite Öğrencilerinde Motivasyon Ölçeği” içsel motivasyon alt boyutuna ait maddelerin iki ayrı boyuta yüklendiği görülmüştür. Literatür incelendiğinde (Deci ve Ryan, 1985; Deci ve Ryan, 2000; Korkmazer, 2020; Vallerand, Pelletier, Blais, Brière, Sénécal ve Vallières, 1992) ilgili soruların bilmeye yönelik ve haz almaya yönelik alt boyutları karşıladığı belirlenmiştir. Araştırma verileri içsel motivasyona ait maddeler bilmeye yönelik ve haz almaya yönelik içsel motivasyon alt boyutu olarak hesaplanmıştır.

Tablo 1. Araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel bilgileri

Değişken		N	%
Cinsiyet	Kadın	123	37,7
	Erkek	203	62,3
Yaş	18-20 Yaş	111	34,0
	21-23 Yaş	190	58,3
	24 Yaş ve üzeri	25	7,7
Bölüm	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü	71	21,8
	Antrenörlük Eğitimi Bölümü	40	12,3
	Spor Yöneticiliği Bölümü	136	41,7
	Rekreasyon Bölümü	79	24,2
Sınıf	Birinci Sınıf	90	27,6
	İkinci Sınıf	80	24,5
	Üçüncü Sınıf	78	23,9
	Dördüncü Sınıf	78	23,9
Lisansüstü eğitimi almayı düşünüyor musunuz?	Evet	153	46,9
	Hayır	173	53,1
Hangi sektörde çalışmak istiyorsunuz?	Devlet	187	57,4
	Özel	139	42,6
Danışmanınız lisans eğitiminizde sizi yönlendirici bir rol izliyor mu?	Evet	199	61,0
	Hayır	127	39,0
Toplam		326	%100

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel bilgilerine yer verilmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %37,7'si kadın, %62,2'ü erkek öğrencilerden oluşmaktadır. %34'ü 18-20 yaş aralığında, %58,3'ü 21-23 yaş aralığında, %7,7'si 24 yaş ve üzeri aralıktadır. %21,8'i Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, %12,3'ü Antrenörlük Eğitimi Bölümü, %41,7'si Spor Yöneticiliği Bölümü, %24,2'si Rekreasyon Bölümü öğrencileridir. %27,6'sı birinci, %24,5'i ikinci, %23,9'u üçüncü ve %23,9'u dördüncü sınıf öğrencileridir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %46,9'u lisansüstü eğitim düşünmekte, %53,1'i ise lisansüstü eğitim düşünmemektedir. Öğrencilerin %57,4'ü devlet kurumlarında, %42,6'sı özel kurumlarda çalışma hedefi olduğunu belirtmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %61'inin danışmanları yönlendirici bir rol izlerken %39'unun yönlendirici bir rol izlememektedir.

Tablo 2. Araştırmada kullanılan ölçek alt boyutlarının normallik dağılımı ve güvenilirliği

Alt Boyutlar	Madde Sayısı	N	X	Std. S.	α	Çarpıklık	Basıklık
ÜÖMÖOrt.	24	326	3,715	,796	.93	-,738	-,137
İMBY	12	326	3,821	,899	.93	-,929	,466
İMH	4	326	3,717	,960	.81	-,650	-,164
DM	3	326	3,426	1,092	.65	-,399	-,567
MOTsz.	5	326	3,632	1,267	.92	-,665	-1,020
İKDÖOrt.	25	326	3,023	,762	.91	-,081	-,693
İDİİAE	8	326	3,444	,955	.85	-,311	-,706
ÇSB	8	326	3,012	,883	.80	-,068	-,492
KKÖE	5	326	2,810	,973	.77	,195	-,536
NOBBE	4	326	2,473	,866	.65	,157	-,651

(İMBY: İçsel Motivasyon Bilmeye Yönelik, İMH: İçsel Motivasyon Haz, DM: Dışsal Motivasyon, MOTsz: Motivasyonsuzluk, ÜÖMÖOrt: Üniversite Öğrencilerinde Motivasyon Ölçeği Ortalaması, İDİİAE: İstihdamdaki Daralma ve İşgücü İhtiyacındaki Azalmanın Etkisi, ÇSB: Çevresel ve Sosyal Baskı, KKÖE: Kişisel Karamsarlık ve Öz güven Eksikliği, NOBBE: Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği, İKDÖOrt: İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeği Ortalaması)

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırma verilerinin güvenilirlikleri ve normalliklerinin analiz sonuçları verilmektedir. ÜÖMÖOrt., İMBY, İMH, DM ve MOTsz., alt boyutlarının sırasıyla “.93, .93, .81, .65 ve .92” cronbach alfa katsayısına sahip olduğu tespit edilmiştir. İKDÖOrt., İDİİAE, ÇSB, KKÖE ve NOBBE alt boyutlarının da sırasıyla “.91, .85, .80, .77 ve .65” cronbach alfa katsayısına sahip olduğu görülmektedir. Büyüköztürk (2011) .60 ile .79 aralığındaki verilerin iyi derecede güvenilir olduğunu .80 ve üzeri aralıkta olan verilerin mükemmel derecede güvenilir olduğunu belirtmektedir. Buna göre araştırma verilerinin çalışma için iyi ve mükemmel derecede güvenilir olduğu söylenebilir. Araştırma verilerinin normallik dağılımı incelendiğinde +0.5 ile -1.0 aralığında dağılım gösterdiği görülmektedir. Tabachnick ve Fidell’e (2013) göre araştırma verilerinin +1.5 ile -1.5 aralığında dağılımı normal dağılım olarak nitelendirilmektedir. Buna göre araştırma verilerinin normal dağılım gösterdiği söylenebilir.

Tablo 3. Araştırmaya katılan bireylerin akademik motivasyonları ve işsizlik kaygılarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	X	Std. S.	t	p																																																																																																
ÜÖMÖOrt.	Kadın	123	3,910	,783	3,502	,001**																																																																																																
	Erkek	203	3,596	,782			İMBY	Kadın	123	3,987	,866	2,658	,008**	Erkek	203	3,720	,906	İMH	Kadın	123	3,892	,913	2,628	,009**	Erkek	203	3,610	,974	DM	Kadın	123	3,604	1,103	2,289	,023*	Erkek	203	3,318	1,074	MOTsz.	Kadın	123	3,922	1,184	3,323	,001**	Erkek	203	3,457	1,286	İKDÖOrt.	Kadın	123	3,059	,798	,726	,469	Erkek	203	3,002	,741	İDİİAE	Kadın	123	3,530	,985	1,419	,157	Erkek	203	3,391	,935	ÇSB	Kadın	123	3,016	,915	,057	,955	Erkek	203	3,010	,865	KKÖE	Kadın	123	2,871	1,007	,870	,385	Erkek	203	2,773	,952	NOBBE	Kadın	123	2,441	,900	,512	,609	Erkek
İMBY	Kadın	123	3,987	,866	2,658	,008**																																																																																																
	Erkek	203	3,720	,906			İMH	Kadın	123	3,892	,913	2,628	,009**	Erkek	203	3,610	,974	DM	Kadın	123	3,604	1,103	2,289	,023*	Erkek	203	3,318	1,074	MOTsz.	Kadın	123	3,922	1,184	3,323	,001**	Erkek	203	3,457	1,286	İKDÖOrt.	Kadın	123	3,059	,798	,726	,469	Erkek	203	3,002	,741	İDİİAE	Kadın	123	3,530	,985	1,419	,157	Erkek	203	3,391	,935	ÇSB	Kadın	123	3,016	,915	,057	,955	Erkek	203	3,010	,865	KKÖE	Kadın	123	2,871	1,007	,870	,385	Erkek	203	2,773	,952	NOBBE	Kadın	123	2,441	,900	,512	,609	Erkek	203	2,492	,846								
İMH	Kadın	123	3,892	,913	2,628	,009**																																																																																																
	Erkek	203	3,610	,974			DM	Kadın	123	3,604	1,103	2,289	,023*	Erkek	203	3,318	1,074	MOTsz.	Kadın	123	3,922	1,184	3,323	,001**	Erkek	203	3,457	1,286	İKDÖOrt.	Kadın	123	3,059	,798	,726	,469	Erkek	203	3,002	,741	İDİİAE	Kadın	123	3,530	,985	1,419	,157	Erkek	203	3,391	,935	ÇSB	Kadın	123	3,016	,915	,057	,955	Erkek	203	3,010	,865	KKÖE	Kadın	123	2,871	1,007	,870	,385	Erkek	203	2,773	,952	NOBBE	Kadın	123	2,441	,900	,512	,609	Erkek	203	2,492	,846																			
DM	Kadın	123	3,604	1,103	2,289	,023*																																																																																																
	Erkek	203	3,318	1,074			MOTsz.	Kadın	123	3,922	1,184	3,323	,001**	Erkek	203	3,457	1,286	İKDÖOrt.	Kadın	123	3,059	,798	,726	,469	Erkek	203	3,002	,741	İDİİAE	Kadın	123	3,530	,985	1,419	,157	Erkek	203	3,391	,935	ÇSB	Kadın	123	3,016	,915	,057	,955	Erkek	203	3,010	,865	KKÖE	Kadın	123	2,871	1,007	,870	,385	Erkek	203	2,773	,952	NOBBE	Kadın	123	2,441	,900	,512	,609	Erkek	203	2,492	,846																														
MOTsz.	Kadın	123	3,922	1,184	3,323	,001**																																																																																																
	Erkek	203	3,457	1,286			İKDÖOrt.	Kadın	123	3,059	,798	,726	,469	Erkek	203	3,002	,741	İDİİAE	Kadın	123	3,530	,985	1,419	,157	Erkek	203	3,391	,935	ÇSB	Kadın	123	3,016	,915	,057	,955	Erkek	203	3,010	,865	KKÖE	Kadın	123	2,871	1,007	,870	,385	Erkek	203	2,773	,952	NOBBE	Kadın	123	2,441	,900	,512	,609	Erkek	203	2,492	,846																																									
İKDÖOrt.	Kadın	123	3,059	,798	,726	,469																																																																																																
	Erkek	203	3,002	,741			İDİİAE	Kadın	123	3,530	,985	1,419	,157	Erkek	203	3,391	,935	ÇSB	Kadın	123	3,016	,915	,057	,955	Erkek	203	3,010	,865	KKÖE	Kadın	123	2,871	1,007	,870	,385	Erkek	203	2,773	,952	NOBBE	Kadın	123	2,441	,900	,512	,609	Erkek	203	2,492	,846																																																				
İDİİAE	Kadın	123	3,530	,985	1,419	,157																																																																																																
	Erkek	203	3,391	,935			ÇSB	Kadın	123	3,016	,915	,057	,955	Erkek	203	3,010	,865	KKÖE	Kadın	123	2,871	1,007	,870	,385	Erkek	203	2,773	,952	NOBBE	Kadın	123	2,441	,900	,512	,609	Erkek	203	2,492	,846																																																															
ÇSB	Kadın	123	3,016	,915	,057	,955																																																																																																
	Erkek	203	3,010	,865			KKÖE	Kadın	123	2,871	1,007	,870	,385	Erkek	203	2,773	,952	NOBBE	Kadın	123	2,441	,900	,512	,609	Erkek	203	2,492	,846																																																																										
KKÖE	Kadın	123	2,871	1,007	,870	,385																																																																																																
	Erkek	203	2,773	,952			NOBBE	Kadın	123	2,441	,900	,512	,609	Erkek	203	2,492	,846																																																																																					
NOBBE	Kadın	123	2,441	,900	,512	,609																																																																																																
	Erkek	203	2,492	,846																																																																																																		

(ÜÖMÖOrt: Üniversite Öğrencilerinde Motivasyon Ölçeği Ortalaması, İKDÖOrt: İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeği Ortalaması),
(p<.05*p<.01**)

Tablo 3’te araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri ile ÜÖMÖOrt., ve İKDÖOrt., puanları arasındaki t-test analizinin sonucu verilmektedir. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyeti ile “DM” alt boyutunda p<0.05 düzeyinde, “İMBY, İMH, MOTsz.” alt boyutlarında p<0.01 düzeyinde ve “ÜÖMÖOrt.” puanlarında kadınların erkeklere göre p<0.01 düzeyinde anlamlı bir farkı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. Araştırmaya katılan bireylerin akademik motivasyonları ve işsizlik kaygılarının yaşlarına göre karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Yaş	N	X	Std. S.	F	p
ÜÖMÖOrt.	18-20 Yaş	111	3,740	,730	,823	,440
	21-23 Yaş	190	3,726	,825		
	24 Yaş ve üzeri	25	3,520	,856		
İMBY	18-20 Yaş	111	3,866	,810	,764	,467
	21-23 Yaş	190	3,821	,928		
	24 Yaş ve üzeri	25	3,620	1,052		
İMH	18-20 Yaş	111	3,655	,994	1,543	,215
	21-23 Yaş	190	3,785	,952		
	24 Yaş ve üzeri	25	3,470	,833		
DM	18-20 Yaş	111	3,441	1,054	,744	,476
	21-23 Yaş	190	3,386	1,130		
	24 Yaş ve üzeri	25	3,666	,967		
MOTsz.	18-20 Yaş	111	3,684	1,156	1,374	,255
	21-23 Yaş	190	3,654	1,292		
	24 Yaş ve üzeri	25	3,232	1,510		
İKDÖOrt.	18-20 Yaş	111	2,953	,719	,850	,481
	21-23 Yaş	190	3,063	,790		
	24 Yaş ve üzeri	25	3,033	,741		
İDİİAE	18-20 Yaş	111	3,387	,934	,644	,734
	21-23 Yaş	190	3,469	,984		
	24 Yaş ve üzeri	25	3,505	,847		
ÇSB	18-20 Yaş	111	3,034	,894	,238	,788
	21-23 Yaş	190	3,014	,880		
	24 Yaş ve üzeri	25	2,900	,883		
KKÖE	18-20 Yaş	111	2,639	,896	2,624	,074
	21-23 Yaş	190	2,895	,987		
	24 Yaş ve üzeri	25	2,920	1,122		
NOBBE	18-20 Yaş	111	2,315	,752	2,883	,057
	21-23 Yaş	190	2,561	,918		
	24 Yaş ve üzeri	25	2,500	,863		

(ÜÖMÖOrt: Üniversite Öğrencilerinde Motivasyon Ölçeği Ortalaması, İKDÖOrt: İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeği Ortalaması)

Tablo 4'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları ile "ÜÖMÖOrt., ve İKDÖOrt." puanları arasındaki tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucu verilmektedir. Buna göre araştırmaya katılan bireylerin yaşları ile "ÜÖMÖOrt., ve İKDÖOrt." puanları ve alt boyutları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 5. Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik motivasyonları ve işsizlik kaygılarının bölüm değişkenine göre karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Bölüm	N	X	Std. S.	F	p
ÜÖMÖOrt.	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü	71	3,643	,796	,731	,534
	Antrenörlük Eğitimi Bölümü	40	3,851	,916		
	Spor Yöneticiliği Bölümü	136	3,741	,708		
	Rekreasyon Bölümü	79	3,665	,874		
İMBY	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü	71	3,733	,989	,545	,652
	Antrenörlük Eğitimi Bölümü	40	3,920	1,000		
	Spor Yöneticiliği Bölümü	136	3,862	,775		
	Rekreasyon Bölümü	79	3,777	,966		
İMH	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü	71	3,584	,981	,742	,528
	Antrenörlük Eğitimi Bölümü	40	3,837	1,069		
	Spor Yöneticiliği Bölümü	136	3,757	,877		
	Rekreasyon Bölümü	79	3,705	1,024		
DM	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü	71	3,511	,867	,259	,855
	Antrenörlük Eğitimi Bölümü	40	3,450	1,178		
	Spor Yöneticiliği Bölümü	136	3,372	1,088		
	Rekreasyon Bölümü	79	3,430	1,241		
MOTsz.	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü	71	3,552	1,086	1,136	,334
	Antrenörlük Eğitimi Bölümü	40	3,935	1,300		
	Spor Yöneticiliği Bölümü	136	3,658	1,278		
	Rekreasyon Bölümü	79	3,506	1,374		
İKDÖOrt.	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü	71	3,164	,706	1,691	,160
	Antrenörlük Eğitimi Bölümü	40	2,826	,810		
	Spor Yöneticiliği Bölümü	136	3,008	,758		
	Rekreasyon Bölümü	79	3,023	,782		
İDİİAE	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü	71	3,660	,887	2,250	,069
	Antrenörlük Eğitimi Bölümü	40	3,168	1,010		
	Spor Yöneticiliği Bölümü	136	3,415	,923		
	Rekreasyon Bölümü	79	3,438	1,014		
ÇSB	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü	71	3,125	,824	,887	,448
	Antrenörlük Eğitimi Bölümü	40	2,865	,905		
	Spor Yöneticiliği Bölümü	136	3,031	,889		
	Rekreasyon Bölümü	79	2,954	,914		
KKÖE	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü	71	3,073	,876	2,561	,055
	Antrenörlük Eğitimi Bölümü	40	2,645	,982		
	Spor Yöneticiliği Bölümü	136	2,717	1,008		
	Rekreasyon Bölümü	79	2,817	,960		
NOBBE	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü	71	2,366	,925	1,579	,194
	Antrenörlük Eğitimi Bölümü	40	2,287	,801		
	Spor Yöneticiliği Bölümü	136	2,514	,866		
	Rekreasyon Bölümü	79	2,591	,832		

(ÜÖMÖOrt: Üniversite Öğrencilerinde Motivasyon Ölçeği Ortalaması, İKDÖOrt: İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeği Ortalaması)

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin bölümleri ile “ÜÖMÖOrt. ve İKDÖOrt.” puanları arasında yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucu verilmektedir. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin bölümleri ile “ÜÖMÖOrt. ve İKDÖOrt.” puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 6. Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik motivasyonları ve işsizlik kaygılarının sınıf değişkenine göre karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Sınıf	N	X	Std. S.	F	p	LSD
ÜÖMÖOrt.	1. Sınıf	90	3,695	,767	1,638	,180	
	2. Sınıf	80	3,582	,853			
	3. Sınıf	78	3,728	,789			
	4. Sınıf	78	3,860	,764			
İMBY	1. Sınıf	90	3,799	,857	,492	,688	
	2. Sınıf	80	3,754	,909			
	3. Sınıf	78	3,814	,940			
	4. Sınıf	78	3,922	,904			
İMİH	1. Sınıf	90	3,555	,102	3,480	,016*	4>1,2
	2. Sınıf	80	3,615	,114			
	3. Sınıf	78	3,724	,111			
	4. Sınıf	78	4,000	,089			
DMD	1. Sınıf	90	3,640	1,197	2,076	,103	
	2. Sınıf	80	3,229	1,089			
	3. Sınıf	78	3,388	1,062			
	4. Sınıf	78	3,418	,969			
MOTsz.	1. Sınıf	90	3,593	1,226	2,360	,071	
	2. Sınıf	80	3,355	1,380			
	3. Sınıf	78	3,730	1,200			
	4. Sınıf	78	3,864	1,224			
İKDÖOrt.	1. Sınıf	90	2,860	,653	2,367	,074	
	2. Sınıf	80	3,113	,800			
	3. Sınıf	78	3,009	,735			
	4. Sınıf	78	3,135	,842			
İDİİAE	1. Sınıf	90	3,250	,953	2,036	,122	
	2. Sınıf	80	3,556	,970			
	3. Sınıf	78	3,445	,947			
	4. Sınıf	78	3,551	,933			
ÇSB	1. Sınıf	90	2,886	,830	1,639	,180	
	2. Sınıf	80	3,156	,911			
	3. Sınıf	78	2,943	,862			
	4. Sınıf	78	3,080	,922			
KKÖE	1. Sınıf	90	2,691	,882	1,105	,347	
	2. Sınıf	80	2,857	1,048			
	3. Sınıf	78	2,761	,875			
	4. Sınıf	78	2,948	1,078			
NOBBE	1. Sınıf	90	2,241	,795	3,686	,012*	4,3>1
	2. Sınıf	80	2,459	,870			
	3. Sınıf	78	2,580	,822			
	4. Sınıf	78	2,647	,937			

(ÜÖMÖOrt: Üniversite Öğrencilerinde Motivasyon Ölçeği Ortalaması, İKDÖOrt: İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeği Ortalaması),
($p<.05$ * $p<.01$ **)

Tablo 6’da görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğrencilerin sınıfları ile “ÜÖMÖOrt. ve İKDÖOrt.” puanları arasında yapılan tek yönlü varyans analizi sonucu verilmektedir. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf değişkeninde “Üniversite Öğrencilerinde Motivasyon Ölçeği” alt boyutu olan “İMİH” puanlarında 4. sınıf öğrencilerinin 1. ve 2. sınıf öğrencilerine göre $p<0.01$ düzeyinde anlamlı olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan öğrencilerin sınıf değişkenine göre “İşsizlik Kaygısı Düzeyi Ölçeği” alt boyutu olan “NOBBE” puanlarının 4. ve 3. sınıflarda 1. sınıflara göre $p<0.01$ düzeyinde anlamlı olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7. Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik motivasyonları ve işsizlik kaygılarının lisansüstü eğitimi almayı düşünüp düşünmemelerine göre karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Lisansüstü Eğitim Almayı Düşünüyor musunuz?	N	X	Std. S.	t	p
ÜÖMÖOrt.	Evet	153	3,939	,664	5,018	,001**
	Hayır	173	3,517	,850		
İMBY	Evet	153	4,073	,729	5,021	,001**
	Hayır	173	3,597	,975		
İMH	Evet	153	3,885	,905	3,033	,003**
	Hayır	173	3,567	,985		
DM	Evet	153	3,479	1,110	,821	,413
	Hayır	173	3,379	1,077		
MOTsz.	Evet	153	3,934	1,093	4,200	,001**
	Hayır	173	3,365	1,351		
İKDÖOrt.	Evet	153	3,007	,744	-,323	,707
	Hayır	173	3,038	,780		
İDİİAE	Evet	153	3,443	,947	,110	,994
	Hayır	173	3,444	,965		
ÇSB	Evet	153	3,062	,898	,964	,336
	Hayır	173	2,968	,869		
KKÖE	Evet	153	2,690	,884	-2,129	,034*
	Hayır	173	2,916	1,036		
NOBBE	Evet	153	2,418	,841	-1,079	,281
	Hayır	173	2,521	,887		

(ÜÖMÖOrt: Üniversite Öğrencilerinde Motivasyon Ölçeği Ortalaması, İKDÖOrt: İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeği Ortalaması),
($p < .05$ * $p < .01$ **)

Tablo 7'ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin lisansüstü eğitim hedefleri ile “ÜÖMÖOrt. ve İKDÖOrt.” puanları arasındaki bağımsız örneklem t-test sonucu verilmektedir. Buna göre lisans eğitimi almayı isteyen öğrencilerin akademik motivasyon puanları istemeyenlere göre “İMBY, İMH, MOTsz.” alt boyutlarında ve “ÜÖMÖOrt.” sınıf bütününde $p < 0.01$ düzeyinde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan araştırmaya katılan öğrencilerin lisansüstü eğitim hedefleri ile “İşsizlik Kaygısı Düzeyi Ölçeği” alt boyutu olan “KKÖE” puanlarında $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunmaktadır. Buna göre lisansüstü eğitim istemeyen öğrencilerin isteyenlere göre kaygı puanının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8. Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik motivasyonları ve işsizlik kaygılarının devlet-özel sektör çalışma hedeflerine göre karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Sektör Hedefi	N	X	Std. S.	t	p
ÜÖMÖOrt.	Devlet	187	3,804	,768	2,354	,019*
	Özel	139	3,594	,819		
İMBY	Devlet	187	3,888	,896	1,564	,119
	Özel	139	3,730	,899		
İMH	Devlet	187	3,822	,920	2,280	,023*
	Özel	139	3,575	,998		
DM	Devlet	187	3,397	1,076	-,550	,583
	Özel	139	3,465	1,116		
MOTsz.	Devlet	187	3,835	1,196	3,358	,001**
	Özel	139	3,359	1,313		
İKDÖOrt.	Devlet	187	3,076	,748	1,507	,154
	Özel	139	2,953	,778		
İDİİAE	Devlet	187	3,549	,942	2,460	,021*
	Özel	139	3,302	,958		
ÇSB	Devlet	187	3,089	,847	1,807	,072
	Özel	139	2,909	,922		
KKÖE	Devlet	187	2,812	1,002	,052	,958
	Özel	139	2,807	,936		
NOBBE	Devlet	187	2,431	,875	-1,003	,317
	Özel	139	2,528	,854		

(ÜÖMÖOrt: Üniversite Öğrencilerinde Motivasyon Ölçeği Ortalaması, İKDÖOrt: İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeği Ortalaması),
($p < .05$ * $p < .01$ **)

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin devlet-özel sektör çalışma hedefleri ile “ÜÖMÖOrt. ve İKDÖOrt.” puanları arasındaki bağımsız örneklem t-test analizi sonucu verilmektedir. Buna göre devlet kurumlarında çalışma hedefi olan öğrencilerin akademik motivasyon puanları özel kurumlarda çalışma hedefi olanlara göre “İMİH” alt boyutunda $p<0.05$ düzeyinde, “MOTsz.” alt boyutunda $p<0.01$ düzeyinde ve “ÜÖMÖOrt.”sının bütününde $p<0.05$ düzeyinde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan devlet kurumlarında çalışma hedefi olan öğrencilerin işsizlik kaygısı puanlarının özel kurumlarda çalışma hedefi olanlara göre “İşsizlik Kaygısı Düzeyi Ölçeği” alt boyutu olan “İDİİAE”nin de $p<0.05$ düzeyinde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9. Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik motivasyonları ve işsizlik kaygılarının danışmanlarının yönlendirici rolüne göre karşılaştırılması

Alt Boyutlar	Danışmanınız		N	X	Std. S.	t	p
	Yönlendirici mi?						
ÜÖMÖOrt.	Evet		199	4,189	,398	18,106	,001**
	Hayır		127	2,971	,687		
İMİBY	Evet		199	4,285	,476	13,410	,001**
	Hayır		127	3,093	,926		
İMİH	Evet		199	4,140	,653	10,943	,001**
	Hayır		127	3,053	,990		
DM	Evet		199	3,477	1,093	1,056	,292
	Hayır		127	3,346	1,090		
MOTsz.	Evet		199	4,426	,564	20,180	,001**
	Hayır		127	2,389	1,044		
İKDÖOrt.	Evet		199	2,895	,756	-3,975	,001**
	Hayır		127	3,225	,729		
İDİİAE	Evet		199	3,324	,952	-2,990	,005**
	Hayır		127	3,630	,934		
ÇSB	Evet		199	2,925	,895	-2,276	,024*
	Hayır		127	3,149	,849		
KKÖE	Evet		199	2,646	,947	-3,883	,001**
	Hayır		127	3,067	,960		
NOBBE	Evet		199	2,288	,837	-4,981	,001**
	Hayır		127	2,761	,835		

(ÜÖMÖOrt: Üniversite Öğrencilerinde Motivasyon Ölçeği Ortalaması, İKDÖOrt: İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeği Ortalaması), ($p<0.05$ * $p<0.01$ **)

Tablo 9’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin danışmanlarının yönlendirici rolü ile “ÜÖMÖOrt. ve İKDÖOrt.” puanları arasındaki t-test analizi sonucu verilmektedir. Buna göre araştırmaya katılan öğrencilerin danışman yönlendirici rolü olanların olmayanlara göre “ÜÖMÖOrt. ve İKDÖOrt.” puanlarında $p<0.01$ düzeyinde anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

TARTIŞMA

Araştırmaya katılan öğrencilerin akademik motivasyonları ve cinsiyet değişkeni arasında yapılan bağımsız örneklem t-test analizi sonucuna göre kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre Üniversite Öğrencileri Motivasyon Ölçeğinin “bilmeye yönelik içsel motivasyon, haz almaya yönelik içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk” alt boyutlarında akademik motivasyon ortalama puanlarının anlamlı olarak daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Erkek egemen toplumlarda kadınlara verilen fırsatların kısıtlılığı, üniversite gibi bir gelecek oluşturma alanında kadınların erkeklere göre daha fazla akademik motivasyona sahip olmasını sağlamış olabilir. Aktan (2012), Alemdağ, Öncü ve Yılmaz, (2014), Eymur ve Geban (2011), Gömleksiz ve Serhatlıoğlu (2013) ve Yılmaz, Taşkesen ve Taşkesen, (2016) yapmış oldukları araştırmalarda mevcut araştırmayla benzer bir şekilde cinsiyet ve motivasyon arasında anlamlı bir fark bulmuşlardır. Saracaloğlu (2008) ile Şahin ve Çakar (2011) ise mevcut araştırmadan farklı olarak cinsiyet ve akademik motivasyon arasında anlamlı bir fark bulamamışlardır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları ile motivasyonları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Korkmazer (2020) üniversite öğrencileri üzerine yapmış olduğu araştırmada, mevcut araştırmayla benzer bir şekilde yaş ile akademik motivasyon arasında anlamlı bir fark bulamamıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin bölümleri ile motivasyonları arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Eroğlu, Eroğlu ve Ekinci, (2019) ile Erdem (2019) mevcut araştırmayla benzer şekilde bölüm ile akademik motivasyonu arasında anlamlı bir fark bulamamışlardır. Diğer yandan Korkmazer (2020) mevcut araştırmadan farklı olarak üniversite öğrencilerinin bölümleri ile akademik motivasyonları arasında anlamlı bir fark bulmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıfları ile akademik motivasyonları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Eroğlu ve ark., (2019), Özbek (2019) ve Korkmazer (2020) mevcut araştırmayla benzer şekilde öğrencilerin sınıfları ile akademik motivasyonları arasında anlamlı bir fark tespit edememişlerdir. Alemdağ ve ark., (2014), Terlemez, Dilek ve Filiz, (2015), Yılmaz ve Taşkesen (2016) ve Taşkın (2016) mevcut araştırmadan farklı olarak öğrencilerin sınıfları ile akademik motivasyonları arasında anlamlı bir fark tespit etmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin lisansüstü eğitim almak isteme durumları ile akademik motivasyonları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Buna göre lisansüstü eğitim almayı planlayan öğrencilerin motivasyonlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. İnsanlar için herhangi bir hedefin gerçekleşme beklentisi onları motive etmektedir (Convey, 2014). Bu açıdan bakıldığında öğrencilerin lisansüstü eğitim alma hedefleri onların akademik motivasyonlarını arttırmış olabilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin devlet-özel sektör çalışma hedefleri ile akademik motivasyonları ve işsizlik kaygıları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre devlet sektöründe çalışmayı hedefleyen öğrencilerin motivasyonlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedeni olarak devlet kurumlarında çalışmanın geleceği daha fazla öngörülebilir kılması ve maddi garantisinin olması gösterilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri ile işsizlik kaygıları arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Akgün (2019), Kaynak ve Öztuna (2020) ile Tayfun ve Korkmaz (2016), mevcut araştırmayla benzer şekilde cinsiyet ve işsizlik kaygısı arasında anlamlı bir fark bulamamışlardır. Dursun ve Aytaç (2009) mevcut araştırmadan farklı olarak cinsiyet ve işsizlik

kaygısı arasında anlamlı bir fark tespit etmiştir. Bunun nedeni olarak farklı örneklem grubu ve farklı bir ölçeğin kullanılması gösterilebilir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları ile işsizlik kaygıları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Akgün (2019) ile Menevşe ve Şeker (2020) mevcut araştırmayla benzer şekilde yaş ile işsizlik kaygısı arasında anlamlı bir fark bulamamışlardır. Korkmazer (2020) ile Kaynak ve Öztuna (2020) mevcut araştırmadan farklı olarak öğrencilerin yaşları ile işsizlik kaygıları arasında anlamlı bir fark tespit etmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin bölümleri ile işsizlik kaygıları arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Tayfun ve Korkmaz (2016) ile Akgün (2019) yapmış oldukları çalışmalarda mevcut araştırmayla benzer şekilde öğrencilerin bölümleri ile işsizlik kaygıları arasında anlamlı bir fark tespit edememişlerdir.

Sınıf ve işsizlik kaygısı arasında yapılan tek yönlü varyans (Anova) analizi sonucunda yalnızca “nitelikli olarak bilgi ve beceri eksikliği” alt boyutunda anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Buna göre 4. ve 3. sınıf öğrencilerinin 1. sınıf öğrencilerine göre işsizlik kaygılarının daha fazla olduğu görülmüştür. Bunun nedeni olarak istihdam edilecekleri alana dair bilgilerini yeterli hissetmemeleri gösterilebilir. Korkmazer (2020) ile Çetinceli ve Tüzün (2022) mevcut araştırmayla benzer şekilde öğrencilerin sınıfları ile işsizlik kaygıları arasında anlamlı bir fark bulmuşlardır. Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin lisansüstü eğitim hedeflemeleri ile işsizlik kaygısı arasında yapılan bağımsız örneklem t-test sonucuna göre “kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği” alt boyutunda, lisansüstü eğitimi hedeflemeyenlerin hedefleyenlere göre daha yüksek işsizlik kaygısına sahip olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedeni olarak lisans eğitimi sonrası istihdamı planlayan bireylerin eğitim aldıkları alanda lisans düzeyinde lisansüstü eğitim almayı hedefleyenlere göre daha az istihdam edileceklerini düşünme endişesi işsizlik kaygılarının artmasına sebep olmuş olabilir. Devlet sektöründe çalışmayı hedefleyen öğrencilerin işsizlik kaygısının özel sektörde çalışmayı hedefleyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun nedeni olarak kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilme aşamasında belirli sınavların aşılma gerekliliği devlet sektöründe çalışmayı hedefleyen bireylerin işsizlik kaygısını arttırmış olabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin danışmanlarının yönlendirici rolü ile akademik motivasyonları ve işsizlik kaygıları arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Buna göre danışmanları yönlendirici bir yol izleyen öğrencilerin Üniversite Öğrencileri Motivasyon Ölçeğinin “bilmeye yönelik içsel motivasyon, haz almaya yönelik içsel motivasyon ve motivasyonsuzluk” alt boyutunda danışmanları yönlendirici bir rol izlemeyen öğrencilere göre ortalama puanlarının daha yüksek, İşsizlik Kaygı Düzeyi Ölçeğinin “istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi, çevresel ve sosyal baskı, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği” alt boyutlarında ise danışmanları yönlendirici rol sergileyen öğrencilerin işsizlik kaygısı ortalama puanlarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedeni olarak danışman öğretim elamanlarının yol gösterici, psikolojik destek sağlayıcı, hedef koyucu, kılavuzluk edici rollerinin öğrenciler üzerinde olumlu etkiler bırakması gösterilebilir.

SONUÇ

Sonuç olarak; öğretim elamanlarının danışmanlık yaptıkları öğrencilere yönlendirici, yol gösterici ve kılavuzluk edici bir bakış açısı sergilemeleri öğrencilerin akademik motivasyonlarını arttırmakta ve işsizlik kaygılarını düşürmektedir.

ÖNERİLER

Teoriye Yönelik Öneriler

- Araştırma farklı evren ve örneklem gruplarıyla yapılabilir.
- Farklı örneklem grupları birbiriyle karşılaştırılabilir.
- Araştırma değişkenlerine farklı unsurlar eklenebilir.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin motivasyonlarının artırılması ve işsizlik kaygılarının düşürülmesine yönelik danışman öğretim elamanları öğrencilere yol gösterici, yönlendirici ve kılavuzluk edici bir yol izleyebilir.

Çıkar Çatışması

Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Dizaynı- Asil Çetinkaya ve Tonguç Osman Mutlu, İstatistik analiz- Asil Çetinkaya; Makalenin hazırlanması, Asil Çetinkaya ve Tonguç Osman Mutlu; Verilerin Toplanması- Asil Çetinkaya ve Tonguç Osman Mutlu tarafından gerçekleştirilmiştir.

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler

Kurul Adı: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Tarih: 28.04.2022

Sayı/Karar No: 60

KAYNAKLAR

- Akgün, S. S. (2019). *Üniversite öğrencilerinin girişimcilik niyeti ile işsizlik kaygısı arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Aktan, S. (2012). *Öğrencilerin akademik başarısı, öz düzenleme becerisi, motivasyonu ve öğretmenlerin öğretim stilleri arasındaki ilişki*. Doktora tezi. Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Alemdağ, C., Öncü, E., ve Yılmaz, A. K. (2014). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının akademik motivasyon ve akademik öz-yeterlilikleri. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 25 (1), 23-35.
- Ataçoğlu, Ş. M. ve Zelyurt, M. K. (2017). Spor bilimleri fakülteleri mezunlarının işsizlik deneyimleri üzerine nitel bir araştırma. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi, Özel Sayı 1*, 70-97.
- Bakotić, D., & Bulog, I. (2021). Organizational justice and leadership behavior orientation as predictors of employees job satisfaction: evidence from Croatia. *Sustainability*, 13 (19), 10569. <https://doi.org/10.3390/su131910569>
- Boff, C. T. (2015). *A quantitative study of academic library administrators using bolman and deal's leadership orientation framework*. Doctoral thesis. Bowling Green State University, Ohio.
- Bordea E-N., Manea M., & Pellegrini A. (2017). Unemployment and coping with stress, anxiety, and depression. *Czech Journal of Social Sciences, Business and Economics*, 6(2), 6-14.
- Bulut, V. (2011). *Türkiye'de işsizlik süresini etkileyen faktörlerin yaşam çözümlemesi ile incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 32 (32), 470-483.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Convey, J., J. (2014). Motivation and job satisfaction of Catholic school teachers. *Journal of Catholic Education*, 18(1), 4-25.
- Çetinceli, K. ve Tüzün, P. (2022). Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı, yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki. *Current Perspectives in Social Sciences*, 26(1), 21-30.
- Çetinkaya, A. ve Mutlu, T. O. (2020). Ege bölgesinde bulunan spor bilimleri fakültelerinde sergilenen liderlik tarzının akademik personelin öğrenme motivasyonu üzerine etkisinin incelenmesi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(4), 65-79.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and selfdetermination in human behavior*. New York: Plenum.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.
- Dursun, S., ve Aytaç, S. (2009). Üniversite öğrencileri arasında işsizlik kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(1), 71-84.
- Erdayı, U. A. (2009). Dünyada genç işsizliği sorununun çözümüne yönelik ulusal politikalar ve Türkiye. *Çalışma ve Toplum*, 3(22), 133-162.
- Erdem, D. (2019). *Spor bilimleri fakültesi ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin akademik motivasyon düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Eren, E. (2012). *Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Eroğlu, Y., S., Eroğlu, E., ve Ekinci, V. (2019). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin akademik motivasyon düzeylerinin bölüm ve sınıf değişkenlerine göre incelenmesi. *International Sport Science Student Studies*, 1(1), 1-7.
- Ersoy-Kart, M., ve Erdost, H. E. (2008). Unemployment worries among Turkish university students. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 36(2), 275-288.
- Eymur, G., ve Geban, Ö. (2011). Kimya öğretmeni adaylarının motivasyon ve akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36(161), 246-255.
- Gagné, M., Forest, J., Gilbert, M.-H., Aubé, C., Morin, E., & Malorni, A. (2010). The motivation at work scale: Validation evidence in two languages. *Educational and Psychological Measurement*, 70(4), 628-646. <https://doi.org/10.1177/0013164409355698>

- Gagné, M., Forest, J., Vansteenkiste, M., Crevier-Braud, L., Van den Broeck, A., Aspeli, A. K., et al. (2015). The multidimensional work motivation scale: validation evidence in seven languages and nine countries. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 24(2), 178-196. <https://doi.org/10.1080/1359432X.2013.877892>
- Gallos, J. V., & Bolman, L. G. (2021). *Reframing academic leadership*. (2nd ed.). New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Gömlüksiz, M. N., ve Serhatlıoğlu, B. (2013). Öğretmen adaylarının akademik motivasyon düzeylerine ilişkin görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 17(3), 99-127.
- Hart, T. M. (2018). *University presidents' utilization of leadership frames: a qualitative study comparing self-perceptions of university presidents to perceptions of faculty and staff*. Doctoral thesis. Hardin-Simmons University, Texas.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Keser, A. (2006). *Çalışma yaşamında motivasyon*. İstanbul: Alfa Aktüel Yayınları.
- Korkmazer, F. (2020). Üniversite öğrencilerinin akademik motivasyon algılarının incelenmesi üzerine bir alan çalışması. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(20), 502-515.
- Menevşe, A., ve Şeker, F. A. (2020). Farklı disiplinlerdeki öğrencilerin işsizlik kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 338-356.
- Özbek, O. (2019). Akademik motivasyon ve okul imajı ilişkisi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 150-162.
- Saracaloğlu, A. S. (2008). Lisansüstü öğrencilerin akademik güdülenme düzeyleri, araştırma kaygıları ve tutumları ile araştırma yeterlikleri arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 179-208.
- Şahin, H., ve Çakar, E. (2011). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenme stratejileri ve akademik güdülenme düzeylerinin akademik başarılarına etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(3), 519-540.
- Şahin, M. (2019). İntegratif psikoterapi kuramı. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(8), 147-165.
- Tabachnick, B.G., & Fidell, L.S. (2013). *Using multivariate statistics*. (6th ed.). Boston: Pearson,
- Taşkın, Y. O. (2016). Öğretmen adaylarının değer yönelimleri ile akademik motivasyonları arasındaki ilişki. Yüksek lisans tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Tayfun, T. N. A., ve Korkmaz, A. (2016). Üniversite öğrencilerinde işsizlik kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(17), 534-558.
- Terlemez, B., Dilek, Ş., ve Filiz, D. (2015). Namık Kemal üniversitesi sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin akademik motivasyon düzeyleri. *Pamukkale Journal of Eurasian Socioeconomic Studies*, 2(2), 67-78. <https://doi.org/10.5505/pjess.2015.09797>
- Türkiye İş Kurumu Yayını. (2011). İşkur, Türkiye geneli 2011 yılı 1. dönem işgücü piyasası araştırması sonuç raporu. Ankara. [Available online at: <https://media.iskur.gov.tr/14585/ankara.pdf>], Erişim tarihi: 11 Haziran 2022.
- Vallerand, R. J., Pelletier, L.G., Blais, M. R., Brière, N. M., Senécal C., & Vallières, E. F. (1992). The academic motivation scale: a measure of intrinsic, extrinsic, and a motivation in education. *Educational and Psychological Measurement*, 52(4), 1003-1017. <https://doi.org/10.1177/0013164492052004025>
- Vuori, J. (2018). Understanding academic leadership using the four-frame model. Teoksessa Pekkola, E., Kivistö, J., Kohtamäki, V., Cai, Y. & Lytinen, A (Edt.), *Theoretical and Methodological Perspectives on Higher Education Management and Transformation*. Tampere : Tampere University Press
- Yılmaz, M., Taşkesen, O., ve Taşkesen, S. (2016). Güzel sanatlar eğitimi bölümü öğrencilerinin bazı değişkenlere göre akademik motivasyonları ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1056-1072.
- Yılmaz, S. (2018). Üniversite öğrencilerinde motivasyon ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Artbilim: Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 1-20.

Kamu Hizmeti Olarak Gençlik ve Spor Bakanlığı Faaliyetlerinin İncelenmesi: Spor Hizmetleri Örneği*

Ömer ÖZBEY^{1†}, Mehmet GÖKÜŞ²

¹Gençlik ve Spor Bakanlığı, Ankara.

²Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Konya.

Derleme/Review

Gönderi Tarihi (Received): 28/01/2022

Kabul Tarihi (Accepted): 20/06/2022

Online Yayın Tarihi (Published): 30/06/2022

Öz

Vatandaşların beklentilerini karşılayarak onların memnuniyet düzeylerini artırma amacı güden kamu hizmetleri, idare ya da gözetimi altındaki kurum veya kuruluşlar tarafından idari, iktisadi, sosyal, bilimsel ve kültürel olarak toplumun istek ve ihtiyaçlarındaki değişkenlikleri günün şartlarını göz önünde bulundurarak bedelsiz, sürekli ve eşit bir şekilde sunmaktadır. Bu kapsamda spor yoluyla vatandaşa kamu hizmeti sunma yükümlülüğü kanun koyucu tarafından meri mevzuat doğrultusunda Gençlik ve Spor Bakanlığına verilmiştir. Bu çalışmanın amacı, Gençlik ve Spor Bakanlığı faaliyetlerinden olan spor hizmetlerini, kamu hizmeti çerçevesinde incelemektir. Nitel araştırma modeline göre tasarlanan araştırmada durum çalışması yönteminden yararlanılmıştır. Sonuç olarak, Gençlik ve Spor Bakanlığının bir kamu hizmeti olarak meccanen sunmuş olduğu spor hizmetlerinin vatandaşın istek ve ihtiyaçlarını karşılayarak sporun her dalında toplumun tüm kesimine eşit bir şekilde ulaşmayı hedeflediği, birey ve toplumun fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimlerine katkıda bulunduğu, aynı zamanda kadim kültürünü reddetmeden milli, manevi, ahlaki değerlerine hassasiyet göstererek Devlet ve millet menfaatini savunan ve bu kazanımları sürdürülebilir bir şekilde hayat boyu devam ettiren bir toplum inşa etme amacına hizmet ettiği değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Gençlik ve Spor Bakanlığı, Kamu Hizmeti, Spor Hizmetleri.

Examining the Activities of the Ministry of Youth and Sports as a Public Service: The Example of Sports Services

Abstract

Aiming to meet the expectations of the citizens and increase their satisfaction levels, public services are offered free of charge, continuously and equally by the institutions or organizations under their administration or supervision, taking into account the changes in the wishes and needs of the society, administratively, economically, socially, scientifically and culturally. In this context, the obligation to provide public service to the citizen through sports has been given to the Ministry of Youth and Sports by the legislator in line with the current legislation. The aim of this study is to examine sports services, which are among the activities of the Ministry of Youth and Sports, within the framework of public service. The case study method was used in the research designed according to the qualitative research model. As a result, the sports services freely offered by the Ministry of Youth and Sports as a public service aim to meet the wishes and needs of the citizens and reach all segments of the society equally in all branches of sports, contribute to the physical, mental and emotional development of the individual and society, while at the same time without rejecting the ancient culture. It has been evaluated that it serves the purpose of building a society that defends the interests of the State and the nation by showing sensitivity to its national, moral and moral values and sustains these achievements throughout life

Keywords: Ministry of Youth and Sports, Public Service, Sports Services.

* Bu çalışma, Selçuk Üniversitesi İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalında tamamlanmış olan “Kamu Hizmeti Olarak Gençlik ve Spor Bakanlığı Faaliyetlerinin İncelenmesi: Spor Hizmetleri Örneği” başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Bitirme Projesinden hareketle oluşturulmuştur.

† **Sorumlu Yazar:** Ömer ÖZBEY, **E-posta:** omerozbey8006@gmail.com

GİRİŞ

Küreselleşme ile birlikte dünya siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda birçok değişime tanık olmuştur. Bu değişim neticesinde vatandaşın kamudan beklentileri artmış ve zamanla Devlet tarafından sunulan hizmetlerin kalitesini sorgular hale gelmiştir. Devletin işlevsel ve yapısal olarak üstlendiği rol sınırlandırılmaya çalışılırken aynı zamanda Devletin müdahale etmesi gereken farklı alanlar da ortaya çıkmıştır. Bu süreçte vatandaşın beklentilerini karşılayabilmek için geleneksel yönetim tarzları revize edilmiştir. Değişen yönetim anlayışı ile idare tarafından sunulan kamu hizmeti, geleneksel yönetim tarzına göre daha hızlı, etkili, verimli ve ekonomik hale getirilerek vatandaşın sunulan hizmetten memnun edilmesi sağlanmıştır (Göküş, 2011; Kurtçu, 2019). Kavramsal olarak kamu hizmeti, kamu ya da ilgili diğer kurum veya kuruluşlar tarafından belirlenen talep ve ihtiyaçların giderilmesi amacıyla kamu veya kamu kurumunun yetkilendirdiği kurum ya da kuruluş tarafından yürütülen faaliyetler olarak tanımlanmaktadır (Gözler, 2010).

Kavramdan da anlaşılacağı üzere, odaklanması gereken iki ana husus vardır. İlki sunulan hizmetin kamu yararı gözetmesi diğeri ise bu hizmeti kamu tüzel kişininin ya da onun tarafından yetkilendirilenlerce yürütülmesidir. Ülkemizde Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine göre yeniden yapılandırılan ve ihtisas alanlarına göre sayısı on yedi olan (TCCB, 2021)- Bakanlıklar, vatandaşın sağlık, eğitim, ulaşım, güvenlik gibi sosyal hak ve menfaatlerini korumaya ve ülke genelinde kamu hizmeti sağlama çalışmaktadır. Niteliklerine ve sunulacak hizmetin sınıflandırılmasına göre tasnif edilen Bakanlıklar, yasal düzenlemelerin kendilerine verdiği yetki ve sorumlulukları etkili, verimli ve ekonomik bir şekilde yerine getirebilmeleri için belirlenen alanlarda uzmanlaşmış kamu tüzel kişileridir. 2011 yılından bu yana Bakanlık olarak teşkilatlanan Gençlik ve Spor Bakanlığı, spor hizmetlerini merkez ve taşra teşkilatlanmasında Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü vasıtasıyla yürütmektedir.

Bu noktadan hareketle bu çalışmada, kâr amacı gütmeyen ve kamusal hizmet sunan Gençlik ve Spor Bakanlığı ana hizmet birimlerinden olan Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğünün faaliyetleri incelenmiştir. Bu kapsamda nitel araştırma metotlarından olan doküman analizi yöntemi kullanılarak başta Anayasa olmak üzere ilgili kanunlar, kararname, yönetmelikler, faaliyet raporları gibi kaynaklar incelenerek Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü aracılığıyla kamu hizmeti olarak sunulan spor hizmetlerinin yasal dayanakları ile merkez ve taşra teşkilatı tarafından yürütülen spor hizmetleri ayrıntılı olarak incelenmiştir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kamu Hizmeti Kavramı

Küreselleşme ile birlikte birçok alanda gerek yapısal gerekse zihinsel değişimler yaşanmıştır. Bu değişim kamu hizmetlerinin idari olarak sunulmasında ve vatandaş olarak sunulan hizmetlerin algılanmasında da etkili olmuştur. Geleneksel kamu hizmeti kapsamında sunulan hizmetler ne şekilde üretilirse üretilsin halk bu hizmetleri olduğu gibi kabul etmesi

anlayışı hâkimken, zamanla bu anlayış değişerek yerini vatandaş odaklı, etkili ve verimli bir hizmet anlayışına bırakmıştır (Göküş, 2010). Günümüzde sunulan kamu hizmeti, vatandaşın memnun edileceği şekilde politika haline getirilerek, toplumsal olarak hizmetten memnun kalınması ana hedef olarak belirlenmektedir (Göküş, Ay ve Alptürker, 2016).

Kavramsal olarak kamu hizmetinin birçok tanımı yapılsa da bu kavram, siyasal bilimlerde Devlet görevleri/işlevleri olarak kullanılırken, kamu ekonomisi ve maliyesi alanında kamu kesimi, kamu malı olarak kullanılmaktadır (Karahanoğulları, 2004). Özellikle çok farklı grupların oluşturduğu toplumlarda tanımlanması daha da zorlaşan kamu hizmeti (Kurtçu, 2019), kavramsal olarak sınırlarının iktidar tarafından çizildiği ve meydana gelen faydanın ticari kazanç sağlamadığı, üretildiğinde tarafların kendilerini rakip olarak görmediği hizmetler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Göküş, 2011; Yıldız, 2019).

Bahsedilen tanımdan da anlaşılacağı üzere kamu hizmeti kavramsal olarak organik, maddi ve biçimsel olmak üzere üç şekilde tanımlanmaktadır (Çapar, Demir ve Yıldırım, 2015). Organik açıdan kamu hizmeti, bir kamu tüzel kişisi aracılığıyla belirlenen hizmetlerin ifa edilmesi olarak tanımlanmaktadır. 1982 Anayasası'nın "*Hizmete girme*" başlıklı 70'inci maddesinin birinci fıkrasında "*Her Türk kamu hizmetine girme hakkına sahiptir*" ibaresi organik açıdan kamu hizmeti olarak kullanılmaktadır (Aydın, 2010; Göküş, 2011). Maddi açıdan kamu hizmeti, toplumsal istek ve ihtiyaçların karşılandığı ve neticede kamu yararı olan faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. Maddi açıdan kamu hizmetinde esasen toplum ihtiyacının karşılanması için ortaya konulan eylemler ifade edilmektedir. Yine 1982 Anayasası'nın "*Devletleştirme ve Özelleştirme*" başlıklı 47'nci maddesinin birinci fıkrası, "*Kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde devletleştirilebilir*" (Göküş, 2011) ibaresinde, kamu hizmetinin maddi açıdan kullanıldığı görülmektedir. Biçimsel açısından kamu hizmeti, belirli bir düzeni ve hukuki rejimi tanımlamaktadır. Bir hizmetin kamu hizmeti sayılabilmesi için kamusal yönetim usullerine göre yürütülmesi esastır. Aksi belirlenen usul ve esaslara göre yürütülmeyen hizmetler, kamu hizmeti olarak kabul edilmemektedir (Göküş, 2011; Yıldız, 2019).

1982 Anayasası'nın "*Kamu hizmeti görevlileri*" ile ilgili hükümler bölümünün "*Genel İlkeler*" başlıklı 128'inci maddesinin birinci fıkrası: "*Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.*" düzenlemesinde, kamu hizmetinin kimler tarafından yürütüleceği ve iş görme biçimi yer almaktadır. Anayasa Mahkemesi kamu hizmeti kavramını "*en geniş tanıma göre kamu hizmeti, devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların gözetim ve denetimleri altında, genel ve ortak gereksinimleri karşılamak, kamu yararı ya da çıkarını sağlamak için yapılan ve topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinlikler*" olarak tanımlamaktadır (Çapar ve ark., 2015). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere Devlet tarafından ya da kontrolünde kesintisiz ve düzenli olarak sunulacak hizmetinin nihai amacı kamu yararındır. Alanyazında ve ilgili mevzuattaki tanım ve ibarelerinden de anlaşıldığı üzere kamu hizmetlerine yüklenen anlam, idare tarafından ya da yetki verdiği kurum/kuruluş tarafından yürütülen ve kamu yararı güden faaliyetler bütünü olarak görülmektedir.

Kamu Hizmeti İlkeleri

Kamu hizmeti ilkeleri, sunulan hizmetin “Anayasası” olarak kabul edilmektedir. Kabul edilen klasik ilkeler: Süreklilik, değişkenlik, eşitlik ve bedelsizlik ilkeleridir (Bağrıaçık, 2018).

Süreklilik ilkesinde, bir taraftan hizmetin devamlılığı esas alınırken diğer taraftan sunulan hizmetin istikrarlı bir şekilde yürütülmesi amaçlanmaktadır. Devamı olmayan kamu hizmeti gereksinimleri karşılayamadığı gibi kamu yararı da sağlamamaktadır (Yıldız, 2019). Bahsedilen ilke Anayasa Mahkemesi Kararında “*Kamu hizmeti kavramının belirsizliği konusunda görüş birliği vardır. Bununla birlikte kamu hizmeti çeşitli biçimlerde tanımlanmaya çalışılmıştır. En geniş tanıma göre kamu hizmeti, devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların gözetim ve denetimleri altında, genel ve ortak gereksinimleri karşılamak, kamu yararı ya da çıkarını sağlamak için yapılan ve topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinliklerdir.*” (AYM, 1994) şeklinde zikredilmektedir.

Değişkenlik ilkesi kapsamında, kamu hizmetinin ana ve nihai amacı kamu faydası oluşturma ve toplum tarafından talep edilen ihtiyaçları karşılama olması sebebiyle bu hizmetleri sunan kurum ve kuruluşlar da değişime ayak uydurmaktadır (Göküş, 2011). Mevcut değişimlere entegre olunmaması halinde sunulan kamu hizmeti ne kadar kaliteli olursa olsun toplumsal tatmini sağlayamayacaktır (Yıldız, 2019). Danıştay’ın değişkenlik ilkesi ile ilgili kararında, “*İdarelerin; düzenleme yetkisine sahip olduğu alanlarda, uygulamaları çağın gereklerine ve toplumun ihtiyaçlarına uygun olarak değiştirip, yeniden düzenlemesi, kamu hizmetine egemen olan ilkelere biri olan uyarılma (değişkenlik) ilkesi uyarınca...*” zikredilmesi, kamu hizmetlerinin sunulmasındaki değişkenlik ilkesinin özüne vurgu yaptığı görülmektedir (Danıştay, 2009).

Eşitlik ilkesi, kamu hizmetini gören idareler tarafından toplumun tüm kesimine hiçbir ayırım gözetmeksizin eşit olarak sunulması olarak ifade edilmektedir (Yıldız, 2019). Bu ilke 1982 Anayasası’nın 10’uncu maddesinde “*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.*” ifadeleriyle düzenlenmektedir. Kamu hizmetinde eşitlik ilkesi, anayasal ve evrensel normlar çerçevesinde vatandaşın kamu hizmetlerinden eşit bir şekilde yararlanması ve kamu hizmetlerine girilmesinde eşitlik sağlanması olarak uygulanmaktadır (Yıldız, 2019).

Bedelsizlik ilkesi ise alanyazın incelendiğinde kamu hizmeti kavramı altında en çok tartışılan konunun bedelsizlik ilkesi olduğu görülmektedir. Bu durumun yaşanmasının nedeni kamu hizmetlerinin yürütülmesinde bazı hizmetlerin belirli bir bedel karşılığında sunulurken, diğerlerinin bedelsiz olarak sunulması değildir. Bedelsiz olarak sunulan kamu hizmetlerinin o hizmetten yararlanmayanlardan da katılma payı olarak tahsil edilmesidir. Kâr amacı güdülmeyen vatandaşın ihtiyaçlarını karşılayarak kamusal fayda sağlama amacı, sunulan bazı hizmetlerde hizmetin esas bedelini karşılamadan temin edilmeye çalışılmaktadır. Bu durum katılma payını ortaya çıkmaktadır (Kurtçu, 2019).

Anayasa Mahkemesi Kararında “...Kamu hizmetinin giderlerine yurttaşın bir ölçüde katılımının istenmesi, bu hizmetin satışı sayılamaz. Sağlık kurumlarının işletme durumunda çalışması, bu nedenle ücret alınması da sosyal hukuk devleti niteliğiyle bağdaşmaz değildir. ...klasik idare hukukunun bedelsiz-meccani olmasını ilk koşul saydığı kamu hizmeti kavramı, giderek değişiklik görmüş, günümüzde karşılık olarak yararlananlardan ödeme güçleri oranında bir ücret alınması uygulaması yaygınlaşmıştır. Böylece, yararlananlarla yararlanmayanlar arasındaki eşitsizlik de giderilmiştir. Bu ücreti ödeyemeyecek durumda olanlar için değişik uygulama yapılması gereği ayrıdır.” (AYM, 1988) hükmünden de anlaşılacağı üzere bazı hizmetlerin sunumunda belli ölçüde katılma payı istenmektedir.

Ayrıca Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye’de zikredilen “*Mazarrat, menfaat mukabelesindedir.*” “*Yani, bir şeyin menfaatine nail olan, onun mazarratına mütehammil olur.*” (TMK, 2001) ifadesi değerlendirildiğinde, kamu hizmeti kapsamında icra edilen eylem kamu yararındır. Dolayısıyla icra edilen eylem tüm toplum tarafından paylaşılmalıdır yönünde değerlendirilmektedir.

Kamu hizmetlerinden istifade edilmesi durumunda belirlenen bedelin alınması, sunulan bu hizmetin sürdürülebilmesinin yanı sıra bu hizmetten hiç yararlanmayan vatandaşların bedel ödemesini de engellemektedir (Evren, 2007).

Gençlik ve Spor Bakanlığı

Küreselleşmenin etkisi birçok alanda olduğu gibi spor sektöründe de görülmektedir. Sporun sadece fiziksel aktiviteden ibaret olmadığı eğitim, sağlık, ekonomi ve siyasal anlamda kullanılan güçlü bir enstrüman olduğu aşikârdır.

Toplumsal olarak spor yapmaya katılım oranı, ulusal ve uluslararası başarılar, olimpiyatlardaki madalya sıralaması ülkelerin çağdaşlık seviyeleri ile ilişkilendirilmektedir. Tüm bu sebeplerden dolayı spor, birey ve toplumun yaşam kalitelerinin yükseltilmesi ve sağlıklı bir nesil oluşturulabilmesi için kamu hizmeti olarak görülmektedir. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmesi ile birlikte diğer kamu kurumları gibi Gençlik ve Spor Bakanlığında da yapısal değişimler gerçekleştirmiştir (Çimen, Özbey ve Doğan, 2021; Özbey, Akoğlu ve Donuk, 2020). Cumhurbaşkanlığı Hükümet sistemi ile ülkemizde sporun sevk ve idaresi merkez ve taşra teşkilatlarıyla yeniden yapılandırılan Gençlik ve Spor Bakanlığı uhdesinde yürütülmektedir.

Bakanlık, Anayasa başta olmak üzere kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle verilen görevleri yürütmek üzere, merkezi Ankara’da olan ve merkeze bağlı taşra teşkilatı Gençlik ve Spor İl Müdürlüklerinden oluşan, merkez teşkilatı genel bütçeli, merkeze bağlı taşra teşkilatı ise özel bütçeli olan bir kamu kuruluşudur (Sayıştay, 2020). Bakanlığın görev, yetki ve sorumlulukları 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Gençlik ve Spor Bakanlığı başlıklı Yedinci Bölümünün 184 ila 2016/A maddeleri arasında düzenlenmiştir (CBK, 2018).

Bakanlığın taşra teşkilatı 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Gençlik ve Spor Bakanlığı bölümünün 202'nci maddesi ile Ortak Hükümler bölümünün 508'inci ve 509'uncu maddelerine dayanılarak hazırlanan Gençlik ve Spor Bakanlığı Taşra Teşkilatının Kuruluşu, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönerge kapsamında düzenlenmektedir (GSB, 2019).

Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü görev, yetki ve sorumluluğunu 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu hükümlerine ve 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 189'uncu maddesindeki düzenlemeler ile Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönergesine göre yürütmektedir (CBK, 2018).

Mezkûr Kararname kapsamında; spor politikalarının belirlenmesi ve uygulanması, sportif kültür olarak toplumun teşvik edilmesi, sporcuların ayni ve nakdi olarak desteklenmesi, engelli vatandaşların sportif faaliyetlere katılmaları için teşviki ile birlikte her türlü tedbirlerin alınması, küçük yaşta çocuklar olmak üzere yetenekli çocukların tespit edilmesi, sportif işbirliği için ulusal ve uluslararası işbirliklerinin yürütülmesi, spor federasyonları ile spor kulüplerine destek sağlanması Genel Müdürlüğün görevleri arasında yer almaktadır (GSB Faaliyet Raporu, 2021).

Kamu Hizmeti Olarak Sunulan Spor Hizmetleri

Spor, ontolojik olarak bireylerin sağlıklı ve zinde olabilmelerinin bir aracı olarak görülse de kavramsal olarak kendisine yüklenen anlamlardan sıyrılıp zamanla çok daha farklı görev ve anlamlar üstlenmiştir. Günümüzde spor, fiziksel iyi oluş halini sağlamanın yanı sıra toplumsal olarak aynı duyguların yaşanabileceği, ortak iyinin farkına vardırarak ulus kimliği inşasına katkı sağlayacağı, ülkelerin diğer ülkeler üzerinde olumlu imaj bırakabileceği, kamu diplomasisi alanında en barışçıl yumuşak güç unsuru olarak kullanılabilmesi, kitlesel ürün ve hizmetlerin sunulduğu siyasal, ekonomik, sağlık ve eğitim alanlarında yer alan bir sektör olarak kabul edilmektedir.

Spor hizmeti veren kurum ve kuruluşlar değerlendirildiğinde “kamu” kavramı, hizmetin sunumu şeklinde özel ve Devlet kurumları arasında bir ayrım oluşturmaktadır. İcra edilen spor dalına göre maliyetin değişkenlik gösterdiği de göz önünde bulundurularak rekreatif ya da performans sporu yapabilmenin belli bir bedeli vardır. Bu kapsamda, bireysel ve toplumsal olarak sağlıklı, disiplinli ve mücadeleci bir hayat tarzının tesis edilmesinden, olimpiik, paralimpiik ve diğer spor dallarını performans ya da rekreatif olarak tüm vatandaşa bir kamu hizmeti olarak sunulmasından sorumlu olan kamu kurumu Gençlik ve Spor Bakanlığıdır (Çimen ve ark., 2021).

Bakanlık, üst düzey performans sporcularının yetiştirilmesi için faaliyet göstermenin yanı sıra çocuk, genç, yaşlı, engelli, dezavantajlı, kadın, erkek olmak üzere tüm vatandaşın spor yapabilmesine olanak sağlayacak spor alanları sağlamakta, merkezi ya da yerel olarak

spor projeleri üretmekte ve bu misyonunu kişilerde kalıcı ve sürdürülebilir hale gelebilmesi için büyük çaba sarf etmektedir (Özbey, Akoğlu ve Polat, 2019).

Kelsen'in normlar hiyerarşisinde Anayasa, diğer tüm ulusal mevzuat düzenlemelerinin üzerinde yer almaktadır (Turhan, 2020). Bu genel kabule istinaden 1982 Anayasası'nın "*Gençlik ve spor*" başlıklı 59'uncu maddesinin bir ve ikinci fıkrası şu şekilde düzenlenmiştir: *Madde 59 – Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyu korur.*" Bu maddeden anlaşılacağı üzere Devlet, hiçbir ayırım yapmaksızın toplumu oluşturan tüm bireylerin spor yapmasını teşvik etmekte ve bu konuda gerekli tedbirleri almaktadır. Bu kapsamda Gençlik ve Spor Bakanlığına bahsedilen mevzuat düzenlemeleri ile verilen görev ve sorumluluğun ana dayanağını 1982 Anayasası'nın 59'uncu maddesi olduğu aşikârdır (Özbey, Doğan ve Akoğlu, 2020).

Bakanlığın 21/5/1986 tarihinden itibaren sevk ve idaresi 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu'dur. Bu Kanun kapsamında Bakanlığın merkez ve taşra teşkilatlanması, kurulları, mali hükümleri, spor federasyonlarının kuruluşu ve işleyişi hakkında bilgileri, gençlik ve spor kulüpleri ile ilgili iş ve işlemleri, ödül ve sponsorluk işlemleri, Tahkim Kurulu ile ilgili iş ve işlemler ile diğer yönetsel düzenlemeler yer almaktadır (Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu, 1986). Bahsedilen Kanun ile birlikte spor hizmetlerinin yürütülmesi için Bakanlığa 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 189'uncu maddesinin birinci fıkrasında yirmi bir bentte zikredilen görevleri yerine getirme sorumluluğu yüklenmiştir (CBK, 2018).

Anayasa, kanun ya da Cumhurbaşkanlığı kararnamelerin haricinde, On Birinci Kalkınma Planının "*Nitelikli İnsan, Güçlü Toplum*" bölümünde, spor yapmanın toplumsal olarak bir kültür haline getirilmesi, uluslararası seviyede mücadele edebilecek elit sporcuların yetiştirilmesi, spor alanlarını talep eden vatandaşların hizmetine sunulması, vatandaşa sunulan spor hizmetlerine katılımın teşvik edilmesi amaçlanmaktadır (On Birinci Kalkınma Planı, 2019). Bu ibarelerden anlaşılacağı üzere On Birinci Kalkınma Planının ilgili maddeleri, sporun bir kamu hizmeti olarak sunulması yönünde düzenlenmiştir. Ayrıca 2020 yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı incelendiğinde "*Spor*" başlıklı kısmın amacı olarak "*Çocukların üstün yararı temelinde iyi olma hallerinin desteklenmesi, potansiyellerini gerçekleştirmeye yönelik imkânların artırılması ve fırsat eşitsizliğinin azaltılması temel amaçtır.*" şeklinde düzenlendiği görülmektedir (Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı, 2020).

Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesinde sporun toplumsal görevi üzerinde vurgu yapılarak spora kavramsal olarak fiziksel aktiviteden çok daha fazla anlam yüklenildiği görülmektedir. Politika belgesinde sporun toplumsal faydalarından bahsedilmekle birlikte vatandaşın tümüne bu hizmetin ulaştırılmasının gerekli olduğundan bahsedilmektedir (Ulusal Gençlik ve Spor Politika Belgesi, 2013). 1982 Anayasası'nın 58'inci maddesi ile ilişkili olarak Politika Belgesinde sporun kamusal faydalarından bahsedilerek özellikle genç vatandaşların zararlı alışkanlıklardan uzak tutulması için spora önemli görevler yüklenmiştir. Bu ibarelerden anlaşılacağı üzere spor, bir kamu politikası olarak değerlendirilmiş ve tüm vatandaşın bu hizmetin sunulmasının gerekliliği üzerinde durulmuştur.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile getirilen stratejik yönetim anlayışı çerçevesinde hazırlanan Gençlik ve Spor Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planında belirlenen stratejik amaç ve hedefler incelendiğinde, spor hizmet ve faaliyetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması ile uluslararası alanda sportif başarıların artırılması için belirlenen hedefler aşağıda sıralanmaktadır:

- Vatandaşların spor tesislerinden daha fazla yararlanmasını sağlamak,
- Öğrencilerin en az bir spor branşında lisanslı olarak spor yapmasını sağlamak,
- Engellilerin sportif faaliyetlere aktif katılımını artırmak,
- Spor kulüplerinin yapısını güçlendirmek,
- Yetenekli sporcuları tespit etmek ve spora yönlendirilmelerini sağlamak (GSB Faaliyet Raporu, 2021). Bu düzenleme ile gerek tesisleşme gerekse öğrencilere ve engelli vatandaşlara sunulacak hizmet stratejik amaç ve hedefler arasında bir kamu hizmeti olarak yer almaktadır.

Ayrıca uluslararası alanyazın incelendiğinde de sporun bir kamu hizmeti olarak ele alındığı görülmektedir. Avrupa Konseyi, Bakanlar Komitesi Avrupa Spor Şartnamesinde, Avrupa kültürel kimliğinin oluşturulmasında Avrupa ülkeleri ve vatandaşları arasındaki temasların teşvik edilmesinde ve halklar arasındaki bağların güçlendirilmesinde sporun temel rol oynadığı ifade edilmektedir. Kamu yetkilileri tarafından sporun sahip olduğu faydaları vatandaşa adapte etmek için diğer devletler ile iş birlikleri geliştirmesinin gerektiği ve kamu makamlarının sportif eylemleri gerçekleştirilebilmesi için gerekli alt ve üst yapıların oluşturulması ile spora katılımın resmî kamu kurumu yetkililerince sağlanması gerektiği yer almaktadır (Council of Europe Committee of Ministers, 2020). Avrupa Konseyi tarafından alınan kararlar değerlendirildiğinde sporun birçok amaca hizmet ettiği ve bu hizmetin resmî kamu yetkililerince kamu hizmeti olarak yürütülmesi gerektiği görülmektedir.

UNESCO, sosyal ve beşerî bilimler bünyesinde yer alan Beden Eğitimi ve Spor Programında sporun kamu politikalarına dâhil edilmesi amaçlamaktadır. Yine UNESCO'nun "*Barış ve Kalkınma için Spor*" başlığında spor, coğrafi sınırları ve sosyal sınıfları aştığı için barışı teşvik eden bir aktör olarak kabul edildiği farklı coğrafi, kültürel ve siyasi bağlamlarda sosyal bütünleşmenin ve ekonomik kalkınmanın öncüsü olarak önemli bir role sahip olduğu, özellikle savaş ve çatışma sonrası durumlarda karşılaşılan sorunları aşmak için sporun insanları bir araya getirebilmesi özelliğiyle barış ve kalkınma için bir katalizör olarak kullanıldığını ifade edilmektedir (UNESCO, 2021).

Ulusal ve uluslararası mevzuat ve raporların incelenmesi sonucunda sporun bir kamu hizmeti olarak sunulduğu aşikârdır. Bu kapsamda, Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün görev ve sorumluluğunda olan sportif faaliyet ve projeler, muhtevası gereği yurt genelinde devam edenler arasından tasnif edilecektir. Bu kapsamda herhangi bir önem ya da öncelik sıralaması yapılamadan İl Spor Merkezleri ve Engelliler İl Spor Merkezleri, Amatör Spor Haftası Faaliyetleri, Koşabiliyorken Koş Spor Faaliyetleri, Yüzme Bilmeyen Kalmasın Projesi, SporcuYuz Biz Projesi, Sokaklar Bizim ve Evinin Sultanları Projeleri, TRT SPOR 2, Türkiye Sportif Yetenek Taraması ve Spora Yönlendirme Programı, Sporcu Eğitimi

Merkezleri, Millî Sporcu Bursu, Olimpik ve Paralimpik Sporcu Harçlığı, Başarılı Sporcu ve Antrenörlerin Ödüllendirilmesi incelenmiştir.

İl Spor Merkezleri ve Engelliler İl Spor Merkezleri

Sportif faaliyetleri, müsabaka dışında rekreatif spor etkinliği olarak tanıtmaya ve katılımcılara spor kültürünü kazandırma amacıyla kurulan merkezler, 05-18 yaş arasındaki bireylere ve yaş sınırı aranmaksızın engelli vatandaşlara hizmet sunmaktadır. 2019 yılı sonunda İl Spor Merkezlerinden yararlanan çocuk ve genç sayısı 1.582.138 olup, Engelliler İl Spor Merkezleri faaliyetlerine Mayıs 2019-Ocak 2020 tarihleri arasında 4.662 sporcu katılmıştır (GSB Faaliyet Raporu, 2021).

Merkezlerde sunulan faaliyetler eğlence ve rekreatif spor etkinlikleri olsa da katılımcıların antrenörler tarafından gözlemlenerek yetenekli oldukları spor branşlarına yönlendirilmeleri, bu merkezlerin sporcu havuzu oluşturulmasına önemli katkı sağladığı düşünülmektedir. Bakanlık tarafından sunulan bu hizmetlerden herhangi bir ücretin alınmaması ve bu hizmetlerin daha geniş kitlelere yayılabilmesi için il millî eğitim müdürlükleri, üniversiteler, belediyeler, spor kulüpleri ve diğer kurum ve kuruluşlarla iş birliğinin yapılması kamusal menfaat açısından değerlendirildiğinde etkili bir kamu hizmeti olarak görülmektedir.

Amatör Spor Haftası Faaliyetleri

Bakanlığın merkez ve taşra teşkilatında spor yapma farkındalığının toplumun tüm kesimine aksettirilmesi amacıyla yılın belli zamanında amatör ruhla spor şenlikleri düzenlenmektedir. Bu faaliyetler sayesinde amatör spor dallarının tanıtılması, sporda gönüllük etkinliklerine katılımın artırılması ve her yaşta vatandaşın hiçbir kısıtlama olmadan spor yoluyla eğlenebilmesi amaçlanmaktadır. 5-11 Ekim 2020 tarihleri arasındaki faaliyetlere ülke genelinde 50 branşta 109.785 kişi katılmıştır (GSB Faaliyet Raporu, 2021).

Koşabiliyorken Koş Spor Faaliyetleri

Bu faaliyetlerde, elit sporcuların katılım gösterdiği performans sporu haricinde tamamen düzenli fiziksel aktivite ve egzersiz yapma gayesinde olan vatandaşa antrenörler gözetiminde haftanın en az üç günü olacak şekilde ücretsiz olarak sportif aktiviteler yaptırılmaktadır. Her katılımcıya Spor Bilgi Sistemi üzerinden Spor Kart verilen bu faaliyete, pandemi koşulları olmasına rağmen 2020 yılında 152.914 kişi katılmıştır (GSB Faaliyet Raporu, 2021).

Yüzme Bilmeyen Kalmasın Projesi

Yüzme sporunun kişiye sağladığı fiziksel, zihinsel ve ruhsal faydaları ile birlikte özellikle küçük yaşta çocukların vücut koordinasyonuna olan katkısı göz önüne alınarak, Bakanlık tarafından ilköğretim öğrencilerinin Beden Eğitimi derslerini yüzme öğrenerek değerlendirilmesi amacıyla her yıl 100 bin çocuğa yüzme öğretilmesi hedeflenmiştir. 2018

yılında hayata geçirilen “Yüzme Bilmeyen Kalmasın Projesi” ile 81 ilimizde 1 milyondan fazla vatandaşımıza yüzme öğretilmiştir (GSB Faaliyet Raporu, 2021).

Sporcuyuz Biz Projesi

Spor ile ilgili verilerin bir çatıda toplanması amacıyla yürütülen bu projede spor tesisleri, birçok ülke ve liglerdeki müsabaka sonuçları ve puan durumları, spor federasyonları bilgileri, vize ve lisans belgesi başvuruları, gençlik radyosu, duyuru, haber, bildirim modülleri ve spora dair diğer bilgiler ile Spor Bilgi Sistemi üzerinden antrenman, müsabaka bilgileri gibi verilere ulaşım sağlanmaktadır (GSB Faaliyet Raporu, 2021). Bu uygulama sayesinde gelişen teknolojinin imkânlarından yararlanarak birçok bilgiye anlık olarak tek bir platformda ulaşılması sağlanmıştır.

Sokaklar Bizim ve Evinin Sultanları Projeleri

Katılımı yüksek ve uygulanması kolay olan spor branşları başta olmak üzere birçok spor branşının tanıtımına katkı sağlamak amacıyla vatandaş rekreatif anlamda spora yönlendirmek ve toplum sağlığına katkıda bulunmak amacıyla “Sokaklar Bizim 3x3-Basketbol” ve aynı amaçla ev hanımlarının katılımı için “Evinin Sultanları-Voleybol” projesi gerçekleştirilmektedir (GSB Faaliyet Raporu, 2021). Aile fertleri ile birlikte katılımın sağlandığı bu projeler, spor yapma bilincinin geliştirilmesinde ve toplumsal faydanın sağlanmasında önemli rol üstlendiği düşünülmektedir.

Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu

Türk sporunu ve amatör spor dallarını desteklemek amacı ile Bakanlık ile TRT arasında TRTSPOR2 televizyon kanalı iş birliği protokolü imzalanmış ve bu Protokol kapsamında tüm amatör ve profesyonel spor dallarına yer verilmiştir. 2019 yılı itibarıyla yayına başlayan kanalda müsabakaların haricinde sporun faydaları ve amatör sporlarla ilgili merak edilenler hakkında belgeseller ve bilgilendirici kısa videolar sunmaktadır. Ayrıca Bakanlık tarafından hazırlanan “Yeteneğini Keşfet”, “Herkes İçin Spor”, “Zinde Kal” ve “Çare Spor” programları da kanalda yayınlanmaktadır (GSB Faaliyet Raporu, 2021; TRT, 2021).

Özellikle “Çare Spor” programı, hayatlarında karşılaştıkları zorlukları spor yardımıyla aşan bireylerin deneyimlerini anlattıkları program olarak tasarlanırken, “Zinde Kal” programı ile her yaşta vatandaşımıza ev ortamında rahat bir şekilde uygulayabilecekleri egzersizleri videolarla uygulamaya ve bu sayede alan fark etmeksizin bilinçli bir şekilde fiziksel aktiviteye teşvik etme amaçlanmaktadır (GSB Faaliyet Raporu, 2021).

Türkiye Sportif Yetenek Taraması ve Spora Yönlendirme Programı

Bilimsel olarak kanıtlanmış test ve ölçümlerle yetenekli çocukların tespit edilmesinin amaçlandığı bu program sayesinde her yıl 1,5 milyona yakın çocuk yetenek taraması kapsamında değerlendirilmektedir. Bu program değerlendirildiğinde belli yaşta çocukların

fiziksel okuryazarlık becerilerini kalıcı bir şekilde sürdürebilmeleri açısından önem arz ettiği düşünülmektedir (GSB Faaliyet Raporu, 2021; Özbey ve ark., 2020).

Spor Eğitimi Merkezleri

Bakanlık tarafından yürütülen birçok faaliyet, program ve proje vatandaşı rekreatif spora katılmayı ve spor yapma kültürünü adapte etme amacını gütmektedir. Ancak elit sporcu olarak yetiştirilmek üzere Bakanlık bünyesinde sevk ve idare edilen Sporcu Eğitim Merkezleri ve Türkiye Olimpik Hazırlık Merkezlerinde belirli kriterleri sağlayan kız ve erkek sporcular, yatılı ve gündüzlü olarak olimpik spor dallarında eğitim görmektedir.

Bu kapsamda spora başlama çağında olan çocukların akademik eğitimleri ile birlikte sportif eğitimlerini de devam ettirebildikleri Sporcu Eğitim Merkezleri, 46 Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü bünyesinde 49 merkezde 16 spor branşında hizmet vermektedir (GSB Faaliyet Raporu, 2021). Tarihsel süreci incelendiğinde birçok başarılı sporcunun bu merkezlerde eğitim görmesi ülke sporu için önemli bir kazanım olarak değerlendirilmektedir (Özbey, Doğan ve Özbey, 2020).

Bakanlığın performans sporcu yetiştirme görevi düşünüldüğünde yatılı ve gündüzlü eğitim veren en üst yapı olarak planlanan Türkiye Olimpik Hazırlık Merkezlerinin asıl amacı olimpiyatlara katılacak profesyonel sporcu yetiştirmek ve bu süreçte sporcuları maddi ve manevi olarak en üst düzeyde desteklemektir (Özbey ve Yılmaz, 2021). Türkiye Olimpik Hazırlık Merkezleri 24 ilde, 22 olimpik branşta yatılı veya gündüzlü olmak üzere 1.200 sporcuya hizmet etmektedir (GSB Faaliyet Raporu, 2021). Ayrıca bahsedilen merkezlerde sporcu öğrencilere sunulan aynı ve nakdi yardımların haricinde akademik eğitim giderlerinin de merkezlerce karşılanması bir kamu hizmeti olarak değerlendirilmektedir.

Millî Sporcu Bursu

Bakanlık ile 52 vakıf üniversitesi ve Özel Öğretim Derneğine bağlı özel okul ve kolejler arasında imzalanan protokol çerçevesinde belirlenen kriterleri sağlayan sporculara, yüzde yüz ücretsiz eğitim görme fırsatı sunulmaktadır (GSB Millî Sporcu Bursu, 2021). Bu sayede sporcuların akademik kariyerleri ile spor kariyerleri arasında bir tercih yapmaya zorlanması engellenmiş ve sporculara spor kariyerleri ile birlikte akademik kariyerlerini de yürütebilme olanağı sağlanmıştır.

Olimpik ve Paralimpik Sporcu Harçlığı

Olimpik ve Paralimpik Sporcu Yetiştirilmesine Dair Yönetmelik kapsamında yetiştirilecek sporcuların sportif amaçlı beslenme, barınma ve yol giderleri Bakanlık tarafından karşılanması, ayrıca bu sporculara asgari ücretin net tutarını geçmemek üzere yaş grupları, branş farklılıkları, sporcuların karşılanması gereken kişisel giderler gibi hususlar da dikkate alınarak, gerektiğinde farklı tutarlarda belirlenmek suretiyle her ay asgari ücretin net tutarının iki katına kadar harçlık ödenmesi (CBK, 2018) göz önüne alındığında, performans sporunu icra eden sporcuların ihtiyaçlarının giderilmesi ve hatta bu imkanların yanı sıra harçlık verilmesi önemli bir kamu hizmeti olarak değerlendirilmektedir.

Başarılı Sporcu ve Antrenörlerin Ödüllendirilmesi

Spor Hizmet ve Faaliyetlerinde Üstün Başarı Gösterenlerin Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmeliğe istinaden sporcuya ve sporcunun başarısında emeği geçenlere Bakanlık tarafından 1000 cumhuriyet altınından başlamak üzere sporcuların katılmış olduğu müsabaka, brans, stil ve sıklete göre değişkenlik gösteren miktarlarda ödül verilmektedir. Bahsedilen Yönetmelik kapsamında 2020 yılında ülkemizi uluslararası şampiyonalarda temsil eden 498 sporcuya, 310 antrenöre ve 25 spor kulübüne toplam 11.923.217,33 TL'lik cumhuriyet altını karşılığı ödül verilmiştir (GSB Faaliyet Raporu, 2021). Sporcu ve diğer tüm paydaşları olumlu yönde etkileyen bu uygulama sayesinde sporcuların, sonraki müsabakalarda daha iyi dereceler elde etme hedefi sağladığı için bu desteğin önemli bir motivasyon kaynağı olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ

Küreselleşmenin getirmiş olduğu değişimlerin kamu hizmetleri uygulamaları üzerindeki etkisi günden güne artarak devam etmektedir. Bu değişimler ile birlikte insanlar, yaşamlarının her anında kamu hizmetleri ile karşılaşmakta ve bu hizmetler vatandaş için gidererek hayati önem taşımaktadır (Göküş, 2011). Vatandaşın beklentilerini karşılayarak onları memnun etme amacı güden kamu hizmetleri, idare ya da gözetimi altındaki kurum veya kuruluşlar tarafından idari, iktisadi, sosyal, bilimsel ve kültürel olarak toplumun istek ve ihtiyaçlarındaki değişkenlikleri göz önünde bulundurularak bedelsiz, sürekli ve eşit bir şekilde günün şartlarına uyarlanarak sunulmaktadır. Bu kapsamda spor yoluyla vatandaşa kamu hizmeti sunma yükümlülüğü, kanun koyucu tarafından meri mevzuat doğrultusunda Gençlik ve Spor Bakanlığına verilmiştir.

1982 Anayasası'nın 5'inci maddesi "*Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.*" şeklinde düzenlenmiştir. Anayasa'nın 59'uncu maddesi ise "*Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyu korur.*" şeklinde düzenlenmiştir.

Anayasa koyucu tarafından düzenlenen bu maddeler değerlendirildiğinde, bireysel ve toplumsal refahı sağlama ile birçok alandaki engelleri kaldırarak vatandaşın maddi ve manevi gelişimine katkıda bulunma görevini Devlet bizzatı üstlenmektedir. Ayrıca pozitif yükümlülük kapsamında Devlet, tüm vatandaşına spor yaptırmayı ve bu yolla kişilerin fiziksel, zihinsel ve ruhsal sağlıklarını korumayı Anayasal bir görev olarak kabul etmektedir.

Spor, kişilere fiziksel dayanıklılık kazandırmanın yanı sıra zihinsel ve duygusal dayanıklılık kazandıran bir disiplin olarak kabul edilmektedir (Tuncel, 2020). Özellikle erken yaşlarda spora başlayanlar, belirli kurallar çerçevesinde akranlarıyla olan mücadelelerinden

dolayı fiziksel, zihinsel ve duygusal disiplin kazanımları elde etmektedir (Koca, 2020). Bu sayede takım olma ve ortak iyi için mücadele etme bilinci, ileriki yaşlarda grup ve akabinde millet olma bilincinin temelini oluşturmaktadır. Ayrıca bireylerin spor faaliyetlerinde mağlup olma durumundan kolayca sıyrılarak toparlanması ve sonraki müsabakalara adapte olma becerisi, kişilerin spor kariyerleri haricinde sosyal hayatlarını da pozitif yönde etkilemektedir.

Sporun bahsedilen olumlu etkilerine ek olarak, Antik Olimpiyat müsabakalarının yapıldığı dönemlerde devletlerarası ateşkes ilan edilmesindeki barışçıl yönü (Özbey, Doğan ve Çolakoğlu, 2021); 20. yüzyılın başlarında toplumu alkolizmle, bağımlılık yapıcı maddelerle ve çeşitli hastalıklarla mücadele etme amacıyla sağlık yönü (Çelik, 2020); kişileri fiziksel eylemlerden önce zihinsel olarak hazır olmaları için belli bir odaklanma ve disiplin kazandırma ve bu kazanımları belli eğitimlerle pekiştirme saikiyle eğitim yönü; toplumsal bütünleşme, millet olma bilinci ve ortak değer oluşturma ile bireylerin kişilik gelişimlerine katkıda bulunma ve ahlaki değerleri içselleştirme aracı olarak kullanılması kapsamında sosyokültürel yönü; ülkelerin sosyoekonomik ve politik güçlerini diğer uluslara ispat etmesinde, gerek boykotların gerekse politik sembollerin kullanıldığı siyasal yönü (Akoğlu, Özbey ve Polat, 2019; Özbey ve ark., 2021); toplumlar ve ülkeler üzerinde kamuoyu oluşturma amacıyla geleneksel diplomasiyle ulaşılamayan amaçları gerçekleştirmek için yumuşak güç olarak kullanılması ile diplomatik yönü (Özbey ve ark., 2021) sporun üstlenmiş olduğu anlamlardan birkaçıdır.

Bakanlık, kamu hizmeti olarak sunulan spor hizmetleri aracılığıyla yalnızca madalya odaklı üst düzey sporcu yetiştirmeyi hedeflememektedir. Madalya hedefi metafor olarak izah edilirse, ormandaki tek bir ağaç olarak tasvir edilebilir. Bu kapsamda Bakanlık tarafından sunulan spor hizmetleri mahiyeti itibarıyla başlıklar halinde tasnif edilmiştir.

- Kültürel hizmet alanında; topluma çağdaş spor bilinci kazandırarak spor kültürünün yaygınlaştırılması ve bu kazanımların sürdürülebilir hale getirilmesi ile birlikte sporda gönüllülük faaliyetleri, fair play ve olimpizm çalışmaları ile sporcu ve antrenörlerin toplumsal sorumluluk ve ahlaki değerler konusunda bilinçlendirilmesi,
- Sağlık hizmeti alanında; topluma fiziksel okuryazarlık bilinci kazandırarak önleyici sağlık hizmeti kapsamında toplum sağlığının korunması, doping, yasaklı madde ve bağımlılıkla mücadele konusundaki bilinçlendirme çalışmaları,
- Sosyal içerme alanında; sporda çocuk koruma ve istismar çalışmaları, sporda kadın hakları, dezavantajlı ve engelli bireylere sunulan uyum çalışmaları, sığınmacıların spor yoluyla topluma entegrasyon çalışmaları,
- Eğitim hizmeti konusunda; sporcu eğitimi başta olmak üzere spor elemanlarının eğitimi, sporcuların akademik ve spor kariyerlerini bir arada yürütebilmeleri için Bakanlık ve eğitim kurumları arasında yapılan protokoller, akademik konularda verilen yüz yüze ve çevrimiçi eğitim çalışmaları,

- İnsan hakları konusunda; yaş, cinsiyet, din, dil, ırk, siyasi görüş, etnik ya da sosyal köken fark etmeksizin toplumun tüm kesimine ulaşılması, katılımcıları herhangi bir statü ya da gruba dâhil etmeyi reddederek sportif etkinliklerde siyasi, ticari ve finansal kazanç amacı gütmeyen insan onuruna, temel hak ve hürriyetlerine saygı duyulması, sporda şiddet, holiganizm, şike, teşvik primi ve yasa dışı bahis suçlarıyla mücadele edilmesinin yanı sıra sporcu hakları ve spor etiği konusundaki çalışmaları,
- Ekonomik ve politik boyutta ise sporcu ve antrenörlere istihdam sağlama, aynı ve nakdi yardımlar, sponsorluk antlaşmaları, başarılı sporcu, antrenör ve spor kulüplerine yapılan yardımlar, sporcu harçlıkları, spor temalı projelere verilen hibeler ile sporun kamu diplomasisi aracı olarak spor diplomasisi alanındaki ulusal ve uluslararası alandaki paydaşlarla devam eden çalışmalar yer almaktadır.

Bakanlığın bir kamu hizmeti olarak meccanen sunmuş olduğu spor hizmetlerinin yası durduğu düşünce; uluslararası alanda sürdürülebilir başarı elde edebilen elit sporcu yetiştirilmesinin yanı sıra vatandaşın istek ve ihtiyaçlarını karşılayarak, sporun her dalında toplumun tüm kesimine eşit bir şekilde ulaşmak, birey ve toplumun fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimlerine katkıda bulunarak özgüveni, motivasyonu ve mücadele etme düzeyi yüksek, çağın çağrılarına ayak uydurabilen, modern spor kültürüne uyum sağlamış ve aynı zamanda kadim kültürünü reddetmeden millî, manevi, ahlaki değerlerine hassasiyet göstererek Devlet ve millet menfaatini savunan ve bu kazanımları sürdürülebilir bir şekilde hayat boyu devam ettiren bir toplum inşa etmektir.

Yayın Etiği: Bu çalışmanın hazırlanma ve yazım sürecinde “*Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi*” kapsamında bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş olup; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Dizaynı- ÖM, MG; Derlemenin hazırlanması, ÖM, MG tarafından gerçekleştirilmiştir.

KAYNAKLAR

- Akoğlu, E., Özbey, Ö. ve Polat, E. (2019). Olimpiyatlara aday olan şehirlerin adaylık süreçlerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi (2020 Olimpiyatları Örneği). *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 2121-2148.
- Aydın, Ö. (2010). *İdare hukuku*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.
- AYM Anayasa Mahkemesi. (1994). <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22181.pdf>, (Erişim Tarihi: 01/10/2021).
- AYM Anayasa Mahkemesi. (1988). <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/1988-8-nrm.pdf>, (Erişim Tarihi: 22/10/2021).
- Bağrıaçık, A. (2018). Kamu hizmetinin uyarılma ilkesi üzerine bir değerlendirme. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 26(3), 155-183.
- CBK Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2018). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180710-1.pdf>, (Erişim Tarihi: 24/10/2021).
- Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı. (2020). https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/11/2020_Yili_Cumhurbaskanligi_Yillik_Programi.pdf, (Erişim Tarihi: 20/10/2021).
- Council of Europe Committee of Ministers. (2020). <https://rm.coe.int/16804c9dbb>, (Erişim Tarihi: 09/11/2021).
- Çapar, S., Demir, R., ve Yıldırım, Ş. (2015). Kamu hizmet sunumunda idarecilerin işlevi. *Türk İdare Dergisi*, (481), 361-400.
- Çelik, O. (2020). *Spor yönetimi III*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Çimen, Z., Özbey, Ö. ve Doğan, D. (2021). Kâr amacı gütmeyen kurumlarda bir pazarlama aracı olarak gerilla pazarlama: Gençlik ve spor faaliyetleri örneği. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 13-25.
- Danıştay. (2009). https://www.tdb.org.tr/tdb/v2/ekler/Danistay_8.Dairesi_Karari_Esas_No_2009-8191.pdf, (Erişim Tarihi: 20/10/2021).
- Evren, Ç. C. (2007). Bir Danıştay Kararı Üzerine Kamu Hizmetinde Bedel Sorunu. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(1), 679-692.
- Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu. (1986). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3289.pdf>, (Erişim Tarihi: 19/10/2021).
- Göküş, M. (2010). Küreselleşme sürecinin kamu hizmetine yansımaları. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 10(20), 193-218.
- Göküş, M. (2011). *Kamu hizmeti kuram politika uygulama*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Göküş, M., Ay, A. ve Alptürker, H. (2016). Kamu hizmeti sunumunda memur davranışlarının vatandaşlar tarafından değerlendirilmesi: Nevşehir ili örneği, *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(32), 26-39.
- Gözler, K. (2010). *İdare hukukuna giriş*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- GSB Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2019). <https://pgm.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/244705/genclik-ve-spor-bakanligi-tasra-teskilatinin-kurulusu-gorevleri-calisma-usul-ve-esaslari-hakkinda-yonerge.aspx>, (Erişim Tarihi: 18/10/2021).
- GSB Faaliyet Raporu. (2021). *Gençlik ve Spor Bakanlığı 2021 Yılı Faaliyet Raporu*. Ankara: Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı.
- GSB Millî Sporcu Bursu. (2021). <https://millisporcubursu.gsb.gov.tr/Sayfalar/3822/3821/protokoller.aspx>, (Erişim Tarihi: 24/10/2021).
- Karahanoğulları, O. (2004). *Kamu hizmeti kavram ve hukuksal rejim*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Koca, C. (2020). *Spor da psikososyal alanlar I*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Kurtçu, C. (2019). *Türkiye’de bir kamu hizmeti olarak tematik yemek televizyonu modeli*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı, İstanbul.
- On Birinci Kalkınma Planı. (2019). <http://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2019/07/OnbirinciKalkinmaPlani.pdf>, (Erişim Tarihi: 20/10/2021).
- Özbey, Ö. ve Yılmaz, B. (2021). Türkiye olimpiik hazırlık merkezlerinde görev yapan antrenörlerin liderlik ve iletişim beceri düzeylerinin sporcular tarafından değerlendirilmesi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(3), 96-106.
- Özbey, Ö., Akoğlu, H.E. ve Donuk, B. (2020). Antrenör eğitim sistemi açısından 30978 sayılı antrenör eğitimi yönetmeliği’nin değerlendirilmesi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 95-110.
- Özbey, Ö., Akoğlu, H.E. ve Polat, E. (2019). Sporda sürdürülebilir başarı için Gençlik ve Spor Bakanlığı faaliyetlerinin incelenmesi. *International Journal of Social Science Research*, 8(2), 42-59.
- Özbey, Ö., Doğan, D. ve Akoğlu, H.E. (2020). Gençlik ve Spor Bakanlığı elit sporcu yetiştirme birimlerinin SWOT analizi yöntemi ile durum değerlendirmesi. *Avrasya Spor Bilimleri ve Eğitim Dergisi*, 2(1), 87-106.
- Özbey, Ö., Doğan, D. ve Çolakoğlu, T. (2021). Kamu diplomasisi aracı olarak spor diplomasisi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 105-115.
- Özbey, Ö., Doğan, D. ve Özbey, B. (2020). Sporcu eğitim merkezlerinde görev yapan antrenörlerin iletişim becerilerinin değerlendirilmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 93-104.
- Sayıştay. (2020). <https://www.sayistay.gov.tr/reports/download/3561-genclik-ve-spor-bakanligi>, (Erişim Tarihi: 25/10/2021).
- TCCB Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı. (2021). <https://www.tccb.gov.tr/kabine/> (Erişim Tarihi: 30/10/2021).
- TMK Türk Medeni Kanunu. (2001). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf>, (Erişim Tarihi: 02/11/2021).
- TRT Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu. (2021). <https://www.trt.net.tr/kurumsal/2020/#01-televizyon-yayinlarimiz-trt-spor2>, (Erişim Tarihi: 25/10/2021).
- Tuncel, S. (2020). *Sporda Psikososyal alanlar I*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Turhan, M. (2020). Hans Kelsen’in “Normatif alternatifler kuramı”nın gözden geçirilmesi. *Anayasa Yargısı Dergisi*, 37(1), 1-32.
- Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi. (2013). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130127-8-1.pdf>, (Erişim tarihi: 21/10/2021).
- UNESCO. (2021). <https://www.unesco.org.tr/Home/Page/212?slug=Sosyal-ve-Be%C5%9Fer%C3%AE-Bilimler-> (Erişim Tarihi: 23/10/2021).
- Yıldız, Ş. (2019). İdare hukuku. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

